

PALÆSTRA
CHRISTIANA.

AUCTORE
P. HIEREMIA DREXELIO
è Societate JESV.

Ex Posthumis Libellus quintus.

ANTVERPIÆ,
Typis viduæ JOANNIS CNOBARI,
M. DC. XLIII.

Cum Gratiâ & Privilegio.

PALÆSTINA

CHRISTIANA

IN VOTO

HEREMIA DRISING

et Societate Jesu

Et Johanna Libellus prima

ANTVERPIA

Typis Johannis Cnobbe

M. DC. LXXV.

Com. G. & W. de W.

Bern. H. 1. 20(6)

P

V

PR

D.

ECC

E

SAC

Don

misc

res p

ptis

limer

REVERENDISSIMO
ET
ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
D. IOANNI
ECCLESIAE BRIXINENSIS
EPISCOPO,
SACRI ROM. IMPERII
PRINCIPI,

Domino suo clementissimo.

 Vo tempore omnia ferro & flammâ in Germaniâ miscentur; multi Auctores prodiere, qui conscriptis libris, maiora bello alimenta subministrarunt.

* 2

Ex

DEDICATIO.

Ex iis intelligat miles, quâ se possit defendere; quâ hostem aggredi debeat. Exstruuntur arces, excitantur propugnacula, describuntur acies, in insidiis dolus & virtus confunditur. Dubites autem, plus damni patriæ an utilitatis afferant hi novi Vegetii. scilicet Reipublicæ intererat efferari humanum genus, & docere reconditos saviendi modos. Mitissimum animal, & cui natura lacrymas indulget, fertur in mutuas cædes. Iras & gladios venales habet. Gradienti per acervos cadaverum

ver
nitu
dig
Iere
grè
secu
five
iam
lucis
lum
proc
tiam
supe
dice
senfi
dum
tem
abho
usu;

DEDICATIO.

verum triumphus decernitur. Commoverat indignitas rei jam olim R. P. Ieremiam Drexelium, ægrè ferentem, filios hujus seculi in generatione suâ, sive prudentiores, sive etiam diligentiores esse filiis lucis. Non negabat bellum indici posse. Sciverat proclamante Iobo; militiam esse vitam hominis super terram. Et quia didicerat ex præcone Tarsensi, 2. ad Tim. 2. laborandum, sicut bonum militem Christi decet; non abhorrebat ab armorum usu; sed ea in veriores

* 3 hostes

DEDICATIO.

hostes converti optabat.
 Quoniam non sit nobis
 colluctatio adversus car-
 nem & sanguinem, sed ad-
 versus principes & pote-
 states, adversus Mundi re-
 ctiores tenebrarū harum,
 cōtra spiritualia nequitiae
 in caelestibus. ad Ephes. 6.
 Quocirca operæ pretium
 facturum se sperabat, si &
 ipse provocatus industriā
 profanorum militum, PA-
 LÆSTRAM CHRISTIA-
 NAM describeret, refertā
 panopliā contra infestissi-
 mum humani generis ho-
 stem valitura. illud ubique
 inculcans, quod S. Chry-
 sost.

sof.
 Nu
 tam
 fine
 nar
 lio
 mo
 rem
 Chr
 arm
 pug
 tela
 bell
 fra
 Pat
 tuis
 fim
 ris;
 mer

DEDICATIO.

soft. ferm. i. de Martyr. t. 3.
 Nullus Athletes sine cer-
 tamine fortior dici, nullus
 sine victoriâ poterit coro-
 nari. Nemo miles sine præ-
 lio hostem subjecit: ne-
 mo sine bello Imperato-
 rem promeruit. Habes
 Christiane competentia
 arma, quibus hostem ex-
 pugnes: habes fortissima
 tela, quibus inimicum de-
 belles. Hanc adeò Palæ-
 stram, inter posthumos
 Patris Libellos repertam,
 tuis auspiciis, Reverendis-
 sime Præsul, aperiri patie-
 ris; ut omnibus utilem, ita
 meritis Illustrissimæ Cel-
 situ-

DEDICATIO.

fitudinis Tuæ ex integro
destinatam. Convenien-
tia cuique, Nautæ clavū,
Pastori pedum offerimus:
Tibi insuper veterano Mi-
liti contra Tartareos Spi-
ritus, non invisa neque
ignota victoriæ instru-
menta. Inspice, versa, con-
fer cæstus Entelli & Da-
retis. Si probas: credet
Orbis, præcepta militandi
ex arte tradidisse Drex-
elium. Tuo iudicio admit-
tetur vel submovebitur.
Venerādam caniciem In-
fulā, velut galeā, premis;
succinctus lumbos in ve-
ritate, & indutus loricam
justi-

DEDICATIO.

justitię, & calceatus pe-
 des in præparationem E-
 vangeliij pacis: in omni-
 bus sumens scutum Fidei,
 in quo possis omnia tela
 nequissimi ignea extin-
 guere; in tam periculosâ
 pugnâ, tantò eventu feli-
 cior, quantò virtute secu-
 rior. Prælianti prælia Do-
 mini, & classicum in Chri-
 sti hostes moventi, Tuba
 extremi Iudicii formidan-
 da non est. Te porrò Mi-
 litaris Libelli Patronum
 non uno titulo adopta-
 mus, quem in hac Sacrà
 Militiâ jamdudum agno-
 vimus auctoritate Impe-
 rato-

DEDICATIO.
ratorem, pugnandi periti-
tiâ Antesignanum, favo-
re ac benevolentia, si li-
ceat dicere, Commilito-
nem. Monachii, 13. Iulii,
Anno 1642.

Rever.^{ma} & Illma Celsit. V.^s

devotissimum

Collegium Societatis JESU
Monacense.

IN-

INDICVLVS CAPITVM

IN

PARTEM PRIMAM

PALESTRÆ

CHRISTIANÆ.

CAPVT I. *Tota hominis vita tentatio & militia.* 1

CAP. II. *Tentationes frequenter eò graviores, quò tentati homines sunt sanctiores.* 17

CAP. III. *Tentationes amicis Christi neutiquam ignominiosæ.* 28

CAP. IV. *Tentationes ostendunt quàm quisque Deo sit fidelis.* 38

CAP. V. *Tentationes industriam acuunt & fervorem.* 53

CAP. VI. *Tentationes animum emaculant & Sapientiam docent.* 65

CAP.

CAP. VII. Tentationes in sui No-
titiâ erudiunt, submissum & hu-
mitem efficiunt. 77

CAP. VIII. A tentationibus nemo
mortalium securus. 89

CAP. IX. Tentati hominis duode-
cim in spiritali pugnâ stulti-
tia. 102

INDI-

INDI

PAR

PALÆ

CAP. I.

tim o

CAP. I.

dinar

litis

CAP. I.

nem a

CAP. IV.

pue a

fallaci

CAP. V.

huma

les cu

CAP. V.

centiâ

ter.

CAP. VI.

pius per

INDICVLVS CAPITVM

IN

PARTEM ALTERAM
PALÆSTRÆ CHRISTIANÆ.

CAP. I. Tentatoris genius genera-
tim describitur. 115

CAP. II. Tentator diabolus Cupe-
dinarium & Aurificem agit, de-
litiis & divitiis fallit. 129

CAP. III. Tentator diabolus pileo-
nem agit; ambitione decipit. 124

CAP. IV. Tentatoris genius, praci-
pue artes, & diversa tentandi
fallacie. 161

CAP. V. Tentatoris vires augent
humana infirmitas, & natura-
les cujusque propensiones. 174

CAP. VI. Tentator nil potest sine li-
centiâ; & quomodo Deus nos ten-
tet. 187

CAP. VII. Tentatorem Deus cur se-
pius permittat esse victorem. 200.

IN-

fui No-

& hu-

77

s nemo

89

duode-

Multi-

102

NDI-

INDICVLVS CAPITVM

IN

PARTEM TERTIAM

PALESTRÆ

CHRISTIANÆ.

CAPVT I. *Primus in intentione resistendi modus, Vigilare.* 212

CAP. II. *Alter resistendi modus, Principiis obstare.* 222

CAP. III. *Tertius resistendi modus, Orare.* 223

CAP. IV. *Quartus resistendi modus, Repugnare.* 243

CAP. V. *Quintus resistendi modus, Fiduciam omnem in Deo collocare.* 257

CAP. VI. *Sextus resistendi modus,*
Ten-

Tentationum origines explo-
rare. 258

CAP. VII. *Septimus resistendi mo-
dus*, Tentationum illecebras
vitare. 280

CAP. VIII. *Octavus & Nonus re-
sistendi modus*, Corpus castiga-
re, carnem jejuniis edomare.
292

CAP. IX. *Quomodo diversi suis
tentationibus vel restiterint, vel
cesserint exemplis docetur.* 306

EPILOGVS *Dictorum de Tenta-
tionibus.* 326

TENTATIONUM ORIGINE
 CAP. VII. Spiritus
 tentationum illorum
 CAP. VIII. Obam & Non
 tentationum, Cogitatio
 tentationum spiritus
 CAP. IX. Quomodo
 tentationum vel
 essentia exempli
 Episcopus Dicitur de
 tentationum

PA
 TE
 Tot

 liaz veri
 perator a
 ac discrim
 cubia ag
 quam de
 necessitas
 a Job c.

PARS PRIMA

DE

TENTATIONVM

NATVRA.

CAPVT I.

*Tota hominis vita tentatio
& militia.*

VSSAEVS princeps Iob
de omni humanâ vitâ
pronuntians: Militia est,
inquit, vita hominis su-
per terram. 1. Dum ho-
mo hanc vitam vivit, mi-
litem agit; non domi, nec
in pace, sed foris & mi-
litia versatur; tenenda ei statio quam Im-
perator assignaverit, quantumvis illa labori
ac discrimini sit obnoxia; vigilandum, ex-
cubia agenda; amplectenda vitæ conditio
quam dederit Deus. 2. Summa hîc parendi
necessitas est. Obediendum non Imperatori

A

tantam,

a Iob c. g. v. i.

tantum, sed duci, tribuno, centurioni, aliis. Divinum imperium quantumvis durum, nunquam detrectandum; divinæ voluntati obsequendum, etsi ea cædat & verberet acerbissime.

Nodosam post hæc si frangat vertice vitem, a non obloquendum duci, non centurionibus, non resistendum divinæ iræ, non ejus administris.

3. Universa militiæ ratio miseriarum plena; humana vita difficultatibus, periculis, ærumnis, tentationibus refertissima: ubi vis terrarum, atque gentium triste aliquid aut favum occurrit, quod vel corpus vel animum percellat. Creaturæ factæ sunt in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium.^b

4. Militia explorat militum robur, vires, animum, tolerantiam, fortitudinem, constantiam, quid quisque vel pati possit, vel aggredi audeat: Humana vita experimentum sumit de quovis homine; quam ille tolerans, quam fortis & constans sit, quid agere, quid sustinere DEI causâ valeat. Militia est hominis vita, tentatio mera, & pane continua.

Eliphaz Themanites unus aliquis ex amicis Jobi dixerat: Homo nascitur ad laborem. ^c Huic Jobus: Dixisti, ait, mi Eliphaz hominem nasci ad laborem. Hoc ipsum ego lubens confiteor, & unâ tecum affirmo, hominum

^a *Jovenal sat. 8. v. 247.*

^b *Sap. c. 14. v. 11.*

^c *Job cap. 5. vers. 7.*

minu
millin
quâ du
vita h
& per

Et q
militar
affirma
quantu
lis ciba
ferre v
leam, b
merant
ma eni
bores a
Sepe fer

Frigia
Now
Et ter
Militia
terprete
nis labo
plenissi
Hoc Je
res Do
dis die
donec v
quaque

a Ser
catena,
b Hæ
medio se
d Ovi
f Idem

PARS I. CAP. I.

3

minum vitam instituto militari quàm si-
millimam, in quâ laboris plurimum, & in
quâ dura omnia sint toleranda. Militia est
vita hominîs super terram, in quâ laboriosa
& permolesta plurima.

Et quanti, obsecro, laboris est vel solùm
militaris incessus sub tantis oneribus? Quod
affirmans Tullius: Deinde qui labor, inquit,
quantus agminis, ferre plus dimidiati men-
sis cibaria, ferre si quid ad usum *a* velint,
ferre vallum. Nam scutum, gladium, ga-
leam, *b* in onere nostri milites non plus nu-
merant, quàm humeros, lacertos, manus; ar-
ma enim membra milites esse ducunt. *c* La-
bores alios vetus Poëta enumerat.

Sepe ferēs imbrem caelesti nube solutum,

Frigidus in nudâ saepe jacebis hamo.

Nox & hiems, longâq; via, sævâq; labores

Et terror castris, & dolor omnis inest. d

Militia est vita hominis. Septuaginta in-
terpretes: Tentatio, aiunt, est vita homi-
nis labore, luctu, pavore, lacrymis, dolore
plenissima: ubique plurima mortis imago.
Hoc Jobus abundè satis expertus: Terro-
res Domini, ait, militant contra me. *e* Cun-
ctis diebus quibus nunc milito, expecto
donec veniat immutatio mea. *f* Job usque-
quaque tentatissimus, sed in omni tamen

A 2

ten-

*a Serra, corbis, rutrum, securis, lorum, falx,
catena, olla, veru, & si quæ alia ad victum.*

*b Hastam, lorica. c Cicero l. 2. Tusc. quæst.
medio ferè, mihi pag. 183.*

d Ovid. l. 2. de arte. c Job. c. 6. v. 4.

f Idem c. 14. v. 14.

4 PALÆSTRA CHRIST.

tentatione fuit firmissimus. Est enim tentatio, si etymologiam spectemus, Examen ad probandam rei firmitatem adhibitum. Hinc familiares illæ voces: Tentemus hominem, & pungamus aliquantulum, & appareat quid in eo vitii aut virtutis lateat. Et hostis, & amicus tentat, sed animo diverso. Adversarius amati hominis pectus tentat, num rimulam inveniat, quæ gladius aut contus penetraret ac vulneret; amicus eundem ferreum thoracem explorat, sed an omne telum illæsus excipiat, an tutum à vulnere præmuniat. Ita Deus tentat, & diabolus, sed modo ac sine diversissimo.

De Tentationibus differere animus est. Thema dicendi ac scribendi multò utilissimum, inò & necessarium. Et quem ea res non tangit? Quis tentationum omnium expertus? Quidam principio, sine alii vehementius tentantur. Sunt qui per omnem vitam tentationum ventis gravissimè concutiuntur, prout æterna Sapientia & æquitas ad auri libellam hæc omnia habet exactissimè appensa. Sed ante omnia noscendus est nobis ex Orco tentator vaserrimus, mille stropharum artifex. Magna virtutis, maxima mercedis est tentationes hujus impostoris nosse eludere.

Dicendi ordinem porrò hunc servabimus. Primò Tentationum naturam aperiemus. Deinde Tentatoris genium sub oculos ponemus. Tertio resistendi modum suggeremus. Militia & Tentatio est vita hominis. Hoc ipsum jam explicabimus.

Triplex potissimum hostis cervicibus nostris imminet assidue, *Mundus, Caro, Diabolus*. In triplicem hunc hostem Bernardus velut digitum intendens: Semper enim, inquit, spiritus Carnis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitia semper amara loquitur. Quoties ergo importune (ut assolet) carnalis cogitatio mentem pulsat: verbi gratiâ, cum de potu, de cibo, de somno, cæterisque similibus ad carnis curam pertinentibus cogitantes, humano quodam inardescimus desiderio: certum sit nobis spiritum carnis esse qui loquitur: & tanquam adversarium repellamus eum, dicentes: Vade retro Satana, quoniam non sapis ea quæ Dei sunt: sed magis sapientia tua inimica est Deo. Cum autem non de illecebris carnis, sed de ambitione sæculi, de jactantiâ & arrogantia, cæterisque similibus cogitatio una versatur in cordibus nostris, spiritus mundi est qui loquitur, longè perniciosior hostis, & majori sollicitudine repellendus. Interdum verò satellitibus istis terga vertentibus, princeps ipse habens iram magnam tanquam leo insurgit adversus nos, cum videlicet non ad voluptatem carnis aut sæculi vanitatem, sed ad iram, ad impatientiam, ad invidiam, ad amaritudinem animi provocamur: importune ingerendo si quid minus amicabiliter minusve discretè factum videtur aut dictum: si qua denique

tut in signo aut in opere quolibet data videtur indignationis occasio, materia suspicionis. Huic ergo cogitationi non aliter quàm ipsi diabolo resistendum est: nec aliter ab eâ quàm ab ipsâ perditione cavendum.

Cùm igitur à Mundo, Carne, Diabolo tam variè & pæne assiduè impugnemur, Jobus rectissimè dixit: Tentatio est vita hominis. Aut quod Græcis vocibus effertur; Tentatorium est vita hominis. Solent chymici, qui flores & herbas igni eliquant, officinam suam, *Laboratorium* appellare. Hic carbonès, hic diversî generis vitra, hic prunæ, hic clibanus, hic aquæ in clibano exsulata, hic demum est quicquid ad illam florum & herbarum expressionem spectat; pari modo quicquid ad tentandum pertinet in hac vitâ obvium est. Tentationibus plena omnia; nusquam non bellum; prælia & opiniones præliorum in regnis pæne omnibus. Non Asia tantùm & Africa, sed & Europa tot jam annorum spatio bellis intestinis miserrimè laborat. Militia est vita hominis. Verùm de quânam hic Jobus militiâ loquitur? An de Asianâ, num Europæâ, an Africanâ? De harum nullâ, sed de illo interiore bello quod adversus Cacodæmones gerendum, disserit. Cur igitur hoc non expressit & scripsit, Militia est vita hominis contra dæmones. Non opus hoc discrimine; res ipsa loquitur. Illa alia bella huic collata umbræ sunt; Interioribus præliis de vitâ

decer-
a Bernard. serm. de 7. spiritibus tome 1.
mibi pag. 316.

decer-
Con-
mè diff-
lention-
gressus
penicil-
lio puto
globi,
lucta,
illi jace-
rant; or-
ut spect-
ertorem
ipse sibi
Mors;
plumbe-
da, pic-
lia pron-
consera-
dæmon-
Inter h-
æqualit-
contra
matur-
ferro g-
utrinq-
li longè
oculis
storum
tis pug-
quod pe-
2. Nim-
runt. Q-
bis, inq-

decernitur, eaque immortalis.

Conflictus exercituum picti & veri summe differunt. Pingit nonnunquam excellentior aliquis Apelles iconios duces, congressus armatorum, cruentas pugnas eâ penicilli animatione, ut spectator se praelio putet interesse, hic ignes, & volantes globi, hic hominum & equorum cursus, lucta, lapsus, vulnera, mortes; hi cadunt, illi jacent, isti ab equis calcantur, hi expirant; omnia penicilli artificio sic animata, ut spectatorem pane terreat; sed animus errorem suum corrigens ponit pavorem & ipse sibi ait; Hæc picta sunt vulnera, picta Mors; tormenta bellica, micantes gladii, plumbeæ glandes, arma universa sunt picta, pictum praelium; nil formidemus. Talia prorsus sunt bella omnia, bella picta si conferantur cum eo quod adversus Caco-dæmonem movemus, idque ex istis causis. Inter hostiles duas acies magna plerumque æqualitas est; miles militi opponitur, vix contra virum pugnat & plerumque pari armaturâ; alter alterum cernit, uterque rem ferro gerit, collato pede congregiuntur, utrimque res capitis est. At interioris belli longe diversissima ratio; Nos omnium oculis expositissimi nullum hostium nostrorum cernimus; cum dimicatione capitis pugnamus: at hostes nostri non habent, quod perdant, nisi hoc unum, non vincere.

2. Nimis impares sunt qui manus conferunt. Quod Paulus affirmans: Non est nobis, inquit, colluctatio adversus carnem &

8 PALÆSTRA CHRIST.

sanguinem, sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum. 4. Cum eis luctandum est, qui naturam angeli, nequitiam diaboli, jam plurimo usu milites sunt experientissimi. Saul olim Davidi contra Goliathum pugnaturus dixerat: Non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare adversus eum, quia puer es, hic autem vir bellator est ab adolescentia sua. b. Idem hic dicendum: Nos pumiliones sumus & pueri bellis inexperti & insueti, at illi milites sunt exercitatissimi, gigantes, Samsones, qui Antonios, Hilariones, Macarios invaderunt, qui Paulum Apostolum, qui Christum ipsum Dei filium audent aggredi. Jam enim sex millibus pueri annorum hanc militiam exercent, omnia norunt, aratagemata, consilia imperatoria, percallent, totas victorias adepti fortissimum quemque subegerunt. 3. Numerus hostium nostrorum tantus, ut Theologorum aliqui dicant, unicum hominem a centum diabolis oppugnari. O bone JESU, diabolorum unicus, ad oppugnandos centum homines sat virum & animorum habet, quid igitur decuria Cacodemonum, quid non poterit centuria, si hominem undequaque imbecillimum, eumque unicum impugnet? 4. Hostium nostrorum machinæ, tela, Catapultæ, arma omnia perinde ut ipsi hostes eludunt oculos, spicula in nos evolutantia obtutum omnem fallunt: in conflictu spectabili cum alienum in nos gladiuntur stringi

a Ephes. cap. 6. v. 12.

b 1. Reg. c. 17. v. 33.

PARS I. CAP. I.

stringi cernimus, nostrum & ipsi stringimus, at in illo eum diabolis congressu saepe prius vincimur, quam pugnare nos sciamus. Non repugnat qui oppugnari se ignorat: pulvis nitratus Satanae nil habet fragoris; silentio perimit. Omne quidem peccatum est voluntarium, saepe tamen incogitantes & inconsiderati peccamus. Est qui forte fortunâ non custoditum cernat anulum, nec illud religiose cogitet: Non furtum facies. Mox igitur illum sibi subducit & sacculo condit. Hoc quidem est voluntarium, sed inconsideratum: re melius examinata dolet & restitutum vellet anulum; ita compluries incautis excidunt mendacia. Ita saepe victoriam perdimus, priusquam pugnam subeamus. 5. Vulnera hinc saepissime sunt letalia; atque quod longe pessimum, non raro fauciamur & non dolemus, mortiferam plagam accipimus, & ridemus. Talis revera ille laecius: peccavi, ait, & quid mihi accidit triste? b En iste ioco moritur, calum perdit, nec iacturam sentit. Si laesum se sciret, ad chirurgum properaret, si damnum sentiret, de eo faciendo cogitaret. 6. In exterioribus bellis locus subinde tam commodus & opportunus est, ut ab hoste securitatem promittat; sunt Urbes, Castra, Arces munitissima, quae hostiles insidias omnes facile propulsent. Non ubique locorum in acie stamus, extra teli iactum saepissime agimus. At vero nullus usquam a diaboli tentatione se-

A 5

curus

a Der Teffel hat ein getödetes Pulver.

b Esclr. c. 5. v. 4.

10 PALAESTRA CHRISTI.

curus est locus: Non in templo, non ad
 sacram Aram, non ad ipsam Christi men-
 sam; multò minùs in foro, viâ, domo. A
 Satanæ insidiis tam parum tutus est Mo-
 nachus in Odeo, Sacerdos in Altari, Ana-
 choreta in Antro, quàm tuta non fuit Eva
 in paradiso. Hi hostes subito à sexcentis
 miliaribus, trans mare, ex orbe novo ad-
 volant. Tam quietus, tam desertus, tam se-
 cretus, tam munitus, tam sacer locus nul-
 lus est, qui suis latebris securum quem-
 quam præstet à diaboli tentamentis. Quod
 Gregorius asserens: Quia, inquit, in hac vitâ
 adhuc homo positus in cujussibet ordinis
 loco, in cujussibet secreti secessu vivere sine
 tentatione nullatenus potest; plerumque in
 eo, quod ad requiem construitur, major
 dolor tentationis invenitur. *a* 7. Uti nemi-
 nem Locus, ita nec Tempus ullum ab in-
 sultu diabolorum defendit. Dixerat quidem
 Ecclesiastes: Tempus belli, & tempus pa-
 cis. *b* Neque enim semper pugna fervet
 & prælia. Sunt quandoque induciæ, sunt
 aliæ armorum feriæ: hiems è castris æstivis
 in hiberna trahit, ubi plus otii & quietis
 permittitur. At verò stygius tentator nec
 ferias, nec ullas servat inducias, mediis præ-
 cibus obturbat, diebus sacratissimis infestat,
 & quidem magis quàm aliis, *c* (uti Rex An-
 tiochus

a Greg. l. 23. moral. c. 15. mihi pag. 338.

b Eccl. c. 3. v. 8. *c* Vide S. Leonem serm. 3. de
 Jejunio decimi mensis, mihi pag. 22. & Franc.
 Mendoz. to. 2. in libros Regum. Ann. 28. sect. 1.
 mihi pag. 307. de hoc uberius differentes.

tiachus
 tempor
 curu tu
 dum, &
 nis. N
 litandu
 tatio.
 dem po
 mores
 Cacoda
 velitatio
 dicæ,
 necini o
 æternâ.
 a Iuda
 Ydirc
 & mon
 adversar
 rugiens
 cui refu
 gilantia
 mater
 Libidin
 que vir
 Paulus:
 Episcop
 firma ce
 pus est,
 oculus,
 a r. Pa
 b 2. T
 6 Apo

tiochus Judæos Sabbato) nullo unquam tempore ab Acherontica hujus bellæ incurſu tuti agimus, diu noctuque excubandum, & pugnandum. Militia eſt vita hominis. Non dixit Jobus: In vitâ hominis militandum, ſed ipſa tota eſt militia & tentatio. Arma nunquam nec momento quidem ponenda ſunt. Aſſidui ſunt illi clamores Dalilæ. Philiftijm ſuper te Samſon. & Cacodæmones ſuper te, o homo. Neque velitationes tantum, aut decurſiones ludicræ, ſed pugnæ ſunt decretoriæ, inter necini congreſſus; de vitâ agitur & quidem æternâ.

a *Iudic. c. 16. v. 9. & ſeqq.*

6. II.

Idcirco Petrus contentiſſimè vociferatur & monet: Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus tanquam Leo rugiens circuit quærens quem devoret, cui reſiſtite fortes in fide. a Sobrietas Vigilantiæ, Caſtitiæ, Sapientiæ, Sanctitatiæ mater eſt, gula & crapula Somnolentiæ, Libidini, Oſcitantia, Inſipientia, aliorumque vitiorum ſecunda parens. Timotheo Paulus: Tu verò, inquit, vigila. b Sardenſi Epifcopo Chriſtus: Eſto vigilans & confirma cetera: a Eam ob cauſam Cyrillus: Opus eſt, inquit, ſobriâ mente, & vigilantibus oculis, ut Zizania vitemus pro tritico pro

A 6

990

a 1. *Petri c. 5. v. 8. & 9.*

b 2. *Timoth. c. 4. v. 5.*

c *Apoç. c. 3. v. 2.*

ove lupum, pro Angelo bono diabolum. Hic semper vigilat in omnem nocendi occasionem intentissimus. Ergo vigiles cum vigili luctemur. Hic Argi sumus; mille oculis in hunc unum hostem est vigilandum. Ad vigilias quoque excitans Hieronymus: Erras frater, inquit, erras, si putas nunquam Christianum persecutionem pati. Tunc maxime oppugnaris, cum te oppugnari nescis. Adversarius noster insidiatur in occulto, sicut leo in spelunca sua; insidiatur ut rapiat pauperem: & tu frondosa arboris te-ctus umbraculo, molles somnos, futurus præda, carpis. Inde me persequitur luxuria, inde avaritia conatur irrumperè, inde venter meus vult mihi Deus esse pro Christo: compellit libido, ut habitantem in me Spiritum Sanctum fugem, ut templum ejus violenti persequitur, inquam, me hostis, cui nomina mille, mille nocendi artes: & ego infelix victorem me putabo, dum capior: Uti verò sollicitus est Deus, ut nos foveat & servet, ita sollicitus est diabolus, ut nos perdat & mactet.

Nec comedere tantum sed devorare prædam cupit. Qui asillum vituli arnum comedant, ossa relinquunt; diabolus devorantiam homini, quem tentando vicit, DEVM Dei gratiam, calum, calique gaudia rapit, glutit & consumit omnia. Militia est vita hominis; tentatio jugis. Vigilandum & certandum. Nemo immunis à tentationibus.

Cum
a Hieron. tom. 1. epist. 1. ad Heliodorum ange
medium.

Cum Petro Chryfologo proclamare licet:
 Communis cursus est presentis vita, tenta-
 tionibus apprehendi: Arenam pugnae inci-
 pitis ingressus es, in qua non apprehendes
 bravium nisi curras, non coronaberis nisi
 pugnes.

Loca omnia diabolus tentator reddit in-
 festa, aërem, terram, aquas; jamque venato-
 rem, jam aucupem, jam piscatorem agit.
 Aviculas fallit viscatis virgis, virgatis deci-
 pulis, laxioribus nodis, dispositis cassibus.
 Pisces capit hamo, reti, nassa, tridente. Eam
 scilicet infigit hamo escam, quam scit appe-
 tituros pisciculos, insidia locis omnibus in-
 structa. Quod si aviculam vel plumalâ vel
 unguiculo detineat unico, jam capta est.
 Ita hominum quosdam illecebris oculorum,
 alios illecebris aurium, hos gula, illos lu-
 xuriam delinimentis, hos linguam, illos ve-
 stium pompam, hos nimiam corporis curam irre-
 rit. Omnia tentationum laqueis plenissima:
 quod Antonium Magnum ferunt vidisse.
 Laqueorum medii stamus, sedemus,ambu-
 lamus, dormimus; imò laqueos comedimus
 & bibimus. Copiosissima utique tentatio-
 num materia; defectu aut excessu nusquam
 non laboratur. Militia & tentatio est vita
 humana. Hebraeus psalter: Ecce, inquit, men-
 surabiles posuisti dies meos. Sunt qui cum
 Ambrosio legunt: Ecce palastras posuisti
 dies meos. En, mi Domine, ait, omnes dies
 vitae meae sunt palastras. *Schlagen / Kloben*
 b. Wenig ernd zvil / verderbt alle Spil.
 c. Psal. 38. vers. 6.

14 PALÆSTRA CHRIST.

Vitæ sunt palæstrici, lustrationibus sacri. O mortales, nemo hic somniet dies quietis, feriarum, soporis, deliciarum, ludorum, otii, gaudiorum, bacchanalium. Breves & pauci dies sunt, sed laboris, vigiliarum, negotiorum, exercitationis, dolorum, afflictionis, dies lætæ & lætæ, dies operosi valde. Ecce palæstras posuit Deus dies hominis. Recte additur: **Universa vanitas omnis homo vivens.** Et substantia mea tanquam nihilum ante te. Subito totus homo veluti follis aut pila vento inflata, si compungatur aciculâ, diffluit & solvitur: sic vita hominis, re minutissimâ dissipatur, & in vagum pulverem suumque nihilum fatiscit.

§. III.

Hominis vita est militia, quam Epictetus etiam exponens: An nescis, inquit, longo vitæ tempore necesse esse multa, eaque varia accidere: hunc succumbere febrî, illum latroni, alium tyranno. Talis enim mundi natura est, tales amici tui. Frigora & æstus, & victus ratio minus apta, & itinera & navigationes, & varii casus, alium perdunt, alium extorrem agunt: alium legationem obire, alium militare cogunt. Sedeto ergo ad hæc omnia attonitus, lugens, impos voti, calamitosus, aliunde pendens, neque ex uno atque altero, sed ex infinitis. **Itane audisti è Philosophis? Ista didicisti?**

a. Irenia.

dic
tiam:
abeun
stem
omne
sis Im
durius
nec ar
guide
dem c
fodiet
non pu
ni pra
veheti
maner
recusa.
Quis a
tius tar
aliud si
emplur
habet:
eaque l
itis m
ad nut
divina
dum &
tera co
culam f
I. Si
tatio. P
constitu
munera
Christus
a Iren

dicisti? An nescis negotium hoc esse militiam? huic excubias agendas, illi speculatum abundum, alii etiam pugnandum in hostem? Fieri nequit, ut eodem in loco sint omnes: neque etiam expedit. Tu verò ommissis Imperatoris mandatis quæris, tibi aliquid durius mandatum esse, neque id exequeris nec animadvertis qualem facias (quantum quidem in te est) exercitum? Nam si te quidem omnes imitetur, non fossam quisquam fodiet, non vallum munit, non excubabit, non pugnabit: sed nullum usum expeditioni præbere videbitur. Rursus nave cum veheris, unum locum tene, in eoque permaneto. Si verò malus conscendendus erit, recusa. *a* Si in proram currendum, nolito. Quis autem gubernator te feret, ac non potius tanquam inutile vas ejiciet, qui nihil aliud sis nisi impedimentum & malum exemplum ceteris nautis? Ita & hîc res sese habet: militia quædam est cujusque vitæ, eaque longa, & varia. Tuendum tibi est militis munus: & quicquid Imperator jusserit, ad nutum ejus exequendum; & si fieri queat, divinandum etiam quid velit. Obtemperandum & vigilandum. Vigilate itaque, & cetera confirmate. His geminam præceptunculam subnecto.

I. Si nostra omnis vita est militia, tentatio, Palæstra merissima, uti est verissime, constitutum nobis sit omnia perpeti, quæ munerarius noster Imperator ac Editor Christus nos pati voluerit. Quisquis olim

a Ironia iterum;

ad arenam, ludum, palæstram auctorabatur, jurabat se omnia passurum aufurūque quæ legitimum gladiatorem facere jus, mos esset hoc modo: Sacramentum juramus uri, vinciri, verberari, ferroque necari. Ergo in unctionem, verbera, necem juratum. In has ipsas leges & nos Christo Ludi Domino juremus. Nec mirum, nec novum nec insolitum, nec nimis durum videatur, quicquid denique obvenit perferendum. Milites, Palæstritæ, gladiatores sumus ad hunc ludum, & ad hanc palæstram auctorati. Contusiones, plagas, vulnera si non ridente ore, tranquillo saltem ac patiente animo perferamus. Medii tentationum agimus. Nihil inopinatum sit nobis, quod in arenâ gymnasticâ fieri consuevit. Gladiatorum non est ad usum istum trepidare.

II. Imparati nunquam simus ad luctandum. Ubique hostes & antagonistæ, ubique luctationes & pericula, ubique luctationes & certamina, ideo nunquam ponenda sunt arma, nunquam condendus gladius. Cavendum ne vel laxi quidem unquam de statu & gradu dejiciamur. Quod Paulus præcipiens: State ergo, inquit, succincti lumbos vestros in veritate, & induti lorica[m] justitiæ, & calceati pedes in præparationem Evangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extingueri; & galeam salutis assumite, & gladium spiritus (quod est verbum Dei) per omnem orationem & obsecrationem

Vide Lipsii Saturnalia l. 2. c. 4. sicuti &

crati
& in
obsecr
Christ
paratu

Tenta
re

M

mensa
interqu
nil sui
acquir
abi ubi
nentis
aquam
soluit
num, n
semper
mentis
ignes d
Hinc p
gravior
plicabi

a 4

orationem orantes omni tempore in spiritu,
& in ipso vigilantes in omni instantiâ &
obsecratione pro omnibus Sanctis. *a* Athlete
Christiani est, nunquam inermem aut im-
paratum inveniri.

a Ephes. c. 6. v. 14. & seqq.

CAPUT II.

*Tentationes frequenter eò gravio-
res, quò tentati homines sunt
sanctiores.*

Metallum formosissimum est aurum,
formosum in crumenâ, formosum
in dextrâ, formosum in abaco &
mensâ; suam & in cæno retinet formam,
interquæ sordes amœnùm splendet. In aquâ
nil sui perdit, in igne plus nitoris & auræ
acquirit. Metallum sane nobilissimum, quod
ubi ubi sit, nobilitatis suæ semper est reti-
nentissimum. At verò fœnum & lutum nec
aquam nec ignem ferunt; in aquâ lurum
soluitur, durefcit igne, in aquâ putrescit fœ-
num, in igne comburitur. Aurum ubique &
semper pulchrum. Talis est homo bonæ
mentis, inter tentationes velut aurum, inter
ignes durat illustri patientiâ & fortitudine.
Hinc plerumque quò sanctior est homo, eò
gravior est tentatio. Quod jam uberius ex-
plicabimus.

(I.)

a *Aura auri, Glantz vom Golde.*

§. I.

Prudens ac vetus scitum est: Ubi sanctiores homines, ibi vehementiores tentationes. Quàm arbor sit robusta, turbinis monstrat procella; quos animos gerat miles, declarat pugna; quàm peritus sit nauta, in tempestate cernitur; Ignis probat aurum, tentatio Christianum. Tempestat, ait Basilius, probat nauclerum, athletam stadium, ducem confictus & prælium, calamitas hominem magnanimum, tentatio probum aut improbum. ^a

Scilicet adversis probitas exercita rebus

Tristi materiam tempore laudis habes.

Si nihil infesti durus vidisset Vlysses,

Penelope felix, sed sine laude foret.

Sed miretur quis chariores amicos, sanctiores viros à Deo plerunque acerbius tractari, exagitari gravius, alios longè humanius haberi. Quid causæ? Cristallinum longè cautiore manu quàm poculum aureum tractatur, quia illud admodum fragile allisu aut lapsu unico in testas jugulatum abit: ita Deus parcit infirmioribus; naturam vitri æmulantur, tentatione facillimè vincuntur. Solida virtutis homines & in palæstrâ sapius exercitati velut vasa aurea cadunt illesâ, alliduntur sine noxâ: his sanè non parcitur. Siracides tironem in Dei obsequiis perhumaniter erudiens: Fili, ait, accedens ad servitutem Dei sta in justitiâ, & in timore, & præpara

^a *Basyl. hom. 8. in divites avaros.*

^b *Ovid. l. 5. trist. Eleg. 5. mihi pag. 112.*

præpara
Filius
filiis ser
vis filio
tatissim
distinct
portas. S
aliis sup
defatiga
Et omni
aut peni
quit quis
tas, jam
dux tuus
hostis ir
te pluar,
dixisti, q
staturum
dis? aut
bulum il
Sta igitur
& tamen
in eos et
Deo ard
impern
sperat tr
gloriosi
mancipia
tit select
tum dise
excrucia
num col
libus odi

^a *Ecclesi*

præpara animam tuam ad tentationem. ⁴
 Filium appellat, qui Deo servit: homines è
 filiis servos faciunt; contra Christus è ser-
 vis filios constituit. STARE vox bello usi-
 tatissima. In exercitu Romano stationes
 distinctæ à vigiliis, quòd illæ diurnæ & ante
 portas. Stabatur ab equitibus & peditibus,
 aliis super aliis & longè abjunctis, & ob
 defatigationem circa meridiem mutatis.
 Et omnino capitale fuerat locum deseruisse
 aut penitus fugisse ex *Statione*. Tu ergo
 quisquis Deo serviturus venis, jam ad por-
 tas, jam ad signa in acie sta, quocunque loco
 dux tuus te collocârit, ibi sta, & quamvis
 hostis irruat, tu tamen sta, & licet spiculis in
 te pluat, tu tamen sta: ita enim Sacramento
 dixisti, apud tuum ducem te constantissimè
 staturum. Locum deseris, aut statione exce-
 dis: aut tu, aut certè nomen tuum in pati-
 bulum ibit ad infames illas ædes figendum.
 Sta igitur, sed in justitiâ & timore. Bene age,
 & tamen time. Diabolo totis viribus resiste:
 in eos enim insurgit savior, quos sentit à
 Deo ardentius amari, in hos magno fertur
 impetu; nam ex hac victoriâ nobiliorem
 sperat triumphum; superbissimus coluber
 gloriosius censet filios Deo rapere, quàm
 mancipia; Avernalis hic gulo dapes appe-
 tit selectas. Inter filios Jacob non multum
 discordiæ vigeat, nec alter alterum
 excruciat, omnium tamen invidia in u-
 num collineabat Josephum, hunc capita-
 libus odiis insectati: Venite, aiunt occida-
 mus.

mus. ^a Nimirum invidos eorum oculos
 ussit tunica polymita quam ei pater fecerat.
 Diaboli quæ Angeli, fratres nostri sunt ma-
 jores natu: quia verò nos Deo chariores cer-
 nunt, incredibili & prorsus internecinâ in
 nos furunt invidiâ. Exegerat Christus, quod
 Marcus narrat, ab adolescente demonem;
 qui exclamans, & multum discerpens eum
 exiit ab eo, & factus est sicut mortuus, ita
 ut multi dicerent, quia mortuus est. ^b Cur
 illum non antea tam crudeliter habuit?
 quia illum ut suum possedit. Ita revera dia-
 bolus sede, quam occupavit, pulsus atrocissi-
 me favit, & omnem movet lapidem, ut in
 hospitium assuetum paret reditum. Ita Æ-
 gyptius tyrannus Pharao Israël's populum
 nunquam inclementius accepit, quam cum
 ille abitum moliretur. Ita prædones non
 multum exultant ad prædam, si præter olus
 & rapas nihil inveniant; argentum quærunt
 & aurum. Ita piratæ naves vacuas non oppu-
 gnant sed onustas: ita omnino & diabolus,
 ubi plus collecti est thesauri, plus gratiæ di-
 vini, ibi vigilantior prædam inhiat, & cona-
 tu animosiore pugnat.

Est qui seipsum miratus dicat: Cum ego
 cuticulam meliuscule curarem, cenarémque
 lautius, raris precibus, jejuniis longè rariori-
 bus initis, cum liberius delinquerem, tot
 sanè tentationibus non urgebar, quibus jam
 obruor: precatationes jam frequentiores in-
 eo, inediã crebriorem tolero, plus stipis
 ergo,

^a Gen. 37. vers. 20.

^b Marci cap. 6. vers. 26.

ergo, o
 tius me
 exagito
 catenas
 bone, se
 timore
 ad tenta
 maximè
 Deum
 etiam c
 At ubi
 erupit,
 bus eum
 moni,
 immine
 omnem
 tal. Hoc
 nemine
 trusus e

Cum
 auctori
 omnib
 menda
 oppugn
 stum D
 suadere,
 nes illu
 meræ te
 nes qui
 cutione
 proficien

erogo, & nisi valde fallor, modestius & cautius me gero, tentationibus tamen plurimis exagitor, alia ex aliâ nascitur; videtur omnes catenas diabolus rupisse. Ne mireris hoc, o bone, sed accedens ad servitum Dei sta in timore & justitiâ, & præpara animam tuam ad tentationem. Acheronticus Pharao eos maximè infectatur, qui fugam adornant Deum secuturi. Furem maturum licitor etiam claudicans non difficulter assequitur. At ubi vincens insignis carceres effregit & erupit, omnis apparitorum & licitorum tribus eum persequitur. Hoc solenne cacodæmoni, cum observat aliquem suorum jam imminere cælo, omnes intendit vires, vim omnem exerit, ut hominem à coeptis avertat. Hoc enim perduellis angelus laborat, ut neminem eò linat ascendere; unde ipse destrusus est.

§. II.

Cùm Paulus Ecclesiam Christi vexaret, auctoritatis maximæ fuit & potestatis, ab omnibus cultus, Pontificum litteris commendatus: at ubi verterunt vices, & Paulus oppugnatam Ecclesiam defendere, Christum Dei filium extollere, religiones novas suadere, orbis universus ei reclamavit, omnes illum persecuti, præcipuè Judæi, innumera tentationes obortæ. Verissimum: Omnes qui piè volunt vivere in Christo, persecutionem patientur: mali autem homines proficient in pejus. Rex David ad omne Dei

Dei obsequium animatissimus: Juravi, ait, & statui custodire judicia justitiæ tuæ. *a* Vix hæc dixerat, & continuo subjunxit: Humiliatus sum usquequaque Domine. Si ita sese res habet, quis adeo ardentè cupiat sanctimoniam & innocentiam complecti? Ergo supra mediocritatem probitatis, aiunt, non ascendamus; non simus nimium pii: in turbâ consistere sit fortè minus gloriosum, at erit etiam minus periculosum. Nos Ephesi natos credamus, ubi nevinem oportuit excellere. Singularis morum sanctitas tentationibus nimis est obnoxia.

Impiæ prorsus & damnatissimæ voces sub orcum mittendæ. Vos potius quicumque cælum ambitis, jurate & statuite custodire judicia justitiæ divinæ. Sequitur tentatio? Humiliaris usquequaque? In lucro id ponendum. Cum psalte regio pro se quisque clamet: Vivifica me secundum verbum tuum. *b*

De diabolo Hebræus vates Habacuc velut de tyranno submonens: Et ipse, ait, de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi ejus erunt: ipse super munitionem ridebat. Et facies hominis quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem. Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagenâ suâ, & congregavit in rete suam. Super hoc lætabitur & exultabit: propterea immolabit sagene suæ, & sacrificabit reti suo, quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus

a Psal. 118. vers. 106.

b Psal. 118. vers. 107.

eius
est;
habet
nas,
suadet
pertra
vel un
dò tan
mus h
minus
tis ape
satanas
cum. *b*
magnis
concut
nimita
tis, vos
sanctè
servisti
si estis
& conc
omnin
inanetr
aquam
negati
rum su
succen
in Apol
Quod
alii sunt
italium
Ana

a Hab
b Luc

eius electus. *a* Delicatissima diaboli gula est; cupedias esurit; perquam eruditum habet palatum satanas, saliares sectatur cenas, viros sanctos adoritur, tentat, allicit, suadet, fatigat, dum denique in nassam suam pertrahat; nec quinquaginta quidem annis vel unicum hominem tentare negligit, modo tandem vincat. Nec rarò illi pertinacissimus hic labor ad votum successit. Ideo Dominus JESVS in supremam cenam pridie mortis apertissimam commonitione: Ecce, inquit, satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum. *b* Expetivit vos (ait optimus pastor) & magnis rogatibus institit ut ventilando vos concuteret, turbaret, à me avelleret pusillanimitate, impatientiam, infidelitate. Et ut sciat, vos expetivit, vos Apostolos, qui coepistis sanctè vivere, qui propter me omnia deseruistis, qui meam carne ac sanguine jam partii estis, vos jam designatos orbis Episcopos & concionatores expetivit. Et certè non omnino vacuum traxit sagemam hic piscator; inanem operam non sumpsit, nec cribro aquam hausit. Hinc enim proditio Judæ, negatio Petri, incredulitas Thoma, ceterorum fuga: Judam devoravit, ceteros cribro succernere & evannare voluit. Atque hoc in Apostolos est ausus. Cibus ejus electus. Quod & Jobus, Tobias, David, Daniel, tot alii sunt experti. Diaboli gula cupediarum talium amantissima.

Anachoretam memorant à caelesti ducum

a Habacuc c. 1. v. 10i & seqq.

b Luc. c. 22. v. 31.

atum ad diversa sanè spectacula. Primum quod videndum ei objectum, Congregatio fuit Monachorum, ad quam innumeri cæcædæmones: velut agmina muscarum ad rusticanam cauponam convolârunt. Expavit ad hoc spectaculi homo solitarius. Mox inde in urbem pertractus unicum vidit diabolum eumque otiosum veluti fatigatum canem portæ civitatis incubantem: admiratus istud Anachoreta: Et quid hoc rei est, inquit, viri illi religiosi à tot diabolis obsidentur, hanc urbem totam tunicus non infestat, sed per otium: tanquam sibi metuens prospiciat? Cui Angelus: Hi civici homines, inquit, devoti satanæ ad ejus leges & imperium suos mores conformant. Hinc tentatoribus aut impulsoribus non egent; sponte currunt. Ad eos in officio continendos satis est vel unicus ex inferis custos, uti puerulus magnum gregem ovium ante se agit. At verò illi alii jurati sunt hostes diaboli, cui pro viribus resistunt. Hinc eos Lucifer factò agmine incursat, hos verò Nunini devotos in suam nassam pertrahere nititur. Ut seias, cibus ejus est electus.

a Ioan. Major in speculo, & c. mihi pag. 1250

III

Cùm Angeli Hussææ regionis principe velut in curiam convenissent, & unâ etiam orbis circuitor dæmon adfuisset. Senatûs præses Jobum impensius laudans: Nunquid considerasti, ait, servum meum Job, quod non sit ei similis in terrâ; homo simplex & rectus,

rectus
lo. a M
nis cor
ruens l
Ereibus
pecora
nerosior
Ventris
non sol
moribus
quentes
rius: H
hæc en
illicitis
plerunq
ri ne qu
n in vir
perversa
atque ad
tos resti
niente,
ceant, a
Sunt ju
opera c
ita secu
Quo ni
bili piet
crucient
sine pos
tormen
festinan

a Job.
b Greg
c Greg

rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. *a* Mox satan veluti sagax venaticus canis conspectâ ferâ concitatissimo cursu ruens hunc ipsum sibi expetiit tentandum. *Erebus ejus electus*. Oves, & vaccas, ignava pecora non venatur, sed cervos & feras generosiores: illos qui ut jumenta vivunt, Ventris aut Veneris mancipia, tentationibus non sollicitat, sed quos pudicis & sanctis moribus ornatos sibi minus habet obsequentes. Quod dilucidè affirmans Gregorius: Hostis callidus, inquit, quos justitiæ hæc enitescere conspicit, eorum mentes illicitis desideriis inflammare contendit, ut plerunque plus se urgeri tentationibus sentiunt quam tunc, cum lucis internæ radios non videbant. *b* Et multos Deus illicit atque perversa perpetrantes gratuito pravenit, atque ad opera sancta convertit, & nonnullos relictis artibus deditos, flagello interveniente, corripit ac si placentes quasi displiceant, affligit, Salomone attestante, qui ait: Sunt justi quibus multa eveniunt, quasi opera egerint impiorum; & sunt impii qui ita securi sunt, ac si justorum facta habeant. Quo nimirum omnipotens Deus inestimabili pietate dispensat, ut & justos flagella crucient, ne opera extollant, & injusti saltem sine poenâ hanc vitam peragant, quia ad tormenta, quæ sine fine sunt, malè agendo festinant. *c* Hostis noster adhuc in hac vitâ

B

nos

a Job. c. 1. v. 8.

b Greg. l. 29. moral. c. 12. mihi pag. 966.

c Greg. l. 24. moral. c. 10. mihi pag. 857.

nos positos quantò magis nos sibi rebellare conspiciat, tantò amplius expugnare contendit. Eos enim pulsare negligit, quos quæto jure possidere se sentit. Contra nos verò eò vehementius incitatur, quò ex corde nostro, quasi ex jure propriæ habitationis expellitur. *a*

Anno Christiano 1566. Laodunii feminam à malo dæmone infessam homines parum sancti liberare conabantur ab hospite Avernali. At ille cunctis audientibus clamabat: Nihil mihi à vobis metuo; amici sumus & federati. Res est toti Picardiæ notior, quàm ut negari possit. *b*

Annales Regum memorant Hebræum populum in Masphat convenisse ad agendam pœnitentiam, ad Numen lacrymis, precibus, jejuniis placandum. Hoc ipso tempore Philistæus hostis irruit ad oppugnandos Hebræos. Res mira; tunc maximè terrebantur ab hostibus, cum illi sincerissimè divinam opem poscerent. Quod Gregorius expendens: Cùm, inquit, altiori vitâ proficimus, maligni spiritus, qui semper bene agentibus invident, nobis infestiores sunt. Nec solum unus spiritus malus electorum singulis, sed innumeri deputantur. Nam si diabolorum legio potest hominem unicum occupare, poterit etiam tentare. His appositè dixit Cyprianus: Eos cupit deficere, quos videt

a Idem Leod. c. 7. mihi pag. 850.

b Martinus Delrius tomo 2. Disquisit. Magic. l. 3. parte 1. quæst. 7. sect. 1. mihi pag. 71.

videt
gni fact
hereses
tum; in
dolos; i
rere con
ut tritic
adimat
quàm n
sed imp
peccator
subjugat
Et cibus

Ita fa
rumque
mini pi
Ego jam
pitem,
vir fortis
rùm ibi
cultate,
salutare
nuam q
aut aliq
ignorant
mis imp
qui noc
aut ite
ciant. N
de me in
Ita quic

a Cyp
pag. 254
de Prov

videt stare. *a* Quæ Petrus Chrysologus insigni facundiâ confirmans: Diabolus, inquit, hæreses inter fideles, inter sanctos, peccatum; inter pacificos, lites; inter simplices, dolos; inter innocentes nequitiam gratis ferere consuevit: non ut acquirat zizania, sed ut triticum perdat, nec ut reos capiat, sed ut adimat innocentes. Hostis plus ducem, quàm militem petit; nec obsidet mortuos, sed impugnat viventes: sic diabolus non peccatores quærit capere, quos possidet subjugatos, sed ut justos capiat sic laborat. *b* Et cibus ejus electus.

Ita sane quò sanctiores homines, eò plerumque molestiores tentationes. Sed homini pio hinc crescat animus dum cogitat: Ego jam quidem tentatior sum, sed inde, putem, Deo etiam commendatior. Non est vir fortis & strenuus qui laborem fugit: verùm ibi crescit illi animus, ipsâ rerum difficultate, speratque è rebus etiam difficillimis salutarem exitum. Non enim nescit optimum quemque inopiâ aut in valetudine, aut aliis incommodis à Deo affici. Nec ignorat in Castris etiam periculosa fortissimis imperari. Dux certè lectissimos mittit, qui nocturnis hostes aggrediantur insidiis, aut iter explorent, aut præsidium loco dejiciant. Nemo eorum qui exeunt, dicit: *Mala de me imperator meruit: sed bene judicavit.* *c* Ita quicumque plus aliis jubentur pati, &

B 2

acer-

a Cypri. l. 3. Epist. 1. *b* Chrysol. ser. 96. *mibi* pag. 254. *c* Seneca epist. 22. *mibi* pag. 425. *Et l. de Providentiâ c. 4. mibi* pag. 138.

acerbius tentantur, idem dicant: Digni visi sumus DEO, in quibus experiretur nostrum in se amorem. Quisque igitur apud se statuat: quanto Cacodamon vehementius me oppugnabit, tanto illi animosius resistam. Hic vincit, qui resistit.

CAPVT III.

Tentationes amicis Christi neutiquam ignominiosæ.

Lignum in officinâ statuarii jam dolandum, quod in Apologis est, opificem seriò affari cæpit hunc in modum: Mi Magister, quàm inhumaniter, quàm rigidè ac inclementer nos tuas arbores tractas, bipenni, aliciâ, securi ita nos cædis tanquam si tua non simus; dein ferramento cavatorio & cultellis acutissimis ita nos conscindis & scalpis, ut ligni & arboris formam penitus perdamus, nobis ipsis jam planè dissimiles. Huic statuarius: Tu planè, inquit, ut lignum, & ut truncus loqueris, cui nihil inest cerebri. Si tibi vel mica salis foret, ingentes mihi gratias ageres, quòd hoc laboris subeam, & e trunco statuam scalpendo faciam. Tibi istud summo est honori; in silvâ stanti nemo caput aperiet, nemo genua flectet. Ubi supremam operi manum imposuero, accedet pictor & inaurabit te, inauratam dente poliet & lavigabit; inde in arâ collocaberis, hic

hic vari
sancti ar
& fatua
tua obli
tuos ip
foris in
igniis fu
tinget h
Nos h
euperem
sed alic
recusam
oriuntur
honore
intelligi
tiones
truncus,
acutiora
scalpi te
in nobis
frondes
bit. Ita
neutiqu
differet

Princ
dicat: N
videri a
biles,
quam n
nusquam
quò pro
Sed ne

hic vario cultu tanquam imago hominis sancti afficeris. Querela tua prorsus lignea & fatua est; nescis quid dicas; tu igitur silvæ ruz obliviscere, scalprum sustine, & brevi tuos ipsa miraberis honores. Arbores aliæ foris manent in silvis inhonoræ, pabulum ignis futuræ; tibi perpetuus ex merito continget honor.

Nos homines exquisitissimæ sapientiæ quam cuperemus jam esse sancti, jam cælo locati, sed asciam, scalprum, dolabram, securim pati recusamus. Hic adversus statuarium querela oriuntur sexcentæ. Nimirum homo cum in honore esset non intellexit; sed neque jam intelligit in honorem reponendus; tentationes velut ascias & secures horret. O trunco, ô lignum rude! manus artificis & acutiora ferramenta ne repelle; secari & scalpi te permitte. Hoc tuo fit honori. Cum in nobilem statuam evaseris, silvâ exiisse, frondes totque alia perdidisse non poenitebit. Ita prorsus tentationes amicis Christi nequaquam ignominiosæ sunt. De quo jam differendum.

§. I.

Principiò hic varia objiciuntur. Est qui dicat: Meas ipse sordes erubescio; & nolim videri ab aliis aut sciri quàm foeda, execrabilia, abominandæ cogitationes nonnunquam me infestent; Ah, divinos oculos exire nusquam licet; spectatores calites formido, quò profugiam? Non mala hæc cogitatio. Sed ne cadamus animis; tentationes quan-

tuncunque turpes & horribiles, nec dedecori, nec damno sunt, si adoriantur resistentem. Hic vinci, est, pugnare nolle.

Cum fortè pagum transimus, gravissimè indignamur, si è rusticanis tuguriis molossi in nos prorumpant. Mox enim vociferantes audias: Cur isti nebulones non alligant suos canes, ut cuivis tutò liceat transire? Ita forsitan obliquè querimur: Cur Deus suos Cerberos non coërcet inferorum catenis? nusquam nec momento quidem ab illis tuti sumus: ad latus semper hærent diaboli, & omnes nobis vias obsepunt. Ergo Deus illos vinculis adstringat; ita quieti ab illis agemus. Ista nos humano more supputamus, & quietem præproperè, loco non suo, nec tempore, anhelamus. Nimirum extra tentationis aleam esse cuperemus. Erimus: sed nondum. Priùs pugnandum, à pugna & victoriâ venit quies. Hoc Deo & nobis magis honorificum, idque pluribus de causis.

Hinc enim elucet 1. Suavitas regiminis divini. Optimus Deus quemadmodum homini, sic & dæmoni arbitrium, subinde saltem, permittit. Violentum nimis ad omnia manus ei stringere.

2. Clementia divina hic cernitur, quæ cæcæ dæmoni alas non evulsit, sed accidit; dentes non excussit, ungues non præscidit, sed illos & istos ita detrivit limâ, ut nec mordere jam, nec inungere ullum possit nisi volentem. Debilitatus & fractus est in plurimis. Alioquin certè, si quod vult &

naturæ

naturæ
susque
omnium
accise
præfixu
in reum
subicia
tot mu
Ita om
dzmon
Quod
Nam m
capere.
3. Di
dem ge
turalibu
multo
Hoc fan
potenti
hominil
ri. Obil
cæcus p
Cum ex
pabulu
pande
Hiavit
bucecâ
bestiæ c
nomine
mendic
Athana
Crediti
Vidi alie
re, qui

naturæ viribus potest, si neretur agere, orbem
 suisque deque jam pridem vertisset, nostrum
 omnium confodisset jugulum. Sed adco
 accifæ potestatis est, ut illud ei in omnibus
 præfixum, HVC USQVE. Sicuti Magistratus
 in reum carnifici dicitur: Hunc in modum
 subjiciatur quæstioni, eò usque torqueatur,
 tot mulctetur plagis, illud supplicii luat.
 Ita omnino Deus ad unguem præfinivit
 dæmoni quousque in nos illi liceat sævire.
 Quod loco suo uberius explicandum.
 Nam maximi refert hoc quam probissimè
 capere.

3. Divina Sapiencia hinc apparet, quæ qui-
 dem genium superbissimum viribus uti na-
 turalibus sinit, nihilominus ab homunculis
 multò infirmis vincitur creberrimè.
 Hoc sanè menti tam sublimi, angelo tam
 potenti summo dedecori & probro est ab
 hominibus luteis velut bestiam cæcam ride-
 ri. Obibat olim Monachii per plateas ursus
 cæcus puerorum & puellarum ludibrium.
 Cum enim miserum pecus sibi mendicaret
 pabulum, passim illis vocibus salutabatur:
 pande fauces bellua; quantum potes, hia.
 Hiavit, fauces pandit, sed sæpe pro panis
 buccè sordes, lapilli, lutum in os frementis
 bestię conjectum. Ita diabolus, verissimo
 nomine, pauper, hinc illinc sibi pabulum
 mendicat, sed à multis ludibrio habetur.
 Athanasius refert Antonium suis dixisse;
 Creditisne filioli, quod dicturus sum vobis?
 Vidi aliquando diabolum excelsum corpo-
 re, qui se DEI virtutem & providentiam

ausus est dicere, & ait ad me: Quid vis ut à me tibi donetur, Antoni? At ego in eum Christi nomine armatus, sputaculum maximum in os ejus ingessi. Et statim proceram virtus illa evanuit. ^a En Lucifer Angelorum formosissimus, velut ursus cæcus ab homine conspuitur. Jam tu, ait Augustinus, illud draconi, ad hoc enim hic factus est draco. ^b

4. Potentia divina hinc elucet, quæ grande bonum elicit è tentationum malo. Diaboli tentatio, nostra perfectio; unius peccatum, alterius meritum. Diabolus Deo subiectissimus sine licentiâ divinâ nil potest. In Ægypto aquas in sanguinem mutare, & ranas potuit producere, quia id Deus permisit; culices procreare non potuit, quia Deus id non permisit.

5. Justitia divina hinc enitescit, sic enim multa puniuntur delicta. Tentatio velut spuma caustica c noxarû sordes eluit. Quod Gregorius asserens: Fit, inquit, mirâ dispensatione pietatis, ut unde malignus hostis cor tentat, ut interimat, inde misericors conditor hoc erudiat ut vivat. ^d Jam olim Deus per Isaiam id se facturum monens: Et convertam, inquit, manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriâ tuam, & auferam omne stannum tuum. ^e Aurifaber argentum eliquat igne, ut à stanno, plumbo, metal-

^a Athanas. in vitâ Antonii c. 20. apud Rosveidum pag. 46. ^b Aug. tom. 8. in Psal. 103. mihi pag. 497. ^c Aug.

^d Greg. l. 2. Moral. c. 24. mihi pag. 349.

^e Isai. c. 1. v. 25.

metallif
Deus ho
crimini
norfic
assigna
fidelium
gravior

a Gr

Cum
fidiolo
nes, no
id genu
quique
est, ad
is, quo
est, in
castris e
veheme
Quis h
aliter D
ros eve
Hic ce
perfect
caussa.
Felix t
jutoren
tio, qua

Purg
gnam
contum
fannas,
postoli

metallisque aliis fecernat & expurget; Ita Deus hominem urit tentatione, ut purget à criminum labe. Et fructuosum nobis & honorificum est tentari. Gregorius quem dixi, assignans causam: ut tanto, ait, sit copiosior fidelium gloria, quanto eis irrogata fuerint graviora praelia. *a*

a Greg. in lib. 1. Reg.

§. II.

Cùm hostis singulari stratagemate ac insidioso excursu aggrediendus est, non tiro-nes, non ignavissimi militum seliguntur ad id genus pugnae: veterani & exercitatissimi quique ad signa evocantur. Hoc illis laudi est, ad aggressus arduorum adhiberi. Ita & iis, quos Deus gravius tentari finit, honori est, in arduis occupari. In munitissimis castris eò locorum optimi collocantur, ubi vehementior insultus hostium timetur. Quis hoc illis probrosum dixerit? Haud aliter Deus ad eam vitæ conditionem multos evocat, in quâ tentationibus abundant. Hic certandum pro Rege & pro lege. Felix persecutio, ait Augustinus, cuius Deus est causa. Eodem prorsus modo licebit dicere: Felix tentatio, quæ auctorem habet & adiutorem Deum. Quid verò aliud est tentatio, quàm hostis avernalis persecutio?

Purpuratis Christi Athleticis nil æquæ magnam peperit gloriam, quàm pro Christo contumelias, carceres, plagas, tormenta, fannas, vulnera, necem pertulisse. Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilii,

quoniam digni habiti sunt pro nomine
JESV contumeliam pati. *a* Cædebantur vir-
gis tanquam crucis candidati; at illi hanc
ignominiam & virgarum supplicium sum-
mi honoris argumentum interpretabantur:
non quia hæc passi, sed quia hæc pati pro
nomine JESV digni sunt habiti. Prima di-
gnitatis est pro Domino JESV dimicare.
Cum ergo tentamur, animosissimè resista-
mus. Pro hoc Rege, pro hac lege certasse
immortalem parit gloriam.

Videte obsecro Tarsensem Paulum; ne-
quissimus illi apparitor adjunctus, non ut
ferviret, sed ut colaphis suum Dominum
caderet angelus Satana, stimulus carnis.
Quid hoc monstri, obsecro? Apostolus &
tantus universi orbis doctor carnem sentiat
stimulantem: In paradysum, in supremum
caelum eductus fuerat, & caro illi jam faciat
injurias? An non istud pudori & verecun-
diæ fuit? Rogavit quidem Dominum, nec
simplici vice, a vexatore tam inopportuno li-
berari. At ubi audiit hac in re divinam gra-
tiam sufficere, mox ad omnes tentationes
excipiendas paratissimus: Libenter igitur,
inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, ut
inhabitet in me virtus Christi. Propter quod
placeo mihi in infirmitatibus, in contume-
liis, in necessitatibus &c. Cum enim infir-
mor, tunc potens sum. *b*

Virtus non solet esse otiosa; nec enim
locordes ferias, aut ignavam ab opere cessa-
tionem

a Affor. 5. v. 41.
b 2. Cor. 6. 12. v. 9. & 10.

tionem
esse inu-
semper
tiones L
tidem a
porter &
nes esse,
fiant. a
fornax,
tionis. a
fornacen
non pati
argentur
lam exa
& istas
tam nob
Probasti
nati, si
argentur
suam n
ejusdem
ignis vid
nitorem
solatiis
remus,
bona p
at: vero
tati, tarp
tamen n
non fugi
gligamu
a 1. Co
b Eccl
c Psal

tionem quarit, quam scit sibi non solum esse inutilem, sed & turpem. Ut igitur ea semper habeat quod agat, varias illi tentationes Deus submittit, ut cum diabolo identidem altercetur & pugnet. Pauli dicto: oportet & hæreses esse; oportet & tentationes esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant. *a* Siracida dicto: Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. *b* Non est probrosum vasi fictili in fornacem mitti, & ad usum durari, sed ignes non pati & crepare, hoc fœdum est. Nec argentum nec aurum inhonestat, ad coticulum examinari, flammis explorari, sed illam & istas non posse sustinere, hoc pudendum tam nobiles metallis. Hebraus psaltes; Probasti nos Deus, inquit, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. *c* Dum argentum & aurum in fornace sudant, suam nobilitatem oculis non probant, ejusdem cum igne coloris sunt, merus esse ignis videntur; at ubi fornacem exierunt, nitorem suum explicant: ita nos planè dum solatijs & sensibus suavioribus alijs non caremus, vera virtus ab indole naturali & bonâ propensione difficulter distinguitur; at verò cum amarescunt omnia, cum tentati, torpidi, solatijs destituti sumus, si Deo tamen nihilominus adhæreamus, laborem non fugiamus, officium nostrum non negligamus, nec preces statas omittamus,

B 6

hæc

a I. Cor. c. II. vers. 19.

b Eccli. cap. 27. v. 6.

c Psal. 63. vers. 10.

hæc vera virtus, hoc argentum purum, hoc aurum recoctum est. Cor istud rectum ac sincerum est, quod nullis tentationibus à Deo avelli potest.

f. III.

A fornace in hortum egrediamur. Vitem non dedecorat olitoris falculâ a putari, circumcidi, pampinari; illi ungues ferrei palmites orbos & superfluos amputant. Attentatur Joannis calamo Servator: Omnem palmitem qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. *b* Haud aliter tentatio, atque falx vinitoria, incidit & refecat, sed hominis bono, ut instar vitis maturos tempori racemos omnium commendatione offerat.

Ad quàm sublimem gloriam evexit Jobum acerbissima septennii tentatio: seipsum Jobus deplorans: Ego ille, inquit, quondam opulentus, repente contritus sum; tenuit cervicem meam, confregit me, & posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos; non pepercit, & effudit in terrâ viscera mea. Conscidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas. Facies mea intumuit à fletu. *c* Hæc illi omnia in gloriam, posteritati in exemplum, dæmoni in contumeliam venerunt. Josephum è pastoris filio, è mancipio vendito, è servo captivo Ægyptium

a Scirpicula Varroni, Trebmesser.

b Ioan. cap. 15. v. 2.

c Job c. 16, v. 13. & seqq.

ptium proregem fecit tentatio . Quantum
Tobiae , quantum & Susannae pepererunt
decus utriusque gravissima tentationes , quae
illos longè fecerunt gloriosiores , quàm si
eos Deus mox calo recepisset . Ergo non
tentari , sed tentationibus assentiri & suc-
cumbere ignominiosum . Sicut qui adole-
scentes ad discendum animant : Non tur-
pe est , inquirunt , nil scire , sed nihil velle
discere .

Narrat Valerius Maximus Q. Fabium
Maximum quinquies consullem , virum jam
pridem summæ auctoritatis , & tunc ultimæ
senectutis Legatum à senatu ad filium
Consulem tunc Suevæ agentem pervenisse .
Filio extra urbem cum lictoribus procedenti
occurrit in equo pater , quem ubi è lictori-
bus nemo , more veteri iussisset equo de-
scendere , plenus iræ senex sedere perseve-
ravit . Quod cum filius sensisset , proximo
lictori ut sibi appareret , & senem equo
descendere juberet imperavit . Cujus voci
Fabius continuò obsecutus : Non ego , in-
quit , fili , summum imperium tuum con-
tempsi , sed experiri volui , an scires Consu-
lem agere . Nec ignoro quid patriæ venera-
tionis debeat ; verùm instituta publica
privatâ pietate potiora judico . a Ita Deus
quos tentari sinit , non contemnit , deserit ,
nec eos pudefacere sed experiri vult & ex-
plorare , num sciant hominem Christianum
agere , num munere suo ritè fungi , num
tentanti adversario se norint opponere ,
idquæ

idque aliis etiam vult constare. Hoc omnibus fortiter agentibus maximo est honoris. In cælo primæ dignitatis est, pugnasse pro Deo.

CAPVT IV.

Tentationes ostendunt quàm quisque Deo sit fidelis.

E Ciborum numero sunt qui nec sanis hominibus salubres, nec digestu faciles sunt, & tamen ægrotis dantur. Cochlea robusti prorsus alimenti, & concoctu difficiles, iis tamen qui Phtisi laborant in alibile nutrimentum exhibentur. Vinum rubellum, encryphas aut pulmentum amygdalinum, oryza lacte cocta, corporibus sanis sæpe non congruunt, ægrotis tamen, quos licenteria aut alvus citata vexat, salubriter porriguntur. Ovum igni duratum valentissima materiæ est, adjuncto tamen accito ad bilem non irritandam suadetur. Tentationes à principio morositates magnas, difficultates operosas creant, sed semel evictæ animum insigniter firmant. His saluberimæ sunt, qui petere illis uti norunt. E pluribus tentationum commodis primum est: Quàm fidelis quisque Deo sit, tentationes ostendunt. Quod hoc capite exequemur.

4. I.
a Mandelstorten / Mandelmus.

§. I.

Tentationes plurimum profunt, sed scientibus eas veluti farinaceam massam subigere. Tentatio nos Deo amicos conciliat. Siracida præceptio est: Si possides amicum, in tentatione posside cum, & non facile credas ei: est enim amicus secundum tempus suum, & non permanebit in die tribulationis. *a* Bene Antisthenes; In auctione, inquit, vas empturus curiosè illud inspicis, pulsas, huc illuc versas, tinnitu exploras anrequam emas. *b* Ita Numertes interrogatus, quod Plutarchus refert, quâ ratione amici fidam probitatem exploraret. Per fortunam, inquit, adversam. An Navigii firma sint latera, compago solida, costæ valida, commisura probe ferruminata, tempestas monstrat. Ita Thessalius ad Paulum presbyterum: Sinceritas, inquit, amici, in tentatione ostenditur, quando scilicet in necessitate communicat. Amicos suos Deus adversis experitur, urget difficultatibus, in deliciis non habet, in tentatione possidet, virtutum non lenis exactor. Inter homines probos & Deum non tantum amicitia, sed necessitudo etiam, imò & similitudo est conciliante virtute: quoniam quidem homo probus est Dei discipulus, amulatoꝝque & vera progenies, quam pater ille magnificus instat patris severi, durius educat. Itaque cum videris

a Eccl. c. 6. v. 7. & 8. *b* Laert. l. 2. c. 8.

c Thessalius in Bibliothecâ Patrum tom. 5.
Hecatontado 1. 11472. 21.

videris viros bonos acceptosque Deo laborare, sudare, per arduum ascendere, malos autem lascivire & voluptatibus fluere, cogita eos tristiciori disciplinâ contineri, filiorum modestiâ non vernularum licentiâ delectari. Ergo contemnatur, ait Augustinus, superbia tentatoris mei, sustineantur flagella patris mei. *a* Imago Dei sumus. Amulatores verò aut certè sumus aut esse debemus, Pauli etiam hortatu: Estote ergo imitatores Dei sicut filii charissimi. *b* Dies mali, horæ tristes, turbidi soles, acervatæ tentationes aperiunt quàm quisque Deo fidelis sit amicus. Peramanter Christus discipulos pridie mortis suæ solatus: Jam, inquit, non dico vos servos, quia servus nescit quid faciat dominus ejus. Vos autem dixi amicos. *c* Et velut rationem redditurus dicti: Vos estis, ait, qui permansistis mecum in tentationibus meis. *d* Observat Hieronymus dictum. In tentationibus ait, nec enim in unâ solum, sed in omnibus fidelitatem monstrandam. Amicos Deus tentatione multiplici exercitatos possidet. Jurisconsultis possessio est quasi pedum positio. Locum in quo pedem quis figit, & quo lubet deambulat, hunc possidet. Videtur Deus in bonæ mentis homine pedem figere, cùmque velut pavementum calcare. Hunc tentatione facit suum, in tentatione possidet.

Invita-

a August. tome 8. in Ps. 103. mihi pag. 497.

b Ephes. c. 5. v. 1.

c Joan. c. 15. vers. 15.

d Luc. cap. 22. vers. 28.

Invitatus quispiam ad cenam magnam, ut purgaret absentiam: juga boum, ait, emi quinque, & eo probare illa. *a* Christus Dominus nos veluti suos boves allocutus. Tollite, inquit, jugum meum super vos. *b* Agendum mei boves, vos jugo non gravi aptate. Hic homo grandi admodum pretio, sanguine suo vos emit. Nunc vero abit probare vos. Hunc habere dominum vobis utilissimum. Ergo dum vester vos dominus probat, jugum ne detrectate, tentationi ne cedite.

Jobus de Avernali tauro Behemoth copiose differens: Ecce, inquit, spes ejus frustrabitur eum, & videntibus cunctis precipitabitur. *c* Hic plurimorum votum est: Jam illum Deus precipitet, & ab illo nostra quies non turbabitur. Cur precipitatio ista tamdiu differenda? Ita visum providentiæ divinæ, ad vitam hominum per hos rebelles Angelos exercendam. Nam sicut à Deo cuiusvis hominum sub ipsum exordium vitæ assignatur tutelaribus custos Angelus: sic etiam à tenebrarum principe Angelus adversarius cuilibet apponitur, qui ad noxas, inde ad exitum trahat. Ita Jobo dicitur. Ecce Behemoth quem feci tecum & qui assiduus imminebit tibi ut tentet, irretiat, perdat. Hæc à plenisque præseis patribus recepta est sententia. *e* Ita

a Luc. c. 14. v. 19. *b* Matth. c. 11. v. 29.

c Job. c. 40. v. 28. *d* Ibid. v. 10.

e Ita Tertull. l. de Anima c. 33. Origenes ho. 35. in Luc. Hieron. in c. 40. Job. Nyssenus in vitâ Moysi. Athanas. l. de diversis quæst. q. 3. Mag. sent. l. 2. dist. 11. Cassian l. 8. Collat. c. 17. alii.

Ita unicuique nostrum assidue gemini adsunt stipitatores. E caelo ille, ut tueatur & ad omnem ducat virtutem: ex orco iste, ut insidiatur & ad vitia omnemque nequitiam impellat. Nos horum medii dies nostris agimus. In eo autem salutis nostrae cardo vertitur, cuius assentiamur, quem sequamur ducem. Duo domini sunt diversissima iubentes; utrique obsequi non licet. Nemo potest duobus dominis servire. ^a Alteriter vel odio erit vel amori. Cautissimos fige pedes, quisquis es, duorum medius incedis; hic propinat vitam, hic mortem sempiternam: tui arbitrii est in huius vel illius sententiam velis concedere. Hunc rerum ordinem divina statuit providentia. Non casu, non ira Numinis hoc factum, nec effraetis carceribus illi perduelles in nos ruunt, sed providentissimo Deo permittente nos observant assidue atque oppugnant, ne Palæstra nostrae desit virtuti: sic nostra exacuitur patientia, sic submissio eruditur, ita excitatur oratio, ita fides instruitur. At multi, ais, hac pugnâ vineuntur. Viderint ipsi. Nec enim illis arma, nec divina deest gratia; possunt resistere, possunt vincere. Nolunt? Eorum socordiâ vel malitiâ fit. Hæc culpa solis ipsis impingenda. Alii dum tentationibus resistunt, generosè vincunt, & sua quotidie augent præmerita. Tentationes istis utilissima; virtutes augent dum exercent. Marcet sine adversario Virtus.

§. II.

a *Matth. c. 6. v. 24.*

Prin
Exper
aut ten
live lat
non eg
sape ig
bo: N
moniu
verat,
Deum
debat h
obsequ
debat
gratuit
bris era
ipse no
scendur
ego ut
tatis ur
doceat,
cessat t
A D
inquit
ponis e
luculo
phrafi i
ut ceter

a M
b Id
pag. 26
c lob
d Heb

§. II.

Principiò quæsitum: Quid est Tentatio? Experimentum, probatio. Hinc tentatus, aut tentator aliquæ discunt, quid boni male lateat in homine. Hac scientiâ Deus non eget, alii & nos eâ egemus nobis ipsis sæpe ignotissimi. Eximiè Augustinus de Jobo: Noverat eum Deus inquit, & ei testimonium perhibebat. Diabolus eum non noverat, & ideo dixerat: Nunquid gratis colit Deum? Videte quò provocat inimicus? Videbat hominem Deo servientem, in omnibus obsequentem, omnia bene operantem. Videbat Deus in corde servi sui cultum suum gratuitum. Diabolum latebat, quia in tenebris erat: Admisit Deus tentatorem, non ut ipse nosset quod noverat, sed ut nobis noscendum & imitandum præberet. *a* Tentaris ergo ut exercearis, tentaris ut proberis, tentaris ut à teipso inveniatis. Deus tentat ut doceat, diabolus tentat ut decipiat. Si Deus cessat tentare, magister cessat docere. *b*

A Deo quærens Jobus: Quid est homo, inquit, quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Visitas eum diluendo, & subito probas illum. *c* Hebræâ phrasi ita loquitur: quid est miser homo, *d* ut ceterorum quasi oblitus hunc unum magnifices?

a Aug. tom. 8. in Ps. 55. mihi pag. 224.

b Idem tom. 10. serm. 72. de Tempore, mihi pag. 263.

c Job c. 7. v. 17. & seqq.

d Hebr. Enos, hoc est, homo miser.

emini
tur &
e, ut
requi-
es no-
nostræ
quem
diver-
licet.
Al-
simos
us in-
sem-
illius
rerum
Non
effra-
unt,
e nos
ne Pa-
racui-
a exci-
multi,
i. Nec
gratia;
olunt?
culpa
ratio-
& sua
tiones
exer-

§. II.

gnifices? Jam licet dicere: Magnificus cinis. Sed quæso, Jobe mi, quid magnificare, & magnificentiam appellas? Hoc reipsa est deprimere ac humiliare. Quis enim ita visitari velit, quis tam accibè cupiat probari? Si principum aut magnatum aliquis eâ dignatione oculos in famulum conjiciat, ut dicat; Videam, num me amet. Hunc sanè magnificare cœsendus. Mox enim alii atque alii quæxerēt. Quid hoc hominis est, cujus amorem tanti æstimat princeps, ut illius specimen & experimentum expetat? ita Deus electum sibi populum probaturus; Ego inquit, non delebo gentes, quas dimisit Josue, ut experiat Israël, utrum custodiant viam Domini, & ambulent in eâ. *a* Hæc populi mei in me fidelitas, ut omnibus fiat explorata: Hethæos, Gergezæos, Amorrhæos, Chananæos, Pherezæos, Hevæos, Jebusæos, & omnem hanc hominum faciem non auferam. Ad Lydium hunc lapidem populus meus est probandus. Sic amantissimus Deus cum quovis nostram agit, *subitò probat nos*, imò assiduè (quod Hebræa vox testatur) & momentis pane singulis. Ideo Jacobus Domini discipulus ad hilaritatem sanctam excitans. Omne gaudium, inquit, existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis, scientes quòd probatio fidei vestræ patientiam operatur. *b* Tentatio est fidelitatis ac fidei nostræ in Deum probatio. Cum examen instituitur ad Philosophiæ vel Jurisprudentiæ supremam lauream obtinendam,

a Iudic. c. 2. v. 21. & 22. *b* Jacobi c. 1. v. 2. & 3.

dam, e
Gramm
tur; Qui
quid eit
Metony
teria pri
teufis, q
lis res ag
line opp
gitur, on
iteriumq
tur. Hic
maturæ,
rit, quæ
excipere
stare lau
Hic vir i
audeat f
Sic Abr
tentatus
Augusti
ham, inc
lio suo
retur,
Deo. N
ratio, q
tio. Et
sibi ipsi
fuis sibi
sione qu
deat; ubi
est, tunc
fiatur in

dam, examinandi juvenes, non ut pueruli de Grammaticæ præceptiunculis interrogantur; Quid est nomen, pronomen, verbum? quid est metaphora, quid Metalepsis, quid Metonymia? quid est Ens rationis, quid materia prima? Quid est feudum, quid emphyteusis, quid usucapio? non his quæstiunculis res agitur. Sed theseos defensor hinc illic oppugnatur, premitur, urgetur, constringitur, omnis elabendi via occluditur, iterum iterumque novis rationum jaculis configitur. Hic demum apparet, quid eruditionis maturæ, quid virilis scientiæ sibi comparabit, quam dextrè norit volantia in se tela excipere. In tentatione hac eruditâ præclare stare laudis est, & doctorum albo inscribit. Hic vir ille, hic est, qui viri docti congressum audeat sustinere, hic laureâ supremâ dignus. Sic Abrahamus rigidè à Deo examinatus, & tentatus est. De hac Abrahami tentatione Augustinus insignissimè; Tentatur Abraham, inquit, de immolando dilectissimo filio suo Isaac, ut pia eius obedientia probaretur, sæculis in notitiam proferenda non Deo. Neque enim omnis est culpanda tentatio, quia & gratulanda est, quâ fit probatio. Et plerunque aliter animus humanus sibi ipsi innotescere non potest, nisi vires suas sibi non verbo sed experimento, tentatione quodammodo interrogante respondeat; ubi si Dei munus agnoverit, tunc pius est, tunc solidatur firmitate gratiæ, non infatur inanitate jactantiæ. a Abraham non trepidavit

a Aug. 10. 5. l. 16. de Civi. c. 32. mihi p. 199.

trepidavit credere, quando filius pronittentur, non trepidavit offerre quando exigebatur: nec fuit religio credentis contraria devotioni obtemperantis. Credidit suscepturus filium, credidit occisurus; ubique fidelis, nusquam crudelis. Omnino perduxit filium ad locum victimæ; armavit etiam dexteram cultro. Attendis quis feriat, & quem feriat, attende quis jubeat. Pius Abraham obtemperando; quid Deus jubendo? Quod si Abraham bene fecit obtemperando, multo melius, & longè melius, incomparabili modo, Deus jubendo. Nescit se homo, nisi in tentatione discat se. Cum autem didicerit se, non negligat se. Si enim se negligebat latentem, non se negligat notum sibi. Quid ergo dicimus fratres? Et si sciebat se Abraham, nos non noveramus Abraham. Aut sibi, aut certè nobis, prodendus erat. Sibi, ut sciret, unde gratias ageret; nobis, ut sciremus, quid à Domino deprecaremur, vel quid in homine imitaremur. Quid ergo nos docet Abraham? Ut breviter dicam: Ut Deo non præponamus, quod dat Deus. Ergo nec illud quod tibi pro magno præstat Deus, præponas illi qui præstitit. Et cum voluerit subtrahere, non tibi vilescat, quia gratis amandus est Deus. Quod enim dulcius à Deo præmium, quam Deus ipse? *a*

Horribilissima profusus fuit hæc tentatio. Singulæ tentantis voculæ cor patris discernere potuissent; Tolle filium tuum unigenitum,

a Aug. tom. 10. serm. 72. de Tempore, mihi pag. 263.

nitum,
visionis;
stum sup
vero tibi
parentis
mille ter
gravis &
mum Ab
gustinus
possibile
in mont
colligavi
istum de
riffima f
jam terr
fueris D
ad aram
gulum v
vir, Jaco
quoniam
ronam v
stinere n
dicet &
tatione
Ego jam
tionis n
cursum
reliquo
Maximas
passus ab
univerfo

a Gen.
b Jac.
c 2, 17

nitum, quem diligis, Isaac, & vade in terram visionis; atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. *a* Hoc erat non filii tantum, sed & parentis jugulum petere. Nos mille aliisque mille tentationibus petimur, quarum tam gravis & vehemens nulla, sed adjecit animum Abrahamus ad Dei jussu, & ut Augustinus loquitur, non credidit aliquid impossibile esse Creatori. Tulit itaque filium, in montem perduxit, veste nudavit, manus colligavit, aram admovit, gladium strinxit, ictum destinavit. Hic manum cohibe. Meritissima fuit tentationis probatio. Jam calo, jam terra notum, quam Dei amans, quam fueris Deo fidelis usque in montem, usque ad aram, usque ad victimam, usque ad jugulum victimæ multò carissimæ. Beatus vir, Jacobo teste, qui suffert tentationem, quoniam cum tentatus fuerit, accipiet Coronam vitæ. *b* O beatum hominem, qui sustinere novit tentationem; quam certè mel dicet & saccharum, si futurum cogitet tentatione victa præmium. Hoc animo Paulus: Ego jam, delibor, inquit, & tempus resolutionis meæ instat: bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ. *c* Maximas, continuas tentationes vir iste passus ab omni hominum genere, ab orbe universo; totus Acheron in unum hunc

VIRUM

a Gen. c. 22. v. 2.

b Jac. c. 1. v. 12.

c 2. Tim. c. 4. v. 6. & seqq.

virum pugnavit, catenatus eum labor exercuit, undique & undique pericula cinxerunt. At ille fidem servavit, in reliquo reposita est illi corona justitiæ.

§. III.

Tobias tentatissimus, sed Deo verè fidelissimus. In digitos mittamus tentationis capita. I. Fortunis provolutus ad inopiam devenit; uxor ipsius textrix ibat ad opus texturinum quotidie, & de labore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferbat. *a* II. Cæcus fuit, geminatum, grande supplicium paupertas & cæcitas. III. Irrius a parentibus, cognatis, conjuge. IV. Captivus regis Salmanafaris. V. Occidi iussus à Sennacheribo rege, qui omnes Tobie facultates fisco regio addixit; Tulit omnem substantiam ejus. *b* VI. Fugitivus, exul, facultatibus lapsus latuit cum familiâ. Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus euenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & sancti Job. *c* Si minus patientiæ & in Deum fidelitatis habuisset Tobias, dixisset; Num igitur ego unus adeo stultus sum, ut omnibus serviam; *d* sit alius alii exemplo, & ista tam gravia patiatur. Nil horum somniavit, sed immobilis in timore Dei permansit, nil unquam sibi displicere passus, quod Deo placuisset.

a Tob. c. 2. v. 19.

b Tob. c. 1. v. 22. *c* Tob. c. 2. v. 12.

d Musß dann eben ich allein Mars ins
gspri sein?

Unica
visum,
illi fuit
mus: V
Deus o
quam n
biz tan
voces il
pace re
mih m
lus dem
stergens
necess
diamete
tio. Qu
tione, n
est. At
cessu fu
tum co
rium fu
ceri. L
tiones c
Hæc
nis exce
multa
accider
scentur
nes; tan
tanta m
tant sap

a Tob
b Tob
c Tob
d Aß

Unica Dei voluntas, unicum illud: *Sic Deo visum*, instar multarum millium caussarum illi fuit. Quapropter Deo semper fidelissimus: Vitam illam, inquit, expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo. *a* Porro tentatio Tobiae tam diuturna, tam gravis fuit, ut ab ipso voces illas expresserit: *Præcipe Domine in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere.* *b* Sed Angelus demum tentationis sudores anxios abstergens: quia, inquit, acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. *c* Alia è diametro plerisque omnibus est ratiocinatio. Qui Deo, aiunt, acceptus est, à tentatione, miseris, rerum difficultate immunis est. At verò Angelus apertissimè dixit: Necesse fuit, ut tentatio probaret te. Non tantum conveniens & decorum, sed necessarium fuit te tentari, & diversis malis exerceri. Lex pridem lata; Per multas tribulationes oportet vos intrare in regnum Dei. *d*

Hæc Romanus sapiens ad amussim rationis executus illustrissimè. Quare, inquit, multa bonis viris adversa eveniunt? nihil accidere bono viro mali potest: Non miscescentur contraria. Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrim, tanta medicatorum vis fontium, non mutant saporem maris, nec remittunt quidem;

a Tob. c. 2. vers. 18.

b Tob. cap. 3. vers. 6.

c Tob. cap. 12. vers. 13.

d Act. cap. 14. vers. 21.

ita adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. Manet in statu, & quicquid evenit, in suum colorem trahit. Est enim omnibus externis potentior: nec hoc dico, non sentit illa, sed vincit, & alioquin quietus placidusque contra incurrentia atollitur. Omnia adversa, exercitationes putat. Quis autem, vir modò, & rectus ad honesta, non est laboris appetens justus, & ad officia cum periculo promptus? cui non industrioso otium poena est? Athletas videmus, quibus virium cura est, cum fortissimis quibusque configere, & exigere ab his, per quos certamini preparantur, ut totis contra ipsos viribus utantur. Cædi se vexarique patiuntur: & si non inveniunt singulos pares, pluribus simul objiciuntur. Marceat sine adversario virtus. Tunc apparet quanta sit, quantum valeat, polleatque, cum quid possit, patientia ostendit. Scias licet, idem viris bonis esse faciendum, ut dura ac difficilia non reformident, nec de fato querantur: quicquid accidit, boni consulant, in bonum vertant. Non quid, sed quemadmodum feras, interest. Non vides, quantum aliter Patres, aliter Matres indulgeant? illi excitari jubent liberos, ad studia obeunda mature, feriatis quoque diebus non patiuntur esse otiosos, & sudorem illis, & interdum lacrymas excutiunt: At Matres fovere in sinu, continere in umbrâ volunt; nunquam flere, nunquam tritari, nunquam laborare. Patrium habet Deus adversus bonos viros animum, & illos fortiter amat:

& op
exagite
Langu
bore t
deficiu
licitas,

Qu
obruita
ideo te
plus pu
igitur i
nosse q
ratio ha
tentatio
pere ho
est, quo
Videam
faciat, &
vita fin
stantian
promissi
dem foc
fidelis C
Christi
Tu ne c
dic cent
... au
Solebe
causa p

a Sen
hi pag.
b M
c Virg
d lat

& operibus, inquit, doloribus, ac damnis exagitantur, ut verum colligant robur. Languent per inertiam saginata: nec labore tantum, sed mole, & ipso sui onere deficiunt. Non fert. Ullum ictum illa sa felicitas, &c. *a*

Quapropter ubi virtus, ibi & virtutis obrussa tentatio; ubi aurum, ibi & cotricula; ideo tentati, quia Deo accepti: Quanto plus pugnae, tanto plus erit gloriae. Quando igitur nec ipse nec ipse de se homo, nec ulli alii nosse queunt, quam Deo sit fidelis, nisi tentatio hanc ingerat notitium, non est quod tentationem & experimentum nostri tanto perere horreamus. Nullum tam vile opificium est, quod a suis specimen artis non exigat: Videamus, aiunt, quid didicerit, tirocinium faciat, edat artis specimen. *b* Christus sub vitae finem, suorum in tentationibus constantiam laudans, regiae mensae societatem promissit. Cupis, mi Christiane, in hac eadem societate numerari, amicus regis dici, fidelis Christo permanere? In tentationibus Christi permanc.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito. c

dic centies, die uno die millies

audentior ibo, in casus omnes. *d*

Solebat vir princeps & perlatus animi causam promptum sui famulitii obsequium

C 2

mole-

a Seneca l. de Providentiâ cap. 1. & 2. mihi pag. 132.

b Mach er die Maisterstück.

c Virg. l. 6. Aeneid.

d Idem l. 9. Aeneid.

molestius explorare, nec suis ipse vestibus parcere, quo penitius posset suorum in se animum inspicere. Nam subinde cum placidum rivum transiret, in illum expeditus junctis pedibus insiliit hoc hortatu. **Qui me amat, me sequitur parili saltu.** Hic diversum oris habitum in famulis erat videre. Hi alios, num præeant circumspicere; isti promptissime sequi, & mox eodem insilire; alii aliquantulum cunctari, & vesti velle parcere; illi ridere & domino applaudere, isti contractiore vultu hunc lusum agrius ferre. Planè illis tentatio fuit. Ita de singulorum indole ad aquas sumptum est experimentum. Servator Noster Christus habitu inventus ut homo, ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à diabolo. *a* Non enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. *b* Ita tentationum aquas insiliens clamat: **Amici mei me sequuntur. Qui vult venire post me, abneget semetipsum.** Vis esse amicus Christi? Vesti tuæ, corpori tuo ne parce, fidem serva; in tentatione possidebit te amicus hic tuus. In reliquo reposita est tibi fidem servanti corona justitiæ. Nam vitam illam expectamus quam Deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo. *c*

a Matth. cap. 4. vers. 1.

b Hebr. cap. 4. vers. 15.

c Tob. cap. 2. vers. 18.

CAPVT V.

*Tentationes industriam acuumt
& fervorem.*

Aquila, quod Ulysses Aldrovandus annotat, subinde pullos permittit leniter cadere, ut tantò promptiùs in alas sese librare discant. Interim mater sollicita cum errant pulli & cadunt, mox adest, & alis sublevat portatque. Ita Deus cum suis amantissimè agit, labi eos & cadere permittit, ut quos humana imbecillitas dejecit, divina erigat potentia. De seipso rex David; Impulsus, inquit, eversus sum ut caderem: & Dominus suscepit me. ^a En pullum aquilinum suo pte ingenio cadentem, sed maternâ ope surgentem.

Petrus Christi discipulus inambulabat aquis, Magister eum mergi aliquantulum sinebat. Mox ille suppetias inclamans: Domine, inquit, salvum me fac. Et continuo JESVS extendens manum, apprehendit eum, & ait illi. Modicâ fidei, quare dubitasti? ^b Vide, mi Petre, per aquas gradi, nondum plenè didicisti; absque me fuisset, in imum traxissent te aqua.

Ita labi, cadere, mergi, impingere, quod in tentationibus solet fieri, nonnunquam

C 3

valde

^a Psal. 117 v. 13.^b Matth. 14. v. 30 & 31.

valde conducit. Casus cautiorem facit & attentiorem. Tentatio ad agendum stimulat, industriū & ferventem efficit, quod capite isto explicandum.

§. I.

Industriam & fervorem non rarò ingerit tentatio. Unde Batavis, Belgis, aliisque Germanis tot tamque exercitati milites. Ab assiduis bellis, quæ modò Pannoniam, modò Gallias, modò Italiam involvunt. Mars inquietus & vagus jam istud, jam aliud regnum occupat. Hinc Europa magnam partem ab annis pluribus armata militandi artes excellenter didicit: utinam & militarem disciplinam disceret. Carthago æmula Romæ, populo Romano plurimum negotii faceffivit. Hinc quæstio illa in senatu sapius ventilata, Num Carthago penitus evertenda? Plurimi aiebant evertendam, & unà tot bellorum feriem tollendam. Negabant alii hoc ullo modo committendum, ut juventuti Romanæ nobilissimâ virtutis & armorum exercitatio non subtraheretur. Quâ in re primarii duo senatores Cato & Scipio Nasica pugnantis sententiis colluctabantur. ^a Cato infidæ pacis metu aboleri Carthaginem volebat. Nasica militiæ gerendæ peritissimus non excindendam judicabat ut illius metu cohiberentur vitia, mores optimi propagarentur. Nam eâ deletâ,

^a L. Florus l. 2. cap. 5. Hujus quoque controversiæ mentionem injicit Aug. tom. 5. l. 2. de Civit. cap. 18. initio.

letâ. it
ad otia
veris
cunctis
tentâ
Romæ
victâ j
Nescire
li attul
do prof
nonnih
Italiam
virtutes
acri ex
revolve
dormie
borem
populu
vetem
getris n
orandun
tentatio
pellit.
De
cum na
& post
habitac
abundat
bus vict
braus p
les neq
runt. E
a Val
b lun

letâ, inquebat à continuo armorum usu ad otiam & delicias diffuemus. Rebus ad-
 ueris certius efflorescit uirtus, quam se-
 cundis. Sed Cato cum suis prapolluit sen-
 tentiâ: Carthago est eversa. Sed magno
 Roma detrimento. Hinc Q. Metellus de-
 victâ jam Carthagine asseueravit in Curia:
 Nescire se, illa victoria bonine plus an ma-
 li attulisset. Quoniam ut pacem restituendo
 profuisset, ita Annibalem submovendo,
 nonnihil nocuisset. Ejus enim transitu in
 Italiam, dormientem jam populi Romani
 uirtutem excitatam; metuque debere ne
 acri amulo liberata in eundem somnum
 reuolueretur. *a* Tentatio uelut Annibal,
 dormientes excitat, somnum pellit, ad la-
 borem & opus instigat. Ita Deus Israël
 populum creberrimis bellis funesto arcuit
 ueterno; ita tempestas fragoribus & ful-
 getris noctem exterrens ad uigilandum &
 orandum multos lecto excutit. Haud aliter
 tentatio plurimos ad uigilias & preces im-
 pellit.

De Judâ Israël's principe annales Judi-
 cum narrant: Fuitque Dominus cum Judâ
 & possedit montana; nec potuit delere
 habitatores uallis, quia falcatis curribus
 abundabant. *b* Res mira: multis & illustri-
 bus uictoriis mōtes in suam potestatem He-
 braus populus redegit, cur expugnare ual-
 les nequirit: Falcatis curribus, dices abunda-
 runt. Esto. Sed potuisset Deus facile hoc

C 4

armo-

a Valer. l. 7. cap. 2.*b* Iudic. cap. 1. vers. 19.

armorum genus aut subducere aut enervare. Sed vallium incolas vinci noluit, ut per eos populum suum identidem expergefaceret. Cur oportet esse hæreses? Ut per Antiperifasin istam à frigore augmentum accipiat calor. Ita tentationes in viâ virtutis impedimento non sunt, sed incitamento; quemadmodum flagella, virgæ, calcaria non sunt ad equum conficiendum, sed ad equi cursum promovendum. Et sicut his stimulis nonnunquam equus etiam citatus, ita homo etiam probus tentamenti eget acuendæ industria. Est qui rarus oret & vagus, stipem erogat prorsus exilem, in ediam nullam tolcret, hostis jejunii suas undecunque oblectatiunculas avidè aucupetur. Hunc repente vehementer invadit tentatio, subito probat illum Deus. At ille in arcto deprehensus opem circumspicit, crebrius orat, liberalius stipem erogat, frequentius jejunit; eò facit omnia, ut à tentatione liberetur. Ita Deus à malis debitoribus officium Christiani hominis suaviter extorquet.

In patre & filio Regibus hoc luculentissimum. Rex David Salomonis parens, aliud ex alio bellum est orsus. Hostes habuit Ammonitas, Moabitas, Philistæos, Amalecitas, ipsum etiam filium Absalonem expertus est rebellem; vix unquam rex David toto imperii tempore clausit armamentaria, & tamen ararium regium inter assidua bella incredibiliter ditavit, thesauros maximos argenti, auri, & gemmarum Salomoni filio reliquit, ita, quod mireris, Rex potētissimus etque

atque
At verò
dicunt.
erat tr
Gazan
& hab
Habitat
ullo, u
suâ, à
Salom
insuper
man q
tranqui
opes pl
ararii f
ac subd
impon
perit. U
ipsa, &
ravit. P
tum: &
lus. b H
delicias
fontes
obsecr
rèrum
depaup
& pug
ventes
otium
dectud

a 3.
b 3.

atque ditissimus gerendis bellis est effectus. At verò filius Salomon, quod Regum fasti dicunt, obtinebat omnem Regionem, quæ erat trans flumen quasi à Taphsa usque ad Gazam, & cunctos Reges illarum regionum; & habebat pacem ex omni parte in circuitu. Habitabatque Juda & Israël absque timore ullo, unusquisque sub vite suâ, & sub ficu suâ, à Dan usque Bersabee, cunctis diebus Salomonis erant tributarii. Navigationem insuper in Tharsis argenti & auri feracissimam quot annis expedit. In tantâ rerum tranquillitate, inter has auri segetes, inter opes planè immensas demum depauperatus ærarii fundum rasit, ita quidem ut suos cives ac subditos emungere, tributa justo graviora imponere, pecunias undique corradere cœperit. Unde, obsecro, hæc ærarii labes? Pax ipsa, & in pace luxus Salomonem depauperavit. Requiem dederat ei Deus per circuitum: & non erat satan neque occurfus malus. *b* Hinc omnia in aulæ luxum, in gynecæi delicias expensa. Tandem reverà tot auri fontes in egestatem exaruerunt. Videte, obsecro, Regem David ditarunt bella, Pax & rerum omnium abundantia Salomonem depauperarunt. Ira profus tentationes & pugnæ ditant innumeros, quos ferventes reddunt & industrios. Pax alios & otium ad miseram paupertatem animi detrudunt.

C 5

6. II.

a 3. Reg. cap. 4. vers. 24. & 25.

b 3. Reg. cap. 5. v. 4.

§. II.

Testudines, Cheles, Musica & Pneumatica Organa, a aratarum fidium instrumenta si diu ferirentur, fides remittunt & corumpuntur; vestes si non usurpentur, à tineis consumuntur; stagnantes aquæ ranas & hoc genus piscium progenerant; ager quem aratrum non invertit, lolio & spinis exuberat; homo per tentationes non exercitatus, ob languorem noxium malis moribus & vitiis abundat.

Clcomenes Rex Spartanus Anaxandridæ filius, Plutarcho teste, interrogatus, cur Argivos victos non delesset? Ne desint, aiebat, qui juvenes nostros exerceant. Noluerunt enim Spartani à suo rege urbem licet molestissimam excindi, ne eos acuendâ in bella juventuti eriperetur. *b*

Cùm equi jugales & vestarii lassescere incipiunt, & lentius progredi, auriga concutit habenas, & insonat flagello, mox illi celerius incedunt, & tamen auriga eis nihil nocuit, in aëre dumtaxat plausum fecit. Nos identidem, quod fitemur, velut jumenta pigra lassescimus. Rex David de seipso: Dormitavit anima mea, inquit, præ tadio; confirma me in verbis tuis *c* Mi Deus, excita me; tu es auriga meus. Ergo adest Deus & facultates, aut valetudinem, aut dignitates,

a Regal/ Positiff.

b Plutarch parte 1. in Lætoniis, mihi pag. 393.

c Psal. 118. vers. 28.

rates, aut homines charos adimit. Hæc valde sentimus; gravis tentatio. Sed quid indignaris, ô jumentum plaustrarium? hæc animo non nocent nisi impatienti; hæc somnum pellunt, hæc industriam acuunt, hæc jubent celerare gressum.

Superioribus annis pluribus Europa, & in eâ Germania dormitavit præ tadio; cautionæ magis, quàm templa frequentabantur: comprecationes in templis raræ, computationes in tabernis quotidianæ, & quæ inde scelerum lues sequi consuevit, per omnes ubique urbes grassabatur: Bacchus & Venus latissimè imperabant; corruptela morum maxima passim irroborabat. Tandem Deus hunc avi lethargum dispulsurus, Anno Christiano 1617. horribilem cometam, velut virgas a ad fenestram cæli affixit. Inde bella, horrida bella: Inferior & Superior Germania omnis bellorum incendiis miserrimè deformata; exusta tecta, vastati agri, exhausta araria. Nulla defuit maiorum facies per annos viginti & plures. Bellicæ tentationes istæ plurimum affligerunt. Sed oculos & animum erigamus in cælum, ita Deus militaribus his fragoribus, dormitantes præ tadio excitare consuevit. Tam gravis sopor pilis plumbeis, venatoriis fistulis, b tormentis æneis erat pellendus. Profecto vigilare cœpit aliquantulum Germania. Hinc publicæ comprecationes, cum decem, tum quadraginta horarum toties

C 6

repetitæ,

a Cometa illa Virgarum formam habuit.

b Mit Birst Biren.

repetitæ, quibusdam locis panæ quotidianæ; hinc largiores aliquorum eleemosynæ, hinc crebriora jejunia, hinc vestitii & conviviorum luxus alicubi, volentibus nolentibus nobis, repressus: Nam facultatibus valde jam accisis negat crumena nummos superfluis, cum desint etiam necessariis. Nimirum jam strictius philosophari jubemur, quod dixisse ferunt Platonem, cum audisset sua omnia naufragio periisse. Vir nobilissimus in Bavariâ, unâ & litteris excultissimus novam suæ mensæ sobrietatem subridendo commemorans: Ante hos annos, inquit, mensam habui ferinæ carnis & altitium omni genere oppletam, flore Liberi coronatam. Nunc verò præter jusculum & carnem vaccinam acidamque cerevisiam nec prandium nec cena quidquam apponit: Nunc certè strictius philosophari jubeor. His tamen tam strictis mensæ legibus magis quàm antea sospes & sanus ago. *a*

Ita bellica tentationes tot præcedentium annorum, non tantum sobrios sed & industrios ac laboris tolerantés fecerunt. Gratias agamus tentationibus, quæ licet diuturnæ videantur, sunt tamen brevissima: modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus. *b*

a Dixit hoc in mensâ publicâ An. 1634. die 21. Augusti.

b 1. Pet. cap. I. vers. 6.

§. III.

Theodoretus varias sanctorum hominum

num pugnas percensens demum de viro sanctissimo, luctatore proflis magno sermonem instituens: Jacobus, inquit, Maronis discipulus, tugurio & murorum tegumento hisque omnibus valere jussis, protecto calum habuit, omnes aëris injurias passus, jam solaribus radiis exustus, jam nimbis perfusus, jam nive ac glacie opertus: quæ omnia ita fortiter & constanter pertulit, ac si corpore non suo uteretur. Nec tamen tentationes dæmonis evasit, etsi maximis rigoribus carnem domaret. Alimenti calidi nil unquam admisit. Tres sæpe dies totidemque noctes ita tegebatur nivibus ut glaciaretur, nec tamen orare desisteret. Sæpe lignibus è nive ac glacie vicini eum eruerunt. Semel dumtaxat, idque vespere corpus refecit; lens malefacta pro totâ ei cenâ fuit. Tam pectus, quàm tergum catenis ferreis decussatim constrinxit; collum insuper & lumbos circulo ferreo ligatos semper in ipso etiam morbo habuit. Quod Theodoretus ipse vidit & contrectavit, & viro in seipsum rigidissimo agrè persuadere potuit, ut tantisper in febre ferreum illud multorum talentorum onus seponeret. Nunc quidem, ô Pater aiebat, Theodoretus, febris officio ferri fungitur; cum ea verò remiserit, tunc rursus suum corpori laborem ex ferro imponemus. His demum precibus agrotum flexit. Ter quaterve illum diabolus diuturnâ prorsus siti afflixit. Cum enim unus aliquis soleret bis quavis hebdomadæ aquam adferre, dæmon Jacobum for-

bi formam induens à ministro illo aquam accepit & effudit. Tandem Jacobus jam pane confectus siti, quam diebus quindecim sine omni potu toleraverat, quasivit è socio, Cur aquam tamdiu non tulisset? Ego verò, inquebat iste, semper cam attuli, & tu obvius à me consuetum potum accepisti. Hic Cacodæmonis fraudes patuerunt. Nec tamen sanctissimum virum tentare desiit veterator. Nam nocte quadam vociferatus altum: Ego, inquit, iis te foetoribus opplebo & tantum infamiæ inuram, ut nemo te vel oculo dignaturus sit. Cui Jacobus promptè: Ego verò, inquit, gratias tibi agam, quia in tuum inimicum beneficus, hoc unum efficies, ut Dei ardentius meminerim. Quò enim mihi plus otii fuerit, hoc magis in divinâ pulchritudine contemplandâ occupari potero. Paucis post diebus visæ sunt duæ mulieres è monte descendere, quas Jacobus ad insolitum aspectum expavescens lapidibus insectari statuerat, sed minarum quas noctu audierat, memor: Hæc est, aiebat secum, illa infamia infernalis colubri. Ego autem nec quidem movebo me, sed Deum deprecabor. Dixit, & illæ ambulantes feminae evanuerunt. Sed necdum ullæ tentationum induciæ. Omnia molitus est damon, ut vel saltem turbaret viri preces, si propositum mutare non posset. Hinc varii noctu terrores & incredibilis sæpe inques objecta. Audiebantur nonnunquam currus & vehicula transeuntia, aurigarum clamores, humitus equo-

rum,

rum
tumult
tium l
hæc o
tamen
venis
ganti v
At vir
scens
terran
tionib
ait, hoc
in feris
cobus
& not
tulit C
auras a
His
tenent
Quod i
locutu
Nos
varius
ceandi
Ergo,
mus.
nos ing
ci defid
citius s
dum.
faciant
deambu
a Toe
pag. 83

rum, pedestris turba strepitus, rixantium tumultus, mulierum ululatus, imminenti-um latronum excursus. Sed irrita fuerunt hæc omnia tentatoris terri culamenta. Nec tamen destitit tentare. Ita floridissimi juvenis formam induit; decorâ cæsarie, eleganti vultu, ore subridente Jacobum adiit. At vir sanctus jam notas fraudes persentifcens: Quomodo, inquit, maligna vulpes terram obis & omnes homines tuis tenta-tionibus sollicitas? Cui dæmon: Non solus, ait, hoc ago; multi sumus, qui & ludimus, & in ferium ludos vertimus. Huic denuo Ja-cobus: Abi, ait, imperante Domino JESU, & notum tibi hospitium porcos subi. Non tulit Christi Nomen speciosa larva, & in auras abiit. a

His sese artibus miserrimi cacodæmones tenent, hoc eorum est negotium, tentare. Quod infra demonstrabimus, de Tentatione locuturi.

Nos sedulos opifices amulemur, cum eos varius exercet labor, cum vestiendi aut cal-ceandi exigunt quæ faciendâ conduxerunt: Ergo, ait Magister, laboremus & sataga-mus. Ad fores expectat lucrum, certè ad nos ingressurum si fores pandat labor. Ami-ci desidiâ & morâ non sunt fugandi. Ergo citiùs surgendum, ad lectum serius redeun-dum. Noctes utrimque mutilatæ longos faciunt dies. Agamus socii, agamus. Non deambulandi, non otiandi, non portandi,

sed

a Theoderetus c. 21, apud Rosveidum mihi pag. 831. & seqq.

sed laborandi & lucrandi jam tempus est. Ita sua senio providebimus solatia.

En mechanicum ingenium, si quidem frugi sit, in rem suam tam catum est, ut opportunitatem augendæ pecuniolæ non sinat elabi vacuum. Ita prorsus cum maxime quis tentatur, ipse sibi dicat: Age age; jam attentius & crebrius orandum, exteriores sensus custodiendi cautiùs, plus stipis largiendum, parciùs prandendum, subinde cenâ abstinendum. Nec enim abit tentator cerberus, dum macellum patet. Vigiliis, abstinentiâ, precibus hic canis stygius fugatur. Ergo Deum totis brachiis, & quàm artissimè potes, complectere. Nulla tibi tentatio, nulla nocebit adversitas, ut Ecclesia canit, si nulla tibi dominetur iniquitas. Nunc animis opus; aude aliquid celo dignum. Non spectatorem tantum, sed & auxiliatorem habes Dominum JESVM, Pontificem tentatum per omnia. Hunc intuere in deserto esurientem, in oliveto precantem, in pratorio sputis, flagris, spinis opertum, in clivo Golgothæo linguis, sannis, clavis confixum, pro te mortuum. Quid tu pro illo? Si crucem tuo corpore vestire non potes, eam saltem patienter porta. Resiste diabolo, & fugiet à te. Si pugnare non vis, præmium non amas, calum odisti. Quid trepidas? Solus non es; Dominus JESVS tecum est, ut pugnantem juvet, ut vincentem coronet. Vicisti, si audes & velis vincere. Omnia, vel maxima quæque mala diligentibus Deum cooperantur in bonum.

Hæc

Hæc
quâ le
tat. Sil
suafor

Ten

M

sine cro
& ungu
aromat
merces
bus ap
sine sa
tantum
pane
tantum
cibos,
nas, ap
modi
licet, n
diuturn
liendum
sine sal
nes: Si
tur, q

a S

Hæc omnium validissima est cohortatio, quâ se ipsum quisque ad virtutem concitat. Sibi ipse quilibet potentissimus virtutis suavor est.

CAPVT VI.

*Tentationes animum emaculant
& Sapientiam docent.*

Multa sunt aromata, quibus sine omni detrimento vitæ carere possumus. Et quanti sine pipere ac gingibere, sine croco, cariophyllo, cinnamo sine mace & unguentariâ nuce, sine omni peregrino aromate vitam agunt commodissimè. Has merces Germani è terris alio sole calentibus apportant. Sine aromate Germanico, sine *Sale* difficillimum est vivere. Sal non tantum panibus pinsendis, sed omnibus pane cibis coquendis admiscetur. Nec tantum cibis, sed & aliis quæ parantur in cibos, sal adhibetur. Carnes bubulas, cervinas, aprugnas, pisces, & quidquid ejusmodi eduliorum est, diutius serbare non licet, nisi sale aut fumo durentur. Butyrum diuturniori usui seruandum, prius est saluendum. Mensa sine sale profana, culina sine sale pauperrima, nulla est. Hinc Origenes: Sicut caro, inquit, si sale non aspergatur, quamvis sit præcipua, corrumpitur: ita

a Muscatbine vno Muscatini s.

ita & anima nisi tentationibus assiduus solatur continuo resolvitur & relaxatur. ^a Caro sale non contersa corrumpitur, animus tentatione non duratus contabescit; Quod divus Leo asseverans: Nulla sunt, inquit, sine tentationum experimentis opera virtutis; nulla sine perturbationibus fides, nullum sine hoste certamen, nulla sine congressione victoria. ^b Tentatio hominem ab ignavia tabe conservat, tentatio purgat, tentatio prudentiam donat, sapientem efficit. Quod jam explicatius dicendum.

^a Orig. in l. Num. ^b S. Leo serm. 35.

§. I.

Tentatio delictorum sordes expurgat, prudentiam & Sapientiam ingenerat. Quod Hebraeus psaltes testatus: Igne nos examinasti, ait, sicut examinatur argentum. ^a Valde quidem urit, o Domine, tua fornax, sed istud est solatio; sicut nobilioris notæ metalla ex igne prodeunt formosiora, ita nos tentatione purgamur & recoquimur; excusâ scoriâ prodit argentum purum, aurum excostum. Quod Zacharias prædicens: Uram eos, inquit, sicut uritur argentum, & probabo eos sicut probatur aurum. ^b Annis superioribus uslit Dominus Germaniam famē, bellis, peste. Illud tamen solatur omnem publicam & privatam calamitatem: Deus aurifex peritissimus scit quid faciat, nec ulla sibi leges figi patitur: argentum

^a Psal. 65. vers. 10.

^b Zach. cap. 13. vers. 9.

argentum suum, quamdiu vult, excoquit & purgat idque argenti bono. Nam addit Zacharias: Ipse vocabit nomen meum, & ego exaudiam eum. Sed sunt, qui querantur: Vocamus, aiunt, sed non audimur. O male queruli! Nemo istud cogitet. Non audimur, ait Augustinus, ad voluntatem, sed audimur ad sanitatem. Erasmus, quis enim negat, argentum rude, impurum; hoc ergo fuit excoquendum. Quod Isaias dixit: Convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum. *a* Res mira, non omnia molliat ignis. Cera quidem in igne liquefcit, diffuunt metalla, limus durefcit. Maronis metrum est:

Limus ut hic durefcit, & hac ut cera liquefcit

Vno eodemque igni --- b

Sunt qui tentatione efferatiorcs fiant & pertinaciorcs, divina negligant, Deum precari definant, cali surditatem accusent & impiè dicant: Quantumvis diu multumque orem, nihil tamen efficio; ferreum est calum atque inexorabile, Labori ergo parcam. Quid enim frustra clamem si non audiar? En lutum graviter induratum. At verò probi dolore animi colliquefcunt in ipfas quandoque lacrymas. Metallum probum, argentum purum. Tentatio, inquit, Augustinus, tempeftas est, ex quâ hic emergit, ille suffocatur, Israëlîs populus per
in mare

a Isa. cap. 1. vers. 25.

b Virgil. eclogâ 8.

mare medium viam transeundi reperit spatiosissimam, rex Pharaon cum suis in eodem maris vado submersus est: Noëmus cum suis in diluvio super omnia montium cacumina in sublime per arcam euectus est, reliqua omnis turba in aquis periit. ^a Tentationes ita quosdam purgant, ut ii ad Deum, ad cælestia & divina ardentius ferantur. Hos inundantes aquæ in altum elevant.

Quartana febris, morbus planè admirabilis. Adversus hunc subinde plurima tentantur, profectu nullo. Ægrotus demum liberalissimè, & quantum appetentiæ lubet, jentare finitur, sed à cibo, vel ante illum propinatur poculum quod cieat vomitum. ^a Ita ager cum amplo fenore reddit, quicquid prius ingessit: nam unà cum cibo glutinosos humores & alui coacta rejicit. Hac hominis sanitas: ita quartana pellitur. Tentatio velut medicata potio, in mente turbas excitat, molestias creat, parit nauseam, sed ita purgat; tentatus sæpe omnem conscientiam in aures fidas exonerat, ita gravi se onere levat. Mare circumstantibus ventis & tempestate commotum, perinde ut homo nauseabundus, vomitat & unà plurimum purgamenti rejicit, eoque vomite seipsum depurat: tentationes velut turbines & tempestates valde commovent, sed simul sordes diu collectas ejiciunt.

Joannes Gerson vir ad omnem pietatem eruditissimus hic solatur, &: *Quamvis,*
ait,

^a Gen. cap. 7. vers. 17.

^b Vomitorium appellant.

ait, in
que ca
nihilom
forman
vis: hic
plam p
mundu
nium m
è stoma
unam u
Deo sua
xisti ser
tiam co
univers
ego co
vel gen
sinu tuo
lum & c
multitu
re omne
mihi, ^a
mum, ^b
cor suu
animu
a Na

Sed &
cides ap
tentatu
inexper
omniur
dem pat

a Ecc

ait, in tentatione quispiam non usquequa-
 que cautissimus aliquantulum delinquat,
 nihilominus si divinæ voluntati sese con-
 formans dicat: Sit, Domine, sit istud, pro ut
 vis: hic errores suos insigniter legit & am-
 plam promeretur gratiam; excoquitur & fit
 mundus. Divinus Moses etsi virorum om-
 nium mitissimus, tamen tentatus, & velut
 è stomachi nausæa æger querimoniam non
 unam ultro citroque jactans, & velut cum
 Deo suaviter exostulans: Cur, inquit, affli-
 xisti servum tuum? quare non invenio gra-
 tiam coram te? & cur imposuisti pondus
 universi populi hujus super me? Nunquid
 ego concepi omnem hanc multitudinem,
 vel genui eam, ut dicas mihi, porta eos in
 sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantu-
 lum &c. Unde mihi carnes, ut dem tantæ
 multitudini? &c. Non possum solus sustine-
 re omnem hunc populum, quia gravis est
 mihi. ^a En Mosem hominem mansuetissi-
 mum, sed tentatum; quantâ fiduciâ omne
 cor suum in Dei aures egurgitavit? Purgat
 animum tentatio.

^a Num. c. 11. v. 11. & seqq.

§. II.

Sed & sapientiam instillat tentatio. Sira-
 cides apertissimè pronuntiat: Qui non est
 tentatus quid scit? ^a De homine ad omnia
 inexperto ita solemus loqui: Quid ille rerû
 omnium rudissimus sciat: nunquam nec pe-
 dem patrio solo extulit, lucem non aspexit;
 gladium

^a Eccli. cap. 34. v. 9.

gladium nunquam strinxit, bombardam nullam explosit, nullam academiam vel eminus unquam vidit, celebritatem nullam adiit, Veronensi sene stupidior.

Indocilis rerum, victor nescius urbis a
 qui non solum in acie nunquam stetit, sed nec aciem, nec ullum unquam hostem spectavit, ad suam domi fornaculam conseruit, nec portis quidem urbicis egressus, quid ille de bello dislerere norit? Ita prorsus, qui non est tentatus quid scit? cum nihil didicerit, rudis & fatuus in plurimis? Quibus consiliis, quã iurabit ope tentatum ipse nunquam tentatus? Experientia & usus, Magister rerum optimus. Illum laudabimus chirurgum, qui multa obligavit vulnera, medicum illum qui multos curavit agros, ipse nonnunquam ager, illum pugilem & lanistam, qui in palæstrâ sæpius probe contusus non raro eruentum cum corollâ caput abstulit: ita ille nobis sapiens qui per tentationes è caelo eruditus, per experientiam ex se scientiam sibi comparavit, doctrinam demum discendo ab aliis accepit. De Christo ipso clarissimè Paulus: Et quidem, inquit, cum esset filius Dei, didicit ex iis quæ passus est, obedientiam.^b

Cassianus narrationem fide dignissimam ingressus: Juuenis, inquit, nobis optimè notus, nec omnium ignavissimus ad senem querendi remedii causâ profectus, tentationes suas omnes candidè aperuit.

At

a Claudianus de sene Veronensi, mihi pag. 151. b Hebr. c. 5. v. 8.

At imperitus senex amarissimis cum verbis excipiens, religione ac Monachi nomine indignum dixit, qui talibus laboraret cupiditatibus. Hæc senis tam importunæ objuraciones ita juvenem vulnerarunt, ut letali tristitiâ involutus animum penitus desponderit, nec jam amplius cogitarit, quomodo tentationi obfisteret, sed quâ proximâ viâ illi satisfaceret. Dum ergo è senis tugurio moestissimus abit; jamque cogitationum æstu abreptus vix sciret ipse quò tenderet, Apollo abbas optimis ominibus illi obvius statim è juvenis vultu didicit, quidurbationis animo lateret. Sciscitatur ergo familiarissimè, quid illæ frontis nebula significarent, quis animum occupasset mœror? At juvenis pisce magis mutus, nec verbulum habuit respondere. Apollo mellitissimis verbis hominem aggressus, quædam quærere, & unâ ad responsum animare, spemque optimam injicere. Hic silentium rumpens juvenis, & ingenuè animi vulnus detegens: Quandoquidem, inquit, è senis illius sententiâ, religione indignus sum, & vestem hanc & simul religionem omnem exuam. Ad meos redibo, facturus quod meus mihi genius distaverit. Ita statui. Ubi Apollo senex detectum vulnus vidit, ita læsum oratione blandâ demulcendum ratus, narrare cœpit, quâtas ipsemet, & planè simillimas, imò eandem prorsus tentationes sentiret. Sed, ô mi optime juvenis, non est quod desperemus, inquit, sed nec adeo miremur hæc talia nobis venire; acquirsi-

nequissimus hostis noster non feriat, sed nec erubescit teterrima quæque suggerere. Hæc illius negotia sunt. Sumamus animos; ope divinâ, Dei gratiâ adjuti non difficulter vincemus hostem. Et quæso te, vel diem unicum differ quod facere destinasti. Spe plenus ad tuam cellulam redi. Ego exequar cetera. Mox hic ipse Apollo in pedes se conjiciens ad tugurium morosissimi senis illius properavit. In viâ passis brachiis fufisque lacrymis Deum precat: O Domine, inquit, humani cordis arbiter & medicus omnis imbecillitatis nostræ scientissimus, morbum & impugnationem illius juvenis in senem istum converte; sentiat unde commiserescere aliorum discat. Dixit, & unâ vidit ab Æthiope ignitum jaculum in senis casam torqueri. Continuo senex adiculâ procurrens, & iterum rediens, iterumque in apricum provolans, jamque velut ebrius & amens huc illuc cursitabat, imò & eam ipsam viam, quâ juvenis meditabatur aufugere, insistebat. Apollo fatis intelligens quale vulnus senis animo ignitum illud diaboli telum inussisset, æstuantem & mire turbatum senem accedens, ejusque manu prehensâ: Quò properas, inquit, omnis maturæ gravitatis oblitus? An iterum juveniles impetus induisti? dic quò te vagi pedes? At ille conscientiam convictus, & arcenum sui pectoris patere ratus siluit; altus gemitus vicem responsi fuit. Cui Apollo: ad cellam, inquit, revertere, & tandem intellige, quàm hæcenus miles imperitus fueris, nec versu-

tias

tias hos
ignorav
despexi
fendus
fectus
in te ja
manus
abrupt
tantam
genere
religion
senex in
fericordi
fit Deus
cum ter
tantum
quantum
egisti ab
hostis ta
juu calle
Deus, i
penation
affectu i
& salva
Domin
pauperes
vat. 6 Qu
tit & ma
copiosâ
ceret ma

a Tob
b i. A
c lob
d Cass

tias hostiles noveris. Et certè diabolus vel ignoravit te, vel contemptim præterit, & despexit. Nec enim in eorum numero censendus es, quorum ille studia & sacros profectus quotidianis præliis laceffit. Unicum in te jaculum contorsit, & tu illico victas manus præbere, religiosam disciplinam velle abrumpere, sacra castra deserere. Vide, post tantam annorum seriem quam hoc vitæ genere trivisti, etiãnum tiro es, & prima religionis rudimenta nescis. Disce igitur vel senex imbecillitati aliena lenitatem ac misericordiam tribuere. Hoc ideo in te permisit Deus, ut ipsa doceretur experientiã mitius cum tentatis agere. Juvenem illum non tantum solatus & consiliis non fovisti, sed quantum in te erat, in desperationis foveam egisti ab hoste devorandum. Et utiq; illum hostis tam validè non oppugnasset, nisi eum iud. casset te fortiorem. Sed pepercit illi Deus, imò & tibi magis, illum pernicioso tentationis æstu liberans, te pio condolendæ affectu instruens. Dominus est qui flagellat & salvat, deducit ad inferos & reducit. *a* Dominus mortificat & vivificat; Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat. *b* Quia ipse vulnerat & medetur; percutit & manus ejus sanabunt. *c* Hæc oratione copiosã impressit seni Apollo, ut eum doceret mansuetius cum tentatis agere. *d*

D

§. III.

a Tob. cap. 13. vers. 2.

b 1. Reg. cap. 2. vers. 6. & 7.

c Job cap. 1. vers. 18.

d Cassian. Collat. sacrã 8. c. 13.

§. III.

Vetus est præceptio : Cum tentato noli duriter agere, sed consolationemingere, sicut tibi optares fieri. *a* Idque convenienter paginis divinis. Salomonis scita jubent: Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. *b* Qui graviter tentatus est, non procul ab interitu est. Hic ergo alloquus placidissimis à præcipitio abducendus. Quando igitur vel Paterfamilias, vel exorbii Guardianus, vel monasterii, vel collegii Rector, vel domus dominus videt filium aut servum aut domesticorum alium tentatione gravi pane absorptum, cogitet: Hic homo jam igneus mons est, quacunque tangam, uret. Objurgationem acerbiorē jam agrè capiet. Quid enim mirum: apud se non est; suo tempore ubi ad se redierit, monitorum patiens erit. Hæc illa est sapientia quam è tentatione discimus, quam & divinus Paulus commendans: Vos, inquit, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis; considerans te ipsum, ne & tu teneris. *c* Non absimili sensu sibimet gratulatus Isaias vates: Dominus, ait, dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est, verbo. *d* Quod & de Salvatore Christo Isaias & Matthæus affirmantes

a Thomas de Kempis l. 1. c. 13. n. 4.

b Prov. c. 24. v. 11.

c Gal. cap. 6. vers. 7.

d Isai c. 50. vers. 4.

tes: C
teret,
veritate
neque

Hanc
discim
tius ten
scit? R
xatio d
minis n
Phyx n
dam he
compell
plattis
mansifi
tentato
sti mor
ut ocul
nostro.

cōsider
Hic
mon p
pentis
potius
concili
gni cap
nerat, d
super h
tem qu
serpente
hoc sig

a Isai
tam non
b 1/

tes: Calamum quassatum, autem, non conteret, & linum fumigans non extinguet: in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus. ^a

Hanc Christi sapientiam tantò facilius discimus, quantò ipsi gravius & frequentius tentamur. Qui non est tentatus, quid scit? Reverà quòd idem Isaias asserit: Vexatio dat intellectum. ^b Nam uti asinus nec minis movetur nec promissis, sed baculo; & Phryx non nisi plagis emendatur; ita quidam hominum tentationibus & stimulis compelluntur ad meliora. Tentatio protoplastis aperuit oculos, qui tamen melius mansissent clausi. Sed optimus Deus illam tentatoris colubri in paradiso victoriã Christi morte in nostrũ emolumẽtum ita flexit, ut oculos nobis referet tentatio, sed bono nostro. Discamus hãc sapientiã, & nos ipsos cõsideremus, ne cum tẽtato durius agamus.

Hic opportuna quæstionis est, cur dæmon protoplastos tentaturus schema serpentis induerit? Nam ea forma terrorem potiùs, quàm benevolentiam & amorem conciliare potuit. Cur non columba aut cygni candorem induit, ut quod suasurus venerat, expeditius persuaderet? Augustinus super hac ipsã quæstione disserens: Si autem quæritur, inquit, cur potissimùm per serpentem diabolus tentare permissus: iam hoc significandi gratiã factum esse quem

D 2

non

^a Isai c. 42. v. 3. & 2. Arundinem quassatam non confringet, ait Matthæus c. 12. v. 20.

^b Isai c. 28. vers. 19.

non admoneat scriptura tantæ auctoritatis, tantis divinitatis documentis agens in prophetando, quantis effectis jam mundus impletus est? Non quòd diabolus aliquid ad instructionem nostram significare voluerit, sed cum accedere ad tentandum non posset nisi permittus, num per aliud posset, nisi per quod permittebatur accedere? Quicquid igitur serpens ille significavit, ei providentia tribuendum est, sub quâ & ipse diabolus suam quidem habet cupiditatem nocendi, facultatem autem non nisi quæ datur vel ad subvertenda ac perdenda vasa ire, vel ad humilianda sive probanda vasa misericordia. a

Gregorius Nyssenus b sapientiam hic instillans iis qui tentantur: Disce, ait, qualis te hostis oppugnet: serpens tortuosus, lubricus, exitiosus, igneus, veneno plenus. Tu cautè ac prudenter age; vaferrimus est hostis tuus & celerrimus, qui adversarium dormitatorem facile fallit. Rectè igitur serpens æneus à Mose in ligno suspensus, ut saltem serpentis statua, cum ipse serpens non posset in patibulum attolleretur. Solent nonnunquam iudices, cum reum ipsum non possunt plectere, effigiem rei ad fur-

cam
a Aug. tom. 3. l. x. de Genesi ad litt. c. xi. mibi pag. 267. & c. 27. pag. 670.

b Greg. Nyssenus de vitâ Moysi. S. Tho. in 2. dist. 21. q. 1. a. 1. Hanc assignat causam: Non permisit Deus Evam sub aliâ quâ serpenticæ specie tentari, ut eam illa terreret & à collo quia averteret. Alii alias assignant causas.

cam a
morum
reus in
fir spiri
dixisset
eo etiam
feri form
damno
ipsa hec

Tentat
subm

C
lor
cu
co subinc
incedit
tendit
planissim
runt, qui
si. Inter
ra sunt n
in arenam
portu, q
periculor
agie, sub
que omni
ni tractat

a Plaut

cam aut rogam damnare . Ita diabolus primorum conjugum duorum deceptorum reus in crucem actus, non quidem ipse, cum sit spiritus, sed imago ipsius; perinde ac si dixisset Deus, quo habitu deprehensus es, eo etiam puniendus es. In montis colubiferi formâ te deprehendi, in eâ te judico, te damno, te suspendo. Sapere nos doceat vel ipsa hæc tentatoris forma in furcam sublata.

CAPVT VII.

Tentationes in sui Notitiâ erudiunt, submissum & humilem efficiunt.

CVM scitur in vicino subsidere hostis, longè diligentius vigilatur, quàm cum remotus esse creditur. In lubrico subinde minus quis cadit, quia cautius incedit, & ad passus singulos solertius attendit; gradum movet formicinum. In viâ planissimâ non pauci manus & crura fregerunt, qui periculosos calles transierunt illæsi. Inter scopulos maris & voragines rario- ra sunt naufragia, quàm in vado, ubi naves in arenam iavehuntur, aut etiam in ipso portu, qui nonnunquam navigia omnium periculorum secunda glutit. Olla, quæ rimas agit, subinde diutiùs ad fontem fertur, quàm quæ omni caret vulnere, sed ab incautâ manu tractatur. Homo debilitatis fractisque

D 3

juribus

a Plautus: *thue enge Schrickein.*

viribus non rarò robustissimos quosque vivendo vincit, quia sibi gnarus suæ valetudinis studiosius attendit. Homo tentatus, qui ad lapsum invitatur, sæpe minùs labitur, modò seipsum observet, quàm qui rarissimè tentatur. Tentatio ad scholam trahit, ubi discentem sui ipsius notitiâ imbuunt. Qui seipsum novit, seipsum etiam utique submittit & modestiam sapit. Tentatio quia hominem sibi notum, eundem quoque humilem & submissum efficit. Quod hæc ipsa dissertatio exponet.

6. I.

E tentatione sibi quisque innotescit, & superbiæ alas submittit. Hieremias vates de humano corde non sine admiratione proclamât: Prævum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus, scrutans cor. a Homo ipse quanvis dominus sui cordis, quid tamen eo rectum lateat, partem maximam ignorat. Cor humanum velut antrum est infinitum & immensum, quod vix quisquam satis rimetur. Quavis die, qualibet horâ illud ingredi, & nunquam non novas in eo latebras invenies. Istud semper audies: Plus ultra rende, plus ultra; penitiùs scrutare, hæc longiores sunt recessus, tenebrosiores latebræ; hæc delitescunt affectus tibi nondum cogniti. Rimare, ad finem antri non pervenies; prævum dumtaxat, sed & inscrutabile cor humanum. Nos de nobis ipsis, si non

si non optime, plerunque bene sentimus: si quando nosmet censurâ stringimus, ea est mitissima; & quis sibi nil indulget? quis omne, quod in se vitiosum pervidet? Est qui sibi blandissime persuadeat, Deum à se amari super omnia, & profectò tamen seipsum aliave plus amat. Hujus illum argue; negabit. Sed paullulùm expectate. Tentatio hoc brevi non dissimulanter fatebitur. E reculis aut pecuniolis aliquid perdendum, hîc virum cerne, qui manibus ac pedibus resistat, qui denique malit Deum suum, quàm res suas perdere. Et tamen paulò antè gloriabatur magnificis verbis: Diligo Deum super omnia. Est famulus à quo herus obsequii quiddam inhonesti poscat. Ille ne offendat herum, offendit Deum, & promptus paratus suo domino postulatam gratiam gratificatur. Est qui se admodum liberalem existimet. Sed adest qui velit, jubeat maulgere crumenam. Tentatio horribilis; huic homini cor ferit, quis illius oculos petit. Hoc impiæ, quas fundit, voces satis testantur, cum pecunia est eroganda. Est qui sibi videatur humilis & immunis ab omni fastu. Tenta illum sed lenissime. Auctoritatem illius & existimationem vel pauxillulum tange; oculi pupillam tetigisti. Non cedit vel hilum, existimationis propria tenacissimus. Videre homines istos sibi ipsis ignotissimos. Sed illis tentatio illòsmet ipsos ingerens, & sèmet ipsum cuilibet proponens: Vide, inquit, qualis sis.

Cum subita est occasio, periculosa est plerumque tentatio. Hic pulvis nitratus, & fomes igniarius conveniunt, vicini pessimi. Est qui minimè se furem suspicetur, at ubi forte fortunâ occasio sese offert inexpectata & benigna, hic sanctus iste homo clepit. Præcipitans manus scilicet rationem prævertit. Ita Maximiliani I. Imperatoris famulus Chrysendeton aureâ monetâ plenum invasit. Sed libere tantum voluit hoc vini genus, & paucos inde aureos sublegit. Hoc illi occasio subita & tentatio periculosa persuasit. Ita & Ferdinando I. Imperatori adstantium dominorum aliquis horologiolum celeri manu subduxit & caligis abdidit. Nimirum ad expositas nundinas venerat, cur non emisset quippiam? Sed quâ ratione uterque suaviter sit deprehensus, alibi narramus. *a* Utrumque certè subitanea occasio, & vehemens tentatio ad Lavernâ artes *b* impulit. Notissimum: Occasio facit furem.

Sed est qui pudicus sibi videatur de castis moribus. O Samson! Animam tuam ad tentationem præpara. At ille suis viribus fidit. Ita repentinus & petulans mulierculæ occursum, improvisa Dalila alienius blandimenta miserum sternunt; Occasio & tentatio pudicitiam illi non invito eripiunt. Occasionem si cavere voluisset, tentationem non difficulter vincere potuisset.

Est qui tractabilem sese ac mitem credat.

Sed

a Nicetas dicit l. 2. cap. 10.

q Diebgriff.

Sed iste
oculo intr
bulo, v
acuit, pu
fi possit
irascend
succubui
Est qu
velit. Se
titur, u
gradu m
cadat, c
Subitus
in illam
becilles
pro se qu
me fure
Alius: N
diabolo
prodidit
in me fe
culam m
sim mor
quam m
mo: tam
multo
tentione
In pace
super me
promp
regus.

Sed iste suâ opinione tam mitis homo vix oculo stringitur obliquo, vix sauciatur verbulo, vix tangitur, mox furit irâ; dentes acuit, pugnumque facit, involaturus etiam, si possit, adversarium. Fortassis subitam irascendi occasionem non prœvidit, & irâ succubuit.

Est qui magnanimus & constans videri velit. Sed repenti rebus adversis ita concutitur, ut imbellis ac pavidus non tantum gradu moveatur, sed fugiat, arma proieciat, cadat, omnem pœne animum despondeat. Subitus eum tentationis acrioris incursum in illam consternationem dejecit. Tam imbecilles à nobis & miseri sumus. Tandem pro se quisque cogitur fateri: Non putassem me furem. Tentatio me mihi patefecit. Alius: Non putassem ab Asmodæo libidinis diabolo me vincendum. Tentatio me mihi prodidit. Alius: non putassem tam multum in me fellis delitescere; columbam & oviculam me censui. Tentatio me mihi, qualis sim monstravit. Alius: Non putassem unquam me tam pavidum, impatientem, animo tam angusto, imbecilli, pusillo; me sane multo fortiorem judicavi, sed istud jam tentationi credo: Vide igitur qualis sis, vide. In pace leo, in prælio cervus, & maximus super mensam lautiozem ad congios miles, promptissimus ad Bacchi pugnas Archistrategus. *Quærit Athanasius a cur permittat Deus, ut in his diebus DA. MD. lxx. v. m. Deus* *in ca. Athanas. tomo 4. initio in quaestionibus ad Antiochum principem qu. 7. Si ea tamen sint Athanasii.*

Deus hominem ita vexari & tentari ad malum: Duas assignat causas. Prior, Tentatio causa est victoria. Alexander Magnus, Julius Cæsar, Scipiones, Annibal, Themistocles, Pericles ad eam nominis celebritatem nunquam pervenissent, nisi per tot bella tot sibi peperissent victorias. Altera ut qui Deum verè diligunt, manifesti fiant.

Gravis olim agitabatur controversia, num Jobus timeat diligatque Deum. Timeri & diligere Deum à Jobo asseverans Angelus: Vir ille, inquit, simplex & rectus ac timens Deum, & recedens à malo. At contra Diabolus Deum à Jobo non timeri contendebat: omnem illius probitatem esse superficialiam; Jobum hand aliter jam stare quam domum foris venustam, intus ruinosam; Hussum principem litum esse panem avenaceum sed triticam crustam obdutum; vaginam auream, sed macharam plumbeam; sepulchrum marmore candido lectum, sed mortuorum ossibus plenum; adeoque Deum à Jobo nec timeri verè, nec diligere. Hæc igitur erat questio: Num Jobus ex asse probus sit, an non. An purum purum sit aurum, an adulterinum. Aurum esse obryzum & excoctum affirmabat Angelus; diabolus negabat. Quid jam! Probeatur igitur & tentetur. Ad coticulam, ad lapidem lydium examinetur; igne ac mal-

leis exploretur. Hic ergo diabolus, permis-
 sa venia, vim omnem exere, totos ver-
 mium exercitus in unum Jobum ducere,
 corpus totum ulceribus opplere, omne
 pecus abigere, facultates omnes eripere,
 ipsam conjugem adversus miserrimum con-
 citare, septennio toto doloribus assiduis,
 maximis arummosissimum excruciare, hoc
 uno parcere, quod Deus jusserat, non pe-
 nitus occidere, ceterum suppliciis omnibus
 dies noctesque validissime impugnare, idque
 modis omnibus agere ac tentare, ut Jobus
 providentiam divinam malediceret. Fru-
 stra hæc omnia. Incassum sæviit Avernalis
 carnifex; successu caruit tanta atrocita-
 tas; in nihilum abiit omnis tentatio. Vi-
 ctoriam Jobus multo illustrissimam è sep-
 tennali pralio reportavit. Exarmatus, vi-
 ctus, triumphatus est cacodæmon. Hic de-
 mum orbi patuit à Jobo Deum verè time-
 ri ac diligi. Job aurum purissimum, igni-
 bus & malleis probatum. Hic innocens
 Jobi simplicitas, hic odium peccati, timor
 Dei, & amor invictus enituit. Tentatio
 dotes animi profert in lucem; virtu-
 tem jubet clarescere tentatio. Tentatio
 hominem sibi ipsi notum efficit. Pana in-
 terrogat, inquit Gregorius, si quis vera-
 citer amat, Quod & Augustinus asserens:
 Noli ergo timere, inquit, permissum ali-
 quid facere tentatorem: habes enim mise-
 ricordissimum salvatorem. Tantum permit-
 titur, ille tentare, quantum tibi prodest ut
 exercearis, ut proberis; ut qui te nesciebas,

à te ipso inveniatis. *a*

Atque hinc quod è priore sequitur, submissionem animi & humilitatem docet tentatio; nemo insolescit & superbit, quàm qui se ipsum ignorat, nemo non humilis & modestus, qui ipse sibi ex toto notus. Ideo quod Divus Prosper dixit; Ad magnam utilitatem fidelium materia est reservata certaminum, ut non superbiat sanctitas, dum pulsatur infirmitas. *b* Hic fidelissimè religiosus scriptor submonens: Nemo, inquit, tam perfectus est & sanctus, qui non habeat aliquando tentationes, & plenè eis carere non possumus. Sunt tamen tentationes homini sæpe valde utiles, licet molesta sint & graves, quia in illis homo humiliatur, purgatur & eruditur. Nescimus sæpe quid possumus, sed tentatio aperit quid sumus. *c* Tentatio non solum docet, sed pæne cogit hominem ut sese submittat, si paulò attentius hæc secum ipse perpendat: Ah mi bone Deus, quàm ego fragilis homo sum! vel aura leviuscula me dejicit, asperius verbum turbat, & ad omnem impatientiam exasperat. Ego hæctenus & scivi & expertus sum temulentiam mihi non leviter obesse, & tamen cum in oculis, aut in manu vinum est, contra scientiam, & conscientiam, & experientiam meam liberrimè delinquo. Scivi hæctenus & expertus sum mulierum con-

fortium

a Aug. tomo 8. in Psal. 61. mihi pag. 256.

b Prosp. l. 1. de Vocatione gentium c. 3. mihi pag. 318.

c Thom. de Kempis l. 1. c. 13. n. 1. 2. & 5.

fortium & libidinis malum mihi plurimum nocuisse, & tamen cum tentatio invitat, in præceptis voluntariè ruo. Scivi hæctenus & crebro nimium expertus sum, quantum hæc, & illa & ista mihi attulissent damni; quapropter & hæc & illa, & ista sexcenties, vel imò millies iterumque millies decrevi ac statui cavere constantissimè. At ubi vel levis tentatio me titillat, illa omnia jam toties ejurata in meam perniciem avidissimè resummo, & meipsum capitis ego ipse damno. O quoties, bone JESU, animo firmissimè proposui, gula nil indulgere, necessitatis limites edendo non excedere, in voluptatis gratiam nihil tangere: hæc mea quotidiana sunt decreta, in ea tamen ferè quotidie pecco. Cum epula placent oculis, mox natant salivâ dentes, manus præcipitant, & ad os rapiunt ter millies damnata. Tales sumus heroës, tam constatis propofiti Martyres. Imò, quod turpius etiam, dum statuimus gulæ moderari, pro libitu gulam pascimus. Eheu quotidiana hîc pugna, utinam legitima, & rara est victoria. Ah, quid ego sum in tentatione, quàm debilis, quàm nullarum virium! Ut vitrum Venetum, tenerrimum lapsu vel illifitu levi unico in testulas abit: haud aliter homo tentatus tam nullius roboris est, ut eum vel musca, vel vermiculus, vel cicindela turbet, & ad noxam trahat. Tentatio plerumque malos non facit; sed malitiam latentem detegit.

§. III.

Hæc quisquis secum ipse reputat, non potest quin cristas omnemque fastum ponat, & in sui nihilum pudibundus se immergat. Ita beatissimus Paulus : Ne, inquit, magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Satanz, ut me colaphizet. ^a In supremo calo fuit, in Angelorum curiâ confedit, arcanissima quæque audit, semicinctiis suis sanavit morbos, demones fugavit; potuissent ista vel modestissimum virum efferre aliquantulum. Pulsata est ergo infirmitas, ut non superbiret sanctitas. Adolescentes nonnunquam in scenâ Magistratum vel politicum vel sacrum gerunt, Regum & Imperatorum filios agunt, in theatro, aut alibi etiam in templis Episcopos induunt: ubi verò personâ positâ redeunt ad scholas, & Magistro vel recitationis vel scriptionis pensum non reddunt, ferulam subeunt, mulctantur virgis. Profectò non Imperatoris filius, non Episcopus caditur, sed pulsatur negligentia, plectitur inscitia, ut adolescentem non nimium extollat scena, ne superbiat Episcopi dignitas, vel regia majestas, virgis castigatur puerilis levitas. Ita nos homunculi quandoque grandia spiramus, & nostram ipsi sanctimoniam & dignitatem circumspicimus. Et quis enim verò neget? Hæredes cali, Angelorum cognati, cohæredes Christi sumus; & diabolus nos ita vexet

ac

^a 2. Cor. c. 12. v. 7.

ac te
ventis r
Nondum
num &
nos ter
sanctita
honori
hæredes
Christu
prompt
cillitate
rio teste
Si enim
ta non
fortem
quantu
Cum er
docum
nis per
mis, ag
dit qui
sed in
iam q
agnos
Petri
perqua
Paratus
cerem
dalizat
lizabo
a P
blasen
b G
mibi p

ac tentet? Sufflemus; a quid pulmonem
ventis rumpimus? Hæc, quæso, modestius.
Nondum in cælo sumus; in arenâ etiã-
num & in palæstrâ luctamur. Si diabolus
nos tentet, pulsatur infirmitas, ne efferatur
sanctitas, nihil hac in re demitur nostris
honoribus, tantò enim citiùs, nos calum
hæredes, nos suos Angeli cognatos, nos
Christus cohæredes suos agnosceret, quantò
promptiùs nostram ipsi maximam imbe-
cillitatem cognoverimus. Atqui, Grego-
rio teste, nemo vires suas in pace cognoscit.
Si enim bella desunt, virtutum experimen-
ta non prodeunt. Improvidus miles est, qui
fortem se in pace gloriatur. Nemo scit
quantum profecerit, nisi inter adversa.
Cum enim adsunt prospera, cerni virium
documenta non possunt. Feriamur pater-
nis perturbationibus, ut, quantum profici-
mus, agnoscamus. Tentatus quisque osten-
dit quidem quantum de Deo profecerit,
sed in ipsis flagellorum afflictionibus et-
iam quantum de semetipso sit infirmus,
agnoscit.

Petrus Galilæus promissa ingentia &
perquam magnifica super mensam jactans:
Baratus sum, inquit, tecum & in car-
cerem & in mortem ire: Etsi omnes scan-
dalizati fuerint in te, ego nunquam scanda-
lizabor: Etiam si oportuerit, me simul
commori-
a Plauto, *sufflare buccas*, *Dacten auff-*
blasen / *superbire*.

b Gregor. tome 2. l. 23. *Meralo*, 18. initio,
mibi pag. 841.

commori tibi, non te negabo. *a* Hæc quidem amplè ac splendide dicta. Ampullabatur Petrus magnificis pollicitationibus. Non abiit diecula, non abiit tertia vel quarta hora, cum longè aliud monstrârunt facta. Nec unicam quidem horulam Petrus vigilare sustinuit, sed capto Domino ex horto se proripere, captum à tergo & eminus sequi, ad focum bis tærque capti discipulum se negare, idque etiam jurejurando & anathemate interposito affirmare. Hæc à prioribus quàm plurimum dissona. Ah quid est Enos, hoc est, homo miser? Pullanda igitur fuit infirmitas, ne extolleret sese sanctitas. Petrum Petro ostendit tentatio. Permisit Christus labi Petrum, ut labentium Petrus commiseresceret, & lapsos erigeret. Ab hac tentatione tam gravi, quàm victus cecidit, jam multò moderatior ac mitior, jam & cautior atque submissior loquendo fuit. Illustri hoc exemplo patet. Christus à Cruce redivivus Petrum examinans: Simon Joannis, inquit, diligis me plus his? *b* Ad ea Petrus: Etiam Domine, tu scis, quia amo te. Videte obsecro, respondit ad primam quæstionis partem, non ausus ad alteram respondere. De se profitetur, de aliis altum silet, dicturus alias: Plus his, plus omnibus te diligo. Demissiore fecit tentatio.

Haud absimili modo rex David: Ego dixi, ait, in abundantia meâ non movebor in æternam. At tentatione non levi concussus:

a Matth. c. 26. v. 33. *Mvrosi* c. 14. v. 31. *Luc.* c. 22. v. 33. *b* *Joan.* c. 21. vers. 15.

Avertit
sum cor
firmius
ne solli
titur &
ne supe
Davidi
tamur
patient
Proxim
Hanc d
profect
a P/a

A t

T A
gr
q
ciendi
pergrate
ignem,
& oculi
sine fun
lum um
tur. Flar
mus, fun
a Plau
cin tanc

Avertisti, ait, faciem tuam à me, & factus sum conturbatus. *a* Eheu quid homine infirmius. Vir spiritus divini plenus, tentatione sollicitante oriatur & adulteratur, mentitur & latrocinatur. *b* Pulsata est infirmitas, ne superbiret sanctitas. Davidem ostendit Davidi tentatio. Fateamur igitur cum tentamur, quàm parùm nobis sit solida virtutis, patientiæ, charitatis, fiducia; humilitatis. Proxima est ad humilitatem via, sui notitia. Hanc dabit tentatio. Tentatoris nequitia, profectus nostri principium.

a Psal. 29. v. 7. & 8. *b* In Vriâ occidendo.

CAPVT VIII.

*A tentationibus nemo mortali-
um securus.*

TAm gratus plerumque ignis, quàm ingratus fumus. Ignis in foco ad coquendos cibos, in fornace ad calefaciendum conclave, ad purgandum aërem pergratus est. Compluribus locis amamus ignem, sed fumum odimus, quem & nares & oculi execrantur. Atqui ignem excitare sine fumo nimis quàm rarum. Uti & capillum umbra, ita & igniculum fumus sequitur. Flamina fumo proxima. *a* Ignem cupimus, fumum igitur non aversemur. Ita disflens

a Plautus: Es ist kein Feuerlein / das nit ein rânchte darbey sey.

rens Chrysoftomus: sicut ignem præcedit fumus, inquit, victoria pugnam, ita gloriam Christi, tentatio Antichristi. ^a

Christus ipse tentatus. Sanctissimi homines in præscâ etiam lege tentatissimi. Ecquis æquè tentatus atque Abraham? An non & Patriarcha alii Isaacus, Jacobus, Josephus, Jobus, Tobias gravissimè tentati? An non Josue, Caleb, David, Ezechias & Elias tentationibus variis exagitati? An non & Anna, Esther, Judith, Abigail, Sara, aliæque laudatissimæ feminae suas senserunt tentationes? An non Paulus fidelissimus DEI servus omni tentationum genere vexatissimus? Nemo mortalium à tentatione securus. Atque istud isto capite dicendum.

^a Chrysof. hom. 49. in c. 24. Matth.

§. I.

A tentatione nusquam securitas. Nam, quod Paulus dixit: Oportet & hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in nobis. ^a Ita oportet & tentationes esse. Luculentissimè Augustinus: Vita nostra, inquit, in hac peregrinatione, non potest esse sine tentatione: quia profectus noster per tentationem nostram fit; nec sibi quicquam innotescit nisi tentatus; nec potest coronari nisi vicerit, nec potest vincere nisi certaverit, nec potest certare nisi inimicum & tentationem habuerit. ^b Qui molendinum

^a 1. Cor. II. v. 19.

^b Aug. in ps. 60 post initium, mibi pag. 249.

lendingum
aspergi
coraria
qui fab
fuligin
reprehe
seam &
non ne
jugulari
omnia t
retur.
ram
mundo
tatione
etitas, n
illum p
quod ad
lacione
stus clar
pacem v
ni pacem
quidem
pus paci
vimis,
beatoru
in pace
tia, non
pugna,
speranda
num. m

a Im
b Ma
c Eccl
d Pse

lendum ingreditur se farinario pulvere aspergi non miratur; qui officinam subit coriariam madori & fatori non irascitur; qui fabrum ferrarium ad incudem adit, fuliginosos vultus, malleorum ictus non reprehendit; qui mari se committit, nau-
 seam & vomitum tributi loco pendendum non nescit; nemo miles miratur in bello jugulari homines: ita qui Orbem subit, omnia tentationibus esse plenissima ne miretur. Tentatio est vita hominis super terram. Verissimè dictum: Quamdiu in mundo vivimus, sine tribulatione & tentatione esse non possumus. *a* Nec loci sanctitas, nec sanctorum societas à tentatione ullum præstat immunem. Et plerunque, quod addendum, unâ tentatione seu tribulatione recedente, supervenit alia. Christus clarissimè: Nolite arbitrari, ait, quia pacem venerim mittere in terram: Non veni pacem mittere, sed gladium. *b* Dixerat quidem Ecclesiastes: Tempus belli & tempus pacis. *c* Verùm, quamdiu hanc vitam vivimus, tempus belli habemus. In regione beatorum sequetur tempus pacis. Factus est in pace locus ejus. *d* Humana vita est militia, non triumphus, est velitatio, prælium, pugna, conflictus assiduus; loco meliore speranda quies & victoriæ fructus. Veteranum militem audio vociferantem: Video
 aliam

a Imitatio Christi l. 1. c. 13.

b Matth. cap. 10. vers. 34.

c Eccles. cap. 3. vers. 8.

d Psal. 75. vers. 3.

aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. *a* Loco longè beatiore au-
dientur victoria voces: Absorpta est mors in victoriâ. *b* Nunc psalmos canimus pœnitentia scriptos. Nunc ubique bellum & tentatio. Sed quod Jacobus Apostolus pronuntiat: Unde bella & lites in vobis? Nonne hinc ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris? *c* Radix & causâ tentationis, rebellio carnis. Nimirum corpus quod corrumpitur, aggravat animam. *d*

Adolescentem prisci pingebant qui unâ manu alatâ in altum nitebatur, sed appensum saxum alteram in imum trahebat, eo significatu, ingenium sapius, quo minus emergat, inopiâ impediri. Ita sanè animus ad sui originem adspirat, sed eum corpus miserabili mole degravat. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. *e* Hinc dilucidè Hieronymus: Impossibile est, inquit, humanam animam non tentari. Unde & in oratione Dominicâ dicimus: Ne nos inducas in tentationem: quam ferre non possumus. Non tentationem penitus refusantes, sed vires sustinendi in tentationibus deprecantes. Ergo & in præsentiarum non ait: Vigilate & orate, ne tentemini, sed ne intretis in tentationem, hoc est ne tentatio vos superet & vincat, & vos intra casses teneat.

a Rom. cap. 7. v. 23.

b 1. Cor. c. 15. vers. 54.

c Jac. cap. 4. vers. 1.

d Sap. cap. 9. vers. 15.

e Matth. c. 26. v. 41.

teneat
num pr
terio
nem no
quissim
nec illa
hanc vi
postulan
vel vinc
testate;
tis est. S
põtest e
maria tr
a Hie
par. 60.
b Hie
mibi pag

Sunt
jam plan
bius ten
diens G
Subitâ t
ctum se
quidem
eorum ta
prævidea
rineris
tentation
tibus ten
cedè de
in vitâ s

teneat. *a* Josephus Ægypti prorex à libidinum praside Almodao tentatus est adulterio, sed juvenis castissimus in tentationem non intravit. Susanna quoque à nequissimis duobus vctulis est tentata, sed nec illa intravit in tentationem. Has vires, hanc vincenda tentationem. Has vires, postulamus. Nam vinci, ait Hieronymus, vel vincere, nonnunquam in nostrâ est potestate; ceterum tentari in potestate tentantis est. Si enim Salvator tentatus est, quis potest esse securus intentatum se vitæ hujus maria transire? *b*

a Hieron. tomo 6. l. 4. in c. 26. Matth. mihi pag. 60.

b Hieron. eod. tomo in c. 6. epist. ad Gal. mihi pag. 155.

6. II.

Sunt homines animi pusilli qui secum jam planè actum putent, cum paullo acerbius tentantur. Hominem ita pavidum erudiens Gregorius: Unde fit, inquit, ut dum subitâ tentationis procellâ tangitur, despectum se à DEO & perditum suspicetur. Quæ quidem tranquillius si prævidet, tolerat, eorum tamen omnino certamina, etiamsi prævideat, non declinat, quia cursus nostri itineris nequaquam peragitur sine pulvere tentationis. Subinde verò ita circumfremantibus tentationum motibus angustatur, ut rectè de eo dici debeat: Abominabilis ei fit in vitâ suâ panis, & animæ illius: cibus antè deside-

desiderabilis. *a* Sed nemo desperet: Misericors Deus probari nos permittit tentationibus, non reprobari. Hic oleum solatii affundens Jobi liber: Appropinquavit corruptioni anima ejus, inquit, & vita illius mortiferis. Consumpta est caro ejus à suppliciis. Sed addit: Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit, & videbit faciem ejus in júbilo. *b*

Nemo liber, nemo tutus à tentatione: sicuti bellum nēninem pronuntiat securum à plumbeâ glande, aliisque vitæ periculis. Fistulis ferreis in bello personant omnia, & hoc quotidianum est; tormentorum æneorum tonitrua non expavescit miles, qui sæpe pulverem tormentarium habet, & panem non habet. Id tamen generosum militem nihilominus solatur, quòd hosti possit resistere, cum fami vix possit. Ita prorsus Christianum non terreat tentationes, etsi magnâ vi catervatim irruant; habet unde iis resistat, etsi solatiorum fomenta non habeat quibus animum reficiat: Non refert; Non pugnare tantum, sed & vincere possumus, tametsi solatiis careamus. Imò tantò gloriosior est victoria, quanto difficilior pugna, quantoque minus sensilis habet presidii. Non est arduum pugnare pro Christo cum divina desuper rorant solatia: hoc viri est, & verè Christiani militis, omni solatio destitutum, pro Domini Jesu gloriâ decertare, & calum licet

nubilum

a Greg. l. 24. Moral. c. 13.

b Job. c. 33. v. 22. & seqq.

nubilum
vocius
mem fr
torment
contrist
retur, &
deriseru
juvet. D
reliquis
stianis a
tati vel a
formen
tationib
Quo

inquit,
mundi,
nobis, q
offundu
aut secle
avertant
natur in
tatis pro
reos in
fare fac
stum ju
amoris
ties inse
& cogita
tibi dicit
abscondi

a Rom

b Psal

c Psal

d Ma

nubilum, licet ferreum amicissimis tamen
 vocibus salutare. Hoc prorsus est confor-
 mem fieri imaginis filii Dei, a qui crucis
 tormenta passus: Sustinui, ait, qui simul
 contristaretur, & non fuit, & qui consola-
 retur, & non inveni. b Omnes videntes me,
 deriserunt me. c Quoniam non est qui ad-
 juvet. Deus meus, Deus meus, ut quid de-
 reliquisti me? d Hæc certandi norma Chri-
 stianis ad imitationem proponitur, ut ten-
 tati vel acerbissimè ad suum se duces con-
 forment. Hæc omnis vita plena laqueis, ten-
 tationibus plenissima.

Quod explicans Ambrosius: Injiciunt,
 inquit, honoris appetentiam potestates
 mundi, ut te extollas. Quoties in oratione
 nobis, quâ maximè Deo appropinquamus,
 offunduntur ea, quæ plena sunt opprobrii
 aut sceleris, quo nos à studio precationis
 avertant? Quoties inimicus cordi nostro co-
 natur inferere, quo nos reflectat à sancti-
 tatis proposito & piis votis? Quoties corpo-
 reos inflammat ardores. Quoties occur-
 sare facit oculos meretricios, quibus ca-
 stum justi tentet affectum, ut improvise
 amoris spiculo feriat imparatum? Quo-
 ties inserit animo tuo verbum iniquum,
 & cogitationes cordis absconditas, de quo
 tibi dicit lex: Attende tibi, ne fiat verbum
 absconditum in corde tuo iniquum, &
 dicat.

a Rom. c. 8. vers. 29.

b Psal. 68. vers. 21.

c Psal. 21. vers. 8. & 12.

d Matth. cap. 27. vers. 46.

dicat tibi Dominus: Quid cogitas mala in corde tuo? Sed tu obluſtare quaſi bonus miles Chriſti JEſu, & inferiora obliuiſcens, terrena deſpiciens ad cœleſtia & æterna contende. Attolle animam tuam, ne cam illiciat eſca laqueorum. Voluptates ſæculi, eſcæ ſunt, & quod pejus eſt, eſcæ malorum, eſca tentationum. Dum voluptatem quaeris, laqueos incurris. Omne iter iſtius vitæ, plenum laqueorum eſt. *a* Laquei in corpore, laquei in lege, laquei in pinnis templorum, in crepidinibus parietum tenduntur à diabolo. Laquei in philoſophis, laquei in cupiditatibus: oculus enim meretricis laqueus eſt peccatoris. Laqueus in pecuniâ, laqueus in religione, laqueus in ſtudio caſtitatis. Exiguus enim momentis mens inclinatur humanâ, & huc atque illuc pro verſutiâ ſuadentis frequenter impellitur. *b* Quisquis eſ, ſtrenue pugna, ut denique cantare poſſis illud epinicion: Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium, laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. *c*

a Ambroſ. tomo 1. l. de bono mortis, mihi pag. 249.

b Idem tomo 5. in c. 4. Luca c. 4. mihi pag. 47. *c* Pſal. 123. verſ. 7.

§. III.

Hebræus pſaltes canit: Dominus interroget juſtum & impium. *a* Sed quænam, oro, crebrius? illum, an iſtum? quem ſeverius interrogat, quem aſperius tentat? Hoc ſcire

a Pſal. 10. verſ. 15.

ſcire
tentati
obvias
(parum
Tentar
mum
certè re
foribus
tentatio
ptavit,
auditan
bus infi
Chry
regis H
quit, &
David r
ter & a
tutibus
catis ma
tatus &
machab
& homi
ſe exiſti
ipſemet
ne dere
ſenium,
ipſi nec
poſſit d
jeuniis
armo;

a Libe
David, N
b 1. c
c Pſal

scire nostrum non est. Hoc sciamus, tentationes in foribus excubare, ubique obvias occurrere, in conclave nostrum (parum hoc) in cor nostrum penetrare. Tentatio in hortum omnium amœnissimum perrepsit. Orcinus coluber rimam certè reperit, quâ inferperet. Vel ipsius cali foribus se furtim admovere ausa superbiæ tentatio, imò in ipsum etiam calum perreptavit, & seditionem illic inter Angelos inauditam, infandam concitavit. Locis omnibus insidias struit tentatio.

Chrysoströmus creberrimam mentionem regis Hebræi David injiciens: Hæreo, inquit, & æstuo, ac mente excido, quomodo David rex, propheta, Dei servus, Christi pater & avus carne, a humilitate armatus, virtutibus plenus, vir secundum cor Dei, peccatis maximis pessumdari permittitur? Tentatus & lapsus corruit. Legem sciverat: non machaberis, non occides. Et machus tamen & homicida fuit, Dei Propheta. Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. *b* David ipsemet orabat: Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Et usque in fenestram & senium, Deus, ne derelinquas me. *c* Nec sibi ipsi nec diabolo quisquam fidat, tametsi possit dicere: Ego vigiliis, ego precibus, jejuniis, lacrymis, ciliciis in hostem me armo; castigo corpus meum, largas do

E

elecmo-

a Liber Generationis IESU Christi, filii David, Matth. c. i. v. 1.

b 1. Cor. c. 10. v. 12.

c Psal. 70. v. 9. & 18.

eleemofynas, facras præceptiones optimas & legi sapius & audiui, hæcenus utcunque feliciter progressus sum. Nihilominus quisquis es, vide ne cadas. Nam illa omnia & regi David fuerunt usitata. Oravit rex iste. Hinc illa psalmorum testimonia: Septies in die laudem dixi tibi. *a* Jejunavit? Genua mea immutata sunt à jejunio & caro mea immutata est. *b* Vigilavit: Mediâ nocte surgebam ad confitendum tibi. *c* Flevit: Lavabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo. *d* Castigavit corpus: Induebar cilicio, humiliabam in jejunio animam meam. *e* Aliis etiam rigoribus carnem maceravit: Cincrem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. *f* Et tamen tentatus & lapsus est. Ne confidamus itaque stantes, ait Chrysostomus, sed nobis ipsis dicamus: *Qui* videtur stare, videat ne cadat. Neque jacentes desperemus, & nobis dicamus: Nunquid qui cadit, non resurget? Nam & multi postquam in ipsum ascenderunt cali verticem, & omnem exhibuerunt tolerantiam, & in desertis morati sunt, nec in somnis quidem viderunt mulierem; quòd paullum torpuerint, supplantati sunt, & ad ipsum malitiæ barathrum devenerunt. Vigilemus charissimi, per angustam ambulemus viam; confidentes

a Psal. 118. v. 164. *b* Psal. 108. v. 24.

c Psal. 118 v. 62. *d* Psal. 6. v. 7.

e Psal. 34. vers. 13.

f Psal. 101. vers. 10.

tes fr
propter
dentes
Ambu
si paul
tus est
tiores,
ipsum
sed cito
Iulium t
patiem
confide
peas, f
ra, quo
nitenti
emitter
luens
eguit co
rimus,
ficimur
Ergo
idem C
in pelag
stas. Et
men se
in hoc
miror t
ta non
semper
Que
firmans
a Chr
b Chr
mihi pag

tes simul & timentes: timentes quidem propter utrumque posita præcipitia; confidentes propter nos præcedentes **JESVM**. Ambulemus vigilantes & expergefatti: vei si paullum quis dormitaverit, illic prostratus est. Non enim sumus Davide solertiores, qui cum parumper neglexisset, in ipsum præcipitatus est peccati barathrum; sed cito surrexit. Quod si justus ille paululum torpescit talia cepit vulnera, quid patiemur nos si negligentes fuerimus? Ne consideres itaque quod cecidit, aut torpeas, sed quanta post hæc fecit, considera, quot lacrymas exhibuit, quantum poenitentia, noctes jungens diebus, fontes emittens lacrymarum, lectum lacrymis abluens, saccum indutus. Si vero ille tantæ eguit conversione, quando nos salvari poterimus, qui post tot peccata nullo dolore afficimur? *a*

Ergo in hoc Mundo periculosissimo, quod idem Chrysostomus affirmat, vivimus quasi in pelago, ubi nunquam est minor tempestas. Etsi tempestas interdum non fuerit, tamen semper timor est tempestatis. Sic & in hoc mundo viventibus, nunquam est minor tentatio: etsi tentatio interdum facta non fuerit, tamen timor tentationis semper est. *b*

Quæ Hieronymus nervosa dictione confirmans: Stadium est, inquit, hæc vita mortalibus.

E 2

libus.

a Chrysof. tomo 5. hom. 72. mihi pag. 387.

b Chryf. tomo 2. hom. 35. in c. 20. Matth. mihi pag. 864.

libus. Hic contendimus, ut alibi coronemur. Nemo inter serpentes & scorpiones securus ingreditur. Inebriatus est, inquit Dominus, gladius meus in cælo; & tu pacem arbitraris in terrâ, quæ tribulos germinat, & spinas, quam serpens comedit? Magnis inimicorum circumdamur agminibus; hostium plena sunt omnia. Caro fragilis, & cinis futura post modicum, pugnat sola cum pluribus. Nonne autem melius est, brevi tempore dimicare, ferre vallum, arma sumere, lassescere sub loricâ, & postea gaudere victorem, quàm impatientiâ unius horæ servire perpetuò? *a* Paulus, vas electionis, separatus in Evangelium Christi, vocatus de cælo, post famem & tot jejunia, post nuditatem & carceres, ter virgis cæsus, ter naufragus, semel lapidatus, periculis & laboribus continuis, assiduâ morte occupatus, & tamen à tentationibus nequaquam liber exclamat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? *b* Et tu putas te securum, non tentandum? Tu cave tibi à teipso, carni non nimium parce. Paulus jam flagellatum & virgis concisum corpus suum ipse insuper castigat, atque in servitutem redigit, & tu deliciis vacas, affectibus indulges? Tentatio ubique proxima est. Quod & beatus Leo adstruens: Quis enim, inquit, in hujus vitæ constitutus incerto, aut immunis à tentatione, aut liber inveniatur à culpa? Quis est,

a Hieron. tomo 1. *Epist.* 22. ad Euseb. *mihi* pag. 56. & 65.

b Rom. c. 7. v. 24.

qui nihil
viri sibi
ceant,
fit peri
dare co
amplitu
stis. Ill
ad quer
tas: dum
hæc cau
te, laque
animus.
occupet
sub van
xiâ soll
hominu
Ipsum
tatum co
quit, cum
sum non
diabolo
humanæ
tamen n
mus, si i
mirum,
qui se pe
cisi? N
nostro, q
cidi. *b*
tentatio
latium g
inquit, c

a Leo
b Greg

qui nihil virtutis sibi adjici, aut qui nihil vitii sibi optet auferri: cum & aduersa noceant, & secunda corrumpant, nec minoris sit periculi carere desideratis, quàm abundare concessis? Insidiæ sunt in diuitiarum amplitudine, insidia in paupertatis angustis. Illæ elevant ad superbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas: dum & illa materia est negligentia, & hæc causa tristitia. Laqueus est in securitate, laqueus est in timore, nec interest utrum animus, qui terreno tenetur affectu, gaudiis occupetur, an curis: cum par morbus sit, vel sub vanâ delectatione languere, vel sub anxîa sollicitudine laborare. *a* Omne genus hominum tentationes vellicant.

Ipsam etiam Servatorem à diabolo tentatum considerans Gregorius: sed ecce, inquit, cum dicitur Deus homo vel in excelsum montem, vel in sanctam civitatem à diabolo assumptus, mens refugit credere, humana hoc audire aures expavescunt. *Qui* tamen non esse incredibilia ista cognoscimus, si in illo & alia facta pensamus. *Quid* mirum, si se permittit ab illo in mortem duci, qui se pertulit etiam à membris illius crucifigi? Non ergo indignum Redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. *b* Omnia ubique laqueorum plena, tentatio nusquam non vicinissima. Sed solatium grande Climacus præbens: Nullum, inquit, certius argumentum est, quod dæ-

E 3 mones

a Leo ser. 11. de quadrag. mihi pag. 128.
b Greg. hom. 16. in Evangelia.

mones à nobis victi sint, quàm si nos acerrimè oppugnent. Tu verò animosissimè obluere, & quod idem Climacus monet, Congregata custodi. *a*

a Climacus gradu 27. de Quiete, mihi p. 284.

CAPVT IX.

Tentati hominis duodecim in spiritali pugnâ Stultitia.

Dies dici eractat verbum. *a* Victus hodie cras pugnat cautiùs. Ducis artem infausta prælia quasi tristes, sed fidi edocent magistri, atque ubi sit erratum, plagis admonent: sic agricolam sterilitas agrorum. Architectum lapsus adium, iterati casus equitem, nautam graves acuiunt procellæ: errando discitur. *M.* Marcellus prælio victus die proximo in aciem rediit, victorem suum majore quàm ab illo pridie victus erat, prælio vicit. *Julius Cæsar* ad Durachiù inferior, ad Pharsaliam mox ingenti prælio victor fuit. Ita Romani millies strati surrexere altiùs, ut non hostes tantùm suos, modò tam formidabiles, sed totum ex ordine terrarum orbem virtus illis ac felicitas subiceret: Multos docet experientia, quos non docuit schola, & præceptoribus surdum caput hausit oculis, quod auribus non valebat. Nulla rerum humanarum certior Magistra, *nulla*

a Psal. 18. v. 3.

nulla discutiendis erroribus aptior, quam tentatio & experientia; nusquam clarius, quam inter tentationum vulnera prominet animi magnitudo. Ut igitur quis se ipsum melius nosse discat, quantarumque sit virium vel idus intelligat, duodecim stultitias in spiritali pugna passim committi solitas hic exponemus.

§. I.

1. *Ante pugnam armare se nolle.* Sunt qui tunc primum arma corripunt, cum vulneris dolorem sentiunt. Hic Siracides monet: Prepara animam tuam ad tentationem. ^a Hostium medius semper excubet armatus.

2. *Arma sumere nimis ponderosa.* Orare perpetuo, nunquam laborare velle; immoderatis se jejuniis exhaustire; subito se iterum cibis farcire, oneri sunt non defensionis.

3. *Arma in ipso conflictu projicere.* Arma sane projicit & certatim fugit, qui in ipsa tentatione Patientiam & Humilitatem exiit. Sapientia vox apud Boethium est: Talia tibi contuleram arma, quae nisi prior abjecisses, invicta te firmitate tuerentur. Homo vere patiens & humilis plane inviolabilis, insuperabilis, inexpugnabilis.

4. *Ea parte, qua quis impugnetur, minus se munire.* Ad avaritiam pronus elemosynarum liberalitate se munit. In luxuriam propensus Abstinentiâ & fuga se armat. Ad superbiam concitatus, sui contemptu

¶ 4

^a Eccli. c. 2, v. 1.

104 PALÆSTRA CHRIST.

temptu se tutetur. Ubi te sentis debiliorem, cò vires collige. Ulceri & parti lasa non sanæ malagma est admoendum.

5. *Nolle hosti resistere loco opportuno. Ut hostis excludatur urbe, arcendus est à portis. Ad exteriorum sensuum portas hostili agmini te oppone: oculos & aures claude, manus contrahe, gulam substringe, odoratui moderare. Væ urbi, si hostis occupavit portas.*

6. *Hostem jugulare nolle, dum parvulus & invalidus est. Beatus qui tenebit & allidet parvulos suos ad petram. a Serpens antiquus est lubricus, ni maturè illum arceas ab animo, in eum totus illabetur. Caput serpentis obtere dum parvus est, ne in grandem colubrum excrescat. Principiis obsta, tentationem, antequam invalescat, enerva.*

7. *Oppugnare amicos, inimicis applaudere. Propria voluntas; proprium & contumax iudicium plus nocent homini, quàm alii omnes illius inimici; hos tamen, propriam voluntatem propriumque iudicium complectimur, illos odimus & averfamur, qui Voluntati & Iudicio nostro vel minimùm contradicunt. Verte & pugna.*

8. *Cum eo hoste velle congredi & eominus pugnare, qui eominus est vincendus. Sape hostis acquirit vires è viciniâ; talis est libidinis tentatio, & omnia vitia voluptatis aliquid stillantia, quæ longè rectiùs fugâ, quàm collato pede superantur. Adversus hæc tantò*

a Psal. 136. v. 11, sensu morali, nam longè alius est litteralis.

tant
motio

9. F
vincen

verfa d
ria no

ferend

verfa s

nos &

certam

fortior

lorum

tiâ dur

10.

dum es

Christi

garruli

contra

cia pug

dum e

nitate,

precati

Non r

dictur

dicent

titiam

11. A

pare, q

est pat

stam o

& liber

a 1.

b Pr

d Pr

tantò felicior pugna suscipitur, quantò remotior.

9. *Fugiendo velle hostem vinceres, qui pugna vincendus est statariâ.* Ejus generis sunt adversa & incommoda omnia: his vera patientia non cedit, nec ea vincit fugiendo, sed ferendo. Pedem cum illis confert, & universa superat, placide tolerando. Verberant nos & lacerant res adversa. Non est savitia; certamen est, quod quò sæpius adierimus, fortiores eriuus. Ad contemnendam malorum omnium potentiam, animus patientiâ durandus est.

10. *Armis pugnare similibus, cum pugnandum esset contrariis.* Quid stultius & minùs Christianum, quàm odio contra odium, garrulitate contra garrulitatem, stultitiâ contra stultitiam, conviciis adversùs convicia pugnare. Disparibus hîc armis certandum est. Odium amore, Garrulitas taciturnitate, fatuitas sapientiâ, convicium faustâ præcatione oppugnandum. Primæ legis est: Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto: sed è contrario benedicentes. *a* Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. *b*

11. *In eo hoste debellando frustra se fatigare, qui debellari potest sine labore.* Melior est patiens virò forti. *c* Quid igitur vindictam operosè moliris? Expecta Dominum, & liberabit te. *d* Magis eminet fortitudo in

a 1. Petri c. 3. vers. 9.

b Prov. c. 26. v. 4. *c* Prov. c. 16. v. 32.

d Prov. c. 21. v. 22.

perferendis adversis, quam in aggradiendis arduis. Tu ergo, quiesce, sile, patere, & causam tuam Deo cōmitte. Ille in hostes tuos, te quiescente ac silente, acerrimè vindicabit tempore.

12. *Hostem suam ad suimet exitum & irritum iurare.* Non est timendus hostis, qui non vincere potest nisi volentem aut iuvantem. Diabolus certè nec vincere nisi volentem, nec jugulare potest, nisi iuvantem. Diabolus pectori gladium apponit, cum fadas noxiasque cogitationes suggerit, tu ipse hunc gladium cordi tuo infigis, cum cogitationibus consentis. Diabolus iuvas, cum ad foveam, in quam præcipiteris properas. Fovea profunda est meretrix, & puteus angustus aliena.

Prov. c. 23. v. 27.

§. II.

Adversus istas, quas memoravimus, stultitias in spiritali pugna, non leviter iuvabunt præceptiones istæ.

I. Tentationes aperiendæ, sed non obvio cuique. Aperiendas esse tentationes omnium sapientum est consilium, sed aperiendas intelligenti rerum harum perito. Veluti duo nebulones Susannæ pudicitiam tentantes, alter alteri suam tentationem pessimè aperuit: nam cæcus cæcum duxit, & ita uterque in foveam corruit. Saccus frumentarius nubicibus plenus seipsum prodit, animus tentationibus agitatus ægerrimè se

continet

contin
dat. J
inquit
ga me
didici
Tenta
consci
imò ne
pessim
clausa
rinis,
prius l
scientia
quietu
lentiam
Tenta
obvio c
tentatu
II. T
da. S
editam
tissimu
si ab h
possunt
ra, tu
Anima
numera
tecessu
Ann
Benedi
Sarrace
vires d
cem te
a G

continet qui erumpat, aut certè signis pandat. Jacob Rachelè & Liam affatus: Video, inquit, faciem patris vestri, quòd non sit erga me sicut heri & nudius tertius. *a* E vultu didicit avunculi contra se tentati notas. Tentationes detegere sed prudenti, & què conscientias tractare nôrit, consultissimum, imò necessarium, alioqui cor exedunt, & ad pessima quæque impellunt, tam insipienter clausa. Spiritales viri experimentis creberimus, & malo suo didicerunt, non sibi prius lucem è celo alluxisse, quàm ipsi conscientiam & animum tentationibus inquietum Magistro spiritali aperuerint. Silentium hac in re perniciosissimum est. Tentationes patefacere, sed imprudenti aut obvio cuique pessimū, nocentissimum. Nam tentatus alium turbat & seipsum non iuvat.

II. Tentationum multitudo præmeditanda. Solebat Abbas tirones suos in turrim editam educere, & loquente manu remotissimum locum commonstrans: En, aiebat, si ab hac turri usque illuc quòd pertingere possunt oculi, omnia crucibus essent opplata, tu tamen tuas esse numerosiores crede. Animam tuam ad tentationem præpara. Innumera tibi etiãnum toleranda. Ita in antecessum muniit tironem,

Anno Christiano millesimo decimo sexto Benedictus VIII. summus Pontifex regem Sarracenum prælio vicit. Rex fugit, sed vires denuò collegit. Atque ut Pontificem terreret, grandem sacco sardianis glandi-

E 6

a Gen. c. 31. v. 5.

glandibus, seu, castaneis plenum misit cum hac denunciatione. Tot milites æstate proximâ expectaret, qui vastarent Italiam. At Pontifex ut litteris nimium animosis responsum congrueret, Marsupium milio *a* iussit impleri, & Sarraceno regi transmitti, his additis: Veniret modò; salutandum eum à tot armatis, quot milii grana marsupio clauderentur. *b* Darius, ut ferunt, hosti Alexandro Macedoni peram misit papavere stipatam, & unâ dici iussit. Auderet progredi si vellet: peditatum & equitatum sibi tam esse numerosum, quàm missum papaver esse cerneret. Quod Alexander solum gustans expuit, & sacculum pipere non contuso plenum remisit cum dictis. Tam peditatus quàm equitatus meus tuo est minor, sed est animosior. Tales sunt minæ diaboli, quales erant insanorum ducum illorum. Sed adsit, & innumeris nos tentationibus incurset, quisquis auxiliatore Deo pugnat, impavidus proclamat: Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo? Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prælium in hoc ego sperabo. *c* Non timebo millia populi circumdantis me. *d*

Othoni I. Imperatori bellum memorant denuntiatum adjectis his minis: Plures hostiles galeas in Germaniâ spectandas, quàm

ea

a Mit Hirsch.

b Baron tomo 11. *annal. Eccles. an. 1016.*

c Psal. 26. v. 1. & 3.

d Psal. 3. vers. 7.

ea to
Impe
lenti
anim
milit
pileat
soend
sed re
gatus.
copia
velut
aut pe
saccus
dandu
suo di
cum s
Ally
exercit
que in
vertit.
pruden
tandur
te, inc
nec pa
sam m
enim p
Cum il
biscum
tor est
forratu
Ita on
multitu

a 4
b 2.

ea tota pileolos habeat stramineos. Risit Imperator prætumidam barbariem, & insolenti regi vicissim nunciari iussit: Veniret, si animo id sedisset, & coram cerneret quàm militares essent straminei pileoli. Hinc miles pileatus non galeatus in aciem iussus descendere. Venit igitur rex barbarus, & vidit, sed reverà non vicit. Nam prælio fusus, fugatus, captus est. Multitudo tentationum & copia quæ vel unicum hominem infestat, sit velut culeus castaneis, aut marsupium milio, aut pera papavere, aut crumena pipere, aut saccus nucibus resectus, nil tamen trepidandum. Solatio est quod Elifæus ministro suo dixit: Noli timere; plures enim nobiscum sunt, quàm cum illis. *a*

Assyriorum rex Sennacherib ingenti cum exercitu in Judæam sese infudit, omnemque impetum belli adversus Hierosolyman vertit. At verò rex Ezechias rebus bellicis prudenter ac maturè dispositis, ad cohortandum populum progressus: Viriliter agite, inquit, & confortamini; nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem quæ est cum eo, multò enim plures nobiscum sunt, quàm cum illo. Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatus est populus hujuscemodi verbis. *b* Ita omnino præmeditanda tentationum multitudo, non formidanda. Nobiscum est Dominus

a 4 Reg. c. 6. v. 16.

b 2. Par. c. 22. v. 1. & seqq.

110 PALÆSTRA CHRIST.

Dominus Deus, qui auxiliator est noster
pugnâque pro nobis.

§. III.

III. Removendus tentationum fomes:
agendum viriliter. Silex & chalybs si colli-
dantur, scintillæ profluant, celer emicat
ignis: fomitem huic igni subtrahe, si cum
nolis vivere; sua tentationibus fomenta di-
ripe, si eas nolis invalescere. Ite nunc vâ-
ni; pecunias acervate, honores & dignitates
inhiate, voluptates undequaque conquirete,
indulgete genio, sit plena sensibus licen-
tia. His fomentis tentationes gaudent,
his crescunt. Ita culeus nucum refertus
colligitur.

Nuces relinquere Latinis est, imaguncu-
las, crepundia, pupas, ineptias, nugas, fabulas,
amovere, tractare seria. Ita Persius:

--- *Et nucibus facimus quacunque relictis.*

Apud Romanos veteres sponsus cum do-
mum duxisset sponsam, nuces sparsit, ut eo
ritu sese jam emancipatum, pueritiam &
puerilitatem finitam testaretur. Perinde si
diceret. Reliqui nuces. Nuces repetere, ad
nuces redire, aut à nucibus nunquam rece-
dere, est apinos, puerilia, affanias semper tra-
ctare. Atque hoc est, quod crebrius instil-
lat Paulus: Cum essem parvulus, loquebar
ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogita-
bam ut parvulus. Quando autem factus sum
vir, evacuavi quæ erant parvuli. *a* Fratres
nolite pueri effici sensibus. *b* Tueri plures
faciant

a 1, Cor. c. 13, v. 11. *b* 1, Cor. c. 14, v. 20.

faciunt nuces deauratas, quàm centum aureos. Nimis quàm puerile est, culmum unicum attendere, & manipulum totum negligere; festuculos aliquot lucrari, & mille coronatos perdere. Hoc mundi vanitas & vanitatum maxima vanitas est. Hæc nostra est infantia, hæc insipiens pueritia: Res temporis solertissimè curamus, quod æternitatis est, oscitanter transimus; ludicra & vana impigerrimè tractamus, animi salutem inter postremas ferè curas habemus. Expendendos nummulos etsi paucos, decies versamus manus, in omnem vitam poenitenda & noxitura ore liberrimo profundimus, nec damnum æstimamus. Terra punctum inter nos ferro & igni dividimus, eheu neglecto celo! Infantia miserabilis, deploranda pueritia. Hæ nostræ tentationes sunt, nec eas esse credimus; muscas venamur & apros dimittimus. Ita ratò aut admodum ferè recedimus à nucibus. Nuces o pueri! nuces à feriis, à divinis, à cælestibus, ab æternis vos avocant. Exuamus, obsecro, hanc pueritiam; viriliter agamus, & æterna fluxis nunquam non præferamus. Confortemur & animosè resistamus hosti. Citra laborem non constat hæc pugna, non venit palma, non obtinetur victoria. Comesse qui vult nucleum, frangit nucem. *a* Qui quærit honorem, ne fugiat laborem; qui sectatur voluptatem, impendat prius sudorem. Nux culleolis *b* tegitur amaris

a Plautinum.

b Grüne Ruffschelsen.

amaris & duro putamine, recens nucleus suâ tunicâ evolutus pergratus est. Hæc sine morâ & labore non fiunt. Idein in omnibus scientiis. Vis Poësi & Rhetoricæ studere? Grammaticæ leges prius sunt ediscenda. Vis Physicæ, Metaphysicæ, Theologiæ navare operam? Prius in spinosissimâ Logicâ sudandum. In virtutis studio initium amarum, progressus facilis, finis jucundus. Tentatio nucis instar corticem habet durum & acerbum. Sed frange nucem, si vis esse nucleum. Cave, nux ista te robustior sit.

Ambianum a narrant nucibus expugnatum hoc stratagemate. Ferdinandus Antellus ortu Cantaber, Pratoris Pompeiopolitani filius, Dorlani præsidio præfectus validâ manu Ambianorum fines oberrabat, si fortè casum urbis occupandæ reperiret. Quod ut ex voto succederet, confidâ famâ sparsum, præsidiarios S. Pauli in Belgio, quod stipendia non procederent, tumultuari. Hac scenâ Belgarum quinque millia evocati Dorlanum advolant, ubi fortuito cibo recreati de nocte magnis itineribus Ambianum tendunt, & appetente die ad tertium ab urbe lapidem in ruderibus ac maceriis latent. Antellus portis multâ jam luce reclusis, quadraginta milites qui villatico habitu cultuque annonarias sarcinas dorso gestent subornat: Hic quidem gallinas, illæ ova, hic scopas, iste caseolos, alii vitulos, aliqui olera, alias aliæ rusticanas merces ferebant.

a Amiens,

bant. H
pis ac p
diverso
exitur
similes
substitu
tuor m
actum
unus sa
casu sol
stodes p
rusticis
celli a
rent, pla
ti signo
tu Ant
urbem i
munitio
lus sacri
tus, aud
tium fr
mis ter
Pauli, p
evolat,
reperit
movere
dextris
urbs Ga
expugna
Hoc
frequen
a
b lu
mibi pa

bant. Hos intus loricatedos, & brevibus sclo-
pis ac pugionibus accinctos præmittit, qui
diverso itinere portam, quâ in Atrebatos
exitur subeunt, & sub falce anhelantibus
similes ad levandas sarcinas in urbis aditu
subsistunt, donec onustum plaustrum à qua-
tuor militibus rusticâ veste dissimulatis
actum insideret pontem pensilem: ex illis
unus sacciperium nucibus plenum, veluti
casu solum effundit; accurrunt porta cus-
todes per lasciviam, & nucibus attenti, à
rusticis confodiuntur, qui, ne pensiles can-
celli a fune secto demissi aditum obstrue-
rent, plaustrum opponunt, & explosi sclope-
ri signo dato vestibulum insident, quo soni-
tu Antellus cum suis excitus advolat, & in
urbem irumpit, mœnia, turres, compita, &
munitiora urbis loca præfidiis firmat; popu-
lus sacris quadragesimæ concionibus atten-
tus, audito campanæ classico, & discurren-
tium fremitu, in vicos exit, sed hostium ar-
mis territus, in domos refugit. Comes S.
Pauli, provinciæ & urbi præfectus cum suis
evolat, & fugâ periculo se subducit. Nemo
reperitus in tanto discrimine, qui manus
moveret; plus omnes in pedibus quàm in
dextris spei reposuere. *b* Ita Ambianum,
urbs Galliæ Belgicæ præstantissima nucibus
expugnata Anno 1597. die 10. Martii.

Hoc etiânum diaboli stratagemata est
frequentissimum, imò quotidianum; men-
tem

a Schussgatter Cataractes aut Cataracta.

b Julius Casar Bulengerus historiarum l. 10.
mibi pag. 308.

tem humanam expugnare nucibus. Quid enim honor, amplitudo, dignitas, nominis splendor, famæ celebritas? Nuces sunt ista & plerunque cassæ. Quid auri laminæ, quid opes & divitiæ, quid omnes orbis thesauri? Reverà nuces sunt in orbem alterum à nemine asportandæ. Quid voluptates fluxæ nisi nuces verminosæ! Attendite, Christiani, attendite: diabolus rusticus larvatus, sed jam à quinque millibus annorum miles exercitatus sacciperium nucibus plenum effundit ut decipiat, ut urbem munitam, mentem humanam, occupet, & cælum rapiat. Nemo fidat, fraudes sunt. Nemo fidat, imposturæ sunt, quibus incantosa fallit: Nuces abscondit sacco, stratagemata mendacio, scelera virtutis velo. Amicitia identidem specie, ait Chrysofomus, crudelitatis venenum ejaculatur. ^a Hostiles fallaciæ cum notæ sunt, jam panem victæ sunt.

^a Chryf. tomo 4. in c. 6. ad Rom. hom. 10. mihi pag. 90.

PARS

PA

TI

Te

V

etiam d
Quæ
toleran
nia, T
urbs à
expugn
diebus
paratan
ejusdem
summa
patre d

a Fl

b ✓

c E

PARS ALTERA
DE
TENTATORIS
GENIO.

CAPVT I.

*Tentatoris genius generatim
describitur.*

Varium profus obsidionis genus est.
Carthago Hispaniæ quod Florus me-
morat, ^a quo die obfessa, eodem
etiam est capta.

Quam verò diras & longas obsidiones
tolerarunt Potidæa urbs maritima Macedo-
niæ, Tunes Africa minoris seu Zeugitanæ ^b
urbs à Carolo V. Imperatore Anno 1535.
expugnata. Hanc olim continuis sedecim
diebus arsisse, sed jussu Senatûs Romani re-
paratam esse memorat Eutropius. Utica
eiusdem Africae urbs olim post Carthaginem
summæ dignitatis ab Amilcare Hannibalis
patre oppugnata. ^c Hierosolyma à Tito &
Vespa-

^a Florus l. 2. c. 6.

^b Aliis propria dicitur.

^c Eutrop. l. 4.

116 PALÆSTRA CHRIST.

Vespasiano obsessa & capta sexto mense à die Paschatis, quo obsideri cæpta.

Obsidionem triennalem non unam produnt scriptores. Byzantium awo Severi Imperatoris tribus annis & dimidio obsessa. Bethoron Hebrææ civitatis obsidio triennium tenuit. Totidem annis ab hoste cincta Samaria.

Vienna Austria sub obsessore Solymano & protectore Carolo V. viginti octo impressiones toleravit & repulit. Veiorum decennalis obsidio fuit, quo quidem tempore miles Romanus sub pellibus durare capit.

Vix ulla ramen unquam obsidio contumacior, quàm ad Ostendam fuit: nulla urbs majore vi oppugnata, nulla fortius propugnata, nusquam plus artis & industriæ adhibitum, nusquam plus molitionum, munitionum, insidiarum: Lue grassante, tormentis fulminantibus miles de capite suo ludebat, & contemptâ morte ferocior, sciens prudens in pericula ruebat. Ita vitæ prodigi mortem ulro lacefebant, & pedibus cada-vera calcantes hominum ingenium exuisse, ac naturam ejurasse videbantur. Nusquam magis invicti spiritus in obsessis, nusquam majus victoriæ in obsidentibus studium est repertum. Canant poëtæ & fabulis attollant decenne Ilii obsidium. Lacones viginti annos in pertinaci Messanæ oppugnatione posuerint, tres Ostendana obsidionis anni & aliquot menses illustribus omnibus veterum facinoribus tenebras offundunt.

Unica obsidio Bredana quantum tempo-
ris

ris &
glutier
comm
Urb
virtute
tentati
Tentat

Petr
cillo d
Diabol
go, terr
nimic
foveas
pungit
tit iras,
errores
bat, aff
sapit ma
human
tidem n
bolo, cu
Nulla
specie b
na nihil
Volunt
specie
plumb
loculos
plumbu
sed arg
piunt.

a chr

ris & laboris, quantum auri & militum glutierit, Hermannus Hugo singulari libro commonstrat.

Urbium robur ostendit obsidio, hominum virtutem aperit tentatio. Hastenus de tentatione actum: Nunc porro agimus de Tentatore.

§. I.

Petrus Chrysologus arrepto veluti penicillo diabolum suis coloribus expicturus: Diabolus, inquit, mali auctor, nequitiae origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foveas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, immitit iras, dat virtutes odio, vitia dat amoris, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conscindit unitatem, sapit malum satis, bonum nil, violat divina, humana tentat. Jam supra monui & identidem monere non cesso: Nemo fidat diabolo, cui nomina mille, mille nocendi artes. Nulla ejus tentatio non colorata, nulla non specie boni velata. Nam intelligentia humana nihil nisi Verum, aut sub Veri specie: Voluntas nihil nisi Bonum, aut sub Boni specie potest recipere. Nemo philippeum plumbeum, nemo cupreum sesterium in loculos admittit; nihilominus multi & plumbum & cuprum, monetas adulterinas, sed argenti aurive palliolo honestatas, recipiunt. Diabolus monetae adulterator insignissimus

a Chrysol. serm. 11. initio, mihi pag. 32.

signissimus, nummis quos cudit, argenti & auri colores incoquit. Quid enim tentatio nisi fallax species? Ita Petrus Chrysologus: Tentatio est, inquit, species fallens, quæ prospera in adversis, adversa occultat in prosperis, humanamque ignorantiam dolosos educit in lapsus. ^a Quis autem sit spiritus qui tentat, ipsa declarat suggestio. Nam spiritus Carnis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitiæ amara semper loquitur, sed speciosissimis quibusque titulis præfixis, amoenâ semper & honestâ fronte Scorpio- nis caudam occultit: boni specimen præ se fert omnis tentatio. Tu verò cave, latet anguis in herbâ, latet sub osculo Joabi sica; frumenti manipulum messor amplectitur ut eum falce succidat; venator viridi vestitu gaudet, ne feras fuget; piscator hamum obvoluit escâ, ne illum pisces horreant; rete operit Auceps, ne tetreat aviculas; venenum sæpe conditur saccharo, propinatur aureo carchesio: fraus & fucus plerunque conjunctissima.

Si Aristoteli credimus, sunt mendacia, quæ majorem veritatis speciem habeant, quàm ipsa veritas. At verò, eodem teste, modica transgressio à veritate discedentibus sit longè decies millies major. ^b Angelum lucis representat tenebrarum princeps, veritatem assimilat primus mendaciorum sigulus. Pharisaos, scribas, Pontifices He-

^a Chrysol sermo. 71. mihi pag. 191.

^b Arist. tomo 4. l. 1. de Colo. summa 7. mihi pag. 254.

bræos
imman
xit. Q
multa
omnes
& tolle
crilegii
æquitar
est ratio
movean
privato
gratiâ v
publica
Roman
litionib
sacra ne
dare.

Quid
nonnun
nes priv
munis b
quæ sib
Hoc Te
umbra
Ita null
nullum
tione ac
De af
Jobus: Q
ferrez.
gorius i

a loan
b Es
bedenete

bræos ad scelus maximum, ad parricidium immanissimum venustis falsitatibus pertraxit. Quid facimus, aiunt, quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem. a Sacrilégii summi statuebant fundamentum, æquitatem. Ergo aiunt, convenientissimum est rationi, ut tanto huic malo, maturè admoveamus remedium: bonum publicum privato anteponendum. Hic homo eâ plebis gratiâ valet, ut exercitum conflare, & Rempublicam possit evertere aut certè mutare. Romani nobis infensi non deerunt his molitionibus. Ita & nomen, & populum, & sacra nostra difficile illis non erit pessumdare.

Quid quæso fingi posset speciosius? Ita nonnunquam qui ad clavum sedent, homines privatos nullo jure opprimunt, in communis boni, ut aiunt, gratiam. Nulla olla quæ sibi suum non inveniat operculum. Hoc Tentatoris primum vafrementum est, umbrâ virtutis & nomine specioso fallere. Ita nullum flagitium, scelus & sacrilegium nullum est quod callidissimus tentator ratione ac æquitate non possit obvolvere. b

De astutiâ hujus Tentatoris differens Jobus: Cartilago illius, inquit, quasi lamina ferrea. Quid per Cartilaginem, ait Gregorius interpres, nisi simulatio ejus accipitur?

a Ioan. c. II. v. 47. & seqq.

b Es ist zu wenig geredet / ich hab meine bedenken: ja was geltens?

cipitur? Cartilago nãmque ossis ostendit speciem, sed ossis non habet firmitatem: & sunt nonnulla vitia, quæ ostendunt in se rectitudinis formam, sed ex pravitatis prodeunt infirmitate. Hostis enim nostri malitia tantâ se arte palliat, ut plerunque ante deceptæ mentis oculos culpas virtutes fingat, ut inde quisque quasi expectet præmia, unde dignus est æterna invenire tormenta. *a* Hinc, ulcisci se, justitia putatur; boni zeli meritum, Ira creditur; Ignavia mansuetudini, prodigalitas miserationi; tenacitas parsimoniam, pertinacia constantiam tribuitur; Superbia, libertas, lascivia, affabilitas, loquendi procacia veritatis defensio censetur; pigritia quietis amor, præcipitantia agendi fervor, exequendi tarditas à procrastinatoribus illis consilii maturitas appellatur. Error mantelo se virtutis velat, hinc & longè minus agnoscitur & difficilius emendatur. Eam ob causam monet Joannes: Charissimi nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus. si ex Deo sint. *b* Examinandus est larvatus ille lucis angelus, quis sit, & unde sit; quid spectet ac velit? Ita ducum præstantissimus Josue cernens angelum sed sibi ignotum, & interrogans: Noster es. inquit, an adversariorum? *c* Ita extrema tentatoris ungulae sunt observandæ, quò potissimum collineet, attendendum. Ratio dialectica exponit omnem falsitatem, consideratio finis elidit omnem

a Greg. l. 32. Moral. c. 17. mihi pag. 1056.

b 1. Ioan. cap. 4. vers. 1.

c Josue cap. 5. v. 13.

omne
lo ne fia

Vulp
alliciat,
ad latur
drupes i
tò corri
simulat
tè adest
quasitas
Dux
sanguine
tus, Lur
dolum
conmea
nuntiare
stianis s
Ad omni
Hadding
tingitur,
exercitu
principe
mento
& mult
gium in
tro impo
prosequ
nus dixit
gemmis d
surgit &
quem se
captivos

omnem tentationem. Finem inspice, diabolone fide.

§. II.

Vulpes animalium astutissima ut aves alliciat, mortuam se simulat. Cum simplices ad lætum funus advolant, vaserrimum quædrupes in rem suam vigilans incautas subito corripit & jugulat: ita dæmon inducias simulat & pacem, se fingit mortuum; repente adest & prædas agit vario stratagemate quasitas.

Dux Normannorum Haddingus Regio sanguine prognatus, vir ferox, ad arma natus, Lunam, Italiam civitatem expugnaturus, dolum sic armavit. Misit in urbem qui comineatum peterent & hospitium, simul nuntiarent fatalem morbum, in quo Christianis sacris ante mortem imbui cuperet. Ad omnia annuerunt Lunenses. Ingreditur Haddingus baculo nixus & lustrali fonte tingitur, exploratâ tacite urbe ad naves cum exercitu redit. Brevi fama volat, mortuum principem, Ecclesiæ Lunensi legata testamento arma ducis & equum cum gemmis & multo auro. Credunt cives & funus regium instruunt. Armatus & vivus dux feretro imponitur, omni exercitu ad tumultum prosequente. Quid urbs, nisi suum ipsa funus duxit? Ponitur jam feretrum auro & gemmis coruscum. En tibi subito mortuus surgit & armatus, primus obvios sternit, quem secuti milites urbem incenderunt, captivos cum prædâ detulerunt in naves.

Ita Solimannus Peloponesius Ægypti Præses ab Ottomanno Imperatore Turcico milibus Adenum Arabia oppidum munitissimum occupavit. Cum enim ab Zebito ejusdem felicis Arabia civitate superatis faucibus Adenum pervenisset, legatos jam antè præmisit, qui ab Rege commeatum vacuasque in urbe ades curandis ægrotis pro amicitia peterent; utrumque cum cura præstitit Rex, & alimenta in classem & hospitium laborantibus datum. In id hospitium simulato morbo, singuli milites à quatuor valentibus à mari transvehabantur, armis in seculo sub veste contextis, per eam fallaciam nihil ejusmodi suspicante populo, quingenti paulatim intromissi. Tum Solimannus ex composito per satellites Regem ad naves accersit. Ille cum, suæ dignitatis haud quaquam oblitus, indignabundus abnueret, confestim insidiatoribus, quod jam antè convenerat, è classe proponitur signum, ut cum armis extemplo coorti stupente ad inopinatam rem civitate, regiam circumstant, comprehensumque regem ad Solimannum vi pertrahunt. Ibi superbè interrogatus ab eo, cur tertium jam diem ad se officii causâ venire distulisset; cum liberius responderet, quàm prædonis aures ferre consueverent, arreptus provalam ex ipsius prætoris navis antenna suspenditur. Urbs dein crudeliter in modum direpta; præsidium impositum. ^a

^a Petrus Maffei l. II. histor. Indis, milibus pag. 310. Ita

Ita dicitur
tatissimus
pacem &
di vim ve
cèrtius ce
Syllitam
quam Ang
dens: Ten
emigres in
tibi Deus
jam ascen
mo curet p
inclamans
& equi, &
Rathbo
aureo palat
lentavit,
fonte sacro
cærit mutat
se baptizari
velle, ubi se
rium amicit
tio fruitur
tum, & q
tium aure
Ita execu
cem, vene
architectus
ficia splend
a Anton
tius c. 3 ap
b Vincen
nal. Franco
Apotheg.

Ita diabolus ad omne stratagema exercitissimus in angelum lucis se transformat, pacem & amicitiam simulat, suam tentandi vim velut emortuam commonstrat, ut certius celeriusque decipiat. Ad Simeonem Stylitam cum curru & equis igneis tantquam Angelus e caelo missus suaviter accedens: Tempus est, inquit, ut Eliae instar hinc emigres in caelum. Ascende currum quem tibi Deus amico suo misit obvium. Simeon jam ascensurus pedem alterum in fallacissimo curru posuit, sed una dominum JESVM inelamans se cruce signavit: Mox currus, & equi, & auriga evanuerunt.^a

Rathbodum regem Frisonum narrant aureo palatio, quod ater hic angelus representavit, eò deceptum, ut à divo Ulfrano fonte sacro jam jam tingendus, pedem revocavit mutatâ subito mente, cixeritque; Nolle se baptizari, sed à morte illuc commigrare velle, ubi se sciret majorum suorum & plurimum amicorum societate in aureo illo palatio fruiturum. ^b Triduo post aiunt mortuum, & quò migrasse ad illud utique palatium aureum, Avernale caelum.

Ita execrandam illam & ter miseram faciem, veneficos & veneficas Orcinianus hic architectus jam noto dolo deludit: Aedificia splendoris ac voluptatis refertissima

F 2

pingit

^a Antonius Simeonis discipulus in vita eius c. 5 apud Rosveid mihi pag. 172.

^b Vincentius in spec. hist. l. 23. c. 146. Annal. Francor. in Dagoberto circa annum 708. Apoptheg. Gall. Paris pag. 20.

pingit aëre, suisque ea discipulis illis ac sororculis spectanda, & brevi habitanda exhibet, Hinc illi martyres diaboli, quod jam sapius compertum, quæstionis tormenta, rogam, flammæ, supplicium extremum tolerant constantissime. Tanti apud eos est aëreum nugacissimum spectaculum, præstigiæ fallacissimæ. Quid in tentatione trepidas Christiane ignave, cur pro Christo pati recusas? Gloria & divitiæ in domo ejus. *a* Salvi erimus in vitâ ipsius. Idcirco gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei. Non solum autem, sed & gloriamur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum. *b* Ergo, exue te stolâ luctus & vexationis tuæ, & indue te decore & honore ejus, quæ à Deo tibi est sempiterna gloria. *c* Eximie Petrus Damianus: Diabolicæ tentationis, inquit, proponuntur tibi exempla, ut & ipse contra hostis callidi deceptoris insidias solerter evigiles, & dum te delectat aliorum audire victorias, ipse te per languidi corporis ignaviam non remittas. *d*

a Psal. III. v. 3. *b* Rom. c. 5. v. 10. & 12.

c Baruch c. 5. v. 1. *d* Dam. l. 6. epist. ep. 21.

§. III.

Stratagemata memorans Vir doctissimus, Erycius Puteanus historiographus regius: Franci, ait, Perthariti *a* causam, ad quos

a Aliis Perthares, & Partheritus aut Partharicus nobis propriè *Bartheich* Fuit Longobardorum Regis Ariperti, vel Arithperti filius, qui regno excidit, idemque tragicis casibus, & mutatis crebrò exiliis jactatus recuperavit.

P
confugiat
trati, inge
punt. Hos
lens, Grin
A levi pra
pessit, &
capiendo
victoriæ a
dam effusi
gnam ven
preliantur
lo victi,
Quippe p
noque me
tamque t
sanguinis
hauserant.
que digest
dus exerci
res Perth
Tam insig
esset, mer
Francoru
tras. *a*
Haud
moaldus
elcam, qu
tridum se
mum, ut t
exhibet, s
a Eryci
Vide etiam
Andrea Br
b Grin

confugerat, bello & vindictâ dignam arbitriati, ingentibus copiis in Italiam perimpunt. Hos viribus destitutus, sed astu valens, Grimoaldus prope Astam aggreditur. A levi praelio metum simulans, fugam capessit, & castra vino ciborumque lautitiis capiendo hosti referta, deserit. Franci fausto victoriæ auspicio decepti, & in ventris prædam effusi, tanquam ad epulas non ad pugnam venissent, vino se onerant & in dolia præliantur. Prius igitur ebrietate quam bello victi, cladem suam strati adumbrant. Quippe post secundam vigiliam somno vinoque mersos Grimoaldus adoritur, tantamque stertentium stragem edit, ut plus sanguinis fusum sit, quam vini hostes exhauserant. Quid dicam? præproperam malèque digestam victoriam removère. Sic validus exercitus parvâ manu oppressus est, & res Perthariti ad desperationem prolapsa. Tam insigni cladi cum vix nuntius superesset, memoriam apud posteros locus fecit, Francorum rivulus huc usque appellatus. ^a

Haud aliter diabolus tentator verè Grimoaldus *b* eam illis quos tentat, offundit escam, quam novit fore gratissimam; putridum sed scitè coloratum porrigit potum, ut totum rapiat regnum, voluptates exhibet, sed impuras & fluxas, ut spoliet ca-

F 5 lestibus

^a Erycius Puteanus l. 2. Hist. Insubricæ.
Vide etiam volumen 1. Annal. Boiotorum P.
Andrea Brunner l. 5. mibi pag. 610. & seqq.

^b Grimwald.

lestibus & æternis. Hoc ferè stratagemate ille suas victorias parit; non dat regna sed promittit, rerum umbras pro rebus objicit. Nimis quàm imperitus & fatuus est, qui à dæmone malorum omnium fatore aucupatur commoda. Faciem ejus, Job teste, præcedit egestas. Divitias non habet ulla, quibus asseclas suos & clientulos beet, eorumque inexplebilem cupiditatē exfaturet. Inani & ludicrâ divitiarum umbrâ fallit, quæ famem non sedat sed provocat, perinde si quis famelico panem pictum aut lignum apponat.

Dæmon principiò sensim ac molliter inserpit, dein vehementer atque hostiliter premit & urget; illius verba sæpe obliqua & ambigua sunt, ne inhonestum appareat, quod turpissimum est, & prorsus execrabile.

Multos decipit dum eis multa simul agenda sub aspectum ponit, ut eos acervo & mole rerum terreat. Tu verò responde tentatori: Hac horâ hoc faciam, sequente aliud, aliudque tertiâ; non simul omnia. Ita pedent in & per gradus confici possunt plurima.

Non paucos fallit precum multitudine, qui hoc unum fatagunt ut precatiunculas recitent quàm plurimas: num illud attentè faciant, hoc ipsi non multum curant; interim etiam sæpe magis necessaria & meliora negligunt.

Quantos nequissimæ humilitatis specie seducit,

a Job 8. 41. v. 13.

D
seducit
omittunt
inde ipsi
Honest
iram, cor
nimiam i
tis furo in
storia,
agentes c
Quam
iracundâ,
falsis, rel
veris, se
noxius, c
crymis &
malignis
deludit
Nonnu
suadet: U
bereris, c
fac animo
ple appet
voluptati
intendi p
runt ani
transcarn
dus: non
ter oppre
plere vol
Tentation
cendis, cu
plicatus
Porro i

1/a c

seducit, qui actiones sanctiores multas
omittunt, ne ab aliis habeantur sancti, &
inde ipsi fiant superbi.

Honesto correctionis titulo multos in
iram, contumeliam, vindictam, severitatem
nimiam impellit: Alios mansuetæ comita-
tis furo impedit, quò minùs lasciva, obre-
ctatoria, pessima quæque garrientes aut
agentes corrigant.

Quàm multos spe vanâ, taciturnitate
iracundâ, vel timidâ & superbâ, insomniis
falsis, religionibus fictis, substitutionibus
veris, scrupulis exitiosis, curiositatibus
noxiiis, odiis & simulatibus speciosis, la-
crymis & solatiis captiosis, suspicionibus
malignis, tristitiis aut gaudiis inanissimis
deludit.

Nonnullis tam blandè quàm malitiosè
suadet: Ut demum ab hac tentatione li-
bereris, concele aliquantulum naturæ, satis-
fac animo, satia gulam, indulge genio, ex-
ple appetentiam, da aliquid hilaritati, laxa
voluptati frenos, remitte arcum ut denno
intendi possit. En tentatoris astutiam: Dixe-
runt animæ suæ, monet Isaias, Incurvare ut
transeamus. *a* Noli acquiescere, ait Bernar-
dus: non est enim transiturus, sed te gravi-
ter oppressurus. Quò magis volueris ex-
plere voluptatis sitim, eò magis sities.
Tentationem non vincis, sed irritas & ac-
cendis, cum ei satisfacis. Sed hac infra ex-
plicatiùs trademus.

Porro indefessa est dæmonis in tentando
F 4 constan-

constantia . Non eum frangit temporis diurnitas, non illum moræ tædet, ne si iterum iterumque ac sapius repellatur, animum despondet, aut in pugnandi contentione languet. Ossa ejus velut fistulæ aris, ait Jobus, cartilago illius quasi laminæ ferreæ. ^a Uti enim ossa non flectuntur nec mollescunt, ita dæmon non incurvatur domitus, non cedit victus, non continuo fugit pulsus. Musca est impudens, identidem redit, etsi centies rursusque centies abigatur. Et sicut in exagitandâ & persequendâ prædâ non fatigatur, ita etiam in retinendâ impigerimus nulli parcit operæ . Ex ejus unguibus non minus difficulter extorseris prædâ, quàm, ut vetus est verbum, ex Herculis manibus clavam, aut è leonis unguibus semefum agnam. Enimverò tentator iste non initio statim dentes & ungues exerit; à levioribus incipit, piacula minora suggerit, paulatim ad gravia flagitia & crebriora transit, in eos demum omnem malitiam effundit, & ad gravissima quæque pertrahit, quos illis tentationum præludiis vicerit. Nimirum quò serpens caput immiserit, eò & reliquum corpus non difficulter introducit. Quò diabolus digitum, eò & manum, brachiumque totum inferit.

Franciscus Assisias vir sanctissimus monere solitus : si diabolus, aiebat, vel unicum capillum nobis extorserit, grandem inde camum, aut rudentem validum textit: si vel semel re minimâ nos irretiat, inde ad alia
atque

a Job c. 40. v. 13.

atque a
manum
tori por
a Ter
vnd Ge
Nuct e
cin Bla

Tenta
&

V Ir
Pe
Dia
atque sa
pendit se
cipit m
haberet
mentem
conveh
struiffi
tor est. N
las & in
femina,
bulos, la

a De
cin bōse
mini pag

atque alia non difficili suafu proturbat. *a* Si manum nolis perdere, cave digitum tentatori porrigas.

a Teufel ist ein sehr geschwinder Rhetor und Sophist; macht gar leicht auf einer Muck ein Elephanten / auf einem Splitter ein Blacken.

CAPVT II.

*Tentator diabolus Cupedinarium
& Aurificem agit, deliciis
& divitiis fallit.*

V Ir sanctissimus abbas Mathois, quod Pelagius memorat, dicere solebat: Diabolus non perinde bonus messor atque sator est; *a* industria plurimum expendit seminando, sed tantumdem non recipit metendo. Quod si tam abundantem haberet messem, quam copiosam spargit mentem, in sua horrea orbem universum conveheret. Diversis planè seminibus instructissimus, malorum omnium seminator est. Neque verò aliud, quam herbas malas & inutiles, frumenti vitium, adulterina femina, segetum pestes, lolium, urticas, tribulos, lappas ferit. Sed, Numini sint laudes,

F 5 non

a Der Teufel ist ein guter Seeman / aber ein böser Schnitter. Pelag. libell. 10. n. 35. mihi pag. 599.

non omnis ejus satio surgit; hinc minus metit, quam ferit. Stygii feminis multum interit.

Quemadmodum verò Satanas modò Seminatorem, modò messorum, ita subinde mercatorem, modò restionem aut pellionem, nonnunquam Phrygionem, jam verò pistorem, jam satorem, jam & futorem; brevè vietorem aut tinctorem, modò pictorem agit; mille larvas die uno, unicâ horâ induit. Jam pavonis, jam colubri, jam leonis formam subit, formas se vertit in omnes. *a* Uti verò Archeronticus hic tentator varias sumit figuras, & vultus præferet diversissimos, ita omnis generis tentationes admoveat: jam minatur & terret, jam blanditur & mulcet, modò rogantis, modò imperantis personam gerit, quascunque vult, facies sibi aptat, ut ad omne vitiorum genus pertrahat. Præcipuè verò triplici tentatione humanam gentem ad malum sollicitat. Nam sapissimè aut Cupedinarium, *b* aut Aurificem, vel Bractearium, *c* aut Pileonem *d* agit. Tonitruum filius Joannes jam olim pronuntiat: Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vita, *e* quæ non est ex Patre, sed ex mundo est. *f* Cupedinarius Concupiscentia

a Virg. l. 4. Georg. de Proteo.

b Cupedinarius Schlectkoeh / Pastetenmacher / Zuckerbacher.

c Goldschlager. *d* Hueter.

e Lustgeitz / Bettgeitz / Ehrgeitz.

f I. Ioan. c. 2. v. 16.

cupiscentia
rius Con
perbiam
Tentato
verimus
narium,
pingam,
gis patue
caput Cu
noscentu

Vt Con
tator, C
lâ, libid
tiâ Pro
pestum
& libidin
dinarior
Pentap
fios & m
bidini se
est. Gula
mr tent
latrâ S
fedit po
rexerunt
braos b
feu, vot
do. Idolo
dio pers
Fornicat

a Ex
b D

cupiscentiam carnis; Aurifex vel Bractearius Concupiscentiam oculorum; Pileo Superbiam vitæ persuadere nititur. Ut igitur Tentatoris indolem ac genium probe noverimus, hunc vobis Christiani, Cupedinarium, hunc Aurificem & Pileonem depingam, ut tantò minùs lædat, quantò magis patuerint lædendi artes. Hoc quidem caput Cupedinarium & Bractearium dabit noscendum.

§. I.

Vt Concupiscentiam carnis concitet Tentator, Cupedinarium agit, & homines gulâ, libidine, deliciis tentat. Edendi appetentiâ Protoplastos & omnes eorum posteros pessumdedit & in exitium adduxit. Gulâ & libidine orbis universus ab hoc Cupedinario infectus diluvii aquis submersus est. Pentapolis (seu quinque civitates Palestine) flos & medulla omnium regnorum, quia libidini serviit, igne calitus lapsò consumpta est. Gula & libido Cupedinarii illius notissimæ tentationes Hebræorum populum idololatriâ & omnibus flagitiis contaminarunt: sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere. ^a Moabitides feminæ Hebræos blandâ humanitate ad polluctum, ^b seu votivum epulû vocarunt. Hic Gula, Libido, Idololatria & omne malum suavi cõpendio persuadebatur ab illo ipso Cupedinario. Fornicatus est populus cum filiabus Moab,

F 6

que

^a Exodi c. 32, v. 6.

^b Dyffermat.

quæ vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt & adoraverunt Deos earum. Hoc consilii gravissima fuit Cupedinarum hujus tentatio, cum omnis populus Israël præstantissimum manna nauferet, & carnes appeteret. Hac duplici Gula & Libidinis tentatione Cupedinarius iste maximam orbis partem quotidianis lucris in suum censum redigit. Illud in tentationibus Gula miserum: Cum Gula quotidie litigandum & luctandum cominus. E ceteris plurima licet fugere. Et sæpe optimum loricæ genus est procul abesse. Hic autem longè alia est ratio. Quotidie comedere ac bibere, debitum tamen modum nunquam excedere, exactam semper moderationem servare, difficile. Gulosa cupiditas & palliata necessitas tam vicinæ & validæ tentationes sunt, ut ab eis sæpissime vincamur. Et quod plerunque vetitum est, magis tentat & allicit: ita diebus esurialibus plerunque major sentitur fames; jejunio verno magis sapiunt carnes. Nitimur in vetitum cupimusque negata.

In Paschatis pervigilio usitata cocorum & pistorum tentatio est, à carnibus recens assatis allici ad libandum. Hic nares & oculi lenones agunt, & facillimè quod volunt persuadent, præsertim esurienti. Et quid interest, aiunt, si dièculà dimidià præveniamus Paschatis latitiam? Ubi tam pronum est os, tam promptæ manus, tam expeditæ rationes, multò facillimè vincit Cupedinarius,

2 Num. c. 25. v. 1. & 2. & Num. c. 31. v. 16.

rius, quæ
memat
mam.
& nulli
hatur
Aude;
placet
quodlibet
Ita di
tidie ste
vicio, q
de infid
& inter
monen
Attend
ex Ore
testatis
Attend
quæ que
ramus,
volumu
& salus

Beat
lejenis
dant, d
cum so
tia inva
favum
rem: F
diabol
illecbe

rius, qui suis infuper ratiunculis & enthy-
mematis rem omnem facit expeditissi-
mam. Quin audes, inquit, rem levissimam,
& nullius piaculi? aut certe si quid contra-
hatur labeculæ, aquâ lustrali abstergitur.
Aude; nimius in suum genium rigor non
placet superis. Ita patinarius hic Orator
quodlibet non agrè persuadet.

Ita diabolus maximam orbis partem quo-
tidie sternit gulâ vel luxuriâ, vel utroque
vicio, quod passim conjunctum. Si milites
de insidiis præmonerentur, vigilarent utique
& internecionem caverent. At nos quotidie
monemur: è cathedris omnibus clamatur:
Attendite, diaboli est tentatio, stratagema
ex Orco; quem cacodæmon aliter suæ po-
testatis facere nequit, gulâ & luxuriâ vincit;
Attendite. Nos verò insidiarum securi obvia
quæque in prædam trahimus, glutimus, vo-
ramus, haurimus sine lege ac modo; viuci
volumus. Longè aliter agunt quibus victoria
& salus est cordi.

§. II.

Beatus Helenus, quem Ruffinus Aquí-
lejenfis, & Palladius Helenopolitanus lau-
dant, diuinis seruitiis se mancipavit. Hunc
cùm solus ageret, vescendi mellis appeten-
tia invasit. Circumspexit, viditque mellis
favum è rupe defluentem & pæne dicen-
tem: Fruere inemptâ dape. At ille fallacias
diaboli subodoratus: Discede, inquit, à me
illecebrosa & deceptrix Concupiscentia.
Scriptum

Scriptum est: spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. *a* Jamque Helenus ipsum tentationis locum metuens & in abditiores recessus penetrans inediã se macerare capit. Nequẽ hęc defuit tentatio. Nam ubi tertiam eò loci hebdomadem egisset, varium pomi genus huc illuc sparsum vidit. At ille repetitos diaboli dolos satis intelligens: Non comedam, inquit, imò nec tangam, ne fratrem meum, hoc est animam meam, offendam: Scriptum est: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Domini. *b* Sic & aliam priori abstinentiã hebdomadem adjunxit. Cui demum Angelus quiescenti: Surge jam, inquit, & quæ tibi apposita reperies, tutò vescere. Jussum abiit & invenit rivulum placidissimum, odoratis herbis prætextum. Ita lactuca in cibum, in potum fons fuit. Herbas demessuit, comedit, bibit. Sed (liceat dicere) quàm parcus est in suos ditissimus Deus! Cujus sunt omnes feræ silvarum, cujus est orbis terræ, & plenitudo ejus. *c* Famulo tam fideli aquam solùm & lactuculam crudam appoluit, sed, quod etiam sciamus, ita condiit, ut affirmarit Helenus se omni vitã suavius nunquam epulatum. Quod & nòs alibi confirmamus. Verè, quod Cyprianus dixit; Voluptatem vicisse, voluptas est maxima; nec ulla major est victoria, quàm quæ de cupiditatibus refertur. *d* Nò est illustrior pugna,

*a Gal. c. 5. v. 16. b Deuteron. c. 8. v. 30.
Matth. c. 4. v. 4. c Psal. 49. v. 10. & 12.*

d Cyprian. l. de bono pudicitia.

pugna, nec triumphus gloriosior, quam tentatori non cessisse. Et Deus modo sanè admirabili, & prorsus incredibili suavissime compensat quicquid hæc in re tentationis victor sibi ipse subtrahit. Nos pariter exemplo Heleni in tentatione nobis ipsis occinamus: Scriptum est: Spiritu ambulare. Scriptum est: Non in solo pane vivit homo. Scriptum est: Si secundum carnem vixeritis, moriemini. Abi Concupiscentia fallacissima, in præcipitium ducis sequentem. Ita loquitur, ita se ipsum erudit homo sui potens, qui à gulâ superari recusat. Sed plerique ita comparati sumus, ut etsi nobis centies, etsi millies occentetur: Vince gulam, vince luxuriam; & has, & illas tentationes vince: Scriptum est, Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei. *a* Scriptum est: Qui vicerit, non lædetur à morte secundâ. *b* Scriptum est: Vincenti dabo manna absconditum. *c* Scriptum est: Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius. *d* Scriptum est, Qui vicerit, dabo ei sedere in throno meo, *e* Scriptum est, Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. *f* Hæc talia, inquam, tametsi multis vel sexcentis voce aliâ occinas, illi tamen unum hoc frigidissimum respondebunt: Credimus ista, sed homi-

a Apocal. cap. 2. vers. 7.

b Ibid. v. 11. *c* Ibid. v. 17.

d Apocal. cap. 3. v. 12.

e Ibid. v. 21. *f* Apoc. c. 2. v. 10.

homines sumus fragiles, potens est tentator; vincimur.

Quid hæc dicitis, ignavi? Equidem homines sumus, sed qui omnia possumus in eo qui nos confortat. Porro tentator ita enervatus est, ut laderi non possit, nisi volentem lædi; ut nequeat vincere, nisi prorsus cupientem vinci. Scriptum est: Super aspidem & basilicum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. *a* Scriptum est: Nonne si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit: sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius. *b* Et gulæ, & luxuriæ, ceterisque vitiis omnibus dominari possumus, modò velimus. Ad gulam edomandam potissimum spectat, observare Tempus, Modum, Mensuram cibi sumendi, 1. *Tempus*; ne quid extra prandium & cenam libetur sine summâ necessitate. Quisque sibi dicat: Non morieris fame aut siti ad proximum usque prandium, aut cenam. Saluberrimum hoc, si continuum. 2. *Modus* est, comedendo non tuburcinari, bolos non raptim ingerere, non præcipitare, nimiam ad cibos aviditatem coërcere. 3. *Mensura*: Homo temperans & sobrius utcumque novit, quanto cibo potuque necessitati ac naturæ possit satisfacere; quicquid hos terminos egreditur, id redundans & nimium censet, eoque abstinet. Tam insalubre, quàm turpe est, ait Seneca, plus sibi ingerere, quàm capiat, & stomachi

a Psal. 90. vers. 15.

b Gen. cap. 4. vers. 7.

fui no
content
Ergo
di, Cuper
prompt
a Sen

Quem
narium,
agit, & u
pauperes
querela
cillime
est vita.
ma stimu
cas aliter
non min
que illas
tur. Et ut
tius vive
dives, qu
dolofo c
Quid sc
Ab hac r
ta, impo
Nos quid
ne impu
quibus t
Mundus
vit; aboli
evilit. Se
assignans

fui non nosse mensuram. a Natura modico contenta, sobrietatis amantissima.

Ergo cui corporis animique salus est cordi, Cupedinarii illius fraudes exactè norit, ut promptè resistere tentanti possit.

a Sen, epist. 83. mihi pag. 548.

§. III.

Quemadmodum verò Tentator Cupedinarium, ita & aurificem atque Bractearium agit, & uti deliciis, ita & divitiis tentat tam pauperes, quàm divites. Assiduæ pauperum querelæ sunt: Pecuniis egenus, sed eas difficillimè comparamus. Sine pecuniis nulla est vita. Ad pecunias quærendas nos extrema stimulat necessitas. Rapiendæ sunt, si eas aliter non liceat parare. At verò divites non minùs ambiunt pecunias, quia plerumque illas magis esuriunt, dum nullis satiantur. Et uti vix ullus tam senex, qui non divitiùs vivere desideret, ita nemo ferè tam dives, qui non esse ditior labore. Sub hoc doloso cinere tentationes latent innumeræ. Quid sceleris non patratum pecuniæ amore? Ab hac unâ radice omnis generis vafrementa, imposturæ, fraudes, injustitiæ pullulant. Nos quidem Paulus saluberrimâ præceptione imbuens: Habentes alimentâ, inquit, & quibus tegamur, his contenti simus. Sed Mundus hanc legem jam pridem antiquavit; abolita est præceptio ista; jam dudum eviliuit. Sed Paulus præceptionis suæ causam assignans: Nam, ait, qui volunt divites fieri, incidunt

incidunt in tentationem & laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt à fide, inseruerunt se doloribus multis. *a* Desiderium ditescendi comitatur cupiditas præ aliis eminendi; hinc amor pompæ in vestitu, in famulatu, in ædificiis, in mensâ, in conviviis, in omni demum exteriore apparatu. Hæc animum à Deo crebris sed blandissimis furtis abducunt, eumque ad se trahunt & absorbent. Inde animus vanus, cupidus, elatus, Deo vacuus.

Sapientissimè dixit Bias: Studium pecunie est Metropolis omnis malitiæ. *b* Quod æquè sapienter confirmans Timon: Duo sunt, inquit, malorum elementa, inexplebilis opum cupiditas, & gloria appetentia. Quid enim Auri dira fames mortalia peccata non cogit? Eruditè canit Venusinus ac verè:

*Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augendâ festinat, & obviatur re.* *c*

Hanc stygii aurificis tentationem & pecunie cupiditatem Ambrosius quandam aris libidinem appellans: Omnibus, inquit, est

a 1 Timot. c. 6. v. 9 & 10.

b Bias: Φιλαργυρία ἐστὶ τῆς κακίας μετρόπολις.

c Horat. l. 1. epistolar. epist. 16. ad Quintilianum, fine, mihi pag. 262.

est inv
ops, aff
Nullus
cupiend
terram
reno-gr
tus ann
diligit a
Pecunia
mittere
quia ut
bile est,
nitatem
nec ad
& in fl
His si
go, inq
tem: sic
cupidita
charitas.
Nemo
dat; arg
queos t
hos laq
stearius
vum &
piditas s
omnibu
celum.
a Am
mibi pag
b Ide
mot. c.
Devin,

est invidia, sibi vilis, in summis divitiis inops, affectu extenuat, quod sensu abundat. Nullus rapiendi modus, ubi nulla mensura cupiendi: elementa concutit, mare sulcat, terram effodit, cælum votis fatigat, nec sereno grata nec nubilo, condemnat proventus annuos, foetusque terrarum arguit. Qui diligit argentum non satiabitur argento. *a* Pecuniæ cupiditas omnia mala potest admittere, idè radix omnium malorum est; quia ut desideria sua expleat, quod impossibile est, & maleficia & homicidia, & obscenitatem, & quicquid sceleris est, perpetrat, nec ad præsens secuta, quia semper cupida, & in futuro damnata. *b*

His subscribens Augustinus: Extirpa ergo, inquit, cupiditatem, & planta charitatem: sicut enim radix omnium malorum est cupiditas, ita radix omnium bonorum est charitas. *c*

Nemo igitur huic Aurifici deceptoris credat; argentum & aurum monstrat, ut laqueos tegat. Tu autem, ô homo Dei, fuge hos laqueos, fuge, fuge. Tentator iste bractearius non cupit te opulentum, sed servum & quidem suum efficere. Pecuniæ cupiditas servitus est, non facta solum, sed & omnibus modis noxia. Hos servos excludit cælum.

Servies

a Ambros. sermo 4. l. 1. de Cain & Abel c. 5. mihi pag. 119.

b Idem sermo 5. Comment. in Epist. ad Timoth. c. 6. mihi pag. 400. *c* Aug. de verbis Domini, secundum Matth. serm. 12.

Serviet æternum . qui parvo nesciet uti a
 Quid igitur , obsecro te mi Christiane,
 quid tantopere amas ea quæ amata inquit-
 nant, possessa onerant, amissa cruciant?

Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: neque harum, quas colis, arborum

Te præter invisas Cupressos

Vlla brevem dominum sequetur. a

Chrysostomus de sancto Philogonio disse-
 rens: *MEVM* ac *TVVM*; inquit, frigidum il-
 lud verbum, & quicquid est malorum, in
 vitam nostram invehens innumerâque gi-
 gnens bella. *b* Gemina vox illa *MEVM*,
TVVM orbem universum horribili adstrin-
 git frigore. Hinc animorum torpor; hinc
 simultates, rixæ, odia, malorum omnium
 lerna.

David jam unctus, nondum coronatus
 rex injurias maximas prævalido sanè sto-
 macho concoquere poterat; at ubi sordidus
 & stultus Nabal stipem escariam contume-
 liosis verbis negavit, hinc Davidem tentatio
 ingens incessit, Nabalis cum omni familiâ
 jugulandi. Petierat David militares eleemo-
 synas; idque modestissimè: Quodcunque
 invenerit manus tua, da servis tuis, & filio
 tuo David. At Nabal elato supercilio turgi-
 dus & tenacissimus suarum rerum, nec pa-
 nem unicum, sed nec obolum dedit, etsi di-
 rissimus. Hæc ita bilem David in nasum
 concie-

a Horatius l. 1. Epistol. epist. 9 ad Claudium
 Neronem mihi pag. 261. *b* Horatius l. 2. Car-
 minum, Odâ 14. ad Posthumum. *c* Chryf.
 tomo 3. de S. Philogonio epist. mihi pag. 836.

concieba
 ma suos
 unusqui
 cum om
 nibus in
 pereund
 parcer ul
 lum etia
 ni prude
 tissimâ
 sanguin

Videt
 tationib
 civitates
 leat tur
 Amor p
 racides c
 quit, q
 animam

Est er
 tentatio,
 trix, labo
 rum scel

Quæ di
 quit, qu
 to corde
 sine labo
 non inve
 anxîa del
 re non pe

a 1. Reg
 15. Operi
 d S. P
 mihi pag

conciebant, ut mox classicum canens ad arma suos convocaret. Accingatur, inquit, unusquisque gladio suo. Hunc diem Nabal cum omni familiâ suâ vixit ultimum. Omnibus in Nabalis domo, & vel ipsis canibus pereundum est: suo natabunt sanguine. Non parcat ulli noster gladius. *a* Et verò successum etiam hæminæ cruentum habuissent, ni prudens Abigail intervenisset, & discretissimâ suadelâ tragœdiam sopiisset planè sanguinariam.

Videte quomodo Avernalis Aurifex tentationibus pecuniariis totas domos, oppida, civitates, provincias, regna, orbem totum soleat turbare. Verissimè dixit Chrysostomus: Amor pecuniæ, cæcitas animæ. *b* Quod Siracides confirmans: Nihil est iniquius, inquit, quàm amare pecuniam: hîc enim & animam suam venalem habet. *c*

Est ergo tam vehemens, quàm vulgata tentatiô, pecuniæ cupiditas, impietatis nutritrix, laborum & ærumnarû, atque aded aliorum scelerû & flagitiorum fecunda Mater. Quæ divi Prosperi verbis consigno: Iis, inquit, qui militant Deo, fugiendæ sunt ex toto corde divitiæ; quas qui habere volunt, sine labore non quærunt, sine difficultate non inveniunt, sine curâ non servant, sine anxîâ delectatione non possident, sine dolore non perdunt. *d*

CAPVT

a 1. Reg. c. 25. v. 4. & seqq. *b* Chrysost. hom. 15. Operis imperf. in Matth. *c* Eccli. c. 10. v. 10.

d S. Prosper. l. 2. de vitâ contemplativâ c. 13. mihi pag. 94.

CAPVT III.

*Tentator diabolus pileonem agit;
ambitione decipit.*

ANtonius Magnus tam variè tentatus est à cacodæmone, ei tamen tam animose restitit, ut hujus artis haberi possit Magister. Inter præceptiones, quas suis dederat, hæc erat: Cacodæmones vitia persuadent, affinitate virtutum, Hominum animos leni ac dulci veneno inficiunt. Sunt enim dæmones, quos *Proos* appelle: ad templa hi compellunt, ad preces adigunt, sed suo lucro. Nam oculi multorum in templo in omnem partem evolant; orationis aliquid lingua commurmurat, cor interim in fines orbis evagatur. Sunt dæmonum alii, quos *Vigiles* dicas, hi noctu somnum subducunt, vigiliis persuadent: hoc duplici quaestu, ut noctu vigilantium animos cogitationibus sterilissimis, imò & noxiis fatigent; ita illi tales interdum cum laborandum & orandum foret, dormiunt. Sunt alii, quos *Humanos* nomenes: amicitias hi jungunt colloquiis initio sacris, sed inter eos, quorum mores non usque adeo probati; ita paulatim concordia spiritalis definit in carnam & animale. Sunt alij cacodæmones, quos *Jureconsultos* & *Theologos* vocites, qui è scholis & legibus pronunciata recitant:

Fama

Fama p
rio. a Fa
li. b Qui
lis est.
lam & p
prum ho
mine om
bitionis
tia virtu
diabolus
tantum,
sed & Pi
multissim
& oculo
solum &
ambition
ficem, Pi
modo ter
tione ho
a ff de
b l. inj

Novi
pes, alii
ira & ca
illis & v
leos è di
tione ma
Ambitio
Quid ho
per aere
infantes,

a Eoi

Fama præponderat emolumento pecuniario. *a* Fama plus est custodienda quam oculi. *b* Qui propriam famam negligit crudelis est. Mox illi unicam subvertunt voculam & pertendunt: Crudelis est, qui proprium honorem negligit. Hoc erudito velamine omnem vindicationis, jurgiorum, ambitionis nequitiam operiunt. Ita planè vitia virtutum affinitate persuadentur. Ita diabolus non Cupedinarium & Aurificem tantum, uti capite superiori demonstratum, sed & Pileonem agit, & pileos è plumis venustissimos concinnat. Non carnis tantum & oculorum concupiscentiâ, non deliciis solum & divitiis, sed etiam superbiâ vitæ & ambitione tentat. Ita Cupedinarium, Aurificem, Pileonem induit. De priore duplici modo tentandi dictum: Tertium de Ambitione hoc caput proponet.

a ff. de reg. iur. l. si duobus.

b l. infamia. c. de decurr. lib. 10.

§. I.

Novi orbis incolæ, Orientales *a* Æthiopes, aliique sicut quasdam corporis partes, ira & caput solis plumis contegunt. Plumæ illis & vestes & pilei sunt. Suos diabolus pileos è discoloribus plumis conficit, Ambitione maximâ Orbis partem seducit. Quid Ambitio, nisi elegans plumarum connexio? Quid honores & dignitates nisi plumulæ per aërem volantes? has tamen, velut infantes, sequimur ardentissimis studiis.

Hæc

a Eoi & Hesperii.

Hæc Ambitionis tentatio nulli hominum ordini parcat. Non Christi Amicis, non Apostolis, non ipsis Angelis. In Christi cenaculo, in ipsum cælum penetravit hæc lues. Munia splendida, existimatio honorifica, Auctoritas magna, dignitas ampla, celebre nomen, sublimes sella, tituli & compellationes magnificæ, hi sunt Di tui, Munde. Nihil in orbe sanctius honorum & dignitatum splendore. Hi sunt illi plumatiles pilei; his diabolus ambitiosissimos suos candidatos ornat: ita Mundus vult falli.

Quam horribilis illa tentatio fuit Corebi, Abironis & Datani, qui & ipsi Sacerdotum officio fungi cupientes, & Mose in os obiectantes: Sufficiat vobis, ait, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus. Vocati à Mose, responderunt: Non venimus: Nunquid parum est tibi, quod eduxisti nos de terrâ quæ lacte & melle manabat, ut occideres in deserto, nisi & dominatus fueris nostri? Non venimus. Ambitio contumacissima. Cùmque jam starent, Core, Dathan, & Abiron sacris operaturi thuribulis, quod Numerorum liber memorat; Dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum devoravit illos cum tabernaculis suis & universâ substantiâ eorum, descenderuntque vivi in infernum, aperti humo, & perierunt de medio multitudinis. Sed & ignis egressus à Domino interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incensum. Neque hîc clades stetit: nam è populo, qui eorum causâ obmurmuravit,

percussi

percussi
num fer
in fedit
cerdota
decim
glut eno
matiles
tatio il
est.

Sed
Tentato
sanctissi
plumaru
ni Bap
sacos of
modò
Imò ad
obtinere
stratager
bam plu
strenses.
dum usu
rent int
proclam
descend
bam Jo
niam ipse
Jovis qui
ronas ant
lebat sacr
divinos à
a Num
b Min
c Ioan

percussi sunt quatuordecim millia hominum septingenti, absque his qui perierunt in seditione Core. ^a Deus bone! Unica Sacerdotalis muneris ambitio universe quatuordecim millia ^b hominum improvise morti glutendos objecit. Tanti sunt impendii plurimales illi pilei. Tam internecina fuit tentatio illa: Omnis multitudo sanctorum est.

Sed enim tam audax & præfidens est Tentator in hoc uno tentandi genere, ut vel sanctissimos homines non vereatur aggredi plumarum & Ambitionis tentatione. Joanni Baptistæ plumatilem pileum per Pharisæos, offerens Messie dignitatem detulit, modò unicum illud respondisset: *Sum. c* Imò ad supremum hunc dignitatis gradum obtinendum suffecisset non abnuere. Eodem stratagemate aggressus Paulum & Barnabam plumatile diadema illis obtulit per Lytrensens. Hi namque cum claudum, cui pedum usus ab utero matris negatus, cernebant integerrimè ambulantem, Lycaonice proclamarunt, Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et vocabant Barnabam Jovem; Paulum verò Mercurium, quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque Jovis qui erat ante Civitatem, tauros & coronas ante januas afferens, cum populis volebat sacrificare. At Paulus & Barnabas ut divinos à se honores quàm longissimè remove-

^a Num. c. 16. v. 2. & toto capite reliquo.

^b Minus quinquaginta.

^c Ioan. c. 1. v. 20.

movent, laceratis tunicis proficientes in turbam: Quid hæc facitis, inquit, & nos mortales sumus similes vobis homines. ^a

Aliàs hæc Ambitûs tentatio vix unquam infecunda malorum est. Hinc ita erexit animos tentator, ut Christum ipsum adoriri ausus: Si filius Dei es, inquit, mitte te deorsum, ^b sciat orbis te talem esse. Hinc autem omnes id optime dilcent, si te viderint per aëra vel ambulantem vel volantem. Hem impudentiam tentatoris incredibilem! Ipsi orbis, Servatori pileum plumatilem conatus est imponere. Quam autem detestabilis fuit illa Jeroboami regis ambitio, quæ omnem populum sollicitavit & traduxit ad abominanda sacra. Ut enim Jeroboamus sibi suisque regnum stabiliret, ambitiosissimam hanc nequitiam commentus est. Edicto cavet ne quisquam ex Israël's populo Hierosolymam teneret oblaturus in templo sacrificia. Verebatur namque Jeroboam, ne populi favor à se in Roboamum Juda regem declinaret, si passim omnes Hierosolymam templum sacrificiis frequentare permetterentur. Ne verò impium hoc consilium destitueretur successu, geminum vitulinum caput aureum duobus locis in edito collocavit, & unâ promulgari iussit: Ecce dii tui Israël, qui te eduxerunt de terrâ Egypti: Prò, Deus immortalis, quò humanum

^a Actor. c. 14. v. 10. & seqq.

^b Matth. cap. 4. vers. 6.

^c 3. Reg. c. 12. vers. 28.

humanum
est ulla
plumati
Nihil n
lorum c
tentatio
plumati
dium co
noratissi
content
esse ma
vestra si
nissimo
humilit
Magiste
bis pede
ris princ
ad funde
eras inte
dus & v
vâ de pi
hanc co
absurdit
Quar
pernicio
dam est
quos viti
movere l
minosos.
sem grat
dominett
quio ur h

a Luc.
4. in 4. Lit

humanum pectus non adigit ambitio? Non est ulla tam detestanda impietas, quam plumatilis pilei cupiditas non persuadeat. Nihil non audet Ambitio. Ipsum Apostolorum Collegium etsi non numerosum hæc tentatio inuasit, & velut Eridis pomum, plumatilem pileum in Apostolorum medium coniecit, velut diabolus dixisset: Honoratissimus omnium habeto. Facta est & contentio inter eos, quis eorum videretur esse major. *a* O mei Apostoli, quid ista lis vestra sibi vult tempore prorsus importunissimo, & eo ipso quidem loco, ubi summæ humilitatis specimina sunt in oculis. En Magister & Dominus vester Dci filius vobis pedes abluit, jamque ad olivetum doloris principium, ad vigilandum & orandum, ad fundendum sudorem sanguineum tendit, eras inter latrones medius in cruce spectandus & vos altercatione nimium intempestivâ de pileo plumatili contenditis? Apage hanc concertationem hoc loci & temporis absurdissimâ. Diaboli têtatoris instigatio est.

Quàm verè Ambrosius: Hoc ipso, inquit, perniciosior Ambitio, quòd blanda quædam est conciliatricula dignitatum, & sapè quos vitia nulla delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subruere, criminosos. facit ambitio. Habet enim forenses gratiam, domesticum periculum; & ut dominetur aliis, priùs servit; curvatur obsequio ut honore donetur. *b*

G 2

Non

a Luc. c. 22. v 24. *b* Ambros. tome 5. l. 4. in 4. Luca, mihi pag 50.

Non prohibemur magnanimitatem ostendere, & honoris fundamentum jacere, hoc est, honore digna facere: sed honorem quærere verans Siracides: Noli, ait, quærere cathedram honoris. *a* In virtutis actione duo sunt, honor & meritum: ille Dei, istud hominis est; qui Deo rapit honorem, illi Deus aufert meritum. Eos qui honorem quærunt, reprehendens Christus: Amant primos recubitus, inquit, in cenis, & primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. *b* Honorem isti quarebant, non illos honor.

At pulchrum est, digito monstrari, & dicier, hic est. c

At etiam non ignota sunt priscorum cantijuncula ac fabellæ Icarus & Phaëthon. Quanto altior fuit utriusque ascensus, tanto gravior casus. Veritatis oraculum scimus: Quod altum est hominibus, abominatio est apud Deum. *d*

Hinc Chrysostomus altum ingemiscens: Grave quiddam est, ait, Ambitio, grave inquam, & quæ animam perdere valeat. *e* Quemadmodum saxi venti in tranquillum mare delati, totum ab imo subruunt; sic & Ambitio, & turpis quæstus animam subeuntes omnia subvertunt. *f* Excæcat mentis intuitum

a Eccli. c. 7. v. 4. *b* Matth. c. 23. v. 6. & 7.

c Persius sat. 1. *d* Luc. e. 16. v. 15.

e Chrysost. tomo 3. in c. 19. Ioan. hom. 83. mihi pag. 338.

f Elementa malorum Avaritia & Ambitio C. proximo priore.

tuitum
nias qu
facile;
despice
sapien
vitium
ex maj
men ub
piscis,
finem,
res hab
nis priv
nem ill
terrâ re
trum. H
men ac
hoc si
laudato
ylius.
sciens q
cupiens
regnum
saxa du
Hunc
inspici
le malur
doli artif
vitorum
arugo, ti
ex reme
medicin
tium per

a Chry
mihi pag

ruitum præcipue gloriæ furor. Nam pecunias quidem contemnere volenti satis est facile; honorem autem à multis collatum despiciere, multi laboris indiget, magnæ est sapientiæ. Non est enim, non est, inquam, vitium ita tyrannicum, & ubique dominans ex majori quidem, vel ex minori parte, attamen ubique. Cogita, cum gloriam concupiscis, quod eam sis assecuturus: sed disce finem, & nihil invenies. Cogita, quantam ea res habeat jacturam, quot & qualibus bonis privet. Cogita, quod Deus videt, & omnem illam extingues concupiscentiam: de terrâ recede; ad illud cæleste respicias theatrum. Homines licet laudaverint, mox tamen accusant, vel invident, vel carpunt. Sed hoc si non fecerint, nihil omnino tamen laudato profunt. Nihil hominum gloriâ vilius. Honore delectaris? Hunc repelle, sciens quod te debitorem constituit. Anima cupiens honorem & glorificari, non videbit regnum cælorum. ^a Plumatilis pileus ad favam ducit antra Proserpinæ.

Hunc ipsum plumatilem pileum probè inspiciens Bernardus: Ambitio, inquit, subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicinâ languorem. Quantos hoc negotium perambulans in tenebris trudi fecit in

G 3 tene-

a Chrystom. 5. hom. 42. ad pop. Antiochen, mibi pag. 261.

tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis evacuans? Quantos ergo pestis hæc nequiter supplantatos, turpiter deiecit, ut ceteri quoque quos latuit occultus effossor, subitam expavescerent ad ruinam? Ambitionis via, adoratio diaboli, ambitionis usus brevis, finis ignotus. ^a O ambitio, ambientium crux, quomodo omnes torques, & tamen omnibus places? Nil acerbius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miserōs mortales crebrius negotiis ejus. Quam pauci evadunt, quibus non dominandi libido dominetur: ^b

^a Bern tom. 1. serm. 6. in ps. 90. mihi pag. 631. ^b Idem tom. 2. mihi pag. 900. & seqq.

§. II.

Hæc ambitionis tentatio universum pæne Orbem eyertit. Ab hac unâ peste quot lacrymæ, quot ubique mala? Quot amica, non dicam, convivia, sed quot præclara Principum & Electorum comitia hæc sola furia, Ambitio disturbavit unica? Hic princeps præcedere contendebat, sed abnuebat ille sequi. Hinc sæpe rebus infectis, animis offensissimis subito discessum est. Hinc & alii conventus creberimè soluti, ob unicum illud ambiciosum PRÆCEDERE. Quot jam annis in Europâ fovimus bella sed sanè miserrima, quæ alternantibus victoriis utramque partem miserè attriverunt & fortunis exhauferunt pæne omnibus. Sic utraque

pars

pars vic
optime
amulat
rum pri
Curiis
sum pile
stis. Sed
tum, reg
cinus in
hominu
sibi, ut
species i
Ægypt
gali soli
eorum
mergi ju
lonita, n
regni suc
fantum,
Abim
ambiera
ptuagint
gulari ju
Rex
metueba
mulorum
eius, in
res, quoc
maclavit
& in eâ
Abfalc
parentem
a Men
b Iudæ

pars vicit, & neutra vicit. Occasiones rei optimè gerendæ frequentissimè turbavit a mulatio ducum & ambitio, quolibet eorum primas ambiente. Eadem in Aulis & Curiis turbata sunt, ob hunc ipsum plumosum pileum. Nemo non vult ornari his cristis. Sed hinc everfiones domorum, civitatum, regnorum, Orbis. Nec enim ullum facinus intentatum linquit ambitio, nec ulli hominum parcat, nec ipsi Deo, sed nec ipsa sibi, ut potiatur votis ad omnes scelerum species impellit.

*A*gyptius tyrannus Pharaon, ne quem regali folio metum injicerent Hebræi, omnes eorum infantes masculos velut catellos mergi jussit flumine. Herodes Magnus Ascalonita, ne quis infantulus Hebraus in spem regni succresceret, quatuordecim millia infantum, ut tradunt a ferro messuit.

*A*bimelechus, ut sibi uni regnum, quod ambierat, firmaret, fratres suos omnes, septuaginta numero super unum lapidem jugulari jussit.

*R*ex impius Saul, quia sibi suoque regno metuebat à Davide, capitalibus insidiis famulorum fidelissimum locis omnibus infensus, insuper octoginta quinque Sacerdotes, quod Davidi favissent, velut victimas mactavit, urbem Sacerdotum Noben cepit, & in eâ omnes interfecit.

*A*bsalon cristatus Phaëton ut sede regni parentem optimum non evomeret tantum,

G 4

a Menaa Gracorum expresso.

b Iudic. c. 9. v. 5.

tum, sed vi eijceret, arma impia rebellis filius movit, in suum genitorem, virum charissimum.

Constantinus VIII. Porphyrogenitus, quod Curopalates docet, cum annis quadraginta novem imperii clavum tenuisset, à suomet filio Romano toxicum accepit, hoc uno nomine propinatum, quod nimium diu imperasset.

Franciscus I. Galliarum Rex cum Carolo V. Imperatore pacem sanciens sed parum diuturnam. Ille enim, aiebat, non superiorem; ego non parem fero. Ubi hæ tales sunt pluma, ibi parum est firmæ pacis & concordia. Bovi uni campus non grandis in pabulum satis est, pluribus elephantis silva sufficit: homini ambitioso non totus mundus. Omnium seculorum ephemeridas, fastos, annales, chronica inspice, plena omnia dissolutionibus, injuriis, cadibus ob honorum plumas. Quid narro prisca? in oculis sunt recentissima. Ambitionis Fridlandicæ præcipitium quæ heri natus infans non ignorat? Paucissimis summam rem complector. Albertus de Wälstein è nobili jam Fridlandiæ, Pharodeni, *a* Lugiduni, *b* Sabariæ, *c* princeps, Ferdinandi II. dux supremus, cõ fastigium ascendit ut proximum fuerit, Boemiam regem salutari. Eo certe molitionibus bellicis ambitionem suam extulit, ut diadema sceptrumque regium sibi jam longè certissimum suâ se manu gestare sit visus. Sed

param

a Mechelburg.

b Brosglogaw. *c* Sagan.

parum
agere p
suum i
narat,
cogere
non sol
conspira
ut hoc u
nam reg
tum pro
ratissim
tum ven
nec roga
mandat
rimam
rem in
arduum
patrum
casti no
tator fi
amplius
sui cultu
corum p
be, qua
soli qua
riculosi
tragœdi
Christian
quidem
imperio

a Ob
b Ipsi
dicunt 2
die 26, i

parum hoc illi, Regem esse: Imperatorem agere jam illi decretum erat. Nam Cæsarem suum ita in ordinem redigere certò destinarat, ut Cæsaris filii aquam suis manibus cogerentur infundere. Atque hæc certis non solum con filiis, sed viribus bellicis, & conspirationibus occultis eò erant deducta; ut hoc unum restare videretur, capite coronam regiam recipere & Imperatoris dominum promulgari. Omnia in hunc finem paratissima crede bantur. Hic aliud cælo decretum venit. Nam duces nationis peregrinæ a nec rogati, nec promissis aut pretio inducti, mandati Cæsarei etiãnum ignari pulcherrimam eadem aggressi Germaniæ proditorum in conclavi confoderunt. Neque hoc arduum facinus sui lucri commodive causâ patrârunt. Nam omnem prædam principis cæsi non sibi rapuerunt, sed quid eâ Imperator fieri vellet, exquisiverunt. Et quod amplius mireris. Habuit dux Fridlandus in sui custodiam famulorum ducentos, & amicorum plurimos; copiosissimum tam in urbe, quàm extra eam militem. Nihilominus soli quadraginta homines rem omnium periculosissimam ausi, ad epilogum tamen hæc tragoediam felicissimè perduxerunt Anno Christiano 1634. die 26. Februarii: *b* quo quidem die, ejusdem Fridlandi principis imperio Jesuitæ omnes, qui tunc quidem

G 5

Pragæ

a Obact Butler cum suis.
b Ipsa Dominicâ Quinquagesima. Alii, dicunt 25. Febr. Conciliamus: die 25. exiunte die 26. incipiente.

Pragæ agerent, unâ cum Optimatibus aut occidendi, aut regno exigendi fuissent.

O Deus, cujus providentia in sui dispositione non fallitur! Justus es Domine, & rectum judicium tuum. Nam Egræ in eâ ipsâ urbe, in eo ipso conclavi, ut aiunt, ubi supremam militiæ potestatem accepit, hanc ipsam cum vitâ perdidit. Imò eodem ipso mense, eadêque hebdomade, quâ ante annum proximè elapsam in innocentes fugæ suæ tegendæ saviit, & ipse de medio sublatus est. Cùm enim grandi prælio contra Sueciæ regem Adolphum Gustavum ad urbem Luzam infeliciter conflixisset, eos qui pugna infausta causam præmaturâ ex acie fugâ dedisse videbantur, duci & cædi iussit. Ex his dux Haagen / Comes Broglianus, & juvenis nobilissimus de Worbersnaw publicè testati se insentes mori, & porro ad divinum tribunal invitare, & responsurum Fridlandium, quando nec dicta nec obtestationes ullius hominis apud furiosum ducem valerent. Nec fefellit ista ad supremum Judicem postulatatio. Annus abiit, & illo ipso tempore annuo Albertus Walsteinus in jus ambulavit.

Ita Deus potentes de sede deponit. Militiæ nomen cum dedisset Walsteinus, brevè ad honoris culmen errore hominum emerfit, Casariani militis renunciatus Imperator. Summam armorum potestatem nactus, tentare ausus est, quantum nocere posset armatum scelus. Gloriæ alienæ invidus,

a Vide Tribunal Christi, l. 2, c. 35

dus, su
 runque
 toris sui
 midus
 eridelis
 objecit.
 astris hu
 ab astris
 mando H
 evedtus e
 aspirasse
 in Dom
 suæ cont
 Et cert
 prolem,
 coronam
 Numeri
 dem lect
 sus funes
 Pene nel
 quem no
 coroziam
 1583. di
 pius: Eg
 Februari
 anno qu
 O amb
 scelemm
 nus amb
 status: A
 vana, ven
 sollicita
 post se al
 bitio in e

dus, suæ ambitionis, fortissimos duces ple-
 runque in castris otiosi iussit, ne Impera-
 toris sui in campo inertiam damnarent. Ti-
 midus aut perfidus pepercit hosti, at verò
 crudelis amicorum bona rapinæ militum
 objecit. Diu visus est dubitare, Numine an
 astris humana regerentur. Tandem maluit
 ab astris felicitatem sibi polliceri. A Ferdi-
 nando II. Imperatore eò bonorum ac opum
 euectus est, quò nec impudentis militis vota
 aspirassent. Verùm ter ingratus, ter perfidus,
 in Dominum & in Auctorem dignitatis
 suæ conspiravit non levibus præsidii fultus.
 Et certè benefactori optimo vitam ac
 prolem, Principi dignissimo sceptrum ac
 coronam ambitu vix audito abstulisset, nisi
 Numen illum non astra sustulissent. Tan-
 dem lætissimorum militum armis confos-
 sus funestissima ambitionis dedit pœnas.
 Pœne nefas, honestâ eum manu occumbere,
 quem non puduit tam inhonestis actibus
 cõtoriam quarere. Anno salutis reparatæ
 1583 die 14. Septembris natus est Walstei-
 nius: Egræ in Bohemiâ anno 1634 die 25.
 Februarii sub noctem vivere desinit, ætatis
 anno quinquagesimo primo.

O ambitio, o pestis & lues Orbis, origo
 scelestum, tinea virtutum! sapiens Roma-
 nus ambitionem omnem gravissimè dete-
 status: Ambitio, inquit, res tumida est,
 vana, ventosa; nullum habet terminum; tam
 sollicita est, Ine quem ante se videat, quàm
 post se alium. Non patitur quemquam am-
 bitio in eâ mensurâ honorum conquiesce-

re, quæ quondam ejus fuit impudens votum, a quò scilicet pervenire, cum parvus obscurusque esset, nec optare quidem ausus fuisset. At ea nunc assecutus, iterum altiora, atque altiora quarit. Fit series infinita. Quid tandem? præcipitium. Huc demum stygii pilconis tentamina; huc plumosus pileus, huc hominis ambitiosi vota perducunt. Eruditè dixit Favorinus Philosophus: Ambitio partim ridiculos, partim miserabiles, partim odiosos facit. *b.* Quid hic remediù? Triplex paucissimis suggero.

a Seneca epist. 84. mihi pag. 550. & l. 2. de beneficiis. c. 27. mihi pag. 285.

b. Favorin. apud Stobæum.

§. III.

Primum: probè nosse immoderatum illud & anxium honoris desiderium, merum esse diaboli tentamentum, quod malis maximis Orbem implet, quod Christi Collegium turbavit, quod à regno Dei plurimos abduxit, & etià numerosissimam turbam abducit. Quisquis animam suam Sarranæ non exponere vult venalem, caveat vaserrimum hunc pilconem, plumas & cristas caveat, ambitionem omnem fugiat. Præclare scripsit Augustinus è sententiâ Catonis: Omnia virtutis præmia ambitio possidet.

Alterum: In scholâ Christi contrarium profusè docetur. Christus aperrius suis præcipit: Vos autem non sic. *b.* In Christi ly-

a Aug. l. 5. de Civit. c. 12. mihi pag. 79.

b Luc. c. 22. v. 26.

ceo honoratior est qui humilior & submissior; honoratissimus qui animi demississimi ac humillimus. Homines vani, sui ipsius amatores & Mundi de plumis & cristis litigent; Vos autem non sic. Nil penitus loci sit inter vos ulli ambitioni: pileum aut sertum plumeum etiam oblatum rejicite, calcate, discerpite. Vestris animis nunquam excidat me Magistrum esse mansuetudinis & humilitatis, non elationis aut ambitionis. Alii humanam gloriam adspirent. Vos autem non sic. Aliter enim à me instituti estis; ego honorum doceo contemptum, non studium. Hoc gentes & idololatram sectantur. Vos autem non sic. Nam qui major est in vobis, fiat sicut minor; & qui praeslor est, sicut ministrator.

Tertium: Ambitio suiipsius, carnifex, sicut invidia, cruciatus & dolores infert admirabiles, in hoc & Orbe altero. Testis sat loquax Augustinus; Inhiabam, inquit, honoribus, lucris, conjugio: & tu irridebas. Patiebar in eis cupiditatibus, amarissimas difficultates, te propitio tantò magis, quantò minus sinebas mihi dulcescere, quod non eras tu. *a* Et heu lacrymabilem psalmum cantant in tartaro ii, quos ambitio in transversum egit, qui honorum cristas rebus omnibus anteposuerunt, qui sero plumeo coronati, non magni aestimarunt calum: hi apud inferos jam canunt, sed serò nimis. Quid nobis profuit superbia: *b* His olim nobis *a* *b* *c* *d* *e* *f* *g* *h* *i* *k* *l* *m* *n* *o* *p* *q* *r* *s* *t* *u* *v* *w* *x* *y* *z* *aa* *ab* *ac* *ad* *ae* *af* *ag* *ah* *ai* *aj* *ak* *al* *am* *an* *ao* *ap* *aq* *ar* *as* *at* *au* *av* *aw* *ax* *ay* *az* *ba* *bb* *bc* *bd* *be* *bf* *bg* *bh* *bi* *bj* *bk* *bl* *bm* *bn* *bo* *bp* *bq* *br* *bs* *bt* *bu* *bv* *bw* *bx* *by* *bz* *ca* *cb* *cc* *cd* *ce* *cf* *cg* *ch* *ci* *cj* *ck* *cl* *cm* *cn* *co* *cp* *cq* *cr* *cs* *ct* *cu* *cv* *cw* *cx* *cy* *cz* *da* *db* *dc* *dd* *de* *df* *dg* *dh* *di* *dj* *dk* *dl* *dm* *dn* *do* *dp* *dq* *dr* *ds* *dt* *du* *dv* *dw* *dx* *dy* *dz* *ea* *eb* *ec* *ed* *ee* *ef* *eg* *eh* *ei* *ej* *ek* *el* *em* *en* *eo* *ep* *eq* *er* *es* *et* *eu* *ev* *ew* *ex* *ey* *ez* *fa* *fb* *fc* *fd* *fe* *ff* *fg* *fh* *fi* *fj* *fk* *fl* *fm* *fn* *fo* *fp* *fq* *fr* *fs* *ft* *fu* *fv* *fw* *fx* *fy* *fz* *ga* *gb* *gc* *gd* *ge* *gf* *gg* *gh* *gi* *gj* *gk* *gl* *gm* *gn* *go* *gp* *gq* *gr* *gs* *gt* *gu* *gv* *gw* *gx* *gy* *gz* *ha* *hb* *hc* *hd* *he* *hf* *hg* *hh* *hi* *hj* *hk* *hl* *hm* *hn* *ho* *hp* *hq* *hr* *hs* *ht* *hu* *hv* *hw* *hx* *hy* *hz* *ia* *ib* *ic* *id* *ie* *if* *ig* *ih* *ii* *ij* *ik* *il* *im* *in* *io* *ip* *iq* *ir* *is* *it* *iu* *iv* *iw* *ix* *iy* *iz* *ja* *jb* *jc* *jd* *je* *jf* *jj* *jh* *ji* *jj* *jk* *jl* *jm* *jn* *jo* *jp* *jq* *jr* *js* *jt* *ju* *jv* *jw* *jx* *ji* *jj* *jk* *jl* *jm* *jn* *jo* *jp* *jq* *jr* *js* *jt* *ju* *jv* *jw* *jx* *ky* *kz* *la* *lb* *lc* *ld* *le* *lf* *lg* *lh* *li* *lj* *lk* *ll* *lm* *ln* *lo* *lp* *lq* *lr* *ls* *lt* *lu* *lv* *lw* *lx* *ly* *lz* *ma* *mb* *mc* *md* *me* *mf* *mg* *mh* *mi* *mj* *mk* *ml* *mm* *mn* *mo* *mp* *mq* *mr* *ms* *mt* *mu* *mv* *mw* *mx* *my* *mz* *na* *nb* *nc* *nd* *ne* *nf* *ng* *nh* *ni* *nj* *nk* *nl* *nm* *nn* *no* *np* *nq* *nr* *ns* *nt* *nu* *nv* *nw* *nx* *ny* *nz* *oa* *ob* *oc* *od* *oe* *of* *og* *oh* *oi* *oj* *ok* *ol* *om* *on* *oo* *op* *oq* *or* *os* *ot* *ou* *ov* *ow* *ox* *oy* *oz* *pa* *pb* *pc* *pd* *pe* *pf* *pg* *ph* *pi* *pj* *pk* *pl* *pm* *pn* *po* *pp* *pq* *pr* *ps* *pt* *pu* *pv* *pw* *px* *py* *pz* *qa* *qb* *qc* *qd* *qe* *qf* *qg* *qh* *qi* *qj* *qk* *ql* *qm* *qn* *qo* *qp* *qq* *qr* *qs* *qt* *qu* *qv* *qw* *qx* *qy* *qz* *ra* *rb* *rc* *rd* *re* *rf* *rg* *rh* *ri* *rj* *rk* *rl* *rm* *rn* *ro* *rp* *rq* *rr* *rs* *rt* *ru* *rv* *rw* *rx* *ry* *rz* *sa* *sb* *sc* *sd* *se* *sf* *sg* *sh* *si* *sj* *sk* *sl* *sm* *sn* *so* *sp* *sq* *sr* *ss* *st* *su* *sv* *sw* *sx* *sy* *sz* *ta* *tb* *tc* *td* *te* *tf* *tg* *th* *ti* *tj* *tk* *tl* *tm* *tn* *to* *tp* *tq* *tr* *ts* *tt* *tu* *tv* *tw* *tx* *ty* *tz* *ua* *ub* *uc* *ud* *ue* *uf* *ug* *uh* *ui* *uj* *uk* *ul* *um* *un* *uo* *up* *uq* *ur* *us* *ut* *uu* *uv* *uw* *ux* *uy* *uz* *va* *vb* *vc* *vd* *ve* *vf* *vg* *vh* *vi* *vj* *vk* *vl* *vm* *vn* *vo* *vp* *vq* *vr* *vs* *vt* *vu* *vv* *vw* *vx* *vy* *vz* *wa* *wb* *wc* *wd* *we* *wf* *wg* *wh* *wi* *wj* *wk* *wl* *wm* *wn* *wo* *wp* *wq* *wr* *ws* *wt* *wu* *wv* *ww* *wx* *wy* *wz* *xa* *xb* *xc* *xd* *xe* *xf* *xg* *xh* *xi* *xj* *xk* *xl* *xm* *xn* *xo* *xp* *xq* *xr* *xs* *xt* *xu* *xv* *xw* *xx* *xy* *xz* *ya* *yb* *yc* *yd* *ye* *yf* *yg* *yh* *yi* *yj* *yk* *yl* *ym* *yn* *yo* *yp* *yq* *yr* *ys* *yt* *yu* *yv* *yw* *yx* *yy* *yz* *za* *zb* *zc* *zd* *ze* *zf* *zg* *zh* *zi* *zj* *zk* *zl* *zm* *zn* *zo* *zp* *zq* *zr* *zs* *zt* *zu* *zv* *zw* *zx* *zy* *zz*

a Aug. tom. 1. l. 6. Confess. c. 5. mihi pag. 49.
b Sap. c. 5. v. 8.

dulcius fuisset mori, quàm aliquid existima-
tionis acquisita perdere. Jam moriuntur, &
æternùm. Jam demum intelligunt Phryges
serò sapientes extremam fuisse stultitia ho-
norum plumulas colligere, & negligere re-
gnum immortale. Vos ergo, Christiani, non
sic exempla vos sanctiora ducunt ad hono-
res non perituros. Ambitosum Aman alti-
ssimum expectat patibulum.

Verùm tam vaser & nequam est diabolus
tentator, ut quos pileo vel sero plumeo ne-
quit fallere iis serum plumbeum infixis
aculeis & spinis horridum imponat; quos
honorum cupidine non decipit, eos *spiritu*
blasphemæ & miris conscientia angoribus
invadit. Sunt homines bonæ sed simplicio-
ris plerumque mentis, quibus cacodamon
adversus Deum & superos terribissimas &
atrocissimas cogitationes suggerit, quibus
conscientia, præsertim ex se jam ante pa-
vida ita terretur ac perturbatur, ut ejusce-
modi homines rerum suarum trepidi in
maximas adducantur angustias. Nonnun-
quam non animo tantùm ægri, sed ipso
etiam corpore tabescunt; cibus, potus, som-
nus, non ut solebant, eos reficiunt, subinde
tales non procul ab insaniâ & phrenesi ab-
sunt; tædet illos vivere. Nec aded rarum:
hoc viris feminisque contingit. Aliquando
hæc mali origo est: Initio vulnus istud alio-
qui minimè periculosum non satis est de-
rectum. Interea dies noctesque tentatio
velut teredo a rodit & consumit, & quidem
præcipue,

a *Aut Cossus, Holzherrn.*

præcipue
eundem
animi
magnam
Huius
ægri c
1. Ant
verba i
nefand
ideo n
præcep
solent
non di
pit, pro
cogitat
sam, sed
ab eo s
Satis est
na, 3. C
de cons
ros incl
dere con
libet ex
tandem
hac de
tiones
Extrem
salva res
ne tibi i
ceant.
Clima
erudiat t
morans
suarum

præcipue, quod observatum, tempore in-
eundæ orationis, percipiendæ Eucharistiæ &
animi curandi. Hic pessimæ cogitationes
magno impetu consternatos obruunt.

Huic malo mederi non difficile, modò
agri capiant medentis dicta & sequantur.
1. Ante omnia qui eo modo tentatur, sciat
verba illa tam impia, cogitationes illas tam
nefandas, non esse suas sed diaboli, &
ideò non curandas. Prudenter Climacus
præceptiunculas sed salutare instillans: Non
solent eos diaboli oppugnare, inquit, qui
non dimicant cum iplis. 2. Qui liberari cu-
pit, pro certo habeat, non suam animam
cogitationum tam detestabilium esse caus-
sam, sed impurum illum spiritum, ideò quæ
ab eo suggeruntur, contemnenda omnia.
Satis est unum illud respondisse: Vade sata-
na. 3. Quisquis hîc pugnare, & collato pe-
de consertisque armis vult contendere, ven-
tos includere fulgetrum manibus prehen-
dere conatur. Qui hunc spiritum despicit,
liber evadit; qui ei aliter reluctari nititur,
tandem subiacebit. 4. Magno sit solatio, si
hac de re interrogatus: Num illæ cogita-
tiones illi placeant? Animo possit dicere:
Extremè displicent, & odi, & arceo. Hic
salva res. Non igitur, mi Christiane, metuas,
ne tibi ista noceant, si tibi tantoperè displi-
ceant.

Climacus, quem dixi, ut tantò firmius
erudiat tentatos, rem gestam ex fide me-
morans: Homo religiosus, inquit, rerum
suarum satagens & industrius annis vi-
ginti

ginti jejuniis ac vigiliis macerare carnem institit, nec tamen quidquam se profecisse credidit. Etenim blasphemix, & immunditiæ spiritus assiduè illi inhærebat, vexabat, obtundebat nefandis cogitationibus: Demum se imparem hosti censuit insultibus tam malignis & continuis oppugnatus. Hoc ergo cepit consilii. Tentationis suæ voces impias inscripsit chartæ, quam probatissimo seni obtulit legendam, tanquam rei atrocissimæ grande arcanum. Ille interim prostratus in terram, contra obtueri senem non audebat. Cùm verò senex legisset scriptum, subrisit, & unâ jacentem erigens: Pone, inquit, mi fili, tuam manum super oculos meos. Fecit, quæ fuerat jussus. Mox iterum natu senior. Tuum hoc peccatum, ait, mei capitis periculum esto; totum ego in me recipio, quotquot demum annis te oppugnaverit aut oppugnaturus sit. Tu istud unum observa, ut quicquid hujusce suggestionis est, stoccipendas & pro nihilo æstimes. Tam miti documentò ita roboratus est æger, ut antè morbus illius evanesceret, quam ille senis cellâ excederet. Hoc ille ipse, ait Climacus, cui istud contigit, Deo gratias agens mihi retulit.

Ita nimirum diabolus tentator longè astutissimus, quos pileo fertòve plumeo nequit fallere, illis imponere conatur plumbeum: ut quos honorum blandimentis non circumvenit, eos conscientix terroribus irretiat.

a. Climacus gradus 23. de ineffabil. cogitat. mihi pag. 209.

tat. Pug
tùm qui
quia ad
pars ma
diaboli
tat; Qui
ret: In
meo tra
a Pfa

Tenta
d

P El
Mo
ni
gurio, s
sed loc
dicebat
fugitiv
tam ar
miliarit
lam sua
auxiliat
les: Mi p
tur Ild
Solem,
Moses, c
titudine
pugnan

tat. Pugna prima periculofior alterâ, nō tantum quia crebrior & communior, fed etiam quia ad fallendum accommodatior. Verum, pars magna est victoriâ, fcire hæc eſſe mera diaboli tentamenta. Nemo animum demittat; Quifquis tentatur cum Pſalte regio canret: In te eripiar à tentatione; & in Deo meo tranſgrediar murum. a

a Pſal. 17. v. 30.

CAPVT IV.

Tentatoris genius, præcipuæ artes, & diverſæ tentandi fallaciæ.

PElagius interpres è Græco memorat Moſen abbatem tam validis tentationibus à diabolo exagitatum, ut ille turgurio ſe continere amplius non potuerit, fed locum eo temporis habitatum, qui *Petra* dicebatur, cellamque deferens, velut ex acie fugitivus ad Abbatem Ifidorum venerit luctam animi expoſiturus. Hunc Ifidorus familiariter rogavit: Malis ne cederet, ad cellam ſuam rediret, ſuamque pugnam Deo auxiliatori optimo committeret. Cui Moſes: Mi pater, inquit, non poſſum. Illum igitur Ifidorus in locum editum educens: Ad ſolem, inquit, occidentem respice. Fecit Moſes, quod juſſus, & vidit immenſam multitudinem cacodæmonum, qui omnes ad pugnandum & invadendum videbantur paratiſſimi.

ratissimi. Mox iterum Isidorus: Nunc verò ait, sic de oculos & surgentem solem intue-
re. Hic etiam obsecutus Moses innumeros
Angelorum exercitus vidit. Ad hoc specta-
culi digitum intendens Isidorus: En istæ
sunt, inquit, auxiliares copię, quæ nobis
praesidium ferunt adversus omnes hostes.
Plures igitur sunt & longè fortiores, qui nos
adjuvant, quàm qui oppugnant. *a*

In hominibus tentandis tanta est diabo-
li vigilantia & solertia, ut vero nomine ap-
pelleetur *Tentator*. Hujus *Tentatoris* genium
& primas ejus in tentando artes, hoc capite
sub aspectum subjiciemus.

*a Pelag. libell. 18. & uli. n. 12. apud Rosveid.
pag. 638.*

6. 3. I.

Diaboli primarius labor hominem ten-
tare. Quid igitur dicendum de Deo? Quan-
do Israëllem Moses tam aperte commonens:
Tentat vos, inquit, Dominus Deus vester,
ut palàm fiat, utrum diligatis eum, an non. *a*
Pari modo tentavit Deus Abraham. *b* Idem
affirmat sapientia: Quoniam Deus tentavit
eos. *c* Atqui Jacobus Domini discipulus:
Deus intentator malorum est, ipse autem
neminem tentat. *d* Quod Moses ait, Jacobus
negat. Qui conciliabimus partes tam sibi
adversas? In expedito res est. Tentat nos
Deus ut amicus. Hinc rectissimè intentator
malorum

a Deut. c. 13. v. 3. b Gen. c. 22. v. 1.

c Sap. c. 3. v. 5. d Iac. c. 1. v. 13.

malorum dicitur, quia neminem tentat, ut decipiat, aut seducat, sed ut probet & exerceat. Tentat nos diabolus ut adversarius & inimicus, ad præcipitia ducit, ut dejiciat; allicit ut interimat. Hic tentator nobis optinè noscendus, quia reverà innumeri hoc ipso male pugnant, quia hostem suum non nesciunt. Hinc infidias minùs cavent, fallacias non observant, perfidissimo impostori fidunt. Hic sollicitè admonens Pàulus: Ut non circumveniamur, inquit, à satanà; non enim ignoramus cogitationes eius. ^a

Experientissimus tentator est diabolus. Hoc nominis Matthæus illi tribuit. Et accedens tentator dixit. ^b Quemadmodum verò Poëtæ nomen Virgilio, Oratoris Tullio, Philosophi præ omnibus aliis attribuimus Aristoteli, ita nomen Tentatoris ex affe convenit diabolo: Allicere, tentare, decipere, illius artes & munia sunt. Syncletica sancta femina, Pelagio teste, solebat dicere: Adversus dæmones nos undequaque armatos esse convenit. Foris & intus oppugnatur. Nam uti navis aliquando irruentium fluctuum mole obruitur, non rarò intrinsecus augescente nimium sentinâ mergitur; ita & nos quandoque operum extra commissorum iniquitate damnatur, sæpe latentium nequitia cogitationum in exitium adducimur. Ideo necessarium est non solum extra spirituum immundorum impetus observare, verum etiam cogitationum intimarum

^a 2. Cor. cap. 2. v. 11.

^b Matth. cap. 4. v. 3.

marum immunditiem exhaurire. *a* Civitas, quæ non tantum ante incœnia, sed intra portas intestinum habet hostem, excubiis eget accuratissimis: ita planè cum diabolus non oculos solum & aures & linguam & manus, sed etiam voluntatem atque intelligentiam sollicitet ad malum, & pravarum cogitationum aliquot myriadas in animo serat, summâ opus est vigilantia. Quod Petrus Chrysologus exponens: Diabolus, inquit, non quarit hominem, sed hominis interitum quarit. Ille malis nostris gaudet, surgit ruinis nostris, nostris vulneribus convalescit, nostrum sanguinem sitit, nostrâ saturatur ex carne, nostris vivit ex partibus. Diabolus hominem non vult habere, sed perdere. Quare? Quia ad calum, unde ille cecidit, non vult, non fert, non patitur *b* hominam pervenire. *c*

Hinc *subtilissimè* tentat. Nonneminem illecebrosâ carnis suggestione ita impugnat, ut non cupiat tentando vincere, sed ut homo tentationis victor, vanâ gloriâ sese efferat: hoc ille cupit, hoc quarit. Et quàm istud subtiliter? Subtilem hanc vafritiem Bernardus explicans: Ergone, inquit, bestia sumus nos? Bestia prorsus. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus. Bestia profectò sunt homines, oves errantes, non habentes pastorem.

a Pelag. libell. II. num. 33. apud Rosvveid. pag. 611.

b Quantum in se.

c Petrus Chrysol. serm. 96. mihi pag. 254.

D
pastorem
Sciolum
cui vena
sunt ven
mi & ne
mi. Ven
diantur,
tum. Ipl
astutissim
fraudis, i
stia, sic a
bet altut
taxat, qu
gitatione
datum e
rum. C
Dei, v
sensus ad
sequi cor
re in sen
adhuc v
ecce, quia
quisnam
Ostenda
ipse eni
cogitatio
le, quis si
inquit, d
in tentat
gone laque
culi? Heu
hoc laque
qui dolen
titi, & a

pastorem. Quid superbis, ô homo? Quid te Sciolum jactas? Vide quia bestia factus es, cui venandæ laquei præparantur. Sed qui sunt venatores isti? Venatores utique pessimi & nequissimi callidissimi & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant ut audiantur, sed sagittam in occultis immaculatum. Ipsi restores sunt tenebrarum harum, astutissimi versutiâ & malitiâ diabolicæ fraudis, ita ut sicut est ante venatorem bestia, sic ad eorum comparationem sit quilibet astutissimus hominum, præter eos duntaxat, qui cum Apostolo non ignorant cogitationes eorum, quibus in Dei sapientiâ datum est fraudes deprehendere malignorum. Obsecro vos novellæ plantationes Dei, vos qui nondum exercitatos habetis sensus ad discretionem boni & mali, nolite sequi cordis vestri judicium, nolite abundare in sensu vestro: ne vos tanquam rudes adhuc versutus ille venator decipiat. Sed ecce, quia jam venatores & bestias novimus, quisnam sit laqueus iste, quærendum est. Ostendat nobis Apostolus laqueum istum, ipse enim venatorem illorum non ignorat cogitationes. Dic nobis, inquam, beate Paulè, quis sit laqueus iste diaboli? Qui volunt, inquit, divites fieri in hoc sæculo, incidunt in tentationes, & in laqueum diaboli. Ergone laqueus diaboli divitiæ sunt hujus sæculi? Heu quàm paucos invenimus, qui ab hoc laqueo liberati exultent, quàm multos qui dolent, quòd parum sibi videntur irretiti, & adhuc quantum possunt, ipsi se involvere

volvere & intricare laborant. Ita laqueos & pedicas amplectimur pro aureis & gemmeis armillis. Tentationes diaboli subtilissimæ.

Protogenes pictorum celeberrimus, quod Plinius narrat, Rhodi vivebat, quò cum Apelles adnavigasset, avidus cognoscendi opera ejus, famam sibi tantum cogniti continuo officinam petiit. Aberat ipse sed tabulam amplæ magnitudinis in machinam aptatam picturæ, anus una custodiebat. Hæc Protogenem foris esse respondit, interrogavitque à quo quasitum diceret. Ab hoc, inquit Apelles; arreptoque penicillo lineam ex colore duxit summæ tenuitatis per tabulam. Reverso Protogeni, quæ gesta erant, anus indicavit. Ferunt artificem protinus contemplatum subtilitatem, dixisse: Ergo Apelles Rhodum venit? non enim in alium cadit tam absolutum opus. Mox & ipse Protogenes alio colore subtiliorem lineam, in illâ ipsâ telâ duxit præcepitque abiens, si rediret vir ille peregrinus, ductum tenuioris lineæ ostenderet, adieceretque hunc esse, quem quæreret. Atque ita evenit. Revertitur enim Apelles, sed vinci erubescens tertio colore lineas secuit, nullum relinquens amplius subtilitati locum. At Protogenes victum se confessus, in portum devolvit, hospitem quærens. Placuitque sic eam tabulam posteris tradi, omnium quidem, sed artificum præcipuo miraculo.

2 Bern. tom. I. serm. 3. in psal. 90. mihi pag. 674.

ptam eam constat priore incendio domus
 Cæsaris in palatio, a vide ante à nobis spe-
 ctatam, spatiosiore amplitudine nihil aliud
 continentem, quàm lineas visum effugien-
 tes, inter egregia multorum opera, inani si-
 milem & eo ipso allicientem tanto subtili-
 tatis prodigio. a Uti artifices isti lineas pin-
 gebant, ita diaboli tentationes adornant
 subtilissimas & reverà visum effugientes.
 Sed singulares aliquot tentandi modos &
 technas, quibus utitur, particulatim ape-
 riamus.

a Plin. l. 35. Nat. hist. c. 10. mihi pag. 737.

§. II.

I. *Sub necessitatis velo tentat.* Quàm mul-
 tos aggreditur speciosis dictis illis: Pauper
 es, & multa te premit necessitas; tu jam vide,
 qui te alas. Rarò calum pluit pauperibus: opu-
 lenti plerumque tantum habent avaritiæ
 quantum pecuniæ. Perit liberalitas inter
 homines. Nemo gratis vel buccam panis
 porrigit. Circumspice igitur, unde vestem
 pares & alimoniam. Ita blandè inserpit hæc
 tentatio, ut demum furta, usuræ, aliæque
 artes improbæ hoc honestatis pallio tectæ
 censeantur non iniquæ. Necessitas, aiunt,
 non habet legem. Ita nobiles sed egenæ vir-
 gines, ita viduæ juniores, aliæque feminae, ut
 egestatem fugiant, frontem exuunt, & vena-
 lem vulgant pudicitiam. Nimirum ut cor-
 pus fervent jugulant animam. Paupertas,
 aiunt, eò nos adigit. Pessima & stultissima
 commutatio, vendere animam, ne operi-
 mentum

mentum desit corpori. Ita quotidie dum mensam accumbimus, dum cibum potumque sumimus specioso necessitatis nomine, in cibo potumque metas temperantiæ transulimus. Prandia cenæque nostræ tentationibus assiduis plena sunt. Hic ergo assidue cum regio psalte precandum: De necessitatibus meis erue me. *a*

II. *Ad cuiusvis sese inclinationem attemperat.* Talem aviculis cibum ministrat, talem pisciculis escam objicit, qualem scit appetituros. Est qui nummos amet: huic si monetam monstras, quocumque lubuerit eum, facillime pertrahes. Alius honorum appetentissimus, laude & inani aurâ gloriæ mirificè pascitur. Iste verò patinas & calices sectatur; hic à vino velut stipula à succino trahitur. Aliis voluptates sunt, quod ferro Magnesi à voluptatibus ad omnem criminum turpitudinem ducuntur. Alius canes & equos intemperanter amat: hic tesseras, fritillum, pictas chartulas, alveum lusorium an oblectamenti habet. iste pascitur colloquiis, ille conviviis indulget, alii nitorem vestitium cupant;

---- trahit sua quemque voluptas. *b*
Florentem cythisum sequitur capella, saccharum & amygdales simia; Ramum viridem, inquit Augustinus, ostendis ovi, & trahis illâ; Nuces puero demonstrantur & trahitur. Et quod currit, trahitur, amâdo trahitur. *c* Ita

a Psal. 24. v. 17. *b* Virg. ecloga 2. sine.

c August. tom. 9. in Ioan. post initium tract. 26. de cap. 6. mihi pag. 92. sine.

omni
ribus ac
actissim
noverit
plura

III. Ea
bilissimus
stissimum
go ferien
berandum
hac sele
riat, qui d

IV. Oc
dat eas, su
& invitari
gredere,
ingredere
fide, inqui
fatuus est
consider.

V. Obr
mole press
gnandi ab
est, non fu
vexatione
non possu
dio; dedan
tot dolorib
censuit,
tiam pertr
rentator.

quantum
VI. Sep
semisomne
26. de cap.

omnino diabolus suis quemque trahit amoribus ac propensionibus, quas ille novit exactissime; & longè melius, quàm suas ipse noverit homo. Sed de hoc paullo post plura.

III. *Eà quemlibet parte oppugnat quâ debilissimus est.* Lupum aiunt faucibus robustissimum esse, infirmissimum tergo; hinc ergo feriendus; lupi tergum, non fauces diverberandum. Diaboli tergum nostra caro est; hac sese tegit, & abscondit. Hanc igitur feriat, qui diabolum vult percussum.

IV. *Occasiones offert delinquendi; commendat eas, suadet arripiendas: Januam pandit, & invitans ad ingressum: Tu tantum ingredi, ait, mi homo, patens cernis ostium, ingredi. Ponit fellam: Tu modò hinc confide, inquit, tibi hæc quies est parata. Qui fatuus est, & sui negligens, ingreditur & confidet. Hic victus est.*

V. *Obruere malis nititur tentatum, ut eâ mole pressus omnem animum ulterius pugnandi abjiciat. & ipse sibi dicat: Adsum est, non sum ferendo amplius tam continuas vexationes; tot hostiles impetus sustinere non possum. Hæc nimis diuturna est obsidio; dedam me hosti. Ita Jobum tot morbis, tot doloribus, tot annis adeò fatigandum censuit, ut in apertam demum impatientiam pertraheret. Sed spe suâ frustratus est tentator. Patientiam Jobus non excussit, quantumcunque graviter & diu tentatus.*

VI. *Sapè subito imparatum, oscitantem, semisomnem, ut prado & latro invadit. Hebraus*

bravus rex David postquam suaviter fuisset meridiatus, in solario deambulabat otiosus, nec ullum scelus animo coquebat; non libidines, non cædem meditabatur. Sed ecce mox adfuit tentator, & nullas insidias metuentem aggressus, oculos primùm in vicinam viridarium, deinde in lavantem feminam traxit. Hinc libidinum flammæ, hinc incendium fœdissimum vix ullis lacrymis extinguendum.

VII. *Suadet; quod in se bonum, sed ratione temporis vel persona, vel loci occultè malum est.* Nonnunquam temptationis bonus est finis, sed mala sunt, quæ medio intercurrunt. Exempli gratiâ: Ut eleemosynas quis erogat, pecunias undecunque per fas & nefas corrogat. Finis bonus, sed via ad finem non bona. Pari modo: Eleemosynas quis largitur, ne avarus habeatur. Hic via quidem bona est, sed viâ finis est malus. Ita diabolus tentator exomologesin suadet, sed imperfectam & sacrilegam.

§. III.

VIII. *Consilii sui plerunque plurimas adfert rationes, sed fucatas.* Hebræis Pontificibus totique curiæ Solimæ magnificis rationibus, persuasit Christum licet hominem innocentissimum omni jure occidendum. Causarum causâ fuit illud Orbis idolum, *Ratio statûs*. Hinc acervatæ rationes illæ: Vir iste undequaque omnes ad se trahit; ex omni vicinâ regione ingens ad eum concursus est; plerunque multa millia conciones

conciones
jam tota
hic ipse
præcipue
odiose
blice tra
pta voce
rum, Ger
Sepulchr
Hæc talia
Phariseo
conciat.
signa pat
hoc nesci
latus .
mox ade
tent, sanc
tem nost
ment. C
quod. ma
mali elim
illum Gal
mus. Ita
Alioqui
certe pro
ne quid
gionum
ut omnis
Ita Cayph
inquit, r
quia expe
pro popul

a Mat
b Ioan

conciones illius frequentant. Fama de illo jam totam pervasit Syriam. Quam porro hic ipse vir acerbus & contumeliosus est præcipue in magistratum sacrum; quam odiose priscas & Pharissæas religiones publicè traducit? An non ab ore illius excerptæ voces illa? Serpentes, Genimina viperarum, Generatio mala & adultera, Hypocrite, Sepulchra dealbata, Cæci & cæcorum duces? Hæc talia ore pleno in Legisperitos, Scribas, Pharissæos effundit, & plebem adversus eos concitat. Deinde homo est thaumaturgus & signa patrat grandia, sed quâ virtute? Neque hoc nescire potest Syria præses Pontius Pilatus. Quod ubi Romani fuerint odorati, mox aderunt, nosque magis sub jugum mittent, sanctissimum templum eripient, gentem nostram omnem & regionem oppriment. Quapropter res nostras agamus, & quod magistratum decet, initia nascentis mali eliminemus solerti vigilantia. Virum illum Galilæum Nazarenum è medio tollamus. Ita factiosa illius conciones cessabunt. Alioqui hostem inquilinum alimus. Res certè proximè seditionem est. Mature igitur, ne quid Respublica detrimenti capiat, religionum Novatorem in crucem tolli curemus, ut omnis plebs videat se splendide decepta. Ita Cayphas in pleno Patrum confessu: Vos, inquit, nescitis quidquam, nec cogitatis, quia expedit nobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. *b* Si

H 2

VIRUM

a Matth. c. 23. v. 23. & seqq.

b Ioan. c. 11. v. 50.

virum hunc vivere sinamus, in totius gentis perniciem id verget.

An non speciosi Juris tituli sunt isti? Profecto speciosissimi. Ita parricidale, summum facinus adumbratis, sed tamen formosis rationibus fuit velatum. Ita diabolus tentationes suas, & multos scelerum milliones vendit sub palliolo virtutis. Nos interim blandimur nobis, dum seipsum quisque solatur hoc fucō: Id respicio, id curo, has facti causas, has rationes habeo. *a* Sed non continuo licitum, quod certis de causis factū, nisi bonæ ac probatæ sint causæ. Nec satis est posse rationes adferre rei malè gestæ; quis enim hoc non potest? Et quanti sunt, qui cum ratione furunt? Hoc diabolo solenne ac quotidianum est, tentationes & scelera rationibus fucare, hamum escæ tege-re, utilitatis aut honestatis, aut etiam necessitatis mantelum deformitati vitiorum injicere.

IX. *Peccatum, antequam committatur, extenuat, infinitam Dei misericordiam deprædicat*: Non est, inquit, tam grande hoc facinus atque tu putas, & insuper facillimum ad pœnitentiam recursus. Quid obsit, hoc audere, cum idem & alii faciant? Quandoque artis est aut prudentiæ, aliquantulum à lineâ exerrare. Aude; & occasione oblatâ frueri. Concedendum aliquid naturæ. Offensiuicula tantilla misericordiam divinam quovis gemitu sibi propitiat. Ergo aude. Peccatum verò jam patratum immaniter exagge-

a Ich hab meine anse Bedencken.

exagger
lem &
rebus
pœniter
rat, in
dum ab
ob caus
cum ven
ignoram
mus &
gnæ diff
& vider
mus exp
ad lectu
magno
mendum
stris ipse
versu nos
desides,
nostris i
hanc esse
oculis no
potissim
brios esse
dem ho
niss un
tare poss
quod red
qui enim
tur. Veru
delitatis

a 2. C
b Chr
10, mibi

exaggerat, Dei misericordiam velut exilem & arctam contrahit, ut miser homo rebus suis diffidens animum abjiciat, poenitentiam ut rem difficillimam differat, interea noxas augeat, ita in profundum abeat, unde non facile emergat. Hanc ob causam sollicitus Paulus: Ut non circumveniamur à satanâ, inquit, non enim ignoramus cogitationes illius. *a* Astutissimus & subtilissimus est, atque quod pugnae difficultatem auget, in insidiis latet, & videri non potest. Quod Chrysostomus expendens: Si serpentem, inquit, ad lectum nostrum latitare sciremus, hic magno admodum studio ad illum perimendum ferremur: diabolo autem in nostris ipsorum animis latitante, nihil adversi nos pati arbitramur, sed supini ac desides, animisq̄ue concidentibus, malis nostris indormimus. Cujus rei causam hanc esse arbitror, quòd illum corporeis oculis non contuemur, quanquam hoc potissimum nomine vigilantes nos ac sobrios esse oportebat. Nam sensibilem quidem hostem facile declines: at invisibilem, nisi undique armati fuerimus, difficile evitare possumus: & quidem ob id potissimum, quòd recta ille depugnare non novit: alioqui enini è vestigio à nobis victus caperetur. Verùm amicitiaè identidem specie, crudelitatis venenum ejaculatur. *b* Idcirco ad pugnam

H 3

a 2. Cor. c. 2. vers. 11.

b Chrysost. tom. 4. in c. 6. epist. ad Rom. hom. 10. mihi pag. 90.

pugnam semper paratum esse oportet. Et gladius & scutum nunquam non in manu sit. Adjutor Deus assidue vocandus; in illo auxilium est pugnanti; nec vinci potest, qui sic pugnaverit.

CAPVT V.

Tentatori vires augent humana infirmitas, & naturales cujusque propensiones.

SI quis aviculas ad aucupatoriam aream convolantes ita moneret: Cavete o simplices: esca vobis offunditur, & convivium instruitur, sed caras penderis symbolas. De capite vestro agitur. Subito concurrent retia, & involvent captas. Cavete hoc epulum; merissima est tentatio. Caveant utique si saperent, præsertim sic monita. Si quis & pisces, indociles alioqui animantes de insidiis præmonens nassam & hamum singulariter cavendum diceret, nec nassam facile nec hamo fallerentur. Si quis ambulanti per hortum acclamaret: Cave, latet anguis in herbâ; læderis si contigeris. Ita monitus cautissimos pedes figeret, ut latentis colubri venenum evaderet.

Si quis Amasæ viro militari dixisset: Cave Joabum ducem, accinctus est gladiolo, qui tuo lateri minatur, purpurabis illum tuo sanguine,

fanguis
tentissim
Rex An
chabæu
positis
exercitu
est pars
& alia p
ordinate
Christi
à Scribis
Cavete
in concil
vos. & C
dividens
& caver
abundan
quæ poss
Judas
turbam
præmon
tenderet
humanis
eum, in
cavendu
agendum
gebent
lertimi
magistri
tione dia
a 2. R.
c Ma
d Lu
e Ma

anguine, ni caveas. Cavisset equidem attentissimus ad omnem occursum Joab. *a* Rex Antiochus cum audiisset Judam Machabæum ducem cum copiis in aciem dispositis adversus se tendere, & ipse suum exercitum digessit in ordinem. Et distincta est pars exercitus regis per montes excessos, & alia per loca humilia: & ibant caute & ordinate. *b*

Christus aliquoties suos monuit: Cavete à Scribis; Cavete à fermento Pharisaorum; Cavete ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt vos. *c* Cum interpellaretur à quopiam ob dividendam hæreditatem: Videte, inquit, & cavete ab omni avaritiâ; quia non in abundantia cujusquam vita ejus est, ex his quæ possidet. *d*

Judas ipse mercator nequissimus, cum turbam sceleratam in Olivetum duceret, præmonuit, ad datam tesseram solerter attenderent, virum esse mirabilem, qui norit humanis sese oculis subducere; ideo: Tenete eum, inquit, & ducite caute. *e* Videndum & cavendum quando cum hostibus vaferrimis agendum. Hoc ipsum hætenus nostra urgebant monita: Cavete à demonibus; celerissimi sunt & versutissimi mille artium magistri. Jam supra ostendimus, quâ ratione diaboli Cupedinos, Aurifices, &

H 4

Pileones

a 2. Reg. c. 20. v. 9. *b* 1. Machab. c. 6. v. 40.

c Matth. cap. 10. v. 17.

d Luc. c. 12. vers. 15.

e Marci c. 14. vers. 44.

Et
in manu
s; in illo
test, qui

ana in-
que

in aream
e ô sim-
& convi-
tis sym-
bitò con-
Cavete
o. Cave-
sic moni-
oqui ani-
assam &
eret, nec
t. Si quis
Cave, la-
tigeris. Ita
ut laten-

ffer: Cave
tiolo, qui
illum tuo
anguine,

Pileones agant; deliciis, divitiis, & ambitu rentent. Sed quoniam hi hostes nostri oculorum fugiunt obtutum, quò meliùs è tenendi modo noscantur, ampliùs describendi sunt. Hoc ergo capite declarandum, quàm constanter & assiduè homines impugnant, & quàm exquisitè ac impigrè humanas observent propensiones.

6. I.

Quàm diabolus exitium nostrum ardenser sitiat, Chrysofomus non secum duntaxat voluens, sed & auditoribus pro suggestu edisserens: Non satis erat diabolo, inquit, hominem factum esse mortalem, mortis genere majorem facere luctum aggrediebatur, & ut Cain fieret fratricida, persuadebat. Festinabat enim & cupiebat videre sententiam in opus prodire, qui nostris nunquam malis exfatiatur: quemadmodum si quis captivum habens inimicum, & prolata videns damnatum sententiã, priusquam urbem exeat, properet & intus jugulatum videre, neque congruum tempus expectet: ita tum quoque diabolus licet audisset, quòd in terram homo reversurus esset, optabat & aliquid majus cernere, coram patre filium morientem, & germanum interimentem germanum, & pramaturam violentamque necem. Vides quantis fuit ministris malis invidia? qualiter insatiabilem diaboli mentem implevit, & ei tantam apposuit mensam, quantam is cernere concupivit. ^a

Cùm

a Chryf. tom. 5. hom. 53. ad pop. Ant. medio.
mihî pag. 303.

Cùm
agro iter
bus infe
tantibus
serant r
hospitiis
JESVM
tare div
immigra
(quod M
rant) ex
impetu a
& mort
fuisse ad
do, hic
tum lice
bus? tua
noxia. In
proderit
cuisse. H
tum, quo
nem sui
pellunt.
præcipi
exitium
struunt.
Nequ
res, sed
hostes su
rem exe
mi malo
res sunt.

a Ma
Luc. 6. 8.

Cum Christus Dominus in Gerasenorum agro iter faceret, duo viri à malis dæmonibus infessi è monumentis provolarunt, agitantibus furiis nimis quàm truculenti. Senserant nimirum inferni lemures è suis sibi hospitiiis migrandum. Quocirca Dominum JESUM rogare instituerunt, liceret sibi mutare diversoria, & ex humanis corporibus immigrare in porcos. Permissum est. At illi (quod Matthæus, Marcus & Lucas memorant) exeuntes abierunt in porcos, & ecce impetu abiit totus grex per præceptum in mare: & mortui sunt in aquis. ^a Affirmat Marcus fuisse ad duo millia porcorum. Dicebit, credo, hîc quærare: Cur obsecro, Domine, tantum licentiæ permisti tam sævis prædombus? tua hastenus miracula nemini fuerunt noxia. Imò & istud, dixerit Christus, plus proderit, quàm fronte primâ censeatur nocuisse. Hîc enim vel oculis nostris monstratum, quomodo isti ex inferis tyranni hominem sui juris factum exagitent: eò enim impellunt, ut illum in mare sulfureum, igneum præcipitent. Hoc modis omnibus agunt; exitium nobis, idque æternum cupidissimè struunt.

Neque verò subtilissimi tantum tentatores, sed vaserrimi, fallacissimi, insidiosissimi hostes sunt, & quod omnem nobis torporem excutiat, assiduissimi ac perseverantissimi malorum omnium suasores & impulsores sunt. Canit olim rex Psaltes: Misit Dèus

H 5 mise;

^a Matib. c. 8. v. 32. Marcic. 5. v. 13.
Luc. c. 8. v. 32.

misericordiam suam, & veritatem suam, & eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus. ^a Quid hoc rei? si à Deo liberatus, cur non dormivit securus & in utramque aurem? Hic Hieronymus interpres: Hi leones, inquit, sunt demones, qui non solum ante partam victoriam, sed etiam post illam attentissime cavendi. Nec enim superati cedunt, sed alias atque alias machinationes repetunt, occasionem nullam negligunt, nullus insidiarum finis. Nam etsi decies, etsi tricies aut quinquagies, etsi centies aut sexcenties, etsi millies, bis millies, ter millies & sæpius victi sint, usque tamen redeunt & aleam tentant. Jam primum repulsi, mox tamen adfunt iterum, velut importunissima muscæ, quæ toto prandio cenave centies abactæ centies eundem locum insident. Hic nunquam dormiendum quando tam vigilans hostis, tam vicinus semper imminet. Hic nemo sibi ullam promittat securitatem; hi hostes nec ad horulam quidem omittunt nos vexare. Miramur selem murium venaricem pati famem & totos subinde dies herere impastam ad musculi foramen; hic potius miremur Angelum olim longè formosissimum tot annis animulæ unicæ insidiari, ne momento quidem opportuniore neglecto. Non enim comedit, nec bibit, nec dormit pervigil insomnis draco.

Beatus Lucas triplicem Christi Domini tentationem comemorans: Et consummatâ

omni

^a Psal. 56. v. 4. & 5.

omni t
illo, usq
Arma n
to, jam
Hinc T
quadrage
tentatum
tuerit;
mam ju
stabilis
men pub
discessu
ut incau
Hai. Cui
civitas
confessi
runt & t
agit, qu
improvi
instaurat
tentaret
Mentitu
fallacissi
victus,
Quod
vadit,
quiores
interpre
stis, po
certame
ne ad t
a Luc.
c Ma
d Lu

omni tentatione, inquit, diabolus recessit ab illo, usque ad tempus. *a* Perinde si dixisset: Arma non depono, jus tentandi non remitto, jam quidem pugnâ cedo, sed rediturus. Hinc Theologorum aliqui censent, totis quadraginta diebus Christum tam acriter tentatum, ut literis id consignari non potuerit; eo autem tempore transacto formam humanam induerit tentator, & spectabilis prodierit ad conflictum & certamen publicum. Ita solet hostis nequissimus, discessum & fugam simulat; repente redit ut incautum obruat, sicut Josue civitatem Hai. Cùmque elevasset clypeum ex adverso civitatis, insidiæ quæ latebant, surrexerunt confestim; & pergentes ad civitatem, ceperunt & succenderunt eam. *b* Ita & diabolus agit, qui non solum fallacissimus, sed & improvisus ac importunissimus tentationes instaurat. Cùm Christum in fastigio rupis tentaret: Hac omnia, inquit, tibi dabo. *c* Mentitus est; nec enim dare potuit, quæ fallacissimè promisit. Et quamvis abierit victus, rediit tamen perquam importunus. Quod divinus Lucas pariter testatur: Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se: Et ingressi habitant ibi. *d* Hic interpretes Beda: Sæpe, inquit, antiquus hostis, postquam menti nostræ tentationem certamen infixerit, ab ipso suo certamine ad tempus recedit, non ut illarum ma-

H 6

litia

a Luc. c. 4. v. 13. *b* Josue c. 8. v. 19.

c Matth. cap. 4. vers. 9.

d Luc. cap. 11. v. 26.

litia fidem præbeat, sed ut corda, quæ per quietem secunda reddidit, repente rediens facilius inopinatè irrumpat. *a*

a Beda super c. 11. Lucæ.

§. II.

Adhæc perseveranter admodum tentat diabolus. Cum enim ab Angelo Hussæ regionis præfide interrogaretur: Unde venis Satana: Circuivi, ait, terram, & perambulavi eam. *a* Per circuitus gyrum, ait Gregorius, solet laboris anxietas designari. Satan ergo laborans terram circuivit, non enim se pervolasse sed perambulasse dixit. *b* Quemadmodum dux belli civitatem obequitans, quidquid immunitum lustrat, ut illac incursionem faciat: ita diabolus nos circuit, ut exploret, quam partem impressione incurset, idque indefessus planè constantiâ peragit incredibili. Energumenus ille, quem Marcus memorat occurrisse Christo, domicilium habebat in monumentis, & neque catenis jam quisquam poterat eum ligare: quoniam sæpe compedibus & catenis victus dirupisset catenas, & compedes comminisset: & nemo poterat eum domare. Hunc interrogavit Christus: Quod tibi nomen est? Et dicit ei: Legio mihi nomen est, quia multi sumus. *c* Mi Deus, hominem unicum multa millia diabolorum, legio tota impugnet & occupet?

a Iob. cap. 1. vers. 7.

b Greg. l. 1. moral. c. 3. mihi pag. 333.

c Marc. c. 5. v. 3. & seqq.

occupet? unus dæmon legioni hominum
toti suffecerit. Quanta hæc fitis perdendæ
gentis humanæ!

Ingressus Christus urbem Galilæam Ca-
pharnaum, docuit in synagogâ. Hic homo à
malò dæmone infessus exclamavit: Quid
nobis & tibi, JESV Nazarene? Venisti per-
dere nos. *a* Ita illi duo Energumeni clama-
verunt: Quid nobis & tibi, JESV, fili Dei?
venisti huc ante tempus torquere nos. *b* Ex-
pulit, non torfit eos novis suppliciis. Sed
fatis hoc tormenti erat cogi humanum ho-
spitium deserere; salutem nostram perditio-
nem suam interpretantur. Hinc Paulus ad
vigilantiam nos expergefaciens: Non est,
nobis, inquit, colluctatio adversus carnem
& sanguinem, sed adversus principes & po-
testates, adversus Mundi rectores & tene-
brarum harum, contra spiritualia nequitie
in cælestibus. Propterea accipite armaturam
Dei, ut possitis resistere. *c* Induite vos arma-
turam Dei, ut possitis stare adversus insidias
diaboli.

Verissimi sunt illi gemitus: Heu qualis
est hæc vita, ubi non desunt tribulationes
& miseria; ubi plena laqueis & hostibus
sunt omnia? Nam unâ tribulatione seu ten-
tatione recedente, alia accedit: sed & priore
adhuc durante consuetu, alii plures superv-
niunt, & insperatè. *d* Magna est nostrorum
hostium

a Luc. c. 4. v. 34. *b* Matth. c. 8. v. 29.

c Ephes. c. 6. v. 12.

d Thomas de Kempis l. 3, Imitat. Christi,
c. 20. 11179. 3.

hostium potentia. Natura eorum quaritur? Spiritus sunt. Forma? videri non possunt. Indoles? nequissimi, vaferrimi. Potestas? Mundi rectores, Fraudes, Tenebrarum principes. Locus? Ex aëre in nos irruunt. Hoc bellum nullis foederibus conciliandum, nullis sopiendum induciis. Basilius ad bellicam circumspeditionem excitans: Athleta es, inquit, attende ipsi. In adversarium immotum oculum intendito fixius. Animo non sis supino aut concidenti, sed arrecto; non dormituri, sed pervigili ac sobrio, qui nôrit sibi præesse. *a* Ergo attende tibi, & huic pugnae. *b* Cùm tota in nos ruant acies, quo animo torporem & delicias sectamur? Chrysothomus ad vigilantiam acriter extimulans: Sobrii estote, ait, & vigilate. Nemo dormiens coronabitur, neque recumbens & stertens bravium capit: sed pulvere, & plagis squalens ipse apud Agonothetam prius invenitur, vulnera gerens, & sanguinem ostendens defluentem. Unde postquam experientiã didicimus, quàm sit grave & difficile diaboli miniterium (fugit enim vigilantem, & dormientem spoliat) ne des somnum oculis tuis, nec palpebris dormitationem, ut salveris velut dorcas ex cassibus, & velut avis ex laqueo. Fugiamus, inquam, vitæ hujus laqueos & curas, & velut Mundo abrenunciantes nil carnale circumferamus: multa enim diaboli insidia. Adversarius

noster

a Basl. in c. 15. Deuteron. Attende & audi Israël. *b* 1. Tim. c. 4. v. 16. Hinc doctrina, Apostoli verba sunt,

nos
circum
frangat
astutias.
tatione
rum. No
ris coron
stinet u
tans At
ciens. a
manipu
semina
cientes
spe rob
domum
farius e
ne ascer
sunt ipsi
Inter
cercopit
hendit;
irretit.
minis p
dit ab e
qui se l
tic tent
quem c
censeat;
se prop
avaritia
tales cu
penitiã

a ch
misi pa

noſter diabolus, inquit, tanquam leo rugiens circumit quarens, non quem mordeat vel frangat, ſed quem devoret. Fuge diaboli aſtutias, & dic Domino: In te eripiar à tentatione, & in Deo meo transgrediar murum. Ne fugias itaque laborem, ut aſſequaris coronam. Mercator non deficit, ſed ſuſtinet undas, ut pecunias inveniat. Decertans Athleta generoſè fert vulnera, reſpiciens ad coronam. Agricola non invenit manipulos, niſi priùs per proprios ſudores ſemina mittat. Similiter in cælum reſpicientes nihil putant tribulationes bonorum ſpe roborati. Vigilantiâ tibi opus eſt, ut domum tuam à latrone cuſtodias. Adverſarius enim diabolus te ſupplantare quærit, ne aſcendere poſſis, unde ille cecidit. Multæ ſunt ipſius artes.^a

Inter has ſingularis illa: Bovem cornu, cercopithecum caudâ, aſinum auribus prehendit; ſua quemque naturali proclivitate irretit. Ita diabolus cognitâ cujuſque hominis propenſione vim ſuæ tentationi addit ab eâ re, quâ quiſque magis afficitur. Ita qui ſe honoribus & dignitatum nitore ſentit tentari, ad ſuperbiam ſe pronum credat; quem cibi tentant, ad gulam ſe proclivem cenſeat; quem libido ſtimulat, ad luxuriam ſe propenſum judicet; quem pecunia trahit, avaritiæ aliquid in ſe latere ſuſpicetur: has tales cujuſvis propenſiones diabolus novit penitiùs, quàm nos ipſi. Itaque hic piſcator

eam
a Chryſ. tim. 5. hom. 23. ad pop. Antioch.
mibi pag. 166. & pag. 176.

eam hamo infigit escam, quam scit appetituros pisciculos. Avaro nummos & lucra, ambizioso & superbo laudes, encomia, favores, libidinoso familiaritates suspectas, & gratas voluptates, gulo epulas & pocula, iracundo discordias & rixas, lusori focios & lusûs supellectilem, desidi & ignavo ferias, otium, quietem ingerit; alios mœrore, hos gaudio, illum timore, istum audaciâ, hunc securitate nimiâ sternit, attentissimus ad singulorum affectus, quis scilicet in quolibet præpolleat. Ita Catilina factiosorum Romæ coryphæus cuilibet ea promisit, quæ ipsi videbantur gratiora, sive opes, sive munia, seu dignitates; ita Mahometus Asiæ pestis, non ignorabat humanam indolem ad voluptates propensissimam; has ipsas confertim promittebat. Hinc illud longè mirrissimum quomodo tandem Apostoli austeram Evangelii disciplinam successu tam felici per Orbem sparserint, cum ea sequiori natura prorsus contraria, amorem paupertatis, corporis afflictationem, fugam voluptatis, sui odium, inedia, vigiliis, sui contemptum doceat.

§. III.

Ruffinus Aquileiensis, Pelagius interpres, Paschasius diaconus ex æquo perquisitè rem scitu dignam ita memorant. Macarius abbas dum solitudinem superiorem solus habitaret, inferior enim à plurimis frequentabatur, nocte appetente cacodæmonem humanâ specie, & ad luxum dissectâ veste contra

se

se grat
gans: C
ista tot
la, tot
Cui da
las a &
primun
tertiun
nullum
eodem
pharma
tus: Et e
Cui lar
Eorum
ris est.
spondit
inter no
quàm p
bus ad i
ri, cont
tione. N
lum ho
ille ad
ni que
quomo
cum De
mi pate
rim. Sec
cogitati
quod re
lud ad o
peritissi

a G
b Ruff

se gradientem vidit. Hunc senex interrogans: Quò veterator tendis, inquit, & quid istæ tot ampullæ, quid tot sibi volunt vascula, tot pyxidulæ, quas lateri appensas geris? Cui dæmon: Fratribus tuis, ait, ferò matteolas & scitamenta, sed eâ varietate, ut si primum nauseent, mox porrigam secundum tertiumve; nec fieri potest, ut ex omnibus nullum placeat. Cum dicto abiit. At senex eodem loci permansit, dum rediret stygius pharmacopola. Redeuntem denuo allocutus: Et quí habent fratres, inquit, ut valent? Cui larvatus genius? Ut solent, ait, hi tales. Eorum tamen unus mihi perquam familiaris est. Macario de nomine sciscitanti respondit: Theopistus b audit; pulcherrimè inter nos convenit. His auditis Macarius quàm primùm viam ingressus magnis passibus ad illum ipsum, quem audierat nominari, contendit, non sine ceterorum admiratione. Nam obvii in suum quisque tuguriorum hospitem tam charum invitabant. At ille ad Theopistum properans, & hunc denique solus solum nactus: Fili mi, aiebat, quomodo vales? & quomodo stant res tuæ cum Deo? Cui promptè Theopistus: Bene mi pater, ait, quod tuis precibus adscripserim. Sed iterum senex: Non te impugnant cogitationes pravæ? Erubuit miser fateri, quod res erat, & ulcus aperire: ita unum illud ad omnia respondit: Hactenus bene. Sed peritissimus chirurgus ut latenti vomicæ mederetur,

a Schteckertwerck.

b Ruffino Thropemptus, Pelagio Theotestes.

mederetur, se ipsum simulans agrum: Ecce, mi optime frater, inquit Macarius, tot ego jam annis eremum habito, ab omnibus honoror, tam grandis natus sum, nihilominus à meis ipse cogitationibus graviter infestor. Hoc sermone tam candido hominem ed traxit, ut demum ager se fastus agrum: Pater crede mihi, aiebat, idem & ego patior, turbant & concutiunt me graviter cogitationes meae. Ita plura & plura sensim eliciebat senex, dum ille omnem animi sui morbum fateretur. Jamque ad alia delapsus abbas, & diversa interrogans: Quousque diei, ait, jejunas? Ad nonam, respondet. Cui spiritualis medicus: Deinceps ad serum vesperem jejunato. Hoc primum. Alterum: Ex Evangeliiis vel scripturis sacris assidue aliquid meditator, nunquam non occupatus, hoc alterum. Tertium: quotiescunque tibi occurrerit impura cogitatio, oculos animumque attolle caelo, & Deum auxiliatorem voca. Aderit vocatus; nihil ambigas. Ita Macarius in suam rediit solitudinem, cumque denuo vidisset cacodamonem novas insidias molientem, quaesivit: quomodo res fratrum jam haberent? Cui moestus respondit Satan: Male, neque enim unquam in me agrestiores fuerunt. Et quod pejus: Ille ipse mihi antea tam obsequens, nunc adversatur patne asperior & animosior ceteris. Mox Macarius in suam sese casulam recipiens Deo Servatori gratias egit. ^a

Ergo

a Ruffin n. 61. apud Rosveid. pag. 510. Pe-
lag. lib. 18. n. 9. pag. 637. Pasch. l. 1. n. 8. pa. 665.

Ergo
tilat cur
propen
caussas
sius oc
tua te tr
perent a
quò ter
muni qu
quam E
tem con
nitam co
ubi debi
in viã vi
sunt pra
angelicu
re & vi
confenti
licum ef

Tentat
qu

E X
xit
pra
ita voce
leon. L
Olympic

a Job.

Ergo attende tibi; diabolus omnium ventilat curas, discutit consuetudines, examinat propensiones, scrutatur omnia; & ibi quærit causas nocendi, ubi aliquem viderit studiosius occupari. **T**u ergo, quisquis es, vide, quò tua te trahat indoles & natura, quò tui properent affectus, quò inclinent propensiones, quò tendant consuetudines: hac parte te muni quàm debilior es, uti dux belli in urbe quam propugnat, copiosorem illic militem constituit, ubi naturam loci minus munitam cernit: ita nos diabolus illic invadit, ubi debiliores esse non nescit. Quæ nobis in viâ virtutis sunt impedimenta, eâ Satanæ sunt præsidia. Tentationes non sentire, est angelicum, ait Anselmus; tentationes sentire & vincere, Christianum; tentationibus consentire & ex malitiâ delinquere, diabolicum est.

CAPVT VI.

Tentator nil potest sine licentiâ; & quomodo Deus nos tentet.

EX amicis Jobi Eliphaz Themanites dixit: Tigris periit, eò quòd non haberet prædam. ^a Septuaginta interpretes ita vocem emutant: Periit Myrmicoleon. Leo formicarius, seu formica leo. Olympiodorus hîc designari censet diabolum,

a Job. c. 4. v. 11.

Ecce,
tot ego
bus ho-
ominus
nfestor.
nem eò
egrum:
ego pa-
iter co-
sensim
pimi sui
elapsus
oulique
ponder.
serum
lterum:
assidue
occupa-
cunque
los ani-
xiliario-
nbigas.
dinem,
em no-
omodo
ffus re-
nquam
pejus:
nunc
or cete-
lam re-
Ergo
to. Pe-
pa. 665.

bolum, qui illis quos vincit & subjugat, est leo, formica iis à quibus vincitur & triumphatur. De hac bestiolâ differens Gregorius: myrmicoleon, inquit, parvum valde est animal, formicis advertum, quod se sub pulvere abscondit, & formicas frumenta gestantes interficit, interfectâsque consumit. Apostata angelus in terram de cælis projectus, justorum mentes, quæ bonorum sibi operum refectionem præparant, in ipso actionis itinere obsidet; cumque eas per insidias superat, quasi formicas frumenta gestantes improvulus necat. Rectè autem Myrmicoleon, id est, leo & formica dicitur: formicis enim leo est, volatilibus formica; quia nimirum antiquus hostis, sicut contra consentientes fortis est, ita contra resistentes debilis. Si enim ejus suggestionibus assensus præbetur, quasi leo tolerari nequaquam potest; si autem resistitur, quasi formica atteritur. Aliis ergo leo est, aliis formica: quia crudelitatem illius crudeles mentes vix tolerant, spiritales verò infirmitatem illius pede virtutis calcant. *a*

Deus Azotios clade grandi affecit, quod Regum fasti memorant, ob Arcam irreverenter visam. Et ebullierunt villa & agri, in medio regionis illius, & nati sunt mures. *b* Si dæmonum spectetur crudelitas, sunt scorpiones; si infirmitas, mures. Quod Rupertus clarè pronuntians: Quid sunt illi, ait, qui ebullierunt, & terram demoliti sunt mures,

a Greg. l. 3. moral. c. 17. mibi pag. 416.

b 1. Reg. c. 5, v. 6.

mures
contēpti
terribile
de scorp
affirmar
tot per
quot &
gestus d
ce in, ar
reforma
vitam i
amarum
supponu
neno, c
gentem
porò,
cendum
a Rup
piaco c. 1

Tenta
bolus, q
perdere
ad perni
spectans
modum,
De divin
ius: Trib
noster int
gelli dist
bis insit,
quædam

mures, nisi maligni spiritus, justis quidem contēptibiles ut mures, peccatoribus autem terribiles ut leones. *a* Quod Tertullianus de scorpionibus, hoc de dæmonibus verè affirmari potest: Tot venena, quot ingenia; tot perniciēs, quot & species; tot dolores quot & colores; unus omnium violentiæ gestus de caudâ nocere. Dæmones tam dulce in amarum, quàm lucem in tenebras reformant, atque ita miserrimam hanc vitam illi beatissimæ prævertendo, tam amarum pro dulci, quàm tenebras pro luce supponunt. *b* De scorpionum horum veneno, de tentandi artificio quo diaboli gentem humanam fallunt, diximus: Jam porrò, quâ ratione Deus nos tentet, dicendum.

a Rupert. l. I. c. 14. *b* Tertull. in suo Scorpiano c. I. & 2. mihi pag. 989. & 990.

§. I.

Tentat Deus, sed longè aliter quàm diabolus, qui tentando cupit decipere, nocere, perdere; omnia ejus consilia & molimina ad perniciem, interitum, exitium nostrum spectans. Deus tentat, sed in nostrum commodum, promeritum, æternitatis præmium. De divinis tentationibus differens Gregorius: Tribus modis, inquit, nos Conditor noster interrogare consuevit, cum aut flagelli districtione nos percutit, & quanta nobis insit, vel desit patientia, ostendit: Aut quædam, quæ nolumus, præcipit, & nostram nobis

nobis obedientiam vel inobedientiam patefacit: aut aliqua nobis occulta aperit, & aliqua abscondit, & nobis mensuram humilitatis nostræ innotescit. Tentare quippe Dei, est magnis nos jussionibus interrogare. Scire quoque ejus, est nostram obedientiam nosse nos facere. *a*

Hirudo admota agro fugit sanguinem, ut se fatiet; at medicus illam admoveri jubet, ut agrum sanet. Chirurgus ferro candente urit agrum, non ut lædat, sed ut læsum meliori valerudini restituat. Ita & tortor ignitâ forcipe Christianum martyrem carpit, sed ut cruciet, & à Christo avertat. Ita Deus & diabolus dissimillimè tentant, ille ad calum per aspera vocat, iste ad Orcum per amœna invitât. Tentationes Deus admirabili providentiâ & bonitate temperat. Quod omnium solatio promulgans Paulus: Fideiis Deus est, inquit, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum. *b* Tam ampli juris diabolus non est, ut quemcunque sibi designat, invadere audeat: Nec invadendi locus, tempus, modus in ejus potestate est; licentiâ strictiore coërcetur; nil nisi ad Dei præscriptum potest agere. Id Gregorius asserens: Diabolus, inquit, licet afflictionem justorum semper appetat; tamen si à Deo potestatem non accipit, ad tentationis articulum non convalescit: unde omnis voluntas ejus injusta. Ex se eum ten

a Greg. l. 28. moral. c. 5. mihi pag 940.

b I. Cor. c. 10. v. 13.

PA
tare app
prou tent
mittit. *a* Id
bus noris,
tatanas Jo
riam rogat
tuam, & ta
Domine me
quam liber
accisam, &
mpliavit, q
egis præscr
avit: Ecc
tuâ sunt: ta
nam. *c* De
bi licentiâ
itâ. Hinc
is subjiens
umilient,
ed quicquid
nim quicquid
nimicis dep
Deo nostro.
mplo medi
is desuper
oluntatem
tatem. Un
abet volunta
ocere, non h
us est; ut po
dentia Dei
alium per

a Greg. l. 12
b Job c. 1.

tare appetit, sed eos, qui tentandi sunt, & prout tentandi sunt, Deus iuste tentari permittit. *a* Idem de quibuscunque aliis hostibus noris, quos cernimus, dicendum. Hinc satanas Jobi constantiam tentaturus licentiam rogat: *Extende paullulum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet.* *b* Tu Domine meas mihi manus colligasti; neutiquam liber sum, sed amplia potestatem adeo accisam, & videbis mira. Annuit Deus, & ampliavit, quam petiit potestatem, sed eâ legis præscriptione, ne ultra facultates Jobi sæviret: Ecce universa, quæ habet, in manu tuâ sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. *c* Denique in ipsum etiam corpus Jobi licentiam sæviendi accepit, salvâ tamen vitâ. Hinc Augustinus insignissimè rem oculis subjiciens: Sæviant modò inimici, ait, humilient, faciant non quicquid volunt, sed quicquid desuper permittuntur. Non enim quicquid passi ab inimicis fuerimus, inimicis deputandum est, & non Domino Deo nostro. Quandoquidem in ipso suo exemplo mediator demonstravit, quando nobis desuper permittit homines nocere, non voluntatem nocendi desuper dari, sed potestatem. Unusquisque enim malus apud se habet voluntatem nocendi: ut autem possit nocere, non habet in potestate. Ut velit, jam reus est; ut possit, occultâ dispensatione providentiæ Dei in alium permittitur ad pœnâ, in alium permittitur ad probationem, in alium

a Greg. l. 12. moral. c. 6.

b Job c. 1. v. 11. *c* Job c. 1. v. 12.

alium permittitur ad coronam. Ad poenam Judæos affligere permitti sunt Idololatra: Ad probationem Jobum diabolus; probatus est autem Jobus, confusus est diabolus. Ad coronam permitti sunt persecutores in martyres. Occisi sunt martyres; quasi vicisse se arbitrati sunt persecutores. Illi in manifesto falso triumpharunt, isti in occulto verè coronati sunt. Non attendebat Jobus, quis percuteret, sed quis permetteret. Novi ego, inquit, à quo sit permisus. Diabolo tribuatur nocendi voluntas, Domino meo probandi potestas. ^a

Non igitur formidemus diabolum; septiceps quidem bellua est, sed mordere non potest nisi volentem; cornua habet, quibus ferire possit, sed accedentem; caudam habet, quâ & cedros queat dejicere, sed nec pilum unius hominis non tantum non evellere, sed nec tangere valet, nisi potestatem Deus concedat. Habet arcum, pharetram, sagittas, sed nec sagittulam vel unicam in illum torquere potest, nisi Deo annuente.

Cum Jacob è Mesopotamiâ rediret in Chanaan, gregem prorsus imbellem secum adduxit. Non erat ex omni numero, qui gladium animosè stringeret. At verò Esau capitalis hostis cum militibus quadringentis occurrit. Ah, quadraginta, imò vel quatuor milites contra feminarum & parvulorum agmen sufficissent. At Deus animum Esau subito ita molliit, ut diceret humanissimè:

Gradiamur

^a Aug. *prafat. in enarrationem 2. psalmi*
29. mihi pag. 61.

PA
Gradium
tui. Cui
ante servu
vestigia. M
Oro te, ai
saltem foc
feram in h
tam, quæ l
modis omni
Ita cacoc
gulare pot
quidem po
causam. A
sunt, quib
Hi nam qu
ut Deum à
sua libidin
lus, quibus
statem dæm
a. Gen. c.
b. Tob. c.
Goliath
& duces c
omnibus, c
en juvenis
formidanda
ce unico de
vinxit, Dav
oculis. Cerr
esset ratio.
in crucem a
& affectis l

Gradiumur simul, croque socius itineris
tui. Cui Jacob: Præcedat dominus meus
ante servum suum, & ego sequar paullatim
vestigia. Mox iterum Esau jam planè frater:
Oro te, ait, ut de populo, qui mecum est,
saltem socii remaneant viæ tuæ. a Videte
feram in hominem humanissimum muta-
tam, quæ lacerare venerat & devorare, jam
modis omnibus juvare nititur.

Ita cacodæmon septem maritos Saræ ju-
gulare potuit, sed octavum Tobiam nec
quidem potuit tangere. Ejus rei assignans
causam Angelus: Ostendam tibi, ait, qui
sunt, quibus prævalere potest dæmonium.
Hi namque qui conjugium ita suscipiunt,
ut Deum à se, & à suâ mente excludant, &
suæ libidini ita vacent, sicut equus & mu-
lus, quibus non est intellectus; habet pote-
statem dæmonium super eos. b

a Gen. c. 33. v. 12. & seqq.

b Tob. c. 6. v. 16. & 17.

§. II.

Goliathum Philistæum Hebræi milites
& duces omnes fugerunt; nullus erat ex
omnibus, qui congredi cum eo auderet. Et
en juvenis pastoritius David, inermis opilio
formidandam illam giganteam molem fili-
ce unico dejecit. Hic certè Deus Goliathum
vinxit, Davidi vires vincendi dedit, ut vel
oculis cerneremus, quæ pugna spiritualis
esset ratio. At verò tempore, quo Dei filius
in crucem actus, filio manus ligatæ, diabolo
& affectis solutæ sunt.

Ita Deus electum populum, bellis variis exercens: Et ego, inquit, non delebo gentes, quas dimisit Josue, ut in ipsis experiar Israël, utrum custodiant viam Domini, & ambulent in eâ. Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israël, & omnes qui non noverant bella Chanaanorum: & postea discerent filii eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem praliandi. *a* Deus milites querit, & quidem exercitatos. Hoc sine illos exerceri vult & erudiri ad pugnam. Novit autem Imperator, quousque suos milites: debeat exercere: quemadmodum citharædus ita temperare novit fides, ne rumpant, nevé nimium remissa sint: quemadmodum & chirurgus novit, quando cataplasma mordax corpori accommodet, quando amoveat: Ita Deus Augustini ore: Ego novi, ait, quid apposuerim; ego novi, unde ægrotes, ego novi unde saneris. *b*

Duodecim Domini JESU discipuli magistro moriente graviter concussi sunt, gravius Thomas ceteris, gravissimè Petrus, Judas à tentatore in exitium æternum præcipitatus est. Omnium tētationes Christus providentissimè moderatus hunc lōgè, illum longius, longissimè alium à se abstrahi permisit, omnes tamen iterum ad se benignissimè attraxit, præter unicum illum gehēna filium, qui periiit, quia perire voluit. Ita Deus tētationes nostras omnes profectui nostro attemperat,

a *Iudic. c. 2. v 21. & c. 3. v. 1. & 2.*

b *August. in ps. 130. mihi pag. 622.*

rat, uti medicus; aut pharmacopola peritus, idem nonnunquam pharmacum, sed diversâ dosi pluribus prabet; huic solum tres drachmas aut scrupulos, ut vocant, vel tria tantum grana; sex illi aut septem; robustiori decem aut plura porrigit, prout cujusvis vires & valetudo desiderat: ita Deus exactissimam in omnium tentationibus moderationem adhibet; omnia modo & ratione, rectè & ordine facit. Quod luculenter Augustinus asserens: Deus hominem, inquit, in tentationem inducit, cum tentari permittit, ut probet, non ut perimat. Tentat autem non quasi mentium nescius humanarum, sed ut suos fideles faciat in sæculo manifestos. Sic Abraham tentavit in filio, & honoravit; sic Job dando in tētationes varias probavit, sic sanctos Apostolos, sic beatissimos Martyres per ignem quoque & gladios coronavit. a Fidelis Deus est, fidelissimus, qui facit cum tentatione proventum, ut possimus sustinere. Augustinus, quem dixi, de Christi morte disserens: Quod Christum, ait, occidere voluit impius, imputatur iniquitati impii: quod permissum est, imputatur potestati Dei. Ille ergo iniquè voluit, Deus justè permisit. Vide quid tibi fecerit iniquus, quid justus. Ille voluit, iste permisit. Voluntas injusta dānetur, permissio justa glorificetur. Noli ergo mirari, permittit Deus, & judicio permittit: permittit, & mensura, numero, pondere permittit. Apud illum non est iniquitas tu

I 2

tantum

a Aug. tom. 10. serm. 126. de Temp. c. 3.
mihi pag. 309.

ST.
is variis
p gentes,
ar Israël,
& ambu-
Dominus
lem, &
ananzo-
n certare
tudinem
quidem
i vult &
perator,
exerce:re
emperare
mum re-
chirurgus
t corpori
Ita Deus
apposue-
ovi unde

li magi-
at, gravius
Judas à
ecipitatus
providen-
longius,
distit, om-
imè attra-
ilium, qui
tentatio-
attempe-
rat,

2.
322.

tantum ad eum pertine. In ipso spem pone, ipse sit adjutor tuus, salutare tuum. In illo sit locus munitus, turris fortitudinis. Refugium tuum ipse est, & non te sinit tentari supra quam potes ferre, sed faciet etiam cum tentatione exitum, ut possis sustinere; ut quod te sinit pati tentationem, potestas ejus sit; quod non sinit ultra in te fieri, quam potes ferre, misericordia ejus sit: quoniam potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, quia tu reddes unicuique secundum opera ejus.^a

^a Aug tom. 8 in Ps. 61. mihi pag. 257.

§. III.

Ergo diabolo potestas quædam est, plerunque tamen vult nocere, & non potest, quia potestas ista sub potestate est. Nam, si tantum posset nocere diabolus, quantum vult, non aliquis justorum remaneret, aut aliquis fidelium esset in terrâ. Ipse per vasa sua impellit quasi parietem inclinatum; sed tantum impellit, quantum accipit potestatem: Ut autem non cadat paries. Dominus suscipiet: quoniam qui dat potestatem tentatori, ipse tentato præbet misericordiam. Ad mensuram enim permittitur tentare diabolus.^a

Sed: Esto, inquires, ad mensuram diabolus tentet, atque ideo ad tentandum Jobum à Deo petierit licentiam, hanc tamen scimas à Deo liberalissimè datam: Ecce, ait, universa, qua

^a Aug. in eisdem psal. post medium.

sa, qua
nr De
in eoru
sed cur
prum:
quo ma
met di
quam i
menta
Deinde
cessit,
tissimè
permitt
protech
pensati
custodi
enim
adversa
justitiâ
libra p
certami
proficia
succurr
vit tra
sui man
fuit, de
dicit: I
mea: a
Ecce in
Dei, id
a Job
b Ch
vobis, M
c loc

sa, quæ habet, in manu tuâ sunt. *a* Ita videtur Deus nostris nos hostibus obicere, & in eorum dare manus. Non negamus: Dedit, sed cum hac moderatione, & ad hoc præscriptum: Veruntamen animam illius serva. Ex quo manifestissimum est, quanti Deus æstimet divitias & facultates, non pluris sanè, quàm ipsas Jobi lacinias & vestes. Additamenta *b* sunt moderatissimè usurpanda. Deinde Jobum Deus hostis manibus concessit, sed è suis non dimisit. Quod affirmatissimè docens Gregorius: Ecce, inquit, permissionem verberis comitatur custodia protectionis, & electum suum divina dispensatio custodiendo deserit, deserendo custodit: alia illius prodit, alia protegit. Si enim totum Job desereret in manu tanti adversarii, homo quid esset? In ipsâ ergo justitiâ permissionis permiscetur quadam libra pietatis: quatenus in uno eodémque certamine & servus humilis ex oppressione proficiat, & hostis superbiens ex permissione succumbat. Manu itaque adversarii sanctus vir traditur, sed tamen in intimis adjutoris sui manu retinetur. De illis quippe ovibus fuit, de quibus in Evangelio ipsa Veritas dicit: Non rapiet eas quisquam de manu mea: *c* & tamen expetenti hosti dicitur: Ecce in manu tuâ est. Idem ergo in manu Dei, idem in manu est diaboli: quia tenuit, quem

I 3

a Job cap. 1. vers. 12.*b* Christus dixit: Hæc omnia adjicientur vobis. Matth. c. 6 v. 33.*c* Ioan. cap. 10. vers. 28.

quem concessit, & dando non dedit, quem adversarii sui jaculi ejiciens abscondit. *a* Adstrinxit Deus potestatem dæmonis ad tentandum, sed non adstrinxit robur & vires Jobi ad luctandum. Devenit Jobus in diaboli manus ad tentationem, remansit in manu Dei ad remunerationem.

Edixit Deus per Apocalypseos scriptorem: Hæc dicit primus & novissimus, qui fuit mortuus, & vivit: Scio tribulationem tuam, & paupertatem tuam, &c. Nihil horum timeas, quæ passurus es. Ecce misurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem: & habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. *b* Sed quid illud est solatii? Habebitis tribulationem diebus decem, hoc est, multis aut omnibus vitæ diebus. *c* Hoc certè præmeditandum, ad hoc parandum est animus, neque enim hic gaudii locus esse potest, ubi tota hominis vita tentatio mera est. Esto igitur fidelis, ut fias beatus: Aspice coronam, omnigenæ voluptatis affluentiam. Ne diaboli & improborum in te machinationes metue; omnis eorum malevolentia, omnis vexatio & injuria in tuum cedit bonum. Affirmat & hortatur Augustinus: Cum aliquid tale patitur Christianus, inquit, non debet faciliè velut odio ire

a Greg tom. 2 l. 2. moral. cap. 3. mihi pag. 358.

b Apoc. e. 2. v. 8. & seqq.

c Num. c. 14. v. 22. Tentaverunt me jam per decem vices, hoc est, sapissime.

ire in eum, à quo patitur, & velle ventum vincere: sed convertere se ad orationem, ne amittat dilectionem. Neque enim timendum est, ne aliquid faciat homo inimicus. Quid enim facturus est? Multa mala dicturus, opprobria jaculaturus, in conviciis faviturus. Sed quid tibi? Gaudete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra magna est in caelis. Ille in terrâ gemit convicia, tu in calo lucra. Sed faviat amplius, possit & aliquid amplius. Quid te securius, cui dictum est: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere? Quid est ergo timendum, quando pateris inimicum? Ne conturbetur in te dilectio, quâ diligis inimicum. *a* Non pateris persecutionem! Non vis ergo piè vivere in Christo. Omnes enim qui volunt piè vivere in Christo, persecutionem patientur. Vis probare verum esse, quod dictum est? Incipe piè vivere in Christo. Addit: Ne putetis gratos esse malos in hoc Mundo, & nihil boni de illis agere Deum. Omnis malus aut ideo vivit, ut corrigatur, aut ideo vivit, ut bonus per illum exerceatur. *b*

a Aug. in ps. 54. mihi pag. 214.

b Idem in eund. psal.

CAPVT VII.

Tentatorem Deus cur sapius permittat esse victorem.

Quarit Hieremias vates: Quomodo cōfractus est & cōtritus malleus uniuersæ terræ? Quam validus ille malleus sit, qui tot ferri centumpondia, in lamellas tenues diffundit? Diabolus verè malleus uniuersæ terræ, sed magnam partem contritus, idque à puero Bethlehemi nato & in cunis gramineis collocato. Antonius Magnus, ut suos aduersus cacodæmones animaret: Nos, inquit, diabolo nihil credamus, & vincemus. Adveniente Domino IESV destructus est inimicus, & omne robur ejus elanguit. Propter quod pristinæ virtutis memor, quasi tyrannus jam senescens, cum ruisse se videat, in perniciem grassatur humanam; nec tamen potest firmum Deo pettus, cogitationum & ceterarum fraudum arte pervertere. Nam etiamsi irruentes mortem nobis intentare videantur, ridendi potius sunt, quam timendi, quia cum sint debiles, minantur cuncta, nec faciunt. Addit cum hoste ipso colloquens: Scimus, quia idcirco vivimus Christiani, & contra te nobis secura est congressio, quia infirmatus es à Domino. Ideo tuis ipse jaculis cōfoderis. Eodem

a Athanas. in vitâ S. Antonii c. 16. apud Rosvveid. pag. 43.

Eodem
inquit,
fronte
habeba
gladium
proprio
quod in
lus vict
injustar
Christu
didit p
Nihil
tentare
non tar
non tar
tidem c
permitt
dos? A
a A

Quæ
pedit
obtime
num c
tentat
dum a
& Mis
Nam,
Veritas
est De
tes ma
& judi

Quæ
pedit
obtime
num c
tentat
dum a
& Mis
Nam,
Veritas
est De
tes ma
& judi

a Pj

Eodem sensu Augustinus: Videte fratres, inquit, ubi David Goliath percusserit: in fronte utique, ubi crucis signaculum non habebat. Quod autem David non habens gladium ascendit super Goliath, & suo cum proprio interfecit gladio; designatum est, quod in adventu Christi suo gladio diabolus victus est; qui per nequitiam suam & injustam persecutionem, quam exercuit in Christum, omnium in eum credentium perdidit principatum. ^a

Nihilominus hic adversarius non desinit tentare & impellere ad vitia. Nec verò Deus non tantum sinit tentari, sed & vinci. Hoc non satis capit intelligētia humana, & identidem quarit: Cur ergo Deus tentari nos permittit, cum plurimos præsciat vincendos? Ad istud jam respondendum.

a Aug. tom. 10. serm. 195. mihi pag. 353.

§. I.

Questionis igitur est; Cur Deus non impedit hanc pugnam, quando toties hostis obtinet victoriam? Cum præsciat tot hominum cessuros tentationibus, cur eos sinit tentari? Primum est, quod altè imprimendum animo: Deus in omnibus suis operibus & Misericordiam ostendit, & Justitiam. Nam, universæ viæ Domini Misericordia & Veritas, ^a sive Justitia. Infinite misericors est Deus, sed & infinite justus. Idcirco psaltes maximo affectu: Misericordiam, inquit, & iudicium cantabo tibi Domine. Psallam

I 5

& in-

a Psal. 24. v. 10.

& intelligam. Hæc supremi Numinis sunt insignia; *Oliva & Gladius*. Considerate Domini *JESU* in Orbem ingressum & egressum, primum vitæ & ultimum, Natalem & Mortalem diem, utrobique spectandam se dabit tam *Misericordia*, quàm *Justitia*. Dei filius jam in *Crucem* sublatus, habuit supplicii socios latrones duos, sed diversissime affectos; illum *Misericordia* eodem die è cruce in paradysum emisit, istum *Justitia* in tartarum dejecit. Idem ad *Infantis* diviniissimi præsepium est videre. *Misericordia* tres *Orientis* satrapas ad Christi cunas pertraxit, *Justitia* *Herodem* sicarium & latronem cum scribis antro nascentis beatissimo exclusit. Evolve codices divinos ab omnium primo *Geneseos* libro, ad ultimum *Apocalypicos*, in omnibus luculentè cernes, quâ ratione Dei *Justitiam* & *Misericordiam* in universis operibus suis admirabili foedere conjunxerit. Universæ viæ Domini *Misericordia* & *Veritas*.

Ita planè misericors & justus Deus impugnari nos permittit tentationibus & etiam sæpe superari. *Misericors* est, qui tentationes immittit, ut per eas probetur virtus, & excitetur parandis promeritis, augendis præmiis. At verò justus, cum concedit eos corrui, qui nolunt pugnare, nec Domino suo fideles permanere. Tam autem potens est arbitrium hominis, ut eum nec quidem omnes simul diaboli ad ullum vitium pertrahere, si nolit, à virtute ullâ possint avertere, si eam

si eam velit exercere. Deus ipse neminem cogit: ignem & aquam, bonum & malum, vitam & mortem proponit; tui est arbitrii, optio eligendi soluta. *a* Quod Siracides apertissime testatus: Deus, inquit, ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. Ante hominem, vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. *b* En, mi homo, Deus apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrige manum tuam. Ad utrumque liber es; elige, sed cave, ne beatus Basilius suum illud tibi occinat: Male ponderas, prava bonis praeferens, vana veris potiora ducens, temporaria aeternis praeponens, praetereuntem voluptatem pro indefinente latitiâ eligens. *c* Deus neminem jubet esse impium, & ad peccandum nulli facit potestatem. Figulus vasa omnia, quae ad rotam figularum fingit, ollas, discos, urnas, hydrias furno committit: quaedam concrepant, alia calores rolerant. Non damnemus inertiae manum figuli; opifex vasa cupit integra, non fracta; aequalem omnibus industriam impendit. Sed excoquenda sunt & duranda igni; si aestum non ferant & rumpant, extra culpam est figulus; fecit quod potuit, quod debuit. Ita prorsus multi tentationibus vincuntur, sed suâ culpâ; pugnare nolunt, resistendi laborem fugiunt, suo vitio succubunt; alii in tentationibus multo gravioribus vincunt.

a Frene Bahi. *b* Eccli. c. 15. v. 14. 17. & 18. *c* Basili. hom. 15. in psal. 61.

vincunt. Utrobique Deus cum tentatione facit proventum. Sed illi desides divinis auxiliis non utuntur, sunt olla fictiles ignis impatientes, uri nolunt & excoqui; dissiliunt; alii durant in ignibus, & suo se figulo probant. Atque hi Misericordiae, illi Justitiæ sunt specimina.

Ad illa regii psaltæ verba: Catuli leonum rugientes, ut sapiant & quærant à Deo escam sibi: Augustinus interpres: Qui sunt, inquit, catuli leonum? Principum & potestatum aëris hujus dæmones & angeli diaboli. Quomodo quærent sibi escam, quando tentant? sed quia non accedunt, nisi eis Deus dederit potestatem, ideo dictum est: Quærentes à Deo escam sibi. Petiit Job tentandum: Qualem escam? Opulentam, pinguem, justum Dei. Petiit illum tentandum & accepit tentandum, sed non opprimendum; purgandum, non evertendum; aut fortè nec purgandum sed probandum. Tamen & qui tentantur, aliquando traduntur occulto merito suo in manus tentatoris, quia traditi sunt fortè in concupiscentias suas. Nam diabolus nulli nocet, nisi acceperit potestatem à Deo. *a* Quare autem datur potestas? Aut ad damnandos impios, aut ad probandos pios. Justè hoc totum Dominus agit, & in neminem habet diabolus potestatem, vel in aliquid ejus, nisi ille concedat, cui est potestas summa & sublimis. Sic diabolo, sic homini nulla est potestas

2 Aug. in Ps. 100, mihi pag. 462.

ftas in hominem, nisi defuper detur. Et homo, & diabolus, & qualibet daemonia, non nisi acceptâ potestate nocent, fed proficientibus non nocent. Malis ita sunt ficut ignis fœno, bonis ita sunt tanquam ignis auro. Manducatus est Judas ut fœnum, probatus est Job ut aurum. *a* Aliquando Satanas transfiguratur fe in Angelum lucis ad tentandos eos, quos ita vel erudiri opus est, vel decipi iustum est. *b*

Puerulus olim ex alto decidit, sed quia in ipso casu togula puerilis in campanæ formam se diffudit, illæsus terram contigit. Permittit Deus nos periculis exponi, tentari, labi, sed non conteri. Testatur carmen facrum: Apud Dominum gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet. *c* Si gressus, ergo & cogitationes, ac tentationes secreto domini consilio diriguntur. Ideoque additur: Cùm ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam. *d* Ne tentatus se præcipitet in consensum, ne patientiam perdat & fiduciam. Novit Dominus, teste Petro, pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem judicii reservare cruciandos. *e* Misericordiâ & Justitiâ hæc fiunt omnia.

Rex Sionis de seipso: Impulsus, everfus sum, inquit, ut caderem; & Dominus suscepit me. *f* Huic regi ferè contigit, quod olim remigi.

a Idem in ps. 103. *mibi* pag. 494.

b Idem tom. 5. *l. de Crut. c. 9. mibi* pa. 247.

c Psal. 36. *vers. 23. d* Idem v. 24.

e 2. Pet. 2. v. 9. *f* Psal. 117. v. 13.

remigi. Id Valerius memorans : Regios interitus, inquit, magnitudine miraculi remigis casus æquat, quem in Tyriorum navigio sentinam haurientem, cum è navi fluctus abjecisset; altero latere reperiens, fluctus contrarius in navem retulit. Itaque miserè simul ac felicis complorationi permista fuit gratulatio. *a* Ita quandoque Deus tentari finit hominem, ut is secum actum, & pæne omnia jam deplorata existimet. Sed brevè seipsum velut perditum recolligit. Nam, Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos, & reducit, Dominus pauperem facit & ditat, humiliat, & sublevat. *b* Cadere finit, sed manum supponit : Ejicit è navi, & reponit; robustiori plerunque severior, mitior debiliori. Quod de Patriarchâ Jacob asserens Sapientia: Certamen, inquit, forte dedit illi, ut vinceret. Sed ubi fortius certamen, ibi & auctius stipendium, nobilior corona, copiosius præmium.

a Valer. l. 1. c. 8. n. 11.

b 2. Reg. c. 2. v. 6. & 7.

§. III.

Chrysofomi ævo vir magni nominis, & opibus valens Stagyrius, res suas Mundum habere jussit, & monachum induit. Religiosa familia jam adscriptus eas expertus est tentationes, quas nunquam senserat solutus sacris legibus. Hinc illius ad Chrysofomum querelæ graves & multæ, quas ipse Chrysofomus recensens: Videtur mihi, ait, una esse causa moeroris tui, nequissimi da-

monis

monis
confid
nem p
laxius
modi
teipsum
iste m
quàm
verent
parvo
ratos,
uxores
filios,
tibus
postm
tantum
nibus,
tate co
rum lib
invenit
tantam
tentam
in tuâ
que hi
genere
abs te
alia ex
ita anim
occupav
viumqu
deincep
tuberna
stemque
agentes

monis infania . Aiebas enim primo , eâ te
 consideratione turbari ac ferè in desperatio-
 nem præcipitari , quòd cum priore tempore
 laxius & negligentius viveres , nihil huius-
 modi perpeffus sis : postea verò , quàm
 teipsum Mundo crucifixisti , tunc demum
 iste morbus invaserit : Secundò , quòd
 quàm plurimos noveris dum delicatè vi-
 verent , hac peste correptos : eos tamen
 parvo post tempore ita eâ infirmitate libe-
 ratos , ut perfectæ integritati restituti , &
 uxores ducerent , & plurimos procrearent
 filios , omnibusque vitæ præsentis volupta-
 tibus diu ac jucundè fruerentur , nihilque
 postmodum tale paterentur : contra tu cum
 tantum tempus in jejuniis ac pernoctatio-
 nibus , & reliquâ propositi & vitæ austeri-
 tate contriveris , nullam ærumnarum tua-
 rum liberationem , nullum finem hastenus
 inveneris : Tertio , quòd cum sanctus ille vir
 tantam in reliquis adversus dæmones po-
 tentiam ostenderit , nihil ejusmodi potuerit
 in tuâ dilectione perficere , neque ipse , ne-
 que hi qui cum illo erant , illo etiam in hoc
 genere potentiores , verùm omnes re infectâ
 abs te cum rubore discesserunt . Ad hæc
 alia ex parte nimium te angi dicebas , quòd
 ita animum tuum incredibilis vis mœroris
 occupaverit , ut sæpius ad laqueum ferè , flu-
 viumque & præcipitium proveharis : Quarto
 deinceps loco , quòd æquales tuos & con-
 tubernales , qui tecum sæeram hanc , cele-
 stemque conversationē inierunt , tranquillè
 agentes aspicias : te verò saviſſimæ procellæ
 exposi-

T.
 gios in-
 li remi-
 navigio
 fluctus
 fluctus
 e miseri
 ista fuit
 tentari
 & pane
 ed brevi
 . Nam
 ducit ad
 rem fa-
 Cadere
 e navi, &
 ior, mi-
 hâ Jacob
 it, forte
 is cerra-
 ilior co-
 minis, &
 undum
 . Reli-
 expertus
 ferat so-
 Chryso-
 quas ipse
 hibi, ait,
 limi da-
 mēnis

expositum, & quod omnium profectò miserimum est, carceri additum. Neque enim his qui ferro vincti sunt, ita lacrymandum allerebas, ut his qui hujusmodi catenâ colligati fuerint. *a*

Ad ista tribus omnino laxioribus libris, quos de Providentiâ Dei composuit, Chrysostomus respondet. Atque hæc ceteris miscet: Antehac, ni amantissime omnium Stagiri, spectator eras, nunc verò duellator es. In arenâ pugil neminem spectatorum provocat, sed eum, qui actionis pennatæ vel martiæ *b* se quoque pugilem profitetur: Ita tu antea in Mundo spectatorem agebas; ludebat tecum diabolus, at verò jam agis pugnatorum & pancratiasten, *c* professum diaboli hostem; nunc versis & decretoriis armis certandum. Serio res agitur. Certamen forte dedit tibi Deus, ut vinceret, & scires, quoniam omnium potentior est sapientia. Deus tibi hæctenus suam misericordiam exhibuit, nunc & justitiam ostendit. Univerſa viæ Domini Misericordia & Veritas. Deus te hæctenus ut mater brachiis gessavit, nunc verò in aquas abjecit, ut tuo disceres natate cortice. Hæc ad probandam fidem, ad exercendam virtutem, ad augendum promeritum fiunt. Nam adjectio laborum, ait Chrysostomus, incrementum meritorum est, ac firmissimum munimen non

a Chrysoſt. tom. 5. l. 1. de Providentiâ Dei ad Stagirium, mihi pag. 505.

b Federslechter / oder Martirbruder.

c Der in allen Wöhren anffhebt.

D
strum
etiam in
tumore
tiam av
res effi
merare
menta
qui De
fuerunt
dam ex
sunt, no
sam em
tius neg
Sed
extrud
scit ab
queritu
scivit ca
toplasti
quos p
ros: C
dam Ho
& prod
ad ista
alii.
Ambro
bat, in
mandat
est ista
sciebat
mandat
præcipe
platto

a ch

strum, quo freti nunquam, sive spontè, sive etiam inviti corruamus. Namque fastum ac tumorem animorum comprimit, negligentiam avertit, prudentioresque ac religiosiores efficit. Prorsus verò si quis omnia enumerare velit, plurima tentationum emolumenta reperiet, nullisque unquam ex his, qui Deo maximè chari atque acceptabiles fuerunt, sine pressuris vixit. Sin autem quidam ex istis tribulationibus emendati non sunt, non hoc illi imputandum est, qui causam emendationis præstitit, sed illorum potius negligentia & socordia.^a

Sed etiamnum est questio: Cur Deus illos extrudit in pugnam, quibus victoriam præscit ab hoste rapiendam? Idem de Angelis quæritur: Cur Deus creavit Angelos, quos scivit cælo extrudendos? Cur præcepit Protoplastis certæ arboris fructus ne gustarent, quos præsciverat præceptum non servaturos? Cur Christus in discipulum elegit Judam Iscariotem, quem noverat fore furem & proditorem? Eximie & amplè respondent ad ista, Cyrillus, Hieronymus, Ambrosius, alii. Ex his nos strictim pauca libemus. Ambrosius de paradiso disserens: An sciebat, inquit, prævaricaturum Deus Adam mandata sua, an nesciebat? si nesciebat, non est ista divinæ potestatis assertio. Si autem sciebat, & nihilominus sciens negligenda mandavit, non est Dei aliquid superfluum præcipere. Superfluè autem præcepit protoplasto Adæ, quod eum noverat minimè servatu-

^a Chrysl. l. i. de Provid. Dei, mihi pag. 319.

servaturum. His respondens Ambrosius: Nec in eo, inquit, laus est vel Adam, quia mandatum accepit, vel Judas quia electus est. Non enim necessitatem Deus vel illi pravariationis, vel huic perditionis imposuit, quia uterque, si quod acceperat, custodisset, à peccato abstinere potuisset. Ergo non in mandante culpa est, sed in pravariante peccatum est. Quod in Deo fuit ostendit omnibus, quia omnes voluit liberare. ^a Ergo & Adam & Judas pravariationis convincitur, quia & ille mandatum accepit, ne laberetur, & hic in Apostolum adscitus est, ut vel beneficio Dei à proditiōnis affectu revocaretur: ut ita dum alii redarguuntur, Deus prodesset omnibus. Neque enim ideo peccavit Adam, quia Deus hoc futurum præsciverat, sed præscivit Deus, quod ille fuerat propria voluntate facturus. ^b Liberum animal, ait Cyrillus, est homo, & potest, sive dextrum, sive sinistrum iter, virtutem aut vitium eligere. ^c Ergo Deus non vult nos nihil agere, ne dormiamus, sed neque vult nos viribus nostris fidere, & totum agere, ne superbiamus. Non totum operatur Deus, ne otiemur, nec totum nobis permittit, ne gloriemur. Ita prorsus & tentationibus nos infestari permittit Deus, ut purgemur à noxis, erudiamur ad submissionem, probemur ad fidem, exerceamur ad

promo-
^a Ambros. tom. 4. lib. de parad. cap. 8. mihi pag. 99.

^b Hieron. l. 3. contra Pelagianos. c. 2.

^c Cyrill. l. 4. in Ioan. c. 30.

promeritum & coronam. Vires etiam tentatis sufficit, ut ii resistere possint tentatori. Labuntur & corruunt: id ignavia suæ, non præsciæ cognitioni divinæ imputent: vitio suo vincuntur, non quia vincendos præscit Deus, qui omnes homines vult salvos fieri. ^a Nullam pereundi legem divina prævisio & præscientia ulli hominum imponit. Vincendum te, damnandum te prævidet Deus, quia pugnare non vis, & vincere recusas, quia teipsum damnas. Non tamen ideo causa tuæ damnationis divina est prævisio, sed causa divinæ prævisionis tua est damnatio. In omnibus Deus & misericors & justus est.

Idcirco Iobi vocibus divinam opem assidue imploremus; Libera me, Domine, & pone me juxta te, & cuiusvis manus pugnet cōtra me. *b* Pugnam, Domine, non detrecto, tentari non refugio, sed tu, mi Deus, da mihi cor impavidum & manus ad prælium exercitatas; da spiritum rectum, qui te unum respiciat, tibi uni fidat, à te uno præmium expectet. Me igitur juxta te pone, & nullos hostium exercitus formidabo: adsint omnes Luciferi phalanges, & quidquid formidabile claudit orcus; in me unum omnia diabolorum agmina ruant, non trepidabo tuis, mi Deus, auxiliis fretus. Timere nescit, qui cælum pro clypeo gerit.

^a 1. Tim. c. 2. v. 4.

^b Iob. c. 17. v. 3.

PARS TERTIA

DE

Diversis resistendi modis.

CAPVT I.

*Primus in tentatione resistendi
modus.*

VIGILARE.

Ioannes Abbas dicere solebat: In hac vitâ, quæ tentationibus plena, ita se homo habeat perinde ac si in culinâ sedeat inter luculentum igne focum & ahenum aquâ plenum medius; si ignis nimium invalescat ad manum aqua est, quâ ignem reprimat; si caro lixanda sit, in promptu ignis est, quo aquam fervefaciat. Ita tentato, inquebat agendum: norit ille, quæ singulis quibusque tentationibus antidota opponat.

De tentationum naturâ, deque tentationis genio dictum. Nunc porro dicendum, quâ ratione tentationibus sit resistendum. Primum omnium est Antidotum, Vigilantia. Quàm ea sit necessaria in tentationum pugná hoc caput explicabit.

§. I.

Si pu
prima c
ingenii
nium sit
docile, a
trudis? c
incudem
tarditas
discenda
prorsus
tur, par
tus est?
quos an
Nam si
tuens, a
morum
timor.
cogitat
sum, vic
deon ve
formide
reversi
virorum
serunt.
Militi
militi d
erit vict
pectore
sto milit
a lud
b Vir

6. I.

Si puer scholæ litterariæ sit mancipandus, prima omnium quæstio est, num aliquid ingenii ad discendum adferat. Nam si ingenium sit pingue, durum, infelix, fractum, indocile, ah mi pater, quid Musis filium obtrudis? quid asinum ad lyram admoves? ad incudem, ad stivam applica: in scholista tanta tarditas ingenii vix quidquam capiet. Ad discendas litteras opus est ingenio. Ita prorsus cùm de tētationibus sermo instituitur, pæne omnium est quæstio: Num cordatus est? Num hostis vultum subire audet? quos animos gerit in prælium, num vir est? Nam si pavidus sit, & pelliculæ suæ metuens, apage hunc leporem à castris & armorum usu. Pessimus in præliis comes est timor. Animus prætrepidus, non pugnam cogitat sed fugam, jam victus ante congressum, victoriæ nihil speraverit. Idcirco Ge-deon volente Deo proclamari iussit: Qui formidolosus & timidus est, revertatur. Et reversi sunt ex populo viginti duo millia virorum, & tantum decem millia remanserunt. *a*

Militia & tentatio est vita hominis; si militi desit animus, frigebit pugna, nulla erit victoria. Hic animis opus *A*enea, hic pectore firmo. *b* Ergo ante omnia, qui Christo militat, generoso sit pectore ad vigi-
lias

a Iudic. cap. 7. vers. 3.

b Virg. l. 6. *Aeneid. ferè medio.*

TIA

odis.

tendi

In hac
ta se ho-
na sedeat
ahenuna
mum in-
gnem re-
ptu ignis
trato, in-
singulis
a oppo-

tentato-
cendunt,
tendum.
Vigilan-
ationum

§. I.

lias & labores alacriter perficiendos . His
positis,

Primum aduersus tentationes munimen-
tum est VIGILANTIA . Quàm ea summè
necessaria sit homini tentato, eximie disle-
rens. Bernardus : Donec in carne est anima,
inquit , inter spinas profectò versatur, &
necesse est, ut patiatür inquietudines tenta-
tionum , tribulationumque aculeos. Quòd
si lilium est ipsa iuxta sponsi verbum , vi-
deat quàm vigilem sollicitamque esse oporteat
super custodiâ sui, septa undique spinis
hinc inde aculeis intendentibus . Nec enim
vel leuissimam spinæ punctiõnem ullatenus
sustinet floris teneritudo, sed mox ut mo-
dicè premitur , perforatur . Bene pungeris,
si compungeris , multi cum sentiunt pœ-
nam, corrigunt culpam: & talis dicere po-
test . Conversus sum in arumnâ meâ, dum
configitur spina . Spina culpa est, spina pœ-
na est, spina falsus frater , spina vicinus est
malus . Sicut lilium inter spinas, sic amica
mea inter filias . O candens lilium , ô ten-
er & delicate flos , increduli & subversores
sunt tecum, vide quomodo cantè am-
bules inter spinas. Plenus est mundus spinis.
In terra sunt, in aère sunt, in carne tuâ sunt.
Versari in his, & minimè ladi divinæ po-
tentia est, non virtutis tuæ. Sed confidite,
inquit, quia ego vici Mundum . Etsi igitur
undique tibi intendi prospicias tribulatio-
num tanquam tribulorum aculeos, non tur-
betur cor tuum, neque formidet. sciens quia
tribulatio operatur patientiam, patientia proba-

D
probatio
confundi
inter spin
M. Ca
urbem o
rimè tue
gemate C
solutâ ob
Urbs qu
bera, hin
stis obli
tas & avi
vi subita
Vigilant
dormien
millies i
bes, tot
lantia de
bellis pri
ita in rep
summè i
hinc in d
Videte,
omnibus
Rem
lagius fu
tia.
a Bern
923. & J
b Mar
Religio
scipulum

probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilia agri, quomodo inter spinas vigent & nitent. *a*

M. Cato, quod Julius Sextus memorat, urbem obsedit, quam vigilantia civium acerrimè tuebatur. Sed eam demum hoc stratagemate Cato cepit. Abitum simulavit veluti solutâ obsidione. Sed adeò procul non abiit. Urbs quartum jam diem ab obsessore libera, hinc malè secura vigilias laxare & hostis oblivisci cepit. At Cato per vias ignotas & avias regressus, & eandem civitatem vi subitâ incurans die quinto expugnavit. Vigilantes vincere nequivit, improvidos & dormientes facile superavit. Hoc militiae millies iterumque factum. Tot urbes, tot munitiones expugnatae solius vigilantiae defectu. Quemadmodum verò in bellis princeps adversus hostem munimen, ita in repellendis tentationibus praesidium summè necessarium est, Vigilare. Atque hinc in divinis libris assidue illud ingeritur: Videte, vigilate. Quod autem vobis dico, omnibus dico; Vigilate. *b*

Rem memorata dignissimam refert Pelagius firmandae in tentationibus vigilantiae.

a Bern. tom. I. serm. 48. in Cant. mihi pag. 923. & seqq.

b Marci c. 13. v. 33. 35. 37.

§. II.

Religiosus senex in Thebaide habitans discipulum exploratae virtutis erudiit. Huic vesperi

vesperi potissimum præceptiones sacras, & quæ ad animi cultum facerent, instillabat. Spirituali prælestione finitâ, preces unâ inibant. Nec enim ante quidquam quieti datum. Cùm verò admiranda senis abstinencia illic locorum venerationi esset, complures aliunde adventantes ad senem revisebant. Hos ille hospites saluberrimis monitis ad optima vitæ instituta formabat. Ita quandoque sermo in serum vesperem tractus. Fuit ut optimus senex à sacris hisce colloquiis fatigatior consideret, nec tamen discipuli negligenter institutionem. Dum ergo loquitur, quod pronissimum jam fessò, in somnum labitur. At verò juvenis nec ante orationem abire, nec dormientem excitare ausus, persistit vigil & silens, dum magister sponte suâ expergisceretur. Interim & ipse discipulus graviter tentari somno, eique vix amplius posse oblectari; sed & cogitationes insuper molestissimæ hominem ad impatientiam sollicitare: quid stas hic simplicissime infans, cur non dormitum abis? dormiat senex, quamdiu lubet: tu verò quid frustra te maceras vigilando? nimis fatuus es, nisi adtutum te quieti mandas. At nihilominus constans juvenis tam somni quàm impatientiæ victor perduravit usque dum senex evigilaret. Nec illi tamen somnus & eadem cogitationes illæ desierunt esse molestæ; iterum iterumque ac quartum & quintum, imò & sextum ac septimum tam à suismet cogitationibus identidem vellicantibus, quàm à somniferâ vi

assidue

P
 affidue u
 tor septies
 dens hoc s
 tra: & f
 istam obju
 bonus juve
 pori & dan
 stanter resti
 do. Nocte
 & discipulu
 quit, non ivi
 timileras m
 exarasti me
 turbare som
 preces desce
 juvenis sece
 am solus ac
 raptus videt
 solum, inqu
 tur & quar
 illa forent
 nulo tuo / L
 corona: noct
 senex atton
 perisvit, &
 nocte hac fe
 ut reprehend
 feci. Hoc ser
 pretatis; ian
 crede; ait, no
 gente, quod
 pori hac noc
 vix habuit,

a Fecerunt

affiduè urgebatur ad quietem. Nam tenta-
tor septies distinctis aggressibus eum inva-
dens hoc semper inculcabat: Expectas fru-
stra: & forsàn ob nimiam simplicitatem
istam objurgaberis. Ergo abi & dormi. At
bonus juvenis se sibi et extorquens, & so-
pori & dæmoni tentatoribus geminis con-
stanter restitit, ad dormientis latus vigilan-
do. Nocte mediâ demum evigilans senex
& discipulum cernens insomnem: Cur, in-
quit, non ivisti cubitum? Cui ille: Quia non
dimiseras me, Pater. Et quare, ait senex, non
exercitasti me? Verbar, ait juvenis, tuum tibi
turbare somnum. Ambo igitur in matutinas
preces descenderunt. Finitis illis jussus est
juvenis secedere cubitum. Dum ergo senex
jam solus ac meditabundus sedet, sublime
raptus videt ornatissimum locum, & in eo
solum, inque solio septem coronas. Mira-
tur & querit, cui solium istud, cui coronæ
illæ forent paratæ? Responsam est: Disci-
pulo tuo. Locus & sedes priori vitæ, septem
coronæ nocti præteritæ debentur. Ad ista
senex attonitus & tremens discipulum ac-
cessit, &: Dic enim verò candide, ait, quid
noctæ hac feceris? At modestus juvenis vel-
ut reprehensus: Da veniam, Pater, nihil
feci. Hæc senex loquendi modestiam inter-
pretatus, jamque avidius queritans; Mihi
crede, ait, non desinam interrogare, dum in-
genue, quod res est, fatearis. Dic igitur, quid
boni hac nocte feceris, vel cogitaris. At ille
vix habuit, quod diceret. Nec enim malè

K

sibi

a Fecerim matutinas, ait Auctor.

sibi conscius Ignosce mihi, mi Pater, ait, hoc unum habeo respondere; somnus non leviter, sed & meæ me cogitationes urgebant, ut hinc abscederem & dormirem, & quamvis somno ac cogitationibus oblectarer, identidem tamen redibant, idque sexies aut septies. Ita pæne cessissem a somno victus. Quia vero nondum pro more dimissus à te fueram, hic permansi, & ut cœpi, adversus somnū pugnavi. His auditis senex quam primum intellexit, quod suus discipulus quoties soporifera tentationi restitisset, toties coronam aliam atque aliam promerisset: sed horum nihil discipulo exponens, ne vanæ gloriolæ causam suggereret: Bene est, fili, aiebat, tu jam abi ad tua. Hæc autem aliis, ut gesta sunt, narravit ex integro Asceta, ut discerent omnes, quanta Deus præmiis persolvat, qui vel cogitationibus solum resistunt. Bonum igitur est, ait Pelagius, ut homo sibi seipsum extorqueat propter Deum. Nam regnum celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

Hic duo singulariter observanda. Primum, Longanimitas in omni actione licet vilissimâ, quanti sit momenti. Persistere, durare, perseverare, virtutum omnium coronis est. Alterum, si Vigilantia in rebus etiam minutis, tam est pretiosa, quanto caritiosior erit magisque necessaria in rebus animi, & causâ salutis.

III.
 a Matth. c. 11. v. 12. Pelag. libell. 7. n. 43.
 apud Rosveid pag. 590 & seqq. Hoc & alibi,
 sed minus articulatè narramus.

Hinc
 sti & A
 trus: Sob
 rius vel
 circuit, c
 fortes in
 timulans
 mente ac
 cipiamus
 ne diabol
 tet esse A
 oculos, &
 vertamus
 que innu
 observa
 Aut enim
 aut infici
 elemosy
 gnat, cur
 danda. C
 inficere
 aieve ad
 desit pur
 jam victi
 cere possi
 re. Nam
 lus sit fin
 placere ac
 chrum jar
 gilate; i
 omnem.

§. III.

Hinc illæ cohortationes tam serice Christi & Apostolorum. Hinc vociferatur Petrus: Sobrii estote & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide. Ad eandem vigilantiam extimulans Cyrillus: Opus est, inquit, sobriam mentem ac vigilantibus oculis, ne zizania recipiamus pro tritico, ne pro ove lupum, ne diabolum pro Angelo bono. Hic oportet esse Argum. Quod si mille habeamus oculos, & oculi simus toti, huc omnes convertamus: nam & hostis noster dies noctesque innumeris ac insomnibus oculis nos observat. E fraude unicam discamus cetera. Aut enim satanas actionem bonam impedit, aut inficit, aut corrumpit. Ut preces vel elemosynas impediatur, variis rationibus pugnat, cur preces omittendæ, elemosynæ non dandæ. Quod si nequeat impedire, conatur inficere: nam etsi preces & jejunia aliæ actiones præclaræ non desint, si tamen desit pura intentio, jam infecta est actio, jam victi sumus. Si nec impedire nec inficere possit actionem, studet eam corrumpere. Nam quamvis actio sit bona, nec malus sit finis, si quis tamen incipiat ipse sibi placere ac mirari se, opus quantumvis pulchrum jam tamen est corruptum. Ergo vigilate; nam hostis omnes prævertit, & omnem, si possit, ad sanctimoniam intercludit

K 2

a 1. Pet. c. 5. v. 8.

cludit aditum, actiones bonas aut impediendo, ut diximus, aut inficiendo, aut certe quâ potest corrumpendo. Pergraphicus a lycophanta, versutissimus est sophista, syllogismos facit tricornes, ut si primum vel alterum cornu non feriat, tertium certe lædat.

Hinc Christus ipse vigilantiam toties commendans: Videte, inquit, vigilate & orate. Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate. *b* Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. *c* Quicumque non vigilat & orât, tentationes non propulsat: neque solum tentabitur, sed tentationi etiam succumbet, & intrabit in tentationem. Idcirco & Joannes Domini discipulus vociferatur & monet: Esto vigilans, & confirma cetera. *d* In quo igitur, dices, hæc vigilantia consistit? Hoc Apostolorum princeps commonstrans: Sobrii estote, ait, & vigilate. Sobrietas mater vigilantia, quemadmodum gula & crapula somni & negligentia: quisquis vult esse vigilans & navus, sit sobrius. Et sicuti non ad unam solum civitatis portam vigilandum, sed ad omnes: ita in homine non aures tantum, sed & oculi, sensusque ceteri omnes, quisque in statione suâ pro animi tutelâ excubet. Ubi primum hostile aliquid observatur, mox ad arma convolandum. Ita Hebraeus Sapiens monet:

Omni

a Plauto etn aufgemachteer Erzdieb / ein Leutbetrieger nach allem vorthen.

b Marci c. 13. v. 33. & 37.

c Matth. c. 26. v. 41. *d* Apoc. c. 3. v. 2.

Omni
ipso vita
docet, q
poris situ
simplici
stis circum
carnis par
in prandi
vigilanti
piendus
Deo solo
mi custos
ritia, quid
diz, quid
obiciat a
Ergo v
Paulus fr
quod vigil
viriliter ag
instate, v
miamus si
brii simus
vestiment
Augu
clausit E
ergo dorm
mus? Cor
charitate v
boramus,
faculi huj

a Prov. c
c 1. Cor.
e 1. The
f Apoc.

Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. *a* Idem & natura nos docet, quæ cor humanum medio ferè corporis situm aggeribus & propugnaculo non simplici munivit, pelle, ossibus, carne ac costis circumvallavit. Quòd si cor, non magna carnis particula, quæ vulturi non sufficiat in prandium, ita erat communienda, quàm vigilanti solertiâ, quibus propugnaculis sepiciendus erit animus nullâ re creatâ, sed Deo solo fatiendus. In hunc usum norit animi custos, quid cuique tentationi, quid avaritiæ, quid libidini, quid Iracundiæ vel Invidiæ, quid elationi vel socordiæ opportunè obiciat ad animi munimentum.

Ergo vigilate & sobrii estote. Quod & Paulus frequentissimè ingeminans: Propter quod vigilate, *b* inquit. Vigilate, stete in fide, viriliter agite, & confortamini. *c* Orationi instate, vigilantes in eâ. *d* Igitur non dormiamus sicut & ceteri, sed vigilemus, & sobrii simus. *e* Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua. *f*

Augustinus divinas voces secutus: Sic clausit Evangelium, inquit, Vigilate, Si ergo dormituri sumus, quomodo vigilabimus? Corde vigila, fide vigila, spe vigila, charitate vigila, operibus vigila: Hodie laboramus, & lampades nostræ inter ventos sæculi hujus tentationesque fluctuant: sed

K 3

ardeat

a Prov. c. 4. v. 23. *b* Act. c. 20. v. 31.

c 1. Cor. c. 16. v. 13. *d* Coloss. c. 4. v. 2.

e 1. Thess. cap. 5. vers. 6.

f Apoc. cap. 16. vers. 15.

ardeat in robore flamma nostra, ut ventus
tentationis augeat ignem potius, quàm ex-
tinguat. ^a

^a Aug. tom. 10. serm. 23. de Verbis Dom. c.
20. mibi pag. 40.

CAPVT II.

Alter resistendi modus.

PRINCIPIIS OBSTARE.

CAllidissimus ex orco tentator pluri-
mis iisque sanè diversis utitur vafa-
mentis & artificijs ad impugnandum.
Compendio numeremus. 1. A tentatione
aliquanto tempore interquiescit, & ita ob-
fidionem cœptam non solvit, sed interjun-
git, ut obsessus ad securitatem noxiam, aut
elationem vanam desinens, arma ponat.
Subitò adest ab inferis poliorcetes ^a acrior,
& occupat inermem. ² Virtutis actiones
suadet, sed immoderatùs exercendas: ex-
empli gratià; peregrinationem nimis lon-
gam, flagellationem nimis severam, absti-
nentiam nimis rigidam & immoderatam
suggerit. 3. Suam homini pietatem in nullâ
re turbat, modò unicum idque vel mini-
mum in ædes ostiolum seruet apertum, per
quod liberè inferpat. Et talis subinde ten-
tatio ab homine non deprehenditur, dum
eum mors evocet. 4. Diversis devotionibus,
quas

^a *Stattführer.*

quas voca
qui pio i
sunt qui
Sed remi
rat alieub
saltant, it
que epura
cos ad pre
quidem, se
hoc enim
rimum, qu
rant. Hinc
suum, ut
bus suis, c
deberi.
nullos, c
undique
Plurimis
prudente
specioso n
punitioe
scilicet no
& vitia no
brâque v
fallit sub
specie Ar
Vigilandi
Principiis
cebimus.
^a Ephe

Petrus
tentato d

quas vocant, non raro insigniter fallit. Sunt qui pio impetu choreas, sunt qui vinum, sunt qui tesseras & chartulas pictas ejurent. Sed remittente hac subitâ devotione invidiat alicubi non a occasio, & hi boni iterum saltant, iterum potant, iterum lusitant, aliaque ejurata iterum frequentant. 5. Non paucos ad preces impellit. Hi precantur quidem, sed cursim, oscitanter, perfunctorie: hoc enim unum agunt, ut orent quàm plurimum, quàm attentè orent, id parum laborant. Hinc subinde minus curant officium suum, ut plus vacent intempestivis precibus suis, ob quas sibi à Deo putent omnia deberi. 6. Ad eleemosynas concitat nonnullos, qui eo nomine per fas & nefas undique corradunt, quod largiantur. 7. Plurimis ardorem animi & zelum: sed imprudentem & immoderatum injicit, quos specioso nomine ad iram, ad vindictam, ad punitionem injuriosam pertrahit. Venena scilicet non dantur nisi melle circumlita, & vitia non decipiunt, nisi sub specie umbræque virtutum. Ita diabolus sapissime fallit sub schemate & larvâ honesti, sub specie Angeli. Nolite locum dare diabolo. Vigilandum, quod proximè monuimus, & *Principiis obstandum*, quod isto capite docebimus.

à Ephes. c. 4. v. 27.

§. I.

Petrus Chryfologus de Domino **JESU** tentato differens: Diabolus, inquit, semper primor-

primordia boni pulsat, tentat rudimenta virtutum, sancta in ipso oru festinat extinguere, sciens quod ea subvertere fundata non possit. *a* Tu ergo Principiis obsta. Monitum saluberrimum ad omne quidem vitium arcendum, singulari tamen studio ad tentationes superandas observandum. Cum morbi sentitur commotiuncula, occurrendum est morbo antequam penitus infederit; si permittatur ingravescere, vix ullis demum remediis cedet, magis ac magis crudescet, dum ad summum perveniat incrementum. Cur primis motiunculis non restitisti? Jam actum est de sanitate. Valedic vitæ ac more. Ergo.

Principiis obsta, sero medicina paratur,

Cum mala per longas invaluere moras. b

Hoc omnes sapientes monent, hoc universis medicorum senatus imperat, hoc quotidiana docet experientia. E vero cecinit nebulosus Satyricus

Elleborum frustra, cum iam essis agra tumebit

Pescentes videas: VENIENTI occurrite morbo. c

Aristotelis scito: Principium rei cujusque maximum est, quippe quod rei dimidium sit. *d* Num quis equitandi artem calleat, hoc ipso scitur principio cum equum conscendit. Vix ullus est hostis tam potens, cui principio

a Pet. Chrysol. serm. 1. mihi pag. 34.

b Ovid. l. 1. de Remed. amoris.

c Pers. sat. 3. med. *d* Arist. tom. 7. sect. 10. pro blem. q. 15. mihi pag. 430.

cipio non
tas vires co
est. Ad mo
Dum, inqu
nosquitia e

Si puer
tum & pri
dicatque A
B. & C. & I
characteres
stro versut

rit Admitt
dum quide
cras, aut pe
rum sequer

scipulus B.
mum est,
cogitationi
D. progred
non verebi

& Exempla
ciosa edet.
hæret F. Q
gestibus E
mum nec
sus sunt in
suos erudit

magister,
betum.
Beatus e
los suos ad
militantes
tes alliseru

cipio non possit obsisti. Ergo antequam totas vires colligat, invadendus & dissipandus est. Ad mores hoc transferens Hieronymus: Dum, inquit, parvus est hostis, interfice, ut nequitia elidatur in femine.

Si puerulus in ludo litterario Alphabeta & prima litterarum elementa discat, dicatque A. proximum est, ut dicat etiam B. & C. & D. Indéque ad reliquos Alphabeti characteres transeat. Qui Satana ludimagistro versutissimo pronuntiavit A. qui dixerit *Admitto* hanc cogitationem. Hic nondum quidem totam combibit malitiam, sed cras, aut perendie alterave hebdomade alterum sequetur elementum, dicetque hic discipulus B. *Blandior* huic cogitationi. Proximum est, ut audiatur & C. *Consentio* huic cogitationi. Neque hic subsistet, sed à C ad D. progredietur, & quod ausus est *Cogitare*, non verebitur *Dicere*. Brevi transibit ad E. & *Exempla*, quâ verbis, quâ gestibus perniciofa edet. Prioribus elementis junctum hæret F. Quod *Cogitare*, quod *Dicere*, quod gestibus *Exhibere* non crubescimus, id demum nec *Facere* verecundamur. Hi progressus sunt in scholâ cacodæmonis. Ita satanas suos erudit discipulos Nec enim feriatur hic magister, dum sui totum calleant Alphabeta.

Beatus ergo qui tenebit & allidet parvulos suos ad petram. a Persæ ac Medi Cyro militantes cum vastarent Babylonem, infantes alliserunt ad parietes. Hinc fortunatus &

K 5 *felix*

a Psal. 136. v. 9.

T.
dimenta
at extin-
fundata
bita. Mo-
idem vi-
studio ad
m. Cùm
occurrerit
in federit;
s demum
rudescet,
mentum,
fisti? Jam
ac more-
atur,
y moras: b
c univer-
hoc quoti-
cinin ne-
s agratu-
occurri-
cujusque
imidium
llet hoc
conscen-
cui prin-
cipio
4i
7. scil. 10.

felix Cyrus, qui expugnatâ Babylone factus est monarcha celeberrimus, allisis ad parietem parvulis, ne ulla impiæ stirpis remaneret posteritas. Augustinus, Hieronymus, Hilarius sic aiunt, initia tentationum ad petram Christum allidenda. Beatus, qui tentationem eliminat, antequam increfcat.

Suadet caelestis sponsus: Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. ^a Vulpes vult capi antequam adolefcant, ne fructus optimos carpant, & vineas suffodiunt. Origeni vulpeculæ sunt cogitationes pravae quæ in ortu suo sunt opprimendæ. Hoc enim divinus spiritus jubet heri, vulpeculas seu cogitationes, antequam invalescant, exterminandas; ita mala plurima caveri posse. Quod si crescere permittantur & liberè vagari, mens humana fiet fovea vulpina, pessimarum cogitationum specus horrenda, scelerum Lerna.

Principiis obstandum, & affectibus incipientibus resistendum. Prudentissimè monens Cordubensis Philosophus: Non obtinebis, inquit, ut desinat, si incipere permiseris. Imbecillis est primò omnis affectus, deinde ipse se concitat, & vires, dum procedit, parat: excluditur faciliùs, quàm expellitur. ^b Ergo intransitibus resistamus, quia faciliùs, ut dixi, non recipiuntur, quàm exeunt. Idem de Irâ eximie differens: Faciliùs est, inquit, excludere perniciofa quàm regere; & non admittere, quàm admissa moderari:

nam

^a Cantic. c. 2. v. 15.

^b Seneca epist. 116. mihi pag. 654.

nani cum
tiora re
patiantur
duntur,
est ab al
navit, no
re potius
culla m
rundam
sunt: n
gressum
corporib
sistere n
silium o
præcipi
pervenit
si in ira
fectus, n
rapiat il
pondus,
num e
nus spe
& dare
si coep
lutem
est. ubi
illi aliq
cier de
tum pe
hostis
portis
accipit.

a Sa
& 7.

nam cum se in possessione posuerunt, potentiora rectore sunt, nec recidi se minuere patiuntur. Deinde ratio ipsa, cui frana traduntur, tamdiu potens est, quamdiu diducta est ab affectibus: si miscuit se illis, & inquinavit, non potest continere, quos submovere potuisset. Commota enim semel & concussa mens ei servit, à quo impellitur. Quarundam rerum initia in nostrâ potestate sunt: ulteriora nos suâ vi rapiunt, nec regressum relinquunt. Ut in præceptis datis corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere morarive dejecta potuerunt, sed consilium omne & pœnitentiam irrevocabilis præcipitatio abscidit, & non licet eò non pervenire, quò non ire licuisset: ita animus si in iram, amorem, aliòsque se projecit affectus, non permittitur reprimere impetum; rapiat illum oportet, & ad imum agat suum pondus, & vitiorum natura proclivis. Optimum est primum irritamentum ira protinus spernere, ipsisque repugnare seminibus, & dare operam, ne incidamus in iram; nam si cœperit ferre transversos, difficilis ad salutem recursus est. Quoniam nihil rationis est, ubi semel affectus inductus est, jusque illi aliquod voluntate nostrâ datum est. Faciet de cetero, quantum volet, non quantum permiseris. In primis, inquam, finibus hostis arcendus est. Nam cum intravit, & portis se intulit, modum à captivis non accipit. a

K 6

(.II.

a Senec. l. 1. de Ira, c. 7. & 8. mibi pag. 6.

67.

§. II.

Quanti sunt, qui de seipsis dicant: Non possum me continere ac vincere, hoc pati, hoc sustinere, his carere non possum, ad istud adigere me nequeo. Hic quæstio sit: Num iste mentiatur an non? num ei credendum? Vtrumque de illo non malè dixeris, & mentiri cum, & non mentiri. Non sanè mentitur eo nomine: qui tentationibus cedit & obsequitur, seipsum ita involuit, eoque vitiositatis delabatur, ut difficillime vires recuperare animumque ad meliora possit flectere. Ita aliquid ægerrimè posse, est pæne omnino non posse. *a* Mendacii tamen hunc hominem non absolvimus: quia continere se ac vincere posset, si serio ac robuste vellet, si vires intenderet, at ille languet, & mavult vinci quàm pugnare. Hinc ista frigidissima illius voces: Non possum his abstinere, non possum. Unde, obsecro, hic homo tam impotens sui? Initio tentationis torpuit, principis non obstitit. Cùm incendium imbecillius potuisset compescere, neglexit, jam validum & in omnes partes effusum vix sopiet amplius. Qui primo tempore, ait Eusebius Emisenus, non cœperit velle resistere, incipiet sequenti nec velle nec posse.

Machabæus princeps Jonathas, audivit quoniam regressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo supra quàm prius pugnare

a *Moralis impossibilitas: Ist mir nie wol möglich / dæimus.*

P
gnare ad
& occur
enim de
regione
dita mi
extra suo
egreditu
gionem t
tus: ubi
figet & a
dictitare
tantum
rexit, que
& manu
cum obt
bit, quib
pilum n
continuo
rum expl
tavit vici
ceat, ut
non exc
diosi ani
se infun
nes vita
Hac f
riculosu
est, per
conceder
cere ing
Nam si
superaver

a i. M.
b V.

gnare adversus eum: & exiit ab Hierusalem, & occurrit eis in Amathite regione; non enim dederat eis spatium, ut ingrederentur regionem ejus. ^a Prudenter sane & ad eruditæ militiæ leges, obvium se dedit hosti extra suos fines. Ita cum satanas cum copiis egreditur te invasurus, occurre illi, ne regionem tuam, cor tuum ingrediatur armatus: ubi enim fixerit pedem unum, ibi mox figet & alterum. Beatus Franciscus Assisias ^a distitare solitus est; diabolus à nobis filum tantummodò petit, ex eo funem nauticum texit, quo nos vinciat; nactus digitum, brevî & manum totam impetrabit; si clavum unicum obtineat, propediem & clathros habebit, quibus suum claudat captivum; si vel pilum malæ cogitationis unicum acquirat, continuo totas pelles cogitationum pessimarum explicabit. Pene jam omnem reportavit victoriam daemon, si quem ita demulceat, ut is injectam cogitationem foedam non excutiat, brevî in hominis tam desidioli animam totus libidinum exercitus sese infundet. Ergo principiis obsta; occasiones vita, & vicisti tentatoris insultus.

Hæc sedulò monens Chrysostomus: Periculosum cerre, ait, periculosum, inquam, est, perniciosissimis his passionibus locum concedere: quare oportet omni pacto reingere ingressum ipsarum, atque repellere. Nam si comprehenderit animam atque superaverint, tunc sicut ignis ingentem ac

ficcam

^a 1. Mach. c. 12. v. 24 & 25.

^b Vt supra monuimus p. 2. c. 1. §. 3. fine.

230 PALÆSTRA CHRIST.

siccam nactus materiam, maximam solent
 flammam accendere. Quare rogo atque oro,
 omnia faciamus, ut quasi macerâ excluda-
 mus à nobis harum ingressum. Nullus igitur
 frivolâ se illâ ratione consoletur, quâ
 universa protervitas in animam inducitur:
 illâ, inquam, ratione nullus utatur: dicens,
 quid hoc est, aut illud? mille certè hinc ma-
 la oriuntur. Veterator enim malorum dia-
 bolus cum sit, magnâ malitiâ, multâ operâ,
 ingenti studio, condescensioneque nonnul-
 lâ ad perditionem hominum utitur. A mi-
 nimis enim plerumque incipit, quod intue-
 ri hoc modo licet. Studebat in Pythonissæ
 nugas ac deliramenta Saul regem detru-
 dere, sed id si ab initio suasisset, mentem ille
 non adhibuisset: quo modo enim illud fe-
 cisset, qui Pythonissas expellebat? propterea
 sensim & paulatim ipsum inducit. Nam
 quoniam Samueli non obtemperavit, &
 holocausta illo absente offerri præparavit,
 accusatus, ait, necessitas hostium facta est
 major. Dumque flere oportuisset, quasi ni-
 hil mali fecisset, latabatur. Jussit rursus
 nonnulla de Amalechitis Deus; ea quoque
 transgressus fuit: hinc adversus David il-
 lum insanivit, ac sic paulatim atque paula-
 tim labens non stetit, quousque ad ipsum
 perditionis barathrum seipsum immisit.
 Similiter etiam de Cain factum esse vide-
 mus. Non enim confestim cædem fratris illi
 suggestit, ne magnitudine rei commotus
 tam scelestum facinus abominaretur: sed
 prius persuasit deteriora offerre, nullum
 esse

PARS

esse id dicitur
 veneno succo
 secutumque p
 illapsus, ad ca
 celeris impu
 malorum om
 pellenda igit
 etiam si ad m
 tur peccata, n
 nunc verò
 semper ascen
 atque operâ
 sunt everten
 iam consider
 sed illud præ
 evulseris,
 crescet. b
 a Naturam
 b Chrysost
 mibi pag. 603

Iſcariotes
 berum vorag
 si principis
 ni sui etario
 fuisset. Di
 lum, non pilu
 qui callidissi
 thros, e filo ru
 cit. Idcirco G
 paternâ com
 nascenti, ait,
 dem, quâ nu

esse id dicens peccatum: deinde invidia
veneno succendit, nihil etiam hinc mali
secuturum persuadendo. Ita sensim in eum
illapsus, ad cadem fratris, & ad negationem
sceleris impulit; nec prius cessavit, quam
malorum omnium verticem imposuit. Re-
pellenda igitur malorum initia sunt. Nam
etiamsi ad majora prima non progrederen-
tur peccata, non esset tamen negligendum:
nunc verò per istam incuriam gradatim
semper ascendunt: quapropter omni studio
atque operâ funditus principia peccatorum
sunt evertenda: non enim vim a delicti so-
lam consideres, nec quia parvum sit, cogites;
sed illud præcipuè tene, quia si radicem non
evulseris, magnum inde peccatum suc-
crescet. *b*

a Naturam.

*b Chrysostr. tom. 2. in c. 27. Matth. hom. 37.
mhi pag. 603. & seqq.*

6. III.

Isariotes Christi proditor in illam sce-
lerum voraginem nunquam ivisset præceps,
si principiis obstirisset, & aliquid e Domi-
ni sui erariolo sublegere non minutum cen-
suisset. Diabolo igitur non clavus, non fi-
lum, non pilus unicus est cõcedendus. Alio-
qui callidissimus artifex e clavo totos cla-
thros, e filo rudente, e pilo, totas pelles confi-
cit. Idcirco Gregorius Magnus sollicitudine
paternâ commonens: Si tentationi in corde
nascenti, ait, festinè non resistitur, hac eâ-
dem, quâ nascitur, morâ roboratur. Neque
enim

enim culpa ad opus prodire permittitur, si intus ubi nascitur, extinguitur. ^a

Hugo Victorinus de occasionibus cautè declinandis: Devitant igitur, inquit, bivium Thamaris, solarium Bethsabeæ, thalamum Ammonis. ^b

Narrant, Pachomio cacodæmonem sese spectandum objecisse: cui vir sanctus graviter opprobârît, quòd homines, à quibus læsus non sit, diu noctûque improbissimè infestet. Cui genius infelix: Nos, inquit, pulsamus ad fores: dare aditum, aut negare, penes vos est. Aperitis, & hospites admittitis: nos promptissimè in patulas involamas ædes, mox ignes struimus, & imaginationem occupamus, inde facillimum est cæcam voluntatem totûmque hominem expugnare. Quòd si resistitis & mox initio prohibetis ingressu, nos victi sumus, & veluti fumus evanescinus. Hæc mendacifigulus verissimè. Hunc igitur avernalem colubrum arce vel à primâ januâ, & cordis tui domicilium non venenabit. Quod Augustinus eximiè capitis & calcanci observatione vigili declarans: A Deo, inquit, quid dictum est serpenti? Ipsa tuum observabit caput, & tu ejus observabis calcaneum. Diabolus calcaneum tuum observat, quando labaris, ut dejiciat te. Ille observat calcaneum tuum, tu observa caput illius. Quod est caput illius? Initium malæ suggestionis illius. Quando incipit mala suggerere, tunc repelle ante-

quam

^a Greg. tom 2. l. 22. moral. c. 7. mibi pag. 792.

^b Hugo l. 2. de clausuro animæ.

PA
quam surg
sio, & tunc
hendet ille

Nolite lo
non solum,

perret hic a

victoria, A

prioribus at

put serpenti

pentis: prim

in mentem,

tenere ment

quod venit

caput calca

uctum, ait

est homini

tur, anima

tur: b Perce

flamnum. H

pentis, & cal

a Aug. tom

pag. 182. b

c Aug. eod

C

Tertiu

Q Ve

cos

tion

quam surgat delectatio, & sequatur confensio, & tunc vitabis caput eius, & non apprehendet ille calcaneum tuum. *a*

Nolite locum dare diabolo. Non clavum, non solum, non pilum unicum à nobis impetret hic alastor. Principiis obsta, & tua est victoria. Ab eodem eruditissimo calamo prioribus affinia sunt ista. O Christiane, caput serpentis observa. Quod est caput serpentis? prima peccati suggestio. Venit tibi in mentem, nescio, quid illicitum, noli ibi tenere mentem tuam, noli consentire. Hoc, quod venit in mentem, caput serpentis est: caput calca, & evades ceteros motus. Sed lucrum, ait, magnum suggestit. Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? *b* Pereat Mundi lucrum, ne fiat animæ damnum. Hæc dicens observasti caput serpentis, & calcasti. *c*

a Aug. tom. 8. in ps. 48. circa med. mihi pag. 182. *b* Matth. c. 16. v. 26.

c Aug. eodem tom in ps. 103. mihi pag 496.

CAPVT III.

Tertius resistendi modus.

ORARE.

8. **Q**uemadmodum diabolus non paucos fallit sub larvâ rigidâ castigationis, ita multò plures decipit sub

sub velo debite moderationis. Hinc isti abstinentias, jejunia, famem, & quicquid inimicum est corpori & grave, à se habent facessere: illi excessu, hi defectu peccant; nimium illi, isti nimis parum faciunt. Multos valde credulos fortilegiis, auguriis, somniis capit, innumeros superstitionibus irretit. 10. Quosdam conscientie pavoribus & latentis piaculi suspicionibus atque scrupulis exterret. 11. His longè plures nimis conscientie laxamentis seducit: hinc illis sunt omnia protinus alba. 12. Quosdam in agri tudines, perturbationes, fluctus, æstusque sollicitudinum iis fraudibus perducit, ut omnem animum pæne despondeant. Uti enim peccatum committendum extenuat, & levissimum esse persuadet, ita commissum ingratat, & immensi ponderis montem nullis viribus amoliendum monstrat, hinc & hinc fallacissimus. 13. Tam vaser profectò & ingeniosus est artifex, ut non superbiã tantum & elatione, sed humilitate ipsã & submissione incautos necet. Est enim qui nequiter humiliat se. *a* Voce, gestu, veste, corporis flexu ad omnium sese genua submittit, seipsum coram aliis reprehendit; si quis alius ei eadem objiceret, liberali dextrã colaphum rependeret. 14. Diabolus tentator fila trahit subtilissima, & pæne oculos fallentia. Hinc iis involuit innumeros, qui pæne prius se viros sentiunt, quàm oppugnatos. Ergo resistite diabolo, & fugiet à vobis. *b* Primum resistendi modum

a Eccli. c. 19. v. 23. *b* Iacobi c. 4. v. 7.

P.
dum di
abstare;
orare.

Jesau
puram a
fuit infe
mum, &
dum sibi
Dominu
pedes me
suos ad o
gefaciens
intretis
quàm no
remoram
& orate;
præscrip
Et ne no
nos refug
igitur ce
Quoniam
orare, &
duas mil
mas ten
Miru
precari
videant
cibus, a
domine
facilius?

a Pf. 2
c Luc.

dum diximus, *Vigilare*; alterum, *Principiis ob stare*; jam assignaturi tertium, *Deum orare.*

§. I.

Jeſſaus David tam ante, quàm poſt purpuram acceptam tentationibus graviffimis fuit infeſtatus. At ille primum, ac ſummum, & pane unicum ab Oratione præſidium ſibi parans: Oculi mei, ait, ſemper ad Dominum, quoniam ipſe evellet de laqueo pedes meos. *a* Dilucidiffimè Chriſtus, qui ſuos ad orationem hoc ipſo nomine expergefaciens: *Vigilate, inquit, & orate, ut non intretis in tentationem. b* O mei Apoſtoli, quàm non ſentitis tentationem velut adhuc remotam! Eſt viciniſſima: idcirco vigilate & orate; principiis obſiſtite. In eum finem præſcripſit ſingularem precandi formulam: Et ne nos inducas in tentationem. Tentari nos refugimus, ſed deprecamur vinci. Non igitur ceſſandum ab oratione unquam: Quoniam, beato Lucà teſte, oportet ſemper orare, & non deficere. *c* Non ſolum ob aſſiduas miſerias Mundi, ſed etiam ob continuas tentationes diaboli.

Mirum, ter mirum, regem Hebræum ita precari ſolitur: Averte oculos meos, ne videant vanitatem. *d* Quid opus his precibus, aut magno molimine? Tu ipſe, mi domine rex, tuos oculos claude (quid enim facilius?) & rem factam habes. En regem & va.

a Pf. 24. v. 15. *b* Matth. c. 26. v. 41.
c Luc. c. 18. v. 1. *d* Pſal. 118. v. 37.

& vatem, virum virtutibus ornatissimum, qui tamen nihilominus roget, Domine averte, vela, & claude oculos meos. Nos enim tam debiles sumus ac desides, diabolus tam impiger & attentus, tentatio tam pellax & blanda est, ut divinum è cælo subsidium assiduè nobis sit petendum. Hac in re circumspectus ac vigilans rex David vociferatur contentissime; Domine Deus meus in te speravi, salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Quinam isti tot persequentes? Num homines tantum? Neutiquam, sed satanas & omne illius satellitium. Nam addit Psalter. Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est, qui redimat, neque qui salvum faciat. a Si, ô Deus, me deseras, nemo est, qui ab interitu me servet. Quod David in tentationibus repellendis fecit, hoc fecerunt, & etiânum faciunt omnes, quibus sua salus est cordi. Vigilant, & orant. Qui vigilat & non orat, perinde agit ut miles, qui quidem in excubiis stat, sed inermis sine tormento æneo, sine pulvere nitrato. Ergo vigilate, & orate.

Cùm ad Josaphatum regem infaustissimus rumor deferretur. Venit contra te multitudo magna de his locis, quæ trans mare sunt, & de Syriâ. Josaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit jejunium in universo Judâ. Congregatusque est Judas ad deprecandum Dominum; sed & omnes

omnes d
crandum
parem co
inquit, r
huic mu
nos Sed
mus, ho
los nostro
Deus u
men hum
Contingi
quærat, q
versat, sed
cutit aut
Deo unde
moveam
lamus, ja
velut pisci
oramus. D
sed nec p
oramus, ac
vertimus.
Deû, quo
a 2. Pa

Quid,
diebus q
actionis ha
Marcus; a
tis fallend
linum con

a Erat

omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Rex optimus se viribus imparem confessus publicè; in nobis quidem, inquit, non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. ^a

Deus utique præsentissimus est, eum tamen humana incuria veluti absentem transit. Contingit non rarò, ut hoc ipsum aliquis quærat, quod oculis expositum, quod manu versat, sed illud idèò nò cernit, aut quia cæcutit aut quia remotum credit; ita nos planè Deo undequaque cingimur, quocumque enim moveamur, in Deo stamus, sedemus, ambulamus, jacemus, à nemine præsentissimo, velut piscis aquâ, circumdati; dum tamè non oramus, Deum non tantum non cernimus, sed nec præsentem advertimus; cum autem oramus, ad Deum nobis præsentissimum convertimus. Atque hoc est oculos dirigere ad Deum, quod in omni tentatione sit primum.

^a 2. Par. c. 20. v. 2. & seqq.

§. II.

Quid, obsecro, Christus in solitudine diebus quadraginta totidemque noctibus actionis habuit? Fuisse cum bestis asserit Marcus; ^a An cum illis animi causa temporis fallendi causâ lusit? Num manibus insinum coniectis ex toto feriatu est? Non dubium

^a Eratque cum bestiis. Marci c. I. v. 13.

dubium quin omnis illius temporis partem maximam transegerit precando. Perinde si dixisset: Ad tentationem, & ad pugnam me paro: non quòd ego hoc paratu egeam, sed ut vobis imitationibus meis ostendam quo armorum genere, quâ præparatione sit opus ad hos cum hoste congressus: Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Ita hic idem Servator noster cruciatus suis initium daturus, factus in agoniâ prolixius orabat: *a* & quidem ut optimi auctores *b* sentiunt, ad tres horas orationem produxit. Prolixius ergo, ait Sebastianus Barradius, orasse dicitur, quoniam trium horarum spatio oravit.

Beatus Paulus potenter admodum impugnavit: Datus est mihi, ait, stimulus carnis meæ, angelus satanæ, qui me colaphizet. Vehemens fuit hæc tentatio & perquam molesta. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet à me. Perinde si ager medicum roget: Domine Doctor, nimium quantum naturæ meæ hoc pharmacum ad-versatur, nimis urit hoc malagma, tolle illud, obsecro. O Paule, tamen si tuum medicum ter *c* atque sapius rogaveris, hoc medicamen-

a Luc. c. 22. v. 43.

b Alphons. Salmeron tom 10. tract 15. n. hi pag. 133. & Sebast. Barradius tom. 4. Comment. in Concord. Evangelist. l. 6. c. 13. mihi pag. 248. vide Christum Moricnem c. 2. p. 2.

c TER symbolum est multitudinis atque universitatis. Sapissime aut assidue fit, quoties fieri dicitur.

amentum
ataplasmata
nim tuus tib
sibi grava m
quam ut sibi
veratur omni
at e celo: neq
sibi subvenit
infirmitate pe
is debilis, sed
ueratur figu
non nisi lutu
Accommodè
singulus es, ne
lum non aur
non à metallo
& infirmitas
antiz materi
fictus. Homo
corpore, si sa
erit, sibi que
mittat ullu
ropitiandæ, s
bs sepelit rob
tus obvia qu
er os immitt
on pensi hab
nod haurit, s
ne dururne
urimum opit
ridiosatem su
Ctesiphonte
vita perfect

camentum est exhauriendum; hoc urens cataplasma tam cito non amovendum. Hęc enim tuus tibi medicus respondet: Sufficit tibi gratia mea. Nil ultra poscat ægrotus, quam ut sibi faveat hic medicus. Facile superatur omnis tentatio, si auxilium non dedit e cælo; neque enim difficilis est victoria, ubi subvenit divina gratia. Deinde virtus in infirmitate perficitur. In te quidē, o homo, es debilis, sed in tuo adjutore fortis. Si conqueratur figulus, dicatque: Cur mihi semper non nisi lutum calcandum & tractandum? Accommodē illi responderis: Mi magister figulus es, non aurifex, lutum tibi tractandum non aurum, à luto tibi petendus panis non à metallorum rege; ita profus tentatio & infirmitas patientiæ, fortitudinis, temperantiæ materia; in infirmitate perficitur virtus. Homo debilitatis viribus & effato corpore, si sapit, sobriam valetudinis curam gerit, sibi que sollicitus attendit, ne per os admittat ullum hostium, non gulæ itudet propitiandæ, sed vitæ propagandæ: Ita multos sepelit robustorum. Nam homo robustus obvia quæque vorat; quicquid sapit, hoc per os immittit; noceat an conducatur, id ille non pensi habet; dummodò quod glutit, quod haurit, sapiat. Tales plerumque non sunt diuturnæ sanitatis & vitæ: ita virtuti plurimum opitulatur infirmitatem, miseriam, vitiositatem suam agnoscere. Hieronymus ad Crēsiphontem: Hęc una, inquit, præsentis vitæ perfectio est, ut te imperfectum agnoscas;

2. Cor. c. 12. v. 8. & 9.

agnoscas; tibi penitus diffidas, in Dei bonitatem ac potentiam spem omnem transferas. Virtus in infirmitate perficitur. Ubi Dei gratia, ibi tentationum victoria; gratiam autem impetramus precando.

§. III.

Salomon sapientem hanc cautelam in tentationibus necessariam persuasurus: Frustra, inquit, jacitur rete ante oculos pennatorum. Perinde si dixerit: Tu meis monitis eruditus laqueos, retia, insidias, quas tibi hostes diversi struent, facile vitabis: nam eorum technas retexi, pedicas ostendi, quæ incassum explicantur, cum eas vident avicula: Nam

Quæ nimis apparent retia vitat avis.

Tu igitur simul atque tentationum laqueos contpexeris, præsidium cape ab alis, & avola, animum per preces ad Deum erige. Diabolus auceps astutissimus: nusquam non pandit sua retia; si nos pennati sumus, & ad cælum orando evolemus: hiantem sine præda aucupem ridebimus. At nos pullastri malè plumati, aviculæ nondum alata: orationes longas, texere non nostrum esse ducimus. Sit istud. Cum igitur milvus esuriens oberravit, mox sub matris alas accelerans, & ingeminemus: has saltem precariunculas brevissimas: *Domine JESU, miserere mei, & dirige me.* Aut solum: *Domine JESU, dirige me.* Aut istud tantum: *Domine JESU, Ardens ejuscemodi clamor in tenta-*

tionem

PARS
one omni
e: Omnis
nea Domini
uitate omni
mini, a Lice
Christo amic
quocienscunqu
plo suspiraver
ictum, hoc
olum tentatio
tus & prom
a his adeo m
esideratur. S
pus, sed pau
cti desinim
nanemus.
Joannis Ar
e, tu verò ad
am plurimas
os trahat ad
Gemini scri
er delicias es
niliam trans
nimè laut
tum cicer &
em valde ave
fugam. Te
gebarur, aut
gitur sub qui
rebuit, & par
non possum,
dulio. At cæl
teris sui vu
a Rom. c. 10

tione omni facile servabit. Beato Paulo teste: Omnis, quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Discedat ab iniquitate omnis, qui nominat nomen Domini. ^a Licebit quotidie primo mane cum Christo amicissime ita pacisci: Domine, quotiescunque hac die dixerò, aut corde solo suspiravero (Domine JESU) hoc à me dictum, hoc à te intellectum volo; ita non solum tentationes vincere, sed etiam amoris actus & promerita poterimus augere. Sola in his adeo modicis & facilibus constantia desideratur. Sapiissime quidem talia incipimus, sed paulò post negligentiam vel tædio victi desinimus incepta; iidem, qui fuimus, manemus.

Joannis Avilæ dictum est: Tentatio ad te, tu verò ad Deum. Hanc ipsam ob causam plurimas tentationes immittit Deus, ut nos trahat ad se.

Gemini scriptores narrant hominem inter delicias educatum in Cisterciensem familiam transisse. Hic religiosam mensam minimè lautam pane omnem, præcipuè coctum cicer & confusaneum hordeaceum panem valde averfatus, paullatim cœpit moli-ri fugam. Tentatio gravis; nam aut esurire cogebatur, aut gulam offendere. Christus igitur sub quietis tempus spectabilem ei se præbuit, & panem porrigens dixit Comede. Non possum, ait tiro, nec enim assuevi huic edulio. At cælestis medicus diductâ veste in lateris sui vulnere panem nauseatum tingen-

L

gens:

^a Rom. c. 10. v. 13. 2. Tim. c. 2. v. 19.

gens: Nunc, ait, comede. At ille jam magis averfari cruentum, & deprecari tam ingrati bucceam. Cui minaci vultu Dominus: Vel gusta tantum. Gustavit, & esse censuit non secundarium panem, sed panis florem, & delicias mellitissimas. Disparuit Christus, & unà vitiosum gula fastidium. ^a Tentatio si primâ fronte spectetur, hordeaceus fecalicius, avenaceus, ater, surfurosus, durus, sordidus panis est, ingratus sanè bolus, qui siccis heret faucibus ægrè admodum glutendus. Sed obsecro, mi Christiane, quidquid ejusmodi acerbioris edulii est, cruento latere Christi crucifixi merge, dic animo: *Domine JESU, dirige me, tuere me, protege me*. Reverà tentatio nulla quantumvis valida non tolerabilis & facilis superatu redditur, liquore tam pretioso tincta. Ora, & vincis. Subinde duplex inficit venenum, quod & frigore & calore pugnat, huic duplicatum etiam alexipharmacum opponendum, quod & frigus retundat & calorem. Adversus tentationes omnes primaria duo sunt remedia, *Oratio, & Patientia*; hæc refrigerat, accendit illa, & inflammat. Ad orationem Bernardus excitans: Quoties ergo, inquit, gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, doctorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama cum, & dic, Domine salva nos, perinius.

^a *Cesarius Heisterbacensis lib. 4. hist. mem. c. 80. mihi pag. 235. & Thomas Cantipratanus Mirac. mem. l. 2. c. 57. n. 26. mihi pag. 465.*

perimus. Non dormit, neque dormitat, et si
ad tempus dissimulet: ne forte periculosius
ab illius te manibus ipse precipites, si te eis
ignoraveris sustentatum. Quapropter rogo
vos, fratres, ut semper ad manum habeatis
tutissimum orationis refugium. a Romani,
ut vetus ferebat verbum, sedendo vincunt:
Christiani vincunt orando.

a Bern serm. 12. in ps. Qui habitat circa fi-
nem sermonis, mihi pag. 713. & serm. 5. in
Quad. de triplici modo orationis, mihi pa. 148.

CAPVT IV.

Quartus resistendi modus.

REPUGNARE.

15. **D**iabolus quosdam, quod orsi su-
mus dicere, tam speciosè fallit, ut
ii potius jejuniū ab Ecclesiā præ-
ceptam violent, quam ut ea, quæ ipsi sibi
met injunxerint, non seruent. Idem in aliis
plurimis fit: quod præcipitur, negligimus, &
nova ipsimet nobis præcepta cudimus, quæ
observamus. Nimirum, nitimur in vetitum,
cupimusque negata. 16. Deinde cacodæmon
Orbem universum vanis suspicionibus &
temerariis iudiciis in perniciem dat, & quod
longè pessimum, pauci notant tam blandos
in exitium expulsi; alter alterius, ut pu-
tant, cor inspicit, quod ipse diabolus nequit.
17. Diabolus ad tentationis escam semper
loquen-

ST.
in magis
in ingra-
torinus:
le censuit
s florem,
ut Chri-
n. a Ten-
rdeaceus
us, durus,
olus, qui
um glu-
ne, quid-
cruento
e animo:
e. protege
umvis va-
ratu red-
Ora, &
enenum,
huic du-
pponen-
calorem.
maria duo
hæc refri-
d oratio-
ergo, in-
ntatio, &
voca cu-
diutorem
pulatione.
salva nos,
perimus.
niff. mem.
stipratannu
g. 465.

loquentem digitum intendit; aut enim aliorum vitia commonstrat, hinc temerarium multiplex iudicium; aut aliorum facultates & opes ostendit, hinc cupiditas & invidentia: ita omnis pax animi turbatur: hinc illa iniquies, quæ nec precari, nec ferè aliud fructuosi agere permittit. Quod diabolus mille modis conficit. 18. Vexator hominum iis, qui nimium sui juris sententiæque, qui sui sensus & cerebri sunt, persuadet, ut aliorum consilia exquirant, scit enim jam antè consiliis eos non obtemperaturos; ut ita tantò magis peccent, & minus sint excusabiles. 19. Multis contra dissuadet aliorum consilia perferre, idque artificiosè prorsus his argumentis planum facit: si consiliis sit opus, cum Deo inter preces agere, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant, *a* & ipse diriget consilium tuum. *b* Quid hæc in re potissimum expediat, tu omnium optimè intelligis; tu scis, quâ te parte urat calceus, alius id scire nequit. Plerumque multa interrogare, est multum errare; & iste quidem consultus album, ille atrum suadebit. Quisque sibi optimus est consiliarius. Atque hæc tam periculosa, quàm communis & artificiosa est tentatio. Cum res ad vivum refecatur, mera hæc delirescit: superbia. In omnem se formam induit. Aeternalis iste Proteus. Quod eruditè ac verè præmonet Ambrosius: Oculos delectat, demulcet aures, sed

a Tob. c. 4. v. 20.

b Eccli. cap. 39. vers. 10.

mentem
jungit,
rum of
tem ac
niam, &
resiste d
mus di
bandur
Tertio
Impugn
plura.
a A
mibi pa

Dise
ratur: R
Publicu
subdere
viriliter
fugiet à
diabolu
tuti fol
nat, tan
tius ref
lati est
posse ol
furiosus
tè non i
imò sap
tagonist
ter diab

a lac
4. Lucæ,

mentem inquinat; multa mentitur, falsa ad-
jungit, vera subducit, spondet pecuniam, au-
rum offert, sed aufert disciplinam. Tu au-
tem accipe potius disciplinam quam pecu-
niam, & scientiam super aurum probatam, &
resiste diabolo: De resistendi modis ceepi-
mus differere. Primo loco diximus. Vigi-
landum; Altero, Principiis obstandum;
Tertio, Orandum; Hoc capite sequitur,
Impugnanti repugnandum, de quo nunc
plura.

a Ambros. rom. 4. l. 1. de Cain & Abel c. 5.
mihi pag. 117.

§. I.

Discipulus Domini Jacobus validè hor-
tatur: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. a
Publicus hostis tyrannidi vos suæ conatur
subdere per vestrasmet cupiditates; at vos
viriliter ei resistite, negando consensum, &
fugiet à vobis victus, spretus, delusus. Nam
diabolus, quod Ambrosius notat, veræ vir-
tuti solet cedere. Et si invidere non desi-
nat, tamen intare formidat, quia frequen-
tius refugit triumphari. b Ingentis hoc so-
latii est tam facilem repugnando victoriam
posse obtineri. Homo ebrius & vini vitio
furiosus, aut prado, si quem invadat, cer-
tè non illico cedit, atque alter ei obsistit;
imò sapius quo acriorem alterum sentit an-
tagonistam, eò ferocius insultat. Multò ali-
ter diabolus, qui fugatur & vincitur, cum ei

L 3.

resis-

a Jac. c. 4 v. 7. b Ambros. rom. 5. l. 4 in c.
4. Lucae, mihi pag. 51.

resistitur. Quo quidem Iavernioni, nocturno furi simillimus, qui tacito pede per tenebras ponè aliquem interpit, & subito manum injicit direpturus præeuntis pallium: quòd si istud vel alligatum sit, vel eo sese cautus ambulator involverit, ut primo aggressus diripi non possit, mox in pedes sese conjicit, & in tenebras abdit: ita diabolus, ubi animosè resistantem sentit, fugam capessit. Sed dicas: Una subinde tentatio unius hominis viginti aut triginta & pluribus durat annis. Resistitur huic inimico, sed non fugit. Aio illum fugere, sed mox redire, uti musca iterum iterumque ac denuo abacta identidem redit. Atque hoc hominis certantis promeritum supra modum auget, cum cacodæmon vel uno die centies sæpiusque redintegratis semper actibus abigitur superatus. Sed ille tam impudens est ut toties victus, toties fugatus, usque tamen & usque redeat.

Nec rarò facit avernalis bellua, quod animalium astutissimæ solent. Vulpes, ut gallinas fallat, se mortuam simulat. Cum enim simplices illæ aves accedunt propius visuræ, nam jaceat hostis mortuus, tunc vulpes velut rediviva prædam vicinam arripit, & gula sua sacrificat: ita diabolus simulat victum cedere, mox adest subito & securum pugnae inuncat. Resiste igitur & repugna, de pelle tuâ, imò de animâ tuâ agitur. Defende te, & gladium, si sapis, nunquam depone; famelica è tartaro vulpes viatores ad calum

calum re
vadit.

Anno
mo trig
urbem I
ut ex vi
Non fac
rum unâ
vulnere
fecerit.
rant ejul
rum præ
Acheron
invadit.
te gere.

Sed d
sed neco
annos: F
Quid or
Joanne
in celo
mitteret
pugnet
quinq
pugna c
arbitran
est: nihil
quod re
si potes
mia, cur
immen

a Qu
b B
in vici

cælum repentinis insultibus audacissimè invadit.

Anno Christiano millesimo; sexcentesimo trigésimo secundo, a in Helvetiâ circa urbem Lucernam eò fames adegit vulpes, ut eæ viatores luporum instar sint aggressæ. Non facîle auditum. Vir procerus cum harum unâ ad horam dimidiam non sine suo vulnere pugnavit, dum eam denique confecerit. Longioris ævi & memoriæ viri narrant ejuscemodi ostenta olim geminis suorum præliis prælusisse. *b* Astutissima ex Acheronte vulpes obvios quosque viatores invadit. Tu vulpi Acheronticæ adversarium te gere, & vicisti; resiste & fugasti.

Sed dicas denuo: Tot jam annis restiri, sed necdum fugavi. Quot, quæso, numeras annos? Forſan viginti, dices, aut triginta? Quid omnes isti? Quasi media hora. Cum Joanne canit Ecclesia: Factum est silentium in cælo quasi mediâ horâ, dum draco committeret bellum. Quotquot nos annis impugnet præcipitatus aliger draco, tametsi quinquaginta vel sexaginta, vel pluribus hæc pugna duret, quasi mediâ horulâ durasse arbitrandum. Quidquid temporis est, breve est: nihil enim longum, nihil diuturnum, nisi quod æternum. Perpende ait Chrysoſtomus, si potes, labores & merita, sudores & præmia, cursus & regna. Exiguum sentis, sed immensum est, quod mereris; modicū patris,

L 4

a Quo ista pro suggestu disserui.

b Vor Sepacher: vnd Capler: Schachtel in welcher, Ulrich Zwinglius haben.

ris, sed æternum est, quod regnabis. Quamvis voluptas magna sit, Deo juvante, currere, & Christo comite pergere, & favente Domino festinare. *a* Quantumcunque igitur proluxa videatur tentatio, quasi media hora, momentum est paullo productius, atra nubes est, celerrimè transvolatura. Tu modò resiste, & brevi cernes fugitivum hostem.

a Chrysoft. tom. 4. serm. de Fide, Spe, Charitate, mihi pag. 612.

§. II.

Æneas Sylvius memoria prodidit, Ungarorum quosdam in Sigismundum Casarem non bona coxisse consilia, sed & armatos irrupisse in palatinas ædes, ut Imperatorem, quem sibi destinârunt hostem, vel vivum caperent, vel perimerent. At Sigismundus infracto animo strictoque pugione se illis præbens obvium. *Ecquis vestrum, ait, injiciet in me manus? Vos regem vestrum interficere? Si cui animus est mecum solo congregiatur. At conjurati tantâ vocis animiq; constantiâ territi, quâ data porta diffugerunt. a* Diabolus ejusque socii apostata potentes spiritus sunt, callidiores ac celeriores nobis vel millies; quòd si eorum impetu conterriti cedamus, nosque illis dedamus victos, leones sunt; quòd si magnâ in Deum fiduciâ resistamus, & pro calo propugnemus

a An. Sylv. l. 3. de reb. gestis Alphonsi, n. 39. mihi pag. 489.

gnemus, lepores sunt, & victi diffugiunt. Ad-
 versus pavidos leones istos Bernardus ani-
 mum addens. Videte, inquit, quàm debi-
 lis est hostis noster, qui non vincit nisi vo-
 lentem. Potest inimicus excitare tentationis
 motum, sed in te est, si volueris, dare vel ne-
 gare consensum. In tuâ facultate est, si vo-
 lueris, inimicum tuum facere servum tuum,
 ut omnia tibi cooperentur in bonum. Ecee
 enim inflammat inimicus desiderium ci-
 bi, vanitatis aut impatientiæ cogitationes
 ingerit, aut excitat libidinis motum; tu
 solummodò ne, consenseris; & quoties re-
 stiteris, toties coronaberis; sed & in ipso
 certamine, si viriliter resistimus, quadam
 pia tranquillitas de conscientia bonâ nasci-
 tur. Credo etiam si cogitationes istas, quàm
 citò in nobis advertimus, non patimur re-
 morari, sed in spiritu vehementi animus
 adversus illas excitatur, quoniam inimicus
 confusus abscedet à nobis, nec tam libenter
 illico revertetur. *a* Ergo rugientem hunc
 leonem neutiquam formidemus. Nam, eo-
 dem Bernardo teste, rugire potest, ferire
 non potest. Rugiet, quantum vult, tantum
 non fugiat ovis Christi. Quanta minatur,
 quanta exaggerat, quanta intentat. Non si-
 mus bestia, ut nos prosterнат vacuus ille
 rugitus. *b* Verè bestia, verè rationis expers,
 qui tam pusillanimis est, ut solo timore ce-
 datur. *L. 5. in Quadrages. mih.*
Bern. tom. 1. serm. 5. in Quadrages. mih.
pag. 148.

b *Sicut nullam bestiarum ad rugitum leo-
 nis stare possit. ibid Bern.*

dat, qui solâ futuri exaggeratione laboris victus, ante confictum non telo, sed tubâ prosternitur. Nondum resistis usque ad sanguinem, ait strenuus ille dux, qui leonis hujus noverat vanum esse rugitum. *a* Si quis in militiam profecturus, se victorem, siquidem vellet, certò rediturum sciret, quàm hilariter & animosè ad arma convolaret. Hoc bellum adversus dæmonem profus tale est. Serium ac cordatum *Nolo* vel unicum parit victoriâ: Exempli gratiâ. Diabolus blandè adrepens: En, inquit, occasio invitatur commodissima, utere illâ & fruiere. Ad hanc diaboli tentationem si tentatus vel unum hoc dixerit: *Nolo*, jam omnis jugulata est tentatio. Sed adest iterum ex orco vulpes, &: En, ait, præsentem monetam; ostende tibi manus esse, & fac tuam: mortalium nemo resciet. Si respondeo, *Nolo*, jam expiravit tentatio. Recurrit, & suadens: En locum, inquit, peropportunum, en formam ad tuos nutus facile persuadendam. Aude. Non opportunior esse potest, ipsa oportunitas. Indulge aliquid tibi. Tu verò si serius dixeris: *Nolo*, jam tota concidit hæc machina. Sed redit musca stygia, & insulfurans: En, ait, ipsissimum inimici ulciscendi tempus; cave id neglexeris. Si tu porrò dicas; injuriâ ulcisci nolo; jam superatus est diabolus; tormentum in te paravit bellicum, sed pulvere tormentario vacuum. Verùm Orcinianus impostor, denuo adest, & hortatur,

a Bernard. in ps 90. Qui habitat. serm. 12. mihi pag. 716.

tur, pe
quibus p
rum cor
jam exa
ste tant
Beatu
ris verba
dere pot
neutiqu
te potest
ferio ag
Oportur
Tu te de
illuc nol
tium ta
Histo
sum à di
spiritaler
mi Pater
à diabol
nissimus
pone fir
vis, dele
cultrum
assiduis
fili, ai
Tu diab
que poss
de certis
ei, & l
perbissim
silia det
& fugie

tur, permitte aliquid genio, delectare iis, quibus pasceris, perfruere bonis. Si tu iterum constanter tuium illud regeras, *Nolo*: jam exarmatus, jam victus est, fugiet. Resiste tantum, & cedet.

Beatus Hieronymus larvata illa tentatoris verba expendens: *Mitte te deorsum*: suadere potest, ait, ut teipsum dejicias, at verò neutiquam præcipitare, sed nec impellere te potest in ruinam Imò in plerisque, si ferio agamus, jocabimur cum dæmone. Oportunum erit generoso irrisu dicere illi: Tu te deorsum, ad inferos mitte; jam viam illuc nosti. Ego me mittere nolo; præcipitium tam formidandum horreo.

Historiæ veteris est, hominem religiosum à diabolo acerrimè impugnatum. Hic spiritalem magistrum adiens: Ego, inquit, mi Pater, dies noctesque horrendè vexor à diabolo. Hic assidue suggerit importunissimus suafor: Tu tuis ipse miseriis impone finem; quid tamdiu te torques? Si vis, descendere potes ex hoc patibulo; en cultrum, en laqueum, en præcipitium. Hac assidue suadet. Cui spiritualis Pater: Mi fili, ait, neutiquam his consiliis opus est. Tu diabolo id unicum responde, *Nolo*. Atque post octiduum de successu rei me redde certiozem. Obscutus est recta suadenti, & brevi omnis tentatio evanuit. Superbissimus hostis ferre non potest, sua consilia detegi, se sperni. Ergo resiste diabolo, & fugiet.

C. III.

Myteriorum scriptor Joannes : Et vidi Angelum , inquit , descendentem de caelo , habentem clavem abyssi , & catenam magnam in manu suâ . Et apprehendit draconem serpentem antiquum , qui est diabolus & satanas , & ligavit eum per annos mille. *a* Cùm Christus expiraret in cruce , hic inferorum prætor Angelus ligavit Luciferum catenâ stricti imperii divini , ne vel inde egredi , vel per suos pro libitu nocere posset. *b* Quomodo autem ligatus est , cùm ubique tot malorum concitor , tot centenis millibus tam graviter noceat ? Respondemus nocere illum non posse nisi otiosis , negligentibus , ignavis , qui nolunt resistere impugnantibus . Hic trisax Cerberus latrare potest , sollicitare potest , mordere sanè non potest nisi volentem . Si lupo aut molosso , aut urso catenis vinciatur , pueri etiam puellæque illudentes vincitum temere laceffunt , & joco dicunt : pande os bestia . Pandenti pro panem lutum aut lapillum injiciunt . Ita qui diabolo resistere non recusat , securè illi insultat . Vincitum est avernalis lupo ; & vincere illum & illudere potes Augustinus illud carminis sacri explicans : Draco hic , quem finxisti ad illudendum ei . Jam tu , inquit , illud draconem ; ad hoc enim hic factus est draco . Regnum ejus , quod putas , carcer ejus est ,

a Multi
a *2* Apoc. c. 20. v. 1. & 2.
b Per mille annos , hoc est , per longum & totum illud tempus , quo Christus hinc in Ecclesia militante regnaturus est.

Multi e
 tem dia
 faculo,
 Quanta
 tum fac
 August
 tam tem
 lo ad se
 violente
 ne facer
 alligatu
 tus mis
 cept era
 didissim
 do. E
 erro es
 a impulla
 ribus .
 pauperri
 gius.

Anto
 rias best
 alli leon
 rorum
 terreret
 ille imp
 retis vir
 strum u
 minem

a Au
b Au
 pag. 261
 c. Cir
 SW/ffau

Multi enim dicunt: Quare tantam potestatem diabolus accepit, ut dominetur in hoc seculo, & tantum valeat, & tantum possit? Quantum valet, & quantum potest. *a* Ligatum facile vinces. Alligatio diaboli, ait idem Augustinus, est non permitti exercere totam tentationem, quam potest, vel vi vel dolo ad seducendos, in partem suam cogendo violenter fraudulenterque fallendo. Quod ne faceret alligatus est. *b* Hunc draconem alligatum illude; exprobra illi & dic: Spiritus miserabilissime, qui aliquando cæli princeps eras, nunc lutum tractas & fimum, sordidissima quæque ac foedissima suggerendo. *c* Eras olim Angelorum summus, nunc erro es circumforaneus, qui radículas falsas & ampullas mendacis plenas oggeris emptoribus. Hæc tua sunt artificia, diabolus verè pauperrimus es. Ita illudendus draco stygius.

Antonius Magnus, cum eum diaboli varias bestiarum formas induti cingerent; cum alii leonum, alii tigridum, pardorum & taurorum alii larvas gererent, ut Antonium terrerent, veluti eum jamjam laceraturi. At ille impavidus: O miseri, ait, si quid haberetis virium adversus me, satis esset vel vestrum unicus: nunc verò tot & tanti hominem unicum invaditis? quid opus apparatu

a Aug. to. 8. in ps 103. v. 26. mihi pag. 497.

b August. tom. 5. l. 20. de Civit. c. 18. mihi pag. 261.

c Ein Himmels Fürst iade Ietzunder
W. Krauff.

paratu tanto? En adsum, si permissum vobis, lacerate me: si negatum, frustra est rabies vestra. Ergo quod Paulus ait, Deo gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum **JESUM** Christum. ⁴ Quocirca resistite diabolo, & fugiet à vobis. Sed quomodo resistendum? Diverse: & hoc artis est, præsertim duplicis.

Sunt vitia quædam molesta, tædiofa, amaroris plena: ut est ira, odium, invidia, rixa, impatientia, vindicta, merum merissimum absinthium. Sed sunt & alia vitia, aut vitiis valde affinia, quæ voluptatis aliquid habent, ut sunt escic, bibere, nugari, ludere, fabulari, choreas ducere, lascivire, libidini parere: ita duplicis generis tentationes sunt, quæ ad illa & ad ista vitia invitant.

Quemadmodum verò militiæ diversi generis milites sũnt: alii quos manipulares & legionarios, alii quos extemporales & subitarios appelles: illi cum suâ quisque armaturâ, cum fistulis aeneis aut hastis præpilatis in hostem eunt; isti è paganâ plebe, rustici, stipitibus duris sudibusque præustis armati milites quandoque subitarii sunt: his certe aliter longè, quàm prioribus resistendum, alia iis opponenda sunt arma. Ita hic prorsus: tentationes primi generis ad iram, odium, invidiam, & si quæ talia monstra, congressu & conflictu, pugnando & luctando sunt superanda. Sic & iracundum sibi quis statuât ante oculos, & unâ expendat, quàm foedum & nocivum sit vitium, velut

infantum

infantum
obvios
mere,
nus, Be
athleta
atque o
En alio
linguâ,
congre
tero m
charo s
lius exp
multuar
pivero.
lem esse
agris: S
perferan
exercebe
hoc est d
nus com
Alia
fugâ vin
Fugite
tormen
esse. b
Venerer
omnes v
cogitatio
clinian
Inter
familiâ c
tionibus

infantum è vinculis erumpentem furere, in
obvios quosque grassari, fel & ignem vo-
mere, pœnitenda loqui &c. Imò ut Cassia-
nus, Bonaventura, Climacus docent, bonus
athleta se subinde in conspectum hosti det,
atque cum eo. congregiatur. Dicit mitis:
En altercator hic est, cui Mars semper in
linguâ, qui neminem amicitis affari solear:
congregiar cum eo, sed verbis quàm po-
tero mitissimis, ac suavissimis, melle ac sac-
charo sparsis; ita me Deus juvet, rabiem il-
lius expugnabo: si equè velim ac ipse tu-
multuari & furere, iræ ignes auxero non so-
pivero. Ita & alius: Scio, dixerit, tam vena-
lem esse invidiam in aulis, quàm dolium in
agris. Sed istud me non terrobit; invidiam
perferam non inferam, sustinebo illam, non
exercebo. Idem de aliis est iudicium. Atque
hoc est cum hoste pedem conferre, & ma-
nus conferere.

Alia tentationes sunt viscosæ, piceæ, solâ
fugâ vincendæ. Quod beatus Paulus docet:
Fugite fornicationem. *a* Adversus bellica
tormenta securissimus murus est procul ab-
esse. *b* Ita hic, procul, ô procul, quidquid
Venerem olet & cupidinem. Occasiones
omnes vitandæ, aures & oculi claudendi,
cogitationes impuræ statim, ut se produnt
eliminandæ.

Inter religiosos viros è Divi Francisci
familiâ quæstio fuit nata, Quomodo tenta-
tionibus sit resistendum: diversi diversa.

F. Ruffi.

a 1. Cor. c. 6. v. 18.

b Weis darron ist gut fürs schießen.

F. Ruffinus sententiam rogatus: Ego, inquit, humi me abjicio, & Deum oro, nec prius ab oratione surgo, dum solatii aliquid & praesidii obtineo. F. Simon: Ego, aiebat, considero, quàm fœdum & abominandum sit vitium, quod lucem fugit, & modis omnibus absconditur, quod coram Deo, & Angelis Dei, quod coram Orbe universo pudori est. F. Juniperus, Cùm sentio, inquit, incursionem hostilem, mox portas claudio, & pii aliquid cogitare incipio; hæc meæ sunt excubiæ. Si acrior insit hostis, & foris minetur effringere, ego vi aliã non utor, hoc unum proclamo: Abi, cum tuis, miser, abi: jam prævenere alii; huic perditissima inferorum facia ostium non pando, ingressum non permitto. Ita risu & pudore obrutus cedit. Ad quã F. Agydius: Cum isto, ait, sentio. Optimum est ejuscemodi cogitationibus omnem aditum obserare, aut ingressas quàm primum ejicere. Non est cum illis disputandum, nec blandientibus respondendum. Expelle, si vis vincere. Fuge fornicationem, & quicquid piceatam ejuscemodi oblectationem habet, fuge, fuge. Alia verò vitia cùm impugnant congressu & confictu superanda sunt. Hic resistendum diabolo. Sic partim fugã, partim pugnã comparandus est triumphus.

Dem Gudimannogfnd thue ich mit
auff

CA-

CAPVT V.

Quintus resistendi modus.

FIDVCIAM OMNEM IN

DEO COLLOCARE.

VTi coepimus, ita diversa diaboli vafra-
 menta ad numeros revocare pergimus.
 20. Diabolus ebrüis nescio, quas scintillas
 pietatis immittit, & suavissimos de divi-
 nis sensus ad ipsas usque lacrymas. O dul-
 ces lacrymas, sed non Christi! ^a Hinc illis
 ebriositas tam devota non est odio. 21. Flu-
 rimos fallit & irretit diabolus, quos tam ex-
 succos, aridos, omni solatio destitutos red-
 dit, ut sint velut terra Samaria triennio &
 semestri nullis pluviis rigata. ^b Hinc pessimę
 voces illa: Deseruit me Deus: ergo meum
 erit obsequium, prout est salarium. 22. Sata-
 nas tam artificiosus est ocularius faber, ut
 quod videretur per specilla, longè aliud vi-
 deatur esse quam sit. Exempli gratiã. Est
 qui de aliis amarulento affectu nocendique
 animo loquatur pessima quæque, nihilo-
 minus faber ille artificiosissimus ea ipsius
 naso conspiciat infigit, ut improbus obtre-
 ctator hæc in gratiam veritatis à se dicta
 nec

^a Sie wainen das truncken Ellend.

^b Iacobi cap. 5. vers. 17.

Brillenmacher.

nec malum esse credat sciri talia. Quemadmodum verò diabolus istum decipit, ut sibi persuadeat se neutiquam perverse loqui, ita fallit alium, ut existimet se non vitiose tacere, quæ forent dicenda. Omnia laqueis obducta. Ergo adversus hunc resionem & impostorem Vigilandum, Principiis obstantum, Orandum, & ei Repugnandum, ut diximus. Hoc porrò capite quintus resistendi modus explanandus, Fiduciam omnem in Deo collocandum.

§. I.

Verissimè dixit religiosissimus scriptor: Initium omnium malarum tentationum inconstantia animi, & parvâ ad Deum confidentiâ. ^a Ubi vera in Deum fiducia vacillat, ibi animus & vires satanæ crescunt. Deus olim Israël's populo edici iussit: Cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quam possessurus ingrederis, & deleverit gentes multas coram te, Hethæum & Gergezæum, & Amorrahæum, Chananæum & Pherezæum, & Hevæum & Jebusæum, septem gentes multò majoris numeri quàm tu es, & robustiores te: tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eos usque ad internecionem. Non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum, neque locrabis cum eis conjugia. Quin potius hæc facietis eis: Aras eorum subvertite, & confringite statuas, lucosque succidite, & sculptilia combu-

^a Thomas Kemp. l. I. de Imit. Christi, cap. 13. num. 5.

comburi. **a** At verò Judæi timidissimi contra sic obducere. 1. O Domine, non possunt hæc fieri. Nos pauci sumus, & illis numero nimis, quàm inæquales. Scio, ait Dominus, propterea dixi, Gentes multò majoris numeri. 2. Judæi iterum: Nos peregrini & alienigenæ, hostium mediis sumus, & rerum pane omnium penuriâ laboramus. Scio, ait Dominus, idè solum peregrinum mutabo in patrum. 3. Sed Judæi denuo: Nos maximam partem inermes telis & machinis, commeatu & ceteris belli præfidiis destituti, quomodo geremus bella? illi plenis gaudent armamentariis, ab annona & aliis militiæ adjumentis instructissimi. Scio & hoc, ait Dominus, ego autem sum panoplia tua. 4. At iterum Judæi: Nobis nec unicum quidem propugnaculum est, quo in acie victis liceat refugere. Scit Deus & istud: sed Dominus refugium tuum & firmamentum tuum. 5. Nec obloqui cessant: Unde nobis pecunia belli nervus? unde panis militiæ anima? quis sine his ad arma eat? Noli metuere, ait Dominus, devorabis omnes populos, quos Deus tuus daturus est tibi. Si dixeris in corde tuo, Plures sunt gentes istæ quàm ego, quomodo poterò delere eas? Noli metuere, sed recordare, quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni & cunctis Ægyptiis. Sic faciet cunctis populis, quos metuis. Non timebis eos, quia Dominus Deus in medio tui est, Deus magnus & terribilis: ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim

a Deut. c. 7. v. 1. & seqq.

latim atque per partes. Non poteris eas delere pariter, ne forte contra te multiplicentur bestia terria. *a* Dabitque eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, & interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub celo: nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. *b*

Homini Christiano cum septem gentibus, septem capitalibus mortiferis criminibus pugnandum, quæ non Palæstinâ tantum, sed cælesti patriâ conantur excludere. Hic Deus trepidanti: Noli metuere, ait, sed recordare, quomodo tot centena millia beatorum hominum tibi simillimorum, qui jam celo potiuntur, à tentationibus omnibus ope divinâ sint eluctati, post tot pugnas demum victores. Dominus Deus tuus in medio tui cordis est, atque necessitates tuas vel millies nôvit melius quàm tu ipse. Et scies, quia Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis & fidelis. Fide illi: quid timidus es modica fidei?

a Si felices amplissima terra pars magna relinqueretur ab hominibus inculta, bestiis implenda. *b* Dent. c. 7. v. 18. & seqq.

§. II.

Illud Jobi decantatissimum, utinam & re usurpatissimum (etiamsi occiderit me, in ipso sperabo *a*) altos revera sensus tegit vix satis eruendos verbis. Hoc ait: In ipsâ
etiam

a 1o E. c. 13. v. 15.

am morte j
n fovebo, & cu
ura, spem gra
Asu Jobus su
urimum comm
Ille à Ponto
saris mitissim
cecinit inter la
Sed solet interid

Nube solet
Vidi ego pamp
mu
Que fuer
Ipse licet sperat
Hoc unum
Spes mihi ma
Casar;
Spes mihi

Sed Jobi fiduc
aximam è Tar
is eruenus. P
uis ergo nos, i
Christi? tribu
es? An nudite
o? An gladius
peramus prop
ertus sum enim
ta, neque Ang
ne virtutes, neq
eque fortitudo
confundum, ne

a Ovidius l. 2.
unica, sed len

etiam morte jam semimortuus spem certam fovebo, & cum Abrahamo contra spem naturæ, spem gratiæ complectar. Hoc animi sensu Jobus summam DEI clementiam plurimum commendat.

Ille à Ponto Romanus, exul ut Augusti Casaris mitissimum ingenium extolleret, ita cecinit inter lacrymas:

Sed solet interdum fieri placabile Numen;

Nube solet pulsâ candidus ire dies.

Vidi ego pampinei oneratam vitibus ul-
mum,

Qua fuerat saevo fulmine tacta Iovis.

Ipsæ licet sperare vetes, sperabimus: Atque

Hoc unum fieri te prohibente potest.

Spes mihi magna subit, cum te mitissime
Cæsar;

Spes mihi, respicio cum mea facta,
cadit. a

Sed Jobi fiduciam in Deum multò quàm maximam è Tarsensis Pauli epistolis melius eruemus: Paulus fiduciæ plenissimus: Quis ergo nos, inquit, separabit à Charitate Christi? tribulatio? An angustia? An fames? An nuditas? An periculum? Persecutio? An gladius? &c. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit

nos
a Ovidius l. 2. Tristium versu 141. elegia
est unica, sed longa.

nos separare à Charitate Dei. *a* Quæ autem hæc altitudo, quod istud est profundum? Augustinus hic faciem præferens: Si altitudine, inquit, & profundo superna & inferna hujus mundi significantur, quis mihi cælum polliceatur, ut à cæli fabricatore sejungar? Aut quis terreat infernus, ut Deum deseram, quem si nunquam deseruissem, inferna nescirem? *b* Si ergo alterutrum eligendum, aut conceptæ in Deum fiduciæ, aut cælo renuntiandum, ego potius cælo excidam, quàm fiduciã. Pari modò, si aut ad inferos detrudendus sim, aut fiduciã spoliandus, malim ego ad inferos detrudi, quàm fiduciã spoliari.

Atque hoc est in mediã morte imò post ipsam mortem Deo fidere. Sperabo in eum, etiamsi occideret me. Hanc fiduciam in Deum ad inferos mecum asportabo. Sed dixeris: Pene ridiculum est malle cælo excludi, quàm spe. Ad ista rex David respondens: Neque irrideant me, inquit, inimici mei: etenim universi, qui sustinent te, non confundentur. *c* Qui suam omnem fiduciam constanter inædificant Deo, ædificium struunt non ruiturum unquam, auxilium, quod sperant, certissimò impetrabunt. Auxiliis & favoribus humanis nihil incertius & inconstantius. Spem magnam miseris modis sepiissime fallunt & illudunt. Hinc

a Rom. c. 8. v. 35. & seqq.

b Auz. tom 1. lib. de moribus Ecclesia Cathol. c. 13. mihi pag. 323.

c Psal. 24. v. 2.

us verbum
Coranus soc
in se Corani
alit, quod vat

— forti nabit
Filia Nafca,
Tum gener hoc
atque

Vi legat, orab
Accipiet tand
niet q

Nil sibi legatu
Captatorque d

a Spes human
um minimè pu
lis nititur divi
at, fallatur:

ent illum, non
er hiantem cor
rvorum pullis
te, ait Siracid

omino, & cor
hominum, cre
perces vestra.
te in illum

obis misericord
Quanti nihil
am non sustine

a Nafca sord
bil integre atq

b Horat. l. 2. v.
c Psal. 24. v.
d Ecclesi. c. 2. v.

vetus verbum: Corvum deludet hiantem.
Ita Coranus socerum Nasicam, qui hæredem se Corani fore speraverat, insigniter elusit, quod vates Venusinus canit:

— *forti nubis procera Corano*

*Filia Nastica, metuentis reddere soldum, a
Tum gener hoc faciet; tabulas socero dabit,
atque*

*Vt legat, orabit. Multum Nastica negatas
Accipiet tandem, & tacitis leget, invenietque*

*Nil sibi legatum, præter plorare ———
Captatorque dedit risus Nastica Corano. b*

Ita spes humanæ præsidiiis humanis nixæ, cum minimè putes, collabascunt. Qui subsidiis nititur divinis, qui Deo fidit, non metuat, fallatur: Etenim universi, qui sustinent illum, non confundentur. c Non deludet hiantem corvum Rex cæli, qui etiam corvorum pullis suam submittit escam. Scitote, ait Siracides, quia nullus speravit in Domino, & confusus est. Ergo qui timetis Dominum, credite illi, & non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum, sperate in illum, & in oblectationem veniet vobis misericordia. d

Quanti nihilominus sunt, qui Dominum non sustinent, qui non credunt Deo, nec

a *Nastica sordidus & impensè tenax, qui nihil integrè atque ex fide redderet.*

b *Horat. l. 2. serm. sat. 5.*

c *Psal. 24. v. 3.*

d *Eccl. c. 2. v. 8. 9. & 11.*

nec sperant in eum. Est virgo vel nupta paupercula, quæ tamen videri talis non vult; ut igitur sibi alimoniam paret, obsequiis Veneris se mancipat, & proficitur impudicitiam. Non sustinet Dominum. Est alius, qui victu gaudet commodo, sed male parato. Ille tamen malos quæstus neutiquam averfatus: Si velim, inquit, quadram ungerere, hoc lucrum non debeo spernere. Non sustinet Dominum. Quàm multi necessitate aliquâ vel tentatione graviori urgente ad remedia properantes non concessa: Nihil agimus, aiunt, nisi sic agamus. Nec isti sustinent Dominum. Quàm multi qui opimis inhiant donariis, a dicunt & scribunt nec dicenda, nec scribenda. Planè hiantes corui. Sed hos deludet Deus; inanissimâ spe suâ frustrantur, votis excident, vacui redibunt piscatores, quia non sustinuerunt Dominum. Universi autem, qui sustinent illum, non confundentur.

Fuit, qui plurimum aurî expenderet in largitiones, obtinendo, quod ambierat, officio. Sed pisces & hamum & escam simul rapuerunt. Ita ille pecuniam perdidit, & officium non acquisivit. a Confundantur omnes iniqua agentes supervacuè. b Curio vitiosus famulam domi aluerat non bonæ famæ. Huic episcopus graviter præcepit, aut feminam domo exigeret, aut curiam meliori

a Zihen auff faiste Brocken.

b Narrat hoc Leonard, Lauredanus in sivo morali, mihi pag. 250.

c Psal. 24. vers.

li cederet, At
apar, parciã p
n Et illam & i
nem suam cat
riùm culinam
eniqua agens
e inter gemin
ri Sunt innum
di suz satiss
c. Atque hin
8 suavioris pa
Coiditates na
fi t, & vehemen
garvri puruler
cor, magis etia
tr iniqua agens
narum labes e
hntes coruos de
r At verò spes e
nam quam indota
dittitur. Ad ha
se potissimum
eant.

timum: Deu
sato indefinen
roximè præsent
t, cum in tenta
fusus. Neque o
l sunt, qui pom
cum festertio e
suz succumber
catundi cum &

liori cederet. At parochus planè fatuus: Ego, aiebat, paracià potius carebo, quàm femina. Et illam & istam perdidit. Nam mulier in rem suam cata, cùm cerneret frigere iam nimium culinam, ultro aufugit. Confusus est iniqua agens superuacue. Hoc prorsus est inter geminum sedile humi corrue- re. Sunt innumeri, qui peccent, ut cupi- ditati suæ satisfaciant oblectatione pec- cati. Atque hinc quietis aliquid sperant, & suavioris pausæ. Errant gravissimè. Cupiditates namque tantò irritiores sunt, & vehementiores, quò plus eis indul- getur: uti purulenta scabies, quò magis fri- gatur, magis etiam exasperatur. Confundi- tur iniqua agens supervacue. Hæc omnium noxarum labes est, fallere, contaminare, hiantes coruos deludere, in præcipitium da- re. At verò spes omnis & fiducia in Deum nunquam indotata, nunquam sine munere dimittitur. Ad hanc in Deum fiduciam tria sunt potissimum, quæ humanam mentem erigant.

§. III.

Primum: Deus nos oculo pervigili & in- sopito indefinenter aspicit; tum verò quàm maximè præsentem se spectatorem exhi- bet, cùm in tentationibus luctamur & resi- stimus. Neque otiosus est spectator, qua- les sunt, qui pomeridianum palæstre specta- culum festerio emunt, qui pugili seu palæ- stritz succumbenti subvenire non possunt; contundi cum & vulnerari, vinci & solo af-

fligi sinunt : hoc illis videre volupe est. Non ita Deus. Sed, quod Hanani vates regi Asa ingerit : Oculi Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum : Quia habuisti fiduciam in rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriæ regis exercitus de manu tuâ. *a* Deus athletas suos dum spectat, juvat.

Alterum : De Dei honore, non solum de nostrâ salute agitur, cum tentamur. Quod Basiliius affirmans : Diaboli odium, inquit, & insaturabilis furor adversus homines tum imprimis ac præcipuè contra Deum sævit. Deus illum præcipitavit celo. Sed quia is Deo nocere non potest, omnem iram effundit in hominem Dei effigiem. Hæc ira indoles est, cum iracundus illum, quem odio Vatiniانو insequitur, non potest lædere, detractam alicunde illius imaginem pungit, eradit, lacerat, conculcat. Perinde si dicat : Ita ipsum hominem tractarem, si eo potiri possem. Ipsius igitur effigies luat, quæ non luit tergum. Haud aliter diabolus : Mea inquit, indignatio, cum maximè adversus Deum est : sed quia ille nimium à me remotus est, huc adsis tu homo ; ejus imago es ; te conspuam, in te meas ejaculabor sagittas, cum primarium hostem meum ferire non possim.

Quando igitur in tentatione non nostra tantum salus, sed & Dei honor in discrimen & periculum vocatur, ita resistamus tenta-

entatori, ut
atem, sed &
cerrimè. Hin
um, quàm ve
lum, ne hono
Tertium : Q
ppugnando h
labitemus qui
ecuram in D
seret certissi
tudet; huic b
it per homine
non modo ne
oportemus fa
Deus non dee
preis & poten
pes & Reges
causâ in nece
non facillè des
Mardocheum
suis laborantem
equis servit
imum ac po
num' cetera
nem evehend
ssimò sui car
non destituet
imus adjutor
ræcipuè spect
um nos geritu
orde nostro ;
Etenim univer
non confunder
pauperi ; adju

tentatori, ut non nostram tantummodo salutem, sed & Dei honorem propugnemus acerrimè. Hinc potius vel centies moriendum, quàm vel semel tentationi consentiendum, ne honor Dei nostrâ ignaviâ violetur.

Tertium: Quandoquidem ergo diabolus oppugnando homines, Deum impugnat, ne dubitemus quidquam de divinis subsidiis; securam in Deo fiduciam locemus, opem is feret certissimam; neque enim jus suum prodet; huic bello, quo diabolus ipsum petit per hominem, eas præstabit suppetias, ut non modò non vincamur, sed victoriam reportemus facilem & lætam. Sux causæ Deus non deerit. Dominus exercituum sat fortis & potens est protector Solent Principes & Reges, si famulum fidelem sui causâ in necessitate constitutum videant, non faciliè desertum ire. Sic Assuerus rex Mardocheum in extremo discrimine cum suis laborantem, quòd regis domui fidis obsequiis serviisset, contra adversarium acerrimùm ac potentissimùm defendit, Amanum cetera charissimùm in editam crucem evehendo præcipitavit. Ita Deus certissimò sui causâ laborantes suis subsidiis non destituet: auxilio suis veniet potentissimus adjutor. Ad ipsius enim honorem præcipuè spectat hoc bellum, quod adversum nos geritur. Ergo fidamus Deo ex toto corde nostro, in omni tentatione nostrâ. Etenim universi, qui sustinent Dominum, non confundentur. Fiet Dominus refugium pauperi; adjutor in opportunitatibus, in

tribulatione. Ergo sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti querentes te. ^a A magnâ in Deum fiduciâ pēdet omnis hæc victoria. Cum Deo audete principium est victoriæ. Iuvante Deo gigantem stygium vel puer sternit. Freta Deo virtus vincit omnia.

^a *Psal. 9. v. 10. & 11.*

CAPVT VI.

Sextus resistendâ modus.

TENTATIONVM ORIGINES EXPLORARE.

Nemo vnquam potuit tam vero nomine appellari Proteus aut Vertumnus, quàm tentator diabolus. Proteus, seu Vertumnus, vt somniabāt prisci, in omnes, quas voluit, formas sese induit. Sathanas omni Vertumno, Proteoque omni mutabilior in omnigenam speciem se variat.

— *formas sur aptus in omnes. a*

Huic amabilem sese, illi formidabilem; huic formosum, isti deformem; huic blandum alteri terrificum exhibet; huic dulcem, illi acedulam; alii mixtam præbet potiunculam; & durus & mollis est, prout affectum esse nouit, eum quem decipere conatur. Huic offert

^a *Ouid. metamorph. l. 14. propius finem, mihi pag. 193.*

P A R
ffert subsid
andum, ali
um. His per
teutionum
as, aliis up
uemque or
Inimicis crun
as onusta, c
ula, quibud
uffum, mu
riam regna p
Ambrosius,
erbis, ostend
ave, ne ca
nancibus,
tetenderat
ueum gula,
ambitionis &
principiis obf
tamque omni
stendâ modi
um. Tentatio
am differen
^a *Ambrosi
s. mihi pag.*
Deus olim
pquit, quod
at Moles: Vir
am in terrar
rum, ita ut f
uisset è Mo
^a *Exodi c.*

offert subsidium ad scandendum, illi ad nandandum, alii ad volandum, isti ad reptandum. His pennas pavoninas, istis gruum aut struthionum plumas, illis gallinaceorum jubaras, aliis upuparum cristas imponit, prout quemque ornatu plumatili scit delectari. Plurimis crumenas saturas, innumeris patinas onustas, cantharos plenos, coronata pocula, quibusdam etiam dulcissimum ingerit sufficum, mutabilior omni Protheo. Ipsa etiam regna pollicetur. Elevat enim, inquit, Ambrosius, & extollit mentem suavioribus verbis, ostendit omnia terrarum regna. Ibi tu cave, ne capiaris præterlabentibus & non manentibus, in quibus magna tentatio est. Tetenderat Christo diabolus primum laqueum gulæ, secundum jactantiæ, tertium ambitionis & avaritiæ. Tu ergo Vigila, Principiis obsta; Tu Ora & Repugna, Fiduciamque omnem in Deo colloca: de his resistendi modis jam dictum. Addimus sextum. Tentationum origines explora: de quo jam differendum.

a Ambros. tom. 4. l. 1. de Cain & Abel, c. 5. mihi pag. 117.

§. I.

Deus olim interrogans Moysen: Quid est, inquit, quod tenes in manu tuâ? Respondit Moyses: Virga. Cui Deus iterum: Projice eam in terram. Projecit, & versa est in columbrum, ita ut fugeret Moyses. Hic queri potuisset è Mose: Cur tuum ipse scipionem fugis?

M 3

a Exodi c. 4. v. 2. & 3.

fugis? Respondisset Moses utique: Putabam me baculum gestare manu, sed ut video, coluber est, quem nemo non fugit. Quid esse censetis, o mortales, res creatas omnes, præcipuè illas, quas Mundus velut aurea idola colit? Quid omnes Mundi voluptates, quid magni nominis amplitudo, & omnes honorum gradus, quid montes aurei & thesauri universi? Humanæ vitæ baculus sunt ista, inquit, his fulcimur, his nitimur; absque his vivere supplicium est. Inter vivos numeramur, & à nemine honorari mors est. Inter homines agere, & ab omni delectatione ac voluptate arceat tartarum est. Autâ vesci, & omni pecuniâ destitui, vivi hominis sepultura est. Pecunia rerum omnium domina cibum, potum, vestitum, domum, cuncta vitæ subsidia suppeditat. Planè baculus vitæ, necessarius tam paci quàm militiæ; ubi non est pecunia, ibi non est vita. Sed, o boni homines, proficite, obsecro, hunc vitæ baculum in terram, seriòque cogitate istud: Cùm nos sepulchrum hauserit, quid pecunia omnis proderit? Jam versa est in colubrum virga; fugite, fugite.

Hic Epictetus salubre monitum subjiciens: Unaquæque res, ait, duas habet ansas: unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Si frater injuriam fecerit, non eam prehende, quâ facit injuriam: ea enim ejus ansa est intolerabilis. Sed illinc potiùs: esse fratrem, esse unâ educatum, sic prehendes eum, quâ est tolerabilis.

Res

a Epict. c. 65. Enchir. mihi pag. 74. editione minoris formæ, pag. 103.

P
Res sanè
& incom
honor, cete
bus appreh
intolerabil
tem confid
ut grande
vitæ præsid
mum bacul
fœdè comb
tangenda; s
spicias, ut
tum, quo di
jam non v
coluber vi
Divinæ pag
odium fact
mabus hon
bus insipie
quis es, nor
hoc jucund
gratissimum
grande ani
dulce toxi
Sapiens
phus: Sing
lectant, vel
mento cont
à minutissi
diligere: nar
tis. Si filio
diligentiam
Consilium

a Sap. c. 14.

Res sanè qualibet suum, & commodum & incommodum habet. Aurum, voluptas, honor, ceteraque rerum conditarum, duabus apprehendi possunt ansis, tolerabili & intolerabili. Si honorem, aurum, voluptatem consideres, solùm ut corporis bonum, ut grande emolumentum, ut suavissimum vitæ præsidium, ut pictum, & elegantissimum baculum, cave, mi Christiane, manus foedè combures; hæc ansa candens est, non tangenda; si autem illa omnia penitius inspicias, ut tentationis materiam & fomentum, quo diabolus incautos agit in ruinam, jam non venustus baculus, sed venenatus coluber videbitur; fugies illum, si sapiens. Divinæ paginæ attestantur: Creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in muscipulam pedibus insipientium. *a* Cogita, quæso, quisquis es, non istud tantùm; hoc mihi suave, hoc jucundum, hoc volupe, hoc corpori gratissimum est: sed unà etiam cogita, hoc grande animi malum, tentationis fomes, dulce toxicum est, inescat ut occidat.

Sapiens ille, quem dixi, à Stoâ philosophus: Singulis in rebus, inquit, quæ vel delectant, vel usui serviunt, vel diliguntur, memento considerare, cujusmodi sint, exorsus à minutissimis. Si ollam diligis, te ollam diligere: nam eâ confractâ non perturbaberis. Si filiolum aut uxorem; hominem à te diligis: nam eo mortuo non perturbaberis. *b* Consilium saluberrimum. Ita profus, si

N 4

a Sap. c. 14, v. 11. *b* Epic't. in Enc. c. 8. m. p. 17.

ceream icunculam, si crystallinum vitrum, si scutellam porcellanam & ames, memento hunc amorem tuum ictu, allisu, lapsuque unico confringi; ita vestem furto subduci, habitationem & domum charam incendio consumi, hominum charissimos tam facile mori, quàm vitrum frangi posse. Hoc igitur cogitatione tibi met depinge: Istud quod delectat, quod diligo, duas habet ansas, una bonum corporis, altera malum animi monstrat; priorem ansam cave tangas: urit, tanges alteram, quæ pericula & tentationes prodat. Ed Siracides monet: Communionem mortis scito: quoniam in medio laqueorum ingredieris. *b* Ideo cum tibi spes lucelli affulserit, præcipitentem manum contine, tentatio est, laqueus est. Voluptas blandiens invitat? Substringe cupiditatem; meræ fraudes & insidiæ sunt. Arridens honor titillat? cautissimus incede, & muscipulam cave.

Ignorantia horum multa millia hominum miserriam seducit, qui tentationis escam ab unâ solùm parte aspicientes; Hoc lucrosum est, ajunt, hoc jucundum, hoc honorificum: mox igitur illud obviis ulnis acceptemus. Ratiocinatio pessima. Rem ab alterâ etiam parte considera, & tentatoris dolum tentationisquæ periculum manifestè deprehendes: si inescari te pateris, jam vorasti hamum, non ampliùs tuus es, jam captus es.

§. II. Phara-

a De porcellanis Guido Pancirollus tom. 2 Memorabilium, tit. 2. mihi pag. 141.

b Eccli. 6, 9, v. 20.

Phar
ut iis c
chellos
tiar: Sur
glutij; ex
vique ser
multus
inaurat
pit. Ita
saccharo
sequitur
inescavit
clinaver
minera
potia in
lis atten
runt ju
Rex s
dentiâ &
celluit, si
cavit. Ill
nis tent
tus oca
roarem.
explenda
est palati
Jonadab
qui non

a Pils
b Cr.
c. 1. A

§. II.

Pharmacopola ita inaurant catapotia, ut iis conspectis dicas: En aureolos pulchellos globulos, quis illos non avidè glutiat? Sume igitur, & dentibus commole ac glutii experientis illorum dulcedinem, brevique senties, quantum molestiarum & tumultus in ventre moveant. Ita diabolus inaurat ea, quæ doctis dictis consuadere cupit. Ita venenatam escam sed voluptatis saccharo sparsam alloquiis blandissimis prosequitur. *b* Ita Samuelis filios munibus inescavit, quod Regum facti testantur: Declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera, & perverterunt iudicium. *c* En catapotia inaurata, quæ senis optimi duobus filiis attulerunt mortem. Nam illi praverterunt iudicium donariis corrupti.

Rex sapiens & sanctus David, qui prudentiâ & sanctimoniâ reges omnes antecelluit, suos tamen liberos non optimè educavit. Illustre huius specimen Amnon juvenis tentatione carnis turpissimè inflammatus oculos adiecit ad sororem suam Thamar. Hem, quàm insolens tentatio! Ad explendas cupiditates nequissimas nactus est palatinum famulum valde opportunum, Ionadabum hominem ex affe nebulonem: qui non tantum non dissuasit facinus, sed

M 5

a Pilulas.

b Er. schwartzes einem ein.

c 1. Reg. 6. 8. v. 3.

ejus exequendi modum docuit. O regie sanguis, ô juvenis inconsideratissime hæc catapotia sunt inaurata, brevî senties amarorem, & quidem letiferum. Ita prorsus evenit: nam patrato jam flagitio eam ipsam sororem suam Thamarem, quod regis factis credimus, Exosam habuit, odio magno nimis, ita ut majus esset odium, quo oderat eam, amore quo antè dilexerat. ^a O pilulas nimum amaras! Ipse Amnon ob scelus istud in mensâ fratris Absalonis jam temulentus est confossus. O botos nimum acerbos! Videte quid effrenatz possint libidines; En seriem malorum tristissimam, tentationibus obsequi. Si Amnon credidisset esse tentationem, cavisset.

Adonias equè Davidis filius, Amnonis frater germanus, sacrificium & à sacrificio convivium instituit opulentissimum, ad quod omnes fratres suos, & belli duces invitavit, Salomonem solùm prateriit, idque suasu & impulsu tentationis pessimæ. O Adonia, ô nimum ambitiose juvenis, hanc obsecro, ambitiosissimam temeritatem cohibe, quidquid enim speciosi nominis praterueris culpæ, acerbato fato audaciam hanc lues; catapotia sunt inaurata, ne te fallant, brevî ea senties amarissima. Nihilominus quod coepit, audere perseveravit. Dissimulata res est ad id temporis, miniatula tamen facinoræ oppressa ^b est. Sed Adonias insuper

^a 2. Reg. c. 13. v. 15.

^b Man hats in ein rothes Wärclein ge
trufft.

P
per, cum
ad clavu
formosi
David n
multo p
ror. Inic
agi. Ego
rem vide
hi diade
tur? Hoc
succesfu
reliquis
fis, ô ni
dum. Ho
actum d
aurum.
sublucit
postulas
stala ei
nias. Eo
Sic Ab
nis vaser
adeo vel
ea prop
nis eran
tur Abs
dens &
non per
cienter
tur, aut
longe al
be statu
mini no

per, cum minor natu frater Salomon jam ad clavum sederet rex, in conjugem petivit formosissimam puellam Abisag, quæ patri David ministraverat. Tentatio speciosa, sed multò pessima; sub auro letalis latuit amator. Iniquum Adoniæ visum est, sic secum agi. Ego, aiebat, natu grãdior fratrem minorem videam regali folio residentem, ita mihi diadema & sceptrum è manibus raptantur? Hoc igitur conjugium, quod destinavi, successum habeat, velint nolint superi. De reliquis deinceps videbimus. Ne istud ausis, ò nimum projete juvenis, ad audendum. Hoc pharmacum auro vestitum fallit; actum de virâ, si glutieris insidiosum hoc aurum. Hoc profectò Salomoni exactissimè suboluit, ideo Betsabea matri dixit: Quare postulas Abisag Sunamitidem Adoniæ? postula ei & regnum. *a* Hodie occidetur Adonias. Eòque die occisus est.

Sic Absalon ejusdem parentis filius, juvenis vaser & nequam, ambitione plenus, non adeò vesana consilia videbatur coquere, sed ea propius inspecta, superbissimæ tentationis erant machinamenta. Sic argumentabatur Absalon: Pater meus rex admodum prudens & magni consilii est, sed consilium non perinde consequuntur facta; prospicienter decernit, sed decrera non exequitur, aut lentissimè: Ego si rerum potiar, longè aliter Reipublicæ me impendam; *p*robè statuta serio molimine prosequar, ut nemini non consultum sit. En pharmacum &

VERÈ

276 PALÆSTRA CHRISTI.
verè venenum, sed auro tectum. Abstine,
quisquis es, abstine his talibus catapotiiis;
mors iis sese decentissimè abscondit. Absa-
lon suismet consiliis irretitus, demum mise-
rabile ac vivū funus, cæli terræque odium,
pependit in quercu, suis capillis velut la-
queis innexus, & tribus Joabi lanceis con-
fossus, spiritum extremum infelici arbori
suspendiarius infelicissimus impendit. Sua
ipse consilia horruisset Absalon, si ea dia-
boli tentatoris credidisset esse merissima
vaframenta. Ita tentationibus plena sunt
omnia. Scito igitur, quia in medio laqueo-
rum ingrederis. Optimè dixit Bernardus:
Minus semper malitia palam nocuit; nec
unquam bonus, nisi boni simulatione de-
ceptus est. a

a Bern serm. 66. in Cant. initio, mibi
pag. 993.

¶ III.

Noluit Christus in panes mutare saxa, no-
luit è fastigio templi se demittere, oblata
regna Mundi noluit admittere; scivit non
sux fami, nec honori suo id suaderi, tenta-
tionem aureis scripturæ dictis velatam, pa-
ribus effatis repulit. Ita nos erudiit, omnia
in utramque partem libranda, utramque
rerum ansam examinandam, sed unam de-
mumprehendendam. Una rei ansa est: Hoc
auctoritatem conciliat, hoc crumenam au-
get, hoc mihi voluptatem creat. Hæc ansa
prima est pessima, planè non tangenda. Al-
tera est: Attende tibi, mæra hic latet tenta-
tio,

tio; nisi pedem figas cautissimum, capieris: Creaturæ Dei factæ sunt in odium & in tentationem animabus hominum. Quisquis ea, quæ alliciunt, ab utrâque hac parte inspicit, hunc tentator non facillè decipit nisi volentem.

Subinde herus aut hera studio strophium, aut chirothecas, aut pecuniæ aliquid neglectim spargunt, ut isto experimenti genere discant, quàm fideles in suâ domo famulos aut famulas alant. Hamus est escâ tentus; experimentum & tentatio est, non fortuna, bona invenire talia. Si ancilla aut servus vel leviter sapiat, dicet: tam fatuus non sum, ut ad ista meas ego manus comburam. Hic cerno muscipulam; non ingredior, quidquid hoc linteï vel auri sit, non clepo. Ad experiendam fidem meam hæc sparsa sunt. Non tango infidiosam hanc picem. Sed hero potiùs aut heræ actutum id indico. Ita mediastinus vel focaria cavet, & à furto sibi temperat, quia tentationem esse non ignorat. At verò servus vecors & stultus, si pecuniæ sit avidus, ubi ubi invenerit propitiâ fortunam, rapit; ita strophium, aut nummos, aut vinum inventum mox abdit, sed ita se furem prodit. His enim vestigiis deprehenditur, quàm homo nullius fidei, & promptæ furacitatis sit. Hinc illi nihil nisi probè clausum & obseratum committitur, quia pessimum dedit specimen in tentamento.

Hoc ipsum nos omnes ac singuli assidue cogitemus; Cave tibi; tentaris, Attende, medius

278 PALÆSTRA CHRIST.

medius laqueorum ingrederis; Attende. Ubique & in rebus p̄ne omnibus tentationes gliscunt. Exemplis vicinissimis remonstramus.

Accumbimus mensam, appetentia & fames stimulant, cibi sapiunt, palato potus insigniter respondet, humanissimā ad edendum hortatiunculā accedunt. En blanda quidem sed potentissima tentatio, Quā pronum hīc Temperantiā metas transilire. Attende igitur, & cave; alioqui ceriō vincēris, & comedendo ac bibendo transilies metam. Ita cū pecunias quotidie tractemus, præsentiissima semper est tentatio ad pecuniā amorem inobservabili trahens fallaciā. Et quoties nos ac nostra laudantur? Mera est tentatio, quā hominem sui amore ac pretio testissimē fallit. Scito igitur communionem mortis, scito plurimum amaroris teterrimi his inauratis globulis regi, scito tentationum laqueos nusquam non oppansos. Tu igitur tentationum origines explora, & faciliē invenies, quod à carne oritur, in carnem desinere; quod à superbiā incipit, in superbiā finire; invidiā semen in invidiam excrescere; ambitionis lolium in ambitiosam stirpem surgere; avaritiā vepres in avaritiam propagari: quale ovum, talis & pullus, quale semen, talis & seges. Quavis autem tentatio tantō periculosior, quantō ignotior. Diabolus enim non tantū se transfiguratur in Angelum lucis, a sed in ipsam meridianam lucem. At Deus pro-

rector

2. Cor. 4, 11, 7, 14.

T
 rector lu
 tio perar
 demoni
 demon
 bitanten
 Quid ha
 dens, ne
 perge No
 cedent o
 gelum. A
 fitti, quo
 exercitat
 donec er
 nu furti
 mus daz
 miliariss
 manitate
 struit, ut
 hunc sua
 sophum,
 iste non
 perdat. c
 psim ide
 istud est
 Bernar
 oculis si
 quā p
 graviter
 imitantu
 quod ob
 a Psal
 b Sa
 gehem at
 6 lea

rektor suos à sagittâ volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano liberat. *a* Meridianus dæmon est, qui mollissimo accessu subdubitantem animat ad frontem perfricandam: Quid hæres, aut quid metuis? viâ rectâ graderis, nec malis rationibus niteris; audacter perge. Non est, quod formides; feliciter succedent omnia. En meridianum ex orco Angelum. Sunt fures holoserici splendide vestiti, quos nihil minùs esse suspiceris, quàm exercitatos è Mercurii familiâ diætarios, donec crumena secta deprehendatur in manu furtivâ. His personatis furibus simillimus dæmon, Angeli splendores induit, familiarissimè accedit, omnem mentitur humanitatem, suadet, ratiocinatur, docet, instruit, ut quàm occultissimè decipiat. Cave hunc suaforem, fuge palliatum hunc philosophum, diætarius est, fur est. Fur autem iste non venit, nisi ut furetur, & mactet, & perdat. *c* Hic primum & optimum est seipsum identidem commonere: Attende tibi; istud est tentatio, & hæc ejus origo.

Bernardus primam omnium tentationem oculis subjiciens: Quid putamus, inquit, quàm plurimi usque hodie factum illud graviter dijudicant, & tamen insipienter imitantur. Indignantur adversus Adam, quòd obedierit voci uxoris suæ plus quàm Dei:

a Psal. 90. v. 6.

b Haimbliche Dieb / die in ein Zimmes gehen / als suechten sie ewigs.

c 6 Joan, s. 10, v. 10.

Dei: & ipsi quotidie Evam suam: carnem videlicet audiunt plus quàm Deum. Fratres, si modò præsentem videremus Adam in eo articulo positum: ascendentibus cogitationibus in cor ejus, coartari inter precem uxoris, & præceptum Creatoris: nonne clamaremus adversus illum, dicentes: Cave tibi miser: vide ne feceris, seducta est mulier, non acquiescas ei. Ut quid ergo, quoties apprehendit nos tentatio similis, non persuademus similiter nobis ipsis? a

Quando igitur vel levioris noxa species, & vel sola peccati umbra se prodit, quique sibi ipse dicat: Eho pharmacopola venit cum inauratis catapotiis; fur holosericus, daemon meridianus inserpit ad tentandum: Attende, ac tentationis originem explora. Labori ne parce; modis omnibus resiste. Virtus vera nunquam est otiosa.

a Berni, tom. 1. festo die Sanctorum omnium, serm. 1, mibi pag. 370.

CAPVT VII.

Septimus resistendi modus.

TENTATIONVM ILLECEBRAS VITARE.

Iobab Absalonem in quercu hærentem conto triplici confodit; diabolus plurimos

P
mos ro
adoritur
fensio,
cui alii
negligi
men non
& prude
enim ira
scitur pe
ad tuen
acerba.
modò m
bene au
& judici
tur teme
ciat,aju
mus, fac
propugn
Altera
nihil per
Offensio
vivunt.
men in
ajunt, h
sciant, E
obrecta
sermunc
hoc con
dicant,
trema ve
nimirum
tur suas

a Ecc

b B

mos robustâ sed testâ triplici tentatione adoritur. Prima est sui nominis & famæ defensio. Qui sibi nequam est, ait tentator, cui alii bonus erit? ^a Qui suam ipse famam negligit, in seipsum tyrannus est. Hæc tamen nominis sui tentatio, nisi moderata sit & prudens, in mala non levia impellit. Hinc enim ira, fastus, impatientia, animique nascitur perturbatio. Hinc remedia quærentur ad tuendam famam non legitima, nimis acerba. Hinc simulatè multa fiunt & fictè, modò mereamur os populi, & apud omnes bene audiamus. Hinc omnia aliorum dicta & iudicia sæpe non ex vano hausta creduntur temeraria: Quis enim omnibus satisfaciat, ajunt, vitæ rationes exponere parati sumus, famamque nostram & ore & manu propugnare.

Altera priori est opposita. Sunt enim qui nihil penitus curent, quidquid de se dicatur. Offensioni sunt, nec ad eò pudicè ac sanctè vivunt. Hinc sermones non optimi. Illi tamen inaniter semet solantes: Sinamus, ajunt, homines loqui cùm anseres id nesciant. Rudissimæ plebis proprium est, aliis obtrectare. Quid enim hos malevolorum sermunculos ^b moremur? Hoc nobis utile, hoc commodum, hoc volupe est, jam alii dicant, quod volunt. En & illi & isti ad extrema vergunt, illi nimium, hi nihil curant; nimirum medio gradî difficile. Quivis igitur suas actiones probè inspiciat. Si mala sint.

^a Ecclî c. 14. v. 6.

^b Gassenreden.

sint, tantò magis culpandæ, quantò magis publicæ. Si bonæ sint, considerandum an aliter loquentes, ex ignorantia, simplicitate, nequitia id faciant, quod in aliis vix unquam satis emendabitur.

Tertium Tentamentum est prædestinatio, seu, divina ad æternam vitam electio. Hac tentatione non facîle intricatur, quisquis rationes suas bene composuerit cum Deo, sic enim de se sentit: Ego vasculum è luto sum: quidquid meo figulo placuerit, quidquid ipse de me statuerit, id mihi placebit, siue alto me locare, aut hùmi affligere me voluerit, in ipsius manu sum testa samia. Et quando hætenus tam copiosis tamque eximiis à Deo beneficiis ornatus sum, non possum nisi optima quæque ab illo expectare: operi manuum suarum porriget dexteram. ^a Scio, quòd Deus immensa miserationis pater eos omnes, qui serio suam ad ipsius voluntatem conformare, itaque ad ipsius arbitrium & vivere & mori cupiunt, non velit, non possit æternæ morti addicere: Atqui ego unicè hoc cupio meam omnem divinæ voluntati subungere. Intellexisti, diabole, hunc syllogismum? nunc porrò gradum refer, & cum tuis sycophantiis discede, Prædestinationis arcanum ego non scrutor. Quid, oro, satanas adversus hunc talem potest? Præsertim si accedat, quod jam explicaturi sumus; *Tentationum illecebras vita. Qui septimus resistendi modus est, de quo nunc plura.*

§. I. Ea-

a Job cap. 14. vers. 25.

P.
Pater
laticio
ubique
lybæos
quam v
canit:

Nil co
Ter f
Verè tti
rus adve
irritame
scientia
rationib
occupac
ficiari, t
est. Præf
Occupat
vellicatu
borat, si
expositu
Purer
Rector,
nobis a
modis o
semper
la parte
ceteris
agrè sa
delidia

a Ho
sem, &

§. I.

Parietes ligneos hortis sepiendis, parietes lateritios domibus claudendis sapius & ubique videre licet, parietes ferreos & chalybeos thesauro custodiendo forsan nunquam vidimus: de hoc tamen Venusinus canit:

— *Hic murus aheneus esto.*

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Ter se resurgat murus aheneus. a

Verè triplex, aheneus, adamantinus est murus adversus tentationes, & omnia eorum irritamenta: *Nunquam otiosi*. Bona conscientia sanè robustissima, non tamen à tentationibus secunda est: at verò semper esse occupatum, à laboribus honestis nunquam feriari, triplex aheneus, ter resurgens murus est. Priscorum Patrum nostra est paromia. Occupatus ab uno diabolo, otiosus à mille vellicatur, trahitur, tentatur. Qui non laborat, sine muro est, diabolorum ludibriis expositus.

Putem ego, si Antistes, si Decanus, si Rector, si Guardianus in suo quisque cœnobio aut collegio rem bene geri velit, hoc modis omnibus agendum illis, ut sui omnes semper sint occupati, nec unquam vel horula parte otientur. Si istud impetraverint, in ceteris omnibus religiosa disciplina non ægrè sancietur. Ubi feriæ & cessatio, ubi desidia & iners otium, ibi claudicant illa omnia,

a Horatius l. 1. epist. ep. 1. ad Maccenas.
sem, & l. 3. Odarum odâ 3.

*indefinitum
hæc concluditur.*

I. Pa.

omnia, labat disciplina, languent studia, silentium exulat, perstrepat colloquia, vigent symposia, somnus imperat, diabolus triumphat, ferè nusquam res bene geritur, cum nihil agitur. Sanctus Ignatius Lojola, legem quadragesimam quartam hanc scripsit: Omnes, quamdiu corpore bene valent, in spiritualibus vel exterioribus rebus habeant, in quo occupentur, ne otium malorum omnium origo, quoad ejus fieri possit, domi nostræ locum habeat. ^a *Quemadmodum homo contagiosus peste infectus, ulceribus, chironiis ac pestiferis plenus, in nullum domus angulum admittitur, ne lues propagetur; ita otium pestis ipsissima, contagio foedissima nullo ædium hypocausto, non conclavi, nullo cubiculo, non culina, non stabulo, non ambulacro ullo recipiatur; nihil loci reperiat; ex omnibus undique angulis eliminatum & proscripsum sit; nusquam unquam totâ domo inveniatur ullus, qui sibi permissum putet ex toto feriari. A primo diei exordio ad usque postremam clausulam ^b labor continuus omnes occupet. Sed nunquid semel iterumque de die licebit respirare? Ita, licebit; sed hæc ipsa respiratio non penitus sit otiosa, suas & illa tam loquendi quàm agendi leges habeat. Otium, origo, seminarium, lerna malorum omnium. Otium vita, & multa simul jugulasti.*

Sed quid ego de Antistitibus, Decanis,
Guar-

^a Reg. Summarii 44.

^b Ab horâ quartâ matutinâ ad noctis nonam.

Guardianis, Rectoribus hic dicam. Deus ipse summè sollicitus est, & pæne hoc unum fatagit, ut nos amantes otii mortales variis laboribus distineat, ne certatim defluamus ad vitia. Hinc multa millia hominum egestate premit, ut ad labores adigat. Vis esse labora. Quod si tot egenorum millibus in parato esset victus & vestitus, laborem & opus fugerent, libidines sectarentur. Ideo & divitibus ac opulentis suos Deus ingerit labores. Variæ illos exercent lites, non raro turbulenta fatigant negotia, rationes rei familiaris & sumptuum inspiciendæ, æ otiosum, nummi vacui exercendi, a pecunia fenori locanda, villæ suburbanæ & prædia lustranda, domestici gubernandi, liberi operosè curandi. Quia tamen labores isti opulentiorum sæpe non sunt catenati, nec enim in pistrino assiduè molunt; ideo has ipsas à labore cessationes & inducias diversis Deus occupat ærumnis. At pauperes, quia ferè semper in opere sunt, plerumque tam permolestis miseriis non urgentur. Malum eorum maximum paupertas, quam illi tamen ut rem necessariam jamque insuper assuetam non adeò acerbè sentiunt, ut divites ad egestatem devoluti. Ita Deus omnia molitur, ut palam & ligonem manibus nostris inserat, nosque adigat ad fodiendum. Velimus, nolimus, fodiendum est. Ad laborem nascimur, perinde ut avis ad volatum. *b* In sudore vultus nostri vescimur pa-

ne no-

a Das Geld antegen.

b Job. c. 3. v. 7.

ne nostro, & nec enim aliter possumus. Quisquis oblectatur, & illud pigri curato-
ris excusat: Fodere non valeo. Perinde lo-
quitur, ac si dicat: Vincere non valeo. Nam
obseruemus sedulò, an non plerunque ve-
rum sit: Ideo tentatus, quia non occupatus.
Mille diaboli otiosam vellicant, trahunt,
exagitant, & ad prava stimulant; laborio-
sum unicus, & velut jam exarmatus. Hinc
cum Hieronymo præcipiebant præsci. Nun-
quam non occupatum diabolus te inueniat.

Ita Dei, liceat sic loqui, primaria est cu-
ra, nos ad opus ducere, & semper tenere
occupatos. Ubi sedulus quis est magnæquæ
operæ, ac laborem perpetuat, ibi Dens quasi
sine curâ est.

a Gen. c. 3. v. 19.

§. II.

Degebat in sacro Parthenone Euphrasia &
maximæ sed occultæ sanctitatis Virgo.
Hanc diabolus, quia omnium erat demissis-
sima, extremè oderat, & modis omnibus,
quibus licuit, dies noctesque infestabat.
Die quadam Euphrasia, dum hauriret
aquam, præceps in puteum delapsa est, sed
casu innoxio: nam fune situlæ prehensio
suppetias inclamavit. Ad clamantis vocem
accurrerunt ceteræ, & extraxerunt occultæ
vi dejectam. Illa vero jam extra puteum fam-
liariter subridens: Vivit Christus meus,
ait, quia non me vinces diabole, neque cedo
tibi. Hactenus unam tantummodò hydriam

culinæ

a *Alii, Euphraxia.*

PA
culinæ de
plicabo,
xit, fecit
lus ubi l
augetur.
Beatus, q
creditor
quando
tus adlu
cedo tibi
nus labo
rum imp
superi ju
nes tent
Quemad
cebratur
quæ ama
confictu
ptatem,
ri lambe
cenda; pr
Cartha
nibal, vir
manu &
nas vires
Roma to
esser Han
cosissim
didit. Qu
quit, Har
domitan
a Vita S.
b Post T
Post Cann

culinz detuli: verum ex isto die laborem duplicabo, & posthac deferam duas. Quod dixit, fecit. *a* Oleum & operam perdit diabolus ubi labor non tantum non minuitur, sed augetur. Labores multi tentationes pauca. Beatus, quem ipse labor, velut importunus creditor locis omnibus compellat: Heus tu, quando absolves pensum? Nomina exacturus adsum. Hic pro se quisque dixerit: Non cedo tibi, diabole; non vinces me. Si haecenus labori horam unam impendi, imposterum impendam duas. Ita faciam; ita me superi iuvent. Sicut autem otium, ita omnes tentationum illecebrae sunt fugiendae. Quemadmodum vero vitiorum, sic & illecebrarum ad illa discrimen est. Sunt vitia, quae amarorem & nauseam propinant, haec conflictu superanda. Sunt alia, quae voluptatem, & nescio, quid mellis atque sacchari lambendum oggerunt: haec fugae sunt vincenda; procul abesse, optimu hinc remedium.

Carthaginiesium bellicus Imperator Hannibal, vir magni animi, singularis sollertiae, manu & consilio fortis ac bellicosus Romanas vires non unam fregit victoriam. Fuit, cum Roma tota tremere, tamquam ad portas iam esset Hannibal. *b* Sed demum dux iste bellicosissimus miserè seipsum exarmavit & perdidit. Quod Annæus ingemiscens: Una, inquit, Hannibalem hiberna solverunt, & indomitum illum nivibus atque alpibus vi-

rum

a Vita S. Euphrasiae, c. 21. apud Ros. l. 1 p. 356.

b Post Trebianam, Thrasumenam, & maximè post Cannensem Romanorum cladem.

rum enervarunt fomenta Campaniæ. Armis vicit, vitis victus est. Nobis quoque militandum est, & quidem genere militiæ, quo nunquam quies, nunquam otium datur. Debellandæ sunt imprimis voluptates, quæ, ut vides, sæva quoque ad se ingenia rapuerunt. Si quis sibi proposuerit, quantum operis aggressus sit, sciet nihil delicate, nihil molliter esse faciendum. Id agere debemus, ut irramenta vitiorum quàm longissimè profugiamus. Indurandus est animus, & à blandimentis voluptatum quàm longissimè abstrahendus *a*.

Hebræus psaltes canit: Rex virtutum dilecti, dilecti. *b*. Chaldæus interpres cum Hieronymo: Reges exercituum, inquit, fortissimi ac potentissimi cedent ac subdentur ditioni ejus, qui est dilectissimus Deo. Sunt, qui legendum censeant. *c* Reges exercituum fugerunt, fugerunt, hoc est robustissimi & ab omni virtute instructissimi valde fugerunt vel minimas tentationum illecebras. Rex iste David ejus rei specimen præbens: Deus, qui præcinxit me virtute, inquit, qui docet manus meas ad prælium. Et posuisti ut arcum æreū brachia mea. Videte regem David pectore leonino ferreum, adamantinum virum, Nihilominus adjungit: Qui perfecit pedes meos tanquam cervorum. *d* Quorsum, obsecro, vires tam inauditiæ? videntur frustra

a Seneca epist. 51. initio mihi p. 468.

b Ps. 67. v. 13. *c* Hebræa hic mysteria non excutimus. Inter alios videri potest Iacobus Tiranus in hunc locum. *c* Ps. 17. v. 33. 34. 35.

frustra concessa. Et quorsum ferrata brachia? Si pedum celeritas paretur ad fugam. **R**idiculum prorsus est dicere: **R**obustissimus, ferreus, animosissimus sum, armisque munitissimus; fateri tamen: sed certiorum timidus & fugaces habeo pedes. **H**æc vera est fortitudo, Christiani, hæc vires regis. Nam quædam vitiorum aggressu magnanimo & confidit sunt vincenda. **H**ic manus ad prælium doctæ, hic ærea brachia sunt opportunissima. Sed & alia sunt vitia viscosa, picea, voluptatem, libidines, gulam, gerenniam huc ceryni pedes conferunt quàm maxime. **F**uge igitur, dilecte mi, fuge, fuge non vivum duntaxat, sed & mortuum, sic loquar, diabolum. **I**d certè simulat subinde, ut putari possit mortuus. **E**xemplis dicta firmamus.

Verbum vetus: Er sieht auf wieder leben
dige

LI. **E**st qui diversis loci genium ita calleat, ut possit dicere: **H**ic plerumque aliis detrahitur, & maledicitur; hic litigatur, hic luditur, hic potatur, hic amores & colloquia pessima seruntur, hic choræ agitantur, hic lascivi mores exercentur, hic nihil boni fit. **F**uge hinc igitur dilecte mi, fuge has charybides & scyllas, fuge loca naufragiis tam infamia, fuge societates & amicitias tam periculosas, tam noxias. **C**astissimus Ioseph Egypti Prorex cor habuit leoninū, sed deruinos pedes, libidinis illecebras fugit. **A**mbrosius hoc

RIST.
ania. Armis
que militan
re, quo nun
atur. Debel
, quæ, ut vi
pperunt. Si
operis ag
hil mollite
nus, ut irri
limè profu
s, & à blan
gissimè ab

tutum dile
es cum Hie
quit, fortissi
bdentur di
Deo. Sunt,
exercituum
ustissimi &
valde fuge
n illecebras,
en præbens;
inquit, qui
Et poluisti ut
e regem Da
lamantinum
Qui perfecit
m. d Quor
æ; videntur
frustra

468.
mysteria non
Jacobus Ti.
33. 34. 35.

fuga genus modis omnibus consuadens: Persequuntur nos, inquit, peccatorum illecebra, persequitur libido. Sed tu fuge, ranam quam sartolam dominam, qua si comprehenderit, nec die, nec nocte quiescere sinunt, exagitat, incendit, viit. Jacob fortior in Labano tentatore, quam in Esau persecutore fugiendo fuit. Fugit Elias sacularem illecebram, & conversionis maculosa contagionem, & impia ac pravaticaticis nationis sacrilegia. Fugiamus, sicut Loth Sodomitana crimina amplius quam supplicia formidans. Nam monitus ab Angelis de futuro incendio cunabatur. Magister enim pius certa scelerum fugit contagia, qui Sodomitanis domum elausit, nec cohabitans, nec cogitans eos, quorum flagitia nesciebat, & opprobria averbatur, nec fugiens respexit eos, quorum conversationes non desiderabat. Gloriosa hæc fuga est, fugere à facie peccati, b

Hieronymus de suspecto contubernio virando disserens: Quid tibi, ait, necesse habes, quotidie aut perire, aut vincere? Quis unquam iuxta viperam securos somnos capit? securus est, perire non posse, quam iuxta periculum non periisse. Origenes Apostoli monitum illud, *Fugite fornicationem*, exponens de hac fuga, inquit, virtutibus in gestibus et volens, aliquid est.

a Gen. c. 19. v. 16. me & uxorem meam
b Ambros. com. 1. l. de Fuga seculi. p. 4. mihi pag. 226. Idem eodem l. c. 6. pag. 234. c. 19. pag. 239. Idem A. figurat de volens timidi est
c Hieron. epist. 47.

tis est, ista fuga beatitudinem confert. ^a
 Ideoque cum psalte regio precamur: Deus
 refugium nostrum & virtus. ^b Virtus est stan-
 tibus & pugnantibus; refugium fugienti-
 bus. Hæc Hieronymus, quem dixi, com-
 monitione saluberrimam confirmans: Si quis
 existimat, inquit, posse se versari in deliciis,
 & deliciarum vitis non teneri, seipsum de-
 cipit. Rex Solymorum David asylum secu-
 rissimum non ignorans: Factus es, ait, spes
 mea, turris fortitudinis à facie inimici. ^c
 Augustinus ad Dominum IESVM patien-
 tem ac morientem velut in securissimam
 turrim festinans: Hæc est turris fortitudinis,
 ait, quod cum fugero, non solum vitabo tela
 inimici, sed etiam in illum, quæ voluero se-
 curus ipse iaculabor. Ipse enim Christus est
 turris: ipse nobis factus est turris à facie ini-
 mici, qui est & petra, super quam edificata
 est Ecclesia. Cave, ne feriaris à diabolo: fuge
 ad turrim. Nunquam te ad illam turrim dia-
 bolica iacula secutura sunt: ibi stabis muni-
 tus & fixus. Quomodo autem fugies ad tur-
 rim? Ne forte quisque in tentatione positus
 corporaliter quærat turrim istam: & cum eam
 non inuenerit, fatigetur ac deficiat in tenta-
 tione. Antè te est turris: recordate Christum,
 & intra in turrim. Quomodo recordaris
 Christum, ut intres in turrim? Quidquid pa-
 teris, cogita, quia prior passus est, & cogita,
 quo fine passus est, ut moreretur, & resurge-
 ret. Talè & tu finè spera, qualis in illo præ-
 cessit,

N 2

^a Orig. hom. 8. in ep. 1. Cor. c. 6.

^b Psal. 45. v. 2. c Psal. 60. v. 4.

cessit, & intrasti in turrim non consentiendo inimico. Si enim consenseris inimico, tunc ad te pervenit oppugnantis iaculum inimici. Tu potius in illum jaculare tela, quibus feriat, quibus vincatur. Quæ sunt ista tela? Verba Dei, fides tua, spes ipsa, tua bona opera. Non dico, sic esto in istâ turri, ut vaces ibi, & sufficiat tibi, ad te hostis Tela, quod non perveniant; age tibi aliquid, non cessent manus. Opera bona tua, gladii sunt interficientes inimicum. ^a Quisquis igitur tentationes cupis vincere, tentationum illecebras discere fugere. Apertum est asyllum, in turrim quam monstravi evola. Hic vinces fugiendo.

^a Aug. tom. 3. in ps. 60. mihi pag. 249. col. 3. fine.

CAPUT VIII.

*Octavus & Nonus resistendi
modus.*

CORPVS CASTIGARE,

CARNEM IEIUNIS

E DOMARE.

Humanam vitam esse tentationem & militiam initio libri è Iobo diximus. Hic omnium sapientum sensus est.

P
tas est.
Militia
ga & va
Ergo
Quæ m
da supe
tum. Pr
Principi
gna. 5. F
Tentatio
tionum
vam &
stiga; C
a St
ngi aut
diffusas.

Corpu
mancipi
stigandu
mus libr
mus. H
refricam
Misne
plici tent
li hospite
& ignis,
quant sy
xurie, i
nem adu

a Me
litt. F.

ius est, Epictetus, sapiens reuerà monitor Militia est, inquit, cuiusque vita, eaque longa & varia. ^a

Ergo cui vivendum, ei & militandum est. Quæ militi non ignavo præcipuè sint agenda superioribus dissertationibus explicatum. Præceptiones istæ sunt. 1. Vigila. 2. Principijs obsta. 3. Ora. 4. Resiste ac Repugna. 5. Fiduciam omnem in Deo colloca. 6. Tentationum origines explora. 7. Tentationum illecebras vita. Hic addimus octauam & nonam præceptionem: Corpus castiga; Carnem ieiunijs edoma.

ἡ Στρατεία τις ἐστὶν ὁ βίβη ἐκάσθ, καὶ αὐτὴ μακρὰ καὶ ποι κίλη. Epictetus l. 3. dissertat. c. 24. mihi pag. 335.

6. I.

Corpus non molliter habendum, pro mancipio tractandum, severius subinde castigandum, ieiunijs frenandum, docuimus libro singulari, quem de ieiunio dedimus. Hic ergo dictorum memoriam solum refricamus.

Misnensis Ecclesiastes Meffreth de triplici tentatione pro suggestu differens: Mali hospites in sinu sunt, inquit, mus, vipera, & ignis, nam malam pro hospitio relinquunt symbolam. ^a Mus auaritiæ, vipera luxuriæ, ignis superbiæ ac vindictæ tentationem adumbrat. Excute hos hospites malos,

N 3

quis-

^a Meffreth. serm. 4. post Dom. Reminiscere, litt. F. mihi pag. 247.

quisquis es, sed scias non excutiendos tam facile, vi opus. Varijs rigoribus exercendum corpus, nec indulgenter unquam habendum, alioqui certò insolescit & abrumpit frenos. Beatissimus Paulus, Gentium Apostolus, Orbis Magister & Doctor, è cælo vocatus, in tertium cælum euectus, divino spiritu plenus, omni virtute ornatissimus, exemplar & idea sanctimonix, nihilominus fatur ipse de seipso: Et ne, inquit, magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus satanæ, qui me colaphizet. *a* Perinde si dicat: Hic vexator meus, non perfunctoriè, nec planâ manu me cædit, ut mater solet infantulum, sed pugnis in me grassatur, & atrociter me verberat. Quid hic opis, optime Paule, quid remedii? Sciendum ante omnia, quod & assidue cogitandum, hanc vitam esse tentationem, militiam, velitationem, lucam, pugnam, conflictum, prælium: Ego igitur sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo. *b* Si vir iste sanctissimus sui defendendi causâ his armis usus, cur nos ea rejiciamus, qui illis egemus quàm maximè? Tentationibus resistere est pugnare cum animo suo, & palæstricis vacare, quod sanè nec amœnum est, nec suave: nam ictus, plaga, collisus, verbera, impulsus, vulnera sunt excipiendâ: sine his Palæstra non feruet. Nec est, quod palæstrita miretur, aut indignetur, si ex arenâ gladiatorâ

toriam cruentum caput referat pro lauro.
 Hac certe sacra aliter non constant. Hodie
 illi, cras alteri; a & forsan brevi acceptam
 plagam cum fenore rependet. Cum diabolo
 configere, tentationes vincere; cordaturus
 hominem desiderat, qui neutiquam parcat
 corpori. Hanc ob causam Paulus: Induite
 vos, inquit, armaturam Dei, ut possitis stare
 adversus insidias diaboli. *b* Hic adversarius
 est callidissimus, tamque potens, quam vir-
 gilans; oculorum plenus, imò meris oculi-
 dus. Propterea accipite armaturam Dei, ut
 possitis resistere. Stare ergo succindecum
 lumbis. *c* Quod & Christus precipit. Sint
 lumbi vestri praecincti, *d* Equitatio caelestis
 miserima, si equi cingulum fluens sit & la-
 xum, si ephippium male hærens & solutum;
 ita humanum corpus indolis belluinae ac
 brutum, nisi artius fringat, in libidines
 & pessimas appetentias effervescit. Res cer-
 ta. Stringe igitur lascivum pecus, castiga,
 & in servitutem redige. Da corpori, quod
 sufficit, non quod petit. Turpissima servi-
 tus, si suo servire corpori. Ergo jejuniis car-
 nem edoma. Inter omnes castigationes car-
 nis nec antiquior, nec melior, nec probatior,
 quam Cilicium & Jejunium. Ab Orbis in-
 cunabulis hæc approbavit usus. Iosephum
 Iugens Jacob indutus est, cilicio. *e* Cum
 dicitur: *Heut schirfst du mir / morgen schir ich*
dir. *b* Ephes. c. 6. v. 11. *c* Ephes. c. 6. v. 13. *d* Luc. c. 12. v. 35.
e Gen. c. 37. v. 34.

regi David molesti essent hostes, induebatur
 Cilicio, humiliabat in ieiunio animam
 suam. *a* Ponebat vestimentum suum cili-
 cium. *b* Populante Samariam fame Rex
 Israël Achab cilicio vestitus per murum
 transijt, cumque audisset à matribus in ci-
 dum occidi filios & lixari, scidit vestimenta
 sua Viditque omnis populus cilicium, quo
 vestitus erat ad carnem intrinsecus. *c* Iuditha
 in secreto cubiculo suo cum puellis
 suis clausa morabatur, & habens super
 lumbos suos cilicium jejunabat omnibus
 diebus vite suae. *d* Mardochæus audiens lu-
 xuriosos omnes iam macello destinatos scidit
 vestimenta sua, & indurus est sacco, & spar-
 gens cinerem capiti. *e* Dux Mathathias &
 filii eius operuerunt se cilicijs, & planxe-
 runt valde. *f* Frequenter toti populo im-
 peratum cilicijs uterentur super hoc ad-
 cingite vos cilicijs, plangite & ululate, quia
 non est averta ira furoris Domini à vobis.
g Super omne dorsum cilicium. *h* Cilicium,
 vtitatum penitentia signum, & tranquillum
 corporis supplicium. Cilicia Reges, & Regi-
 nae, Imperatores veste Attalica sæpius te-
 gebant.

Verùm in edomandà carne nihil oppor-
 tunius, praestantius nihil ieiunio. Ieiunium
 sanè optimum, probatissimum, utilissimum,
 saluberrimum, summè necessarium, lauda-
 tum.

a Psal. 34. v. 13. *b* Psal. 68. v. 12. *c* 4. Reg.
 c. 6. v. 30. *d* Iudith. c. 8. v. 6. *e* Esther. c. 4.
 v. 1. *f* 1. Mach. x. 2. v. 14. *g* Hierom. c. 4. v. 8.
h Hier. c. 48. v. 37.

tissimum, Deo acceptissimum sacrificium, expedientissimum homini remedium; Christi omniumque eius sectatorum exemplis conformissimum.

§. II.

1. Aio. Jejunium esse præstantissimum ac probatissimum malis maximis persanandis remedium, quod totis bibliis impensissimè commendatur, frequentissimè præcipitur. Jejunium laudant Angeli. Aliiger è cælo tabellarius: Bona est, inquit, oratio cum jejunio & elemosynâ. *a* Prophetæ ac reges jejunium non laudarunt tantum, sed & ipsi jejunarunt. Discipuli IESU esurientes cœperunt vellere spicas & manducare. *b* Sed multò magis ablato iam Domino jejunarunt & esurierunt. Tam Græci, quàm Latini Ecclesiæ doctores, omnesq; e priscei & sancti Patres Jejunium eximiâ laude ornarunt & vsurparunt. Tam virgines quàm coniuges & viduæ Jejunium, quod summè laudârunt, religiosissimè seruarunt. Verbo: Omnes amici & sectatores Christi, ob Christum assiduè corpus affixerunt inediâ. Ed Paulina spectat & gloriatio & cohortatio. In vigiliis multis, in fame & siti, in jejuniis multis. *c* Exhibemus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multâ patientiâ, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate. *d* Rex David tam cre-

N 5. *a* Tob. c. 12. v. 8. *b* Matth. c. 12. v. 2. *c* 2. Cor. c. 31. v. 27. *d* 2. Cor. c. 6. v. 4. & 5.

bram, tamque rigidam inedia[m] toleravit; ut de se ipso fateatur: Genua mea infirmata sunt à jejunio, & caro mea immutata est à ab habitiore & corpulentiore vultu in macilentum. Rex David macrescebat jejuniis.

II. Aio Jejunium esse utilissimum ac saluberrimum non ad animi solum, sed & corporis valetudinem tuendam pharmacum. Imò ausim vel iure iurando confirmare, ex omni pharmacorū numero, Jejunium non tantum securissimum, sed & excellentissimum esse pharmacum. Deus bone, quoties post innumera omnis generis exhausta medicamenta ad unius & solius abstinentie atque Jejunii crebriorem usum sanitas est restituta? Vox vna omnium eruditorum ac sapientum est, & vel sexcenta testimoniorum millia, ad valetudinem conservandam aut reparandam, nec opportunius quidquam, nec aptius, neque salubrius esse, quam moderatum jejunium. Moderatum passim appellamus, de die semel duntaxat comedere, & vel prandere tantum, vel tantum cenare. Et quid opus testibus? Apertissime Ecclesiasticus: Qui abstinens est, inquit, adjiciet vitam. *b* Saturitas omnis noxia. Citra saturitatem ergo vescere, & à mensâ cum fame, non cum fastidio surge. Utamur, inquit Ambrosius, temperantia naturali cibo pro remedio parcius, non pro delicijs redundantius; propter infirmitatem, non propter voluptatem. Non enim solum adversus nequi-

a *Psal.* 108. v. 24. b *Ecclesi.* c. 37. v. 34.

nequicia spiritualia, sed etiam aduersus carnem & sanguinem lucta nobis, lucta aduersus satietatem, lucta ab ipsis frugibus terræ, lucta cum vino, quo etiam iustus inebriatus, quo etiam integer Iudæorum exercitus supplantatus est: lucta cum feris bestiis, lucta cum volatilibus cæli; quibus caro flaginata non redigitur in servitutum. Vides, quanta certamina. Tertia ergo exercitium est hominis, calum cotona. a Ob istas igitur tot luctas cum gulâ, ob quotidiana hæc pericula ad principium mentis præmittantur preces, ut appetentia in escas nimium effundi solita possit refrenari.

Sobrietas & Abstinencia sanitatis, sapientia, castitatis, sanctimoniam ac longioris vitæ mater. Ingluuiæ verò & crapula hebetudinis, morborum, libidinis, vitiorum, ac brevioris ævi secunda parens.

Gula ciliens sanitatem serio amare non potest. b

III. Atque Ieiunium esse acceptissimum Deo sacrificium, expedientissimum hominibus remedium, & aduersus diaboli tentationes singulare præsidium ac munimentum. Augustinus hæc in re testis locupletissimus, qui certum abstinentiæ modum à Deo sibi traditum asseverans: Resicimus, inquit, quotidianas ruinas corporis edendo & bibendo, priusquam escas & ventris desuperas. Nunc autem suavis est mihi nec sitis, & aduersus istam

N. 6. istam
Ambrosiæ tom. 3. l. 9. epist. 38. xxi. pag.

363
D. Vet. Trochisc. c. 1. Cor. c. 6. v. 3.

istam suauitatem pugno, ne capiat, & quotidianum bellum gero jejuniis lapsus in seruitutem redigens corpus meum. Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. In his ergo tentationibus positus certo quotidie aduersus concupiscentiam manducandi, & bibendi.

Ergo Augustini sensu alimonia capienda est ut medicina. Quis autem aegrotorum adeo insanit, ut ubi nouem glutierit catapotia, duodecim aut nouemdecim sibi velit porrigi, aut ubi unam potionem medicam exhauerit, mox alteram tertiamve infundi poscat. Sicut igitur aegrotus ad legem sanitatis pharmaca, ita nos ad necessitatis praescriptum sumamus alimenta. Hoc suadet et Deus, ruinas corporis reficere, ut Augustinus loquitur, non in cibo voluptatem quarere; non edendi cupiditatem explere, alimonia ut medicinam sumere. Quod non Augustinus tantum, sed & alij sanctissimi obseruauerunt.

Aug. l. 10. Confess. c. 31.

6. III.

B. Ortho Babenbergensis Episcopus triginta septem annis in mensa nunquam ad satietatem comedit. **B.** Posthumius simillimè à mensa nunquam satur & ventre pleno recessit, corpus vigiliis, cilicio jejuniis, laboribus assiduis fatigauit. **a** Beatus Hieronymus Eustochio virgini dixit saturitatis

exper-

a De hū duobus vide. A. I. de Jejun. c. 11. §. 3.

expertem constituens: Sit tibi moderatus
 cibus, inquit, & venter nunquam expletus.
 Plures quippe sunt, quæ cum vino sint so-
 briæ, ciborum largitate sunt ebræ. Sint tibi
 quotidiana jejunia, & refectio satietatem
 fugiens. *a* Hæc talis strictior diæta, non sa-
 lubrior tantum, sed & iucundior est vel ipsi
 corpori: Notum vetus illud.

*Plus habet molestiarum quam voluptatum
 gula b*

Quod Socrates inter Philosophos exi-
 mius frugalitatis sectator & præco confir-
 mans: Qui frugaliter vivunt, aiebat, plus
 amœnitatis, minus cruciatuum habent,
 quam qui genio indulgent. Certissimum
 vel ex aureo Ecclesiaste Chrysolomo, qui
 voluptati deditos negans vivere: An non,
 ait, simul atque præterit linguam & fauces,
 voluptas omnis extincta est? sensus quippe
 omnis in gustu est. Ceterum posthæc ubi
 voluptas illa pertransiit, magna proorsus tri-
 stitia relinquitur, siue stomacho per crudi-
 tatem oppresso, siue qualibet aliâ difficul-
 tate laceffente. *c* Vbi ergo tantillum fau-
 cis spatiolum persultauerit escarum titilla-
 tio, iam nulla est amplius oblectatio, nulla
 voluptas angustissimis his cancellis tota
 clauditur. Ita omnis ciborum sensus ad pa-
 latum terminatur. Idem Bernardus adstruens:
 Voluptas gutturis, inquit, vix duorum obti-
 net

a Hieron. ad Enstoch. de Custod. Virgin.

b Trochasc. vet.

*c Chrysof. rom. A. hom. 13. in L. Timoth. c. 5.
 mihi pag. 1346.*

net latitudinem digitorum, & eius tam modica partis tam exigua delectatio quantā paratur sollicitudine, quantam deinde molestiam parit: a

In cellā quadam, quod ille Phryx fabulator narrat, effuso melle convolarunt musca, & ad inemptum epulum avasiter sese ingurgitarunt. Sed implicitis earum pedibus & volatū jam negato: Nos miserā! aiebant, ob voluptatem modicā hīc perimus. Ita plurimorum malorum causa plurimis est gula. b Rectissime Musonio, Fundamentum sapientiæ est continentia circa cibum & potum. c Qui ventri deditus, teste Climaco tentationem libidinis superare conatur, similis est ei, qui incendium restringit oleo.

IV. Aio, diabolū absque jejuniō non facile vincendum. Ambrosius testatissimis monitis: Jejuna, inquit, si vis vincere. Diaboli verbum est, cum dicit: Homo fortis esto, manduca & bibe, & similis mane. Noli te tibi credere, non erubescas egere præfidis, quibus nō egebat Christus, & tamen ea non negligebat, ut te doceret, dicens: Cave te, ne gravetur cor vestrum vino & craspulā d

Fuit in eremo, quem libido acrius vellicaret. Is igitur spiritalem patrem accedens: Tibi obsecro, ait, cura sim, & Deum

a Bern. de Persecut. susten. c. 12.

b Aesopus parte 1. fab. 31. pag. 34.

c Muson. l. 1. de Alimentis.

d Ambros. tom. 3. l. 4. in c. 4. Luca, mihi pag. 94.

pro me ora. Orauit fideliter & constanter. Post aliquot elapsos dies tentatus rediens: Ora fortius, inquit, nil remisit tentatio. Orauit fortius, sed denuo rediit, & eodem se luto hærere non dissimulavit. Mirabatur senex suas preces tam nullius fuisse ponderis. At sequenti nocte oblata ei species illiusmet tentati hominis, qui bene pastus, insuper & otiosus sedit, pugnam averfatus. Huic lib. dinum præses Almodæus omnigenas imagines ac formas representabat. Has ille spectavit, placuerunt; imò & delectatus est visis. Die alterâ se rursus senescitit, & immaniter suas deploravit miseras. Cui senex candidè: Tuâ culpâ, inquit, mi homo, irritæ sunt preces pro te factæ. Vis molestos ignes illos excutere sinu? vis vincere? Laborandum & certandum est. Luctare, pugna, carnem edoma, vigilijs, laboribus, precibus, ieiunijs. Quid ægro proffit medicina, si eâ recuset uti? si tibi vetitis non abstineat? Tu hoc age, labores ne fuge, cibo abstine, rebelles in te motus inediâ coërce. Nec surdo hæc dixit. Obsecutus is consilio, jejunia iniit. Et brevi, cum ille esurire, mox & tentatio cœpit remittere. Reverâ hic hostis, non nisi his armis debellatur. Et quis vnquam sine jejunio vicit diabolus? Apertissima Christi assertio est: Hoc genus non ejicitur, nisi per orationem & jejuniû. Inediâ & jejunio hi mures, hæc vipera, hi ignes, diaboli tentationes excutiuntur sinu. Nec aliter constare potest hæc victoria. Non amat huiusce-

modi

à Matth. c. 17, v. 21.

modi victoriam, qui recusat perferre in-
ediam. Quod Ambrosius luculenter affir-
mans: Dominus I E S V S, inquit, volens
nos aduersus diaboli tentamenta fortiores
reddere, certaturus jejunavit, vt sciremus,
quia aliter illecebras mali non possemus
vincere. Quomodo enim voluptas (edendi)
ad paradysum reuocare nos potest, quæ sola
nos paradiso exiit? ^a

Hinc religiosissimus Deiq̃ue amantissi-
mus presbyter Philoromus, teste Palladio,
triginta duobus annis nullos arborum fructus,
fructus nullos attigit: annis quadra-
ginta nihil calentis & cocti edulii comedit,
eo fine, ut tentationibus gulæ tantò poten-
tius resisteret. ^b

Orationis & jejunii mixturam Chryso-
stomus ut remedium aduersus diaboli ten-
tationes valentissimum summè commen-
dans: Aspice, ait, quot ex ambobus (ora-
tione ac jejunio) bona nascuntur. Orans
enim, & ut oportet jejunans non multis
eget; qui verò multis non eget, nunquam
fiat avarus, & ad eleemosynam magis est
aptus. Jejunans levis est, & alarus, & cum
solertia orat, & improbat, extinguit concu-
piscencias, Deum placat, & insurgentem
animum humiliat. Propterea & Apostoli fe-
rè semper jejunabant. Orans cum jejunio
geminas habet alas, & ipsis quidem ventis
leviores: nec enim oscitat & distenditur, &
Orans

^a Ambros. rom. 3. l. 10. epist. ep. 82. mibi
pag. 140. ^b Pallad. c. 113. apud Rosuveyd. mi-
bi pag. 770.

P
rans la
est igne
pterea
stus &
Coniun
aduerlu
des Ang
per jeju
Cum
rum filii
sus est v
agrestes
& colle
impleui
scidit in
sent de
Mors in
edere. A
rat adfer
plius e
d Hanc
hordeac
bee, abl
quid,
gula,
stanciss
re ofate
270
a Chr
370 b
lissa. Ab
c W
quint
e 4
Hatica,

orans languescit, quod multi patiuntur, sed est igne vehementior, & terrâ superior. Propterea talis maximè dæmonibus est infestus, & hostis. *a* Quæ Basilius confirmans: Contumelia dæmonum inquit, nihil audet aduersus jejunantem, & vitæ nostræ custodes Angeli alacrius manent apud illos, qui per jejunium sunt purgati. *b*

Cum Elisæus grassante fame prophetarum filiis pulmentum coqui iussisset, Egredus est vnus in agrum, vt colligeret herbas agrestes, inuenitque quasi vitem silvestrem, & collegit ex eâ colocynthidas agri, *c* & impleuit pallum suum, & reuersus conscidit in ollam pulmenti. Cùmque gustassent de coctione, clamauerunt, dicentes: Mors in ollâ vir Dei, & nō potuerunt comedere. At Elisæus farinam, quam præceperat adferri, misit in ollam. Et non fuit amplius quidquam amaritudinis in ollâ. *d* Hanc ollæ mortem paxillo farinulæ hordeaceæ propheta sustulit momento. Habet abstinentia & jejunium amaroris aliquid, sed reuerà multo plus intemperies gulæ, omnem verò amarorem tollit præstantissimum illud amyllum, *e* Spes futuræ satietatis. Eo famem & appetentiam

a Chrysostr. tom. 5. hom. 71. ad pop. mibi par. 377. *b* Basili. apud Anton. Melissam, seu Melissæ Abbatem, p. 1. c. 33.

c Wilde Neben / wilde Kürbes / Colocynthide / ein Muscatantz.

e 4. Rex. c. 4. v. 39. & seqq. *d* Alica, seu Halica, Krassmehl / Zuckermehl.

omnem rex David differens: Satiabor, inquit, cum apparuerit gloria tua. *a* Eandem satietatem inhabant viri olim religiosi, quibus, Hieronymo teste, coctum aliquid accepisse luxuria videbatur. Tam procul à vino quàm ab urbibus aberant, tantoque magis Deo ferebantur, quanto continentiùs vivebant. Spes deliciarum in caelo amyllum illud est, quod omnem vel rigidissimi jejunii amaritiam emendat. Non pigeat, obsecro, perpaulum esurire brevissimo tempore; satiabimur aeternum.

a Psal. 16. v. 15.

CAPVT IX.

Quomodo diuersi suis tentationibus vel resisterint, vel cesserint, exemplis docetur.

Hic temporis vel rei gestæ seriem & connexionem attendere non est animus. Ordo nobis hic erit optimus, qui confusus. Hæc, illa, aliæque mixtim prout occurrerint, narrabimus. Auctores singulos fidelibus notis laudabimus; penes illos sit fides rei quam narrant. Verè dixit Augustinus: Maior est aduorsor quàm tentator. *a* Quod è sequentibus etiam liquerebit.

a August. serm. 10. serm. 160. c. 4. mihi pag. 331.

§. I.

Puella quemdam è juvenibus deperibat, sacerdoti tamen illi, cui conscientiam crediderat, bene monenti obtemperabat. Quodam mane adeò urgebat tentatio, ut jam sibi videretur impotens sui, quæ diutius tot cacodæmonis insultibus obliteret. Itaque jam pæne ex toto victa, moliendo facinori se accingit; cum ecce oculis etiãnum semihiantibus à somno, Christi Crucifixi & velut recens vulnerati species sese ingerit, affaturque patriã linguã, à quam latinè sic reddimus; Me ama: ego sum formosus, bonus, suavis & verè nobilis. Dixit, & cum objectã effigie simul diuturna têtatio evanuit. 6

Beati Faronis uxor cum in Parthenonem marito consentiente jam Christo denupsisset, recrudescentem mariti tentationem tam prudenter, quàm sanctè repressit. Cum enim semel iterumque ac tertium invitaretur à viro, illa tentationis vim in conjugè subodorata, ut suæ ac illius pudicitie consuleret, cultiori veste positã, & attonsis capillis horrido se cilicio induit, eãque cunctis deformitate viro se obtulit visendam. Ille ad aspectum tam inopinatum cohorrui, ingemuitque tentationi eatenus se cessisse: sic ab opere illicito se ipsum generosè revocavit. c

S. Hugo

a *Moy dois aymez, je suis tresbeau,*
Bon & doux, noble & loyau.

b *Thom. Cantiprat. l. 2. c. 57. n. 25.*

c *Zach. Lippelae tom. 4 die 28. Oct. p. 335.*

S. Hugo è Carthusiano Lincolnienfis Episcopus virgineæ puritatis amantissimus fuit. Sed tanto magis illi cacodæmon insidiatus innumeris eum tentationibus Carnis diu nocturne fatigauit. At Hugo has diaboli oppugnationes, vigiliis, precibus, jejuniis, flagellis, ciliciis insigniter repulit. Panis aridus in cibum, fontana illi fuit in potum. Quadragintadiali jejunio ter quauis hebdomadè solo pane & aquâ contentus victitauit. ^a

B. Macarius Alexandrinus, Palladio teste, cum membrorum & carnis rebellionem sentiret, sex mensibus in Scætes palude vestibus rejectis sedit & culicum ^b moribus se exposuit, qui eum tam immaniter & fœdè vulnerarunt, vt aliis leprofus videretur, è solâ voce agnitus. ^c Nimirum hoc est tentationes pellere.

B. Hilarion etiânum iuuenis opertus sacco (hæc e. vestis) quindecim tantum caricas ^d (hoc illius prandium & cena fuit) post solis occasum comedebat. Diabolus virtuti tantæ invidens, & à puero se victum cernens titillabat juveniles sensus, & Macario ignota voluptatis incendia subiciebat. Incipiebat tiro Christi cogitare, quod nesciebat, & eius rei pompam animo volutarie cuius experimenta non noverat. Iratus itaque

^a Idem die 17. Nouemb.

^b Culices illic vesparum instar, & qui vel apri pellem perforant. ^c Pallad. c. 20. apud Rosuverd. mihi pag 722.

^d Dûne Feigen.

itaque sibi & pectus pugnīs verberans, quasi cogitationes eade manūs posset excludere: Ego te, aselle, inquit, faciam ut non calcitres, nec enim te hordeo alam sed paleis: fame conficiam & siti, graui onerabo pondere, per aestus & frigora exagitabo, ut potius eicam cogites, quā lasciuam. Igitur herbarum succo & paucis caricis post triduum vel quattiduum deficientem animam sustentabat. Interim feruebat opus. Aut enim laboribus vacabat, aut precibus, ut inedia fatigationem labor operis duplicaret. *

Idem ferè contigit Senensi Virgini Catharinae, quae daemorum in turpissimas quasque species se transformantium pugnam sustinens, vix vlllo loco, ne sacro quidem potuit consistere, quin foeda illa monstra obscenos gestus oculis, impuras voces auribus ingererent, exosāsque nuptias & detestanda flagitia suaderent. Multo tempore molestissima hæc probatio durauit. Illa interim corpus iam notis suppliciis afficere non cessauit. Nec daemorum minæ defuerunt. Fuit qui vociferaretur: Non cessabimus, quod probè nôris, te dies noctesque infestare, dum nobis consentias. At illa è caelo firmata: Has, inquit, molestias omnes pro Domino IESU perpeti, iucundum mihi erit, quamdiu illi visum fuerit. Placuit Christo tam prompta virginis ad diuinos nutus conformatio. Mox hostilis caecodaemorum acies in fenum abiit. Iamque Christus spectatoris

* Hieronymus in eius vitâ c. 3.

310 PALÆSTA CHRIST.

atoris personâ positrâ, solatoris induit. At illa sordium priorum, quas cogitatione voluerat memor, ac pudicè metuens, ne iis animum contaminasset, in has voces erupit. Ubi obsecro, mi Domine, fuisti, cum animus meus tot spurcitiis scateret? Cui Dominus: In corde tuo. Catharina denuò: Et quí fieri potuit, ò mi amantissime **JESU**, ut esses in corde meo tot fœdis cogitationibus infecto: sed responsum tam candidè querenti: Cogitationes illæ gaudiumve an mœrorem tibi pepererunt? Mœrorem sumum, ait illa. Atque hoc, inquebat consolator, effecit mea præsentia, quâ destituta, spurcitiis illis fuisses oblectata. Conari talia repellere, nec posse, mœrorem adfert. Nec ego poënis, sed voluntate poënas fortiter perferente delector. Neque tu tuâ, sed virtute meâ certasti. Dilatum tibi præmium differendo, crescet. *a*

a SUTII tom. 2. die 29. Aprilis.

§. II.

Hic opportunè possim attexere: Abbatem Pamenem, *a* interrogans quispiam è religiosus ascetis: Quid faciam, mi Pater, agebat, & Impudicitia, & Iracundiæ tentationes me graviter exercent, quid faciam obsecro? Cui prudenter Pamen respondit: Quid fecit David, cum veniret leo vel ursus, & tolleret arietem de medio gregis? Percutiebat, suffocabat, interficiebat illos. *b* Ita tu quo-

a Sen, Pastorem.

b 1. Reg. c. 17. v. 35. Eccli. c. 47. v. 2. 3.

P.
quoque
candiam
suetudin
libidine
ma. Ita
dum, a
Nemo qu
& quod
& quod
sumat cu
propellat
tam, ut
ho dimie
tia nihil
Marcu
edentulu
vum test
mo mii
exultiss
cum ipse
tare. Sei
bi, ageb
nondum
num bib
vis, No
ter Koa
tissimus
nem iri
le, conse
juis: .

a Rus
b Chr
c Mal
d Ma

quoque, mi frater, leonem tuum, tuam iracundiam percutere submissione, suffoca mansuetudine; ursum tuum, carnem tuam in libidines pronam laboribus & jejuniis exartare. Ita cum his leonibus & ursis ludentum. *a* Optimè dixit Petrus Chrysologus: Nemo quasi concretis sibi vitiis obsequatur, & quod est criminis, esse putet naturam; sed sumat cum Christo arma jejunii, criminum propellat impetus, prosternat castra vitiorum, ut de ipso auctore mali sumat, Christo dimicante, victoriam. Diabolo victo vitia nihil valebunt. *b*

Marcus eremita, vir centum annorum, edentulus, capularis senex, qui verus & novum testamentum memoriâ complexus, homo mitissimus, & ad omnem temperantiam excoltissimus, quando se solum credidit, secum ipse & cum diabolo auditus est disputare. Seipsum graviter objurgans: Quid tibi, aiebat, amplius possis, Κακόγηρε, *c* an nondum gulæ tuæ satisfactum? Ecce jam vinum bibisti, & Deum gloriisti. Num plura vis, Πολιόφωγε? *d* An necdum satiatus ventriter Κοιλιοδεδε? *e* Hæc sibi met vir temperatissimus occentavit. At verò cacodæmonem irridens: Abi, aiebat, abi à me diabole, consenuisti mecum in dissensionibus & iurgiis: fecisti me bibere vinum, & sumere oleum,

a Ruffin. Aquil. n. 16. apud Rosv. p. 467.

b Chrysol. serm. 11. mihi pag. 34.

c Male senex.

d Manducua & heluo es. *e* Ventri serviens.

oleum, ita me reddens voluptarium, & corpus meum delicatum. Num aliud aliquid tibi debeo? Nil apud me inuenis, quod diripere possis. Inimice hominum recede, ampliore prædam frustra expectas, recedes. Seipsum tursus extimulans: Ades dum, inquit, o nugator, in canicie vorator, in fenestrate heliô. Quamdiu tecum eris? quamdiu te patiar? Hæc Palladius, ut ipse narrat, ad iugurthi fores clam latitans, Marcum & cum diabolo & secum altercantem audire, & in sulos profectus traxit. a Non omnis culpanda est tentatio, inquit Augustinus, quia & gratulanda est, quâ sit probatio. Et plerumque aliter animus humanus sibi ipsi innotescere non potest.

Euagrius qui scripsit, *Ἀνεγνήσκω*, seu tres libros, quibus omnigenam artem docet aduersus dæmonem utendam, hic ipse tamen gravissimas tentationes dæmonum non euasit. Cum enim cogitationibus sordidissimis impugnaretur, totâ nocte, licet sustera hiems esset, in puteo constans persistit, ut congelaret. Ars sanè valida sed æreba his tentationibus vincendis. Idem hic Euagrius, cum eum etiam blasphemix spiritus lacesseret, diebus quadraginta nulum lectum subijt, à mulcis & culicibus miserime vexatus. Et quamuis antea vitam egerit

a Palladius c. 21. apud Rosv. mihi pag. 725.

b Aug. tom. 5. l. 16. de Ciuit. c. 31. mihi pag. 199. c Sen, contraria, & inter se pugnantia.

egerit
bus an
non co
mestri
inquit
non in
quispi
non ore
ut non
formax
lationis
Trag
bile, qu
Durbor
cissima
emenda
obstitit
le posse
vitiost
iple sibi
Viveba
scintilla
tiis vel
Consci
pius, se
lum ser
facerdo
nefacie
ciamen
a Et
Rosvve
c. 25. pa
b
te, c. 8

egerit delicatam, in solitudine tamen pluribus annis die uno ultra unam panis libram non comedit, nec ultra olei sextarium a trimestri toto insumpsit. Non ergo hic oratur, inquit Augustinus, ut non tentemur, sed ut non inferamur in tentationem: tanquam si quispiam, cui necesse sit igne examinari, non oret, ut igne non contingatur, sed ut non exuratur. Vasa enim figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. *b*

Tragicum prorsus est, & perquam horribile, quod subjungo. Apud Geldenses urbe Durborcensi juvenis eò prolapsus est spurcissimæ libidinis assuetudine, ut omnem sui emendationem desperarit. Principiis non obstitit, tentationibus cum etiãnum facile posset, non repugnavit: ita demum in eam vitiositatis voraginem præcipitatus est, ut ipse sibi facultatem emergendi ademerit. Vivebant adhuc in illo juvene quædam scintillæ pietatis, quas ille tamen suis nequiis velut copioso cinere sopivit & extinxit. Conscientiæ labes ac vulnera patefecit sæpius, sed ad præstina identidem relapsus nullum seriæ pœnitentiæ dedit specimē. Quem sacerdos demum officii Christiani commonefaciens: Mi fili, ait, hæc in confessionis sacramento sapius exposuisti, & unã emenda-

tionem
a Ein halbe Maß. Palladius c. 76. apud Rosveid. pag. 764. Heraclides in suo paradiso, c. 25. pag. 964.

b Aug. tom. 4. l. 2. de serm. Domini in mont. ze, c. 8. mihi pag. 350.

tionem promissū, sed nulla sequitur; usque & usque redis ad vomitum. Ego te tandem, quod pars officii mei est, noxis absolvere non potero, nisi pedem revocees & abtineas vitio jam toties deplorato. Ego quidem vel etiam hac vice peccatis te solvam, si quidem statuas serio respicere; sed cave re-deas eodem scelere obstrictus, ne facere cogar, quod facturus sum vel invitus. At juvenis in crocodili lacrymas solutus. Quid, Pater, te diutius, inquit, vanis promissis fallam, & promittam, quæ præstiturus sim nunquam. Ut scias, ea vis est tentationis, ut hinc hiantes inferos, & totos diabolorum exercitus in me ruituros cernam, illinc affueti criminis occasionem videam, me sanè cohibiturus non sim, quò minus ad objectas voluptates ruam, etiamsi certò sciam à diabolo ad inferos me rapiendum. Doleo, sed vetitis abstinere nequeo. Jam actum est. Viam non video, quæ emergam. *a* Nimis vehementer trahit tentatio; resistere non possum. O miser, potuisses, si voluisses. Nemini ad salutem præclusa est via, inire eam cupienti. Nec unquam nimis serum est respicere, dum vita est. Sua humana voluntati libertas semper constat. Pars bonitatis magna est, velle bonum fieri. *b* Quid tibi opus est, inquit Seneca, ut sis bonus? **VELLE.** *c* Quod Chrysostronus clarissime

demon-
a Ioan. Major Theolog. in speculo, mihi
 pag. 783.

b Seneca epist. 34. mihi pag. 446.

c Idem ep. 8. pag. 536.

demonstrans: In te est, inquit, ut possis: quia in te est, ut velis. Quia Zachæus ideo potuit, quia voluit. Ita enim velle efficit posse, ut etiam nolle non posse. Magna enim vis est voluntatis, quæ nos efficit posse, quod volumus: & non posse illa, quæ nolumus. Et ex voluntate nostrâ divinitus celebratur iudicium, ut homo quidquid nunc voluerit, eligat: & quod elegerit, ex eo ipso iudicio caelesti subiaceat. Nec enim quicumque poterit excusari, quasi voluerit, & non potuerit; cum constet eum ideo non potuisse, quia noluit, ut nolens, volentis exemplo, damnetur: & volens voluntate propriâ, quia implevit, quæ voluit, muneretur. Itaque nulla tentatio tam gravis esse potest, quam vincere non possit, qui serio velit. Quem vere poenitet peccasse, non solum commissis noxis a Deo veniam, sed etiam ne eas denuo committat, opem obtinet largissimam.

Sed hæc est libidinis & luxuriæ expavescenda nequitia, quem ea semel robustius illaqueavit, non facile amplius dimittit, nisi ligatus rumpat hæc vincula serio conatu. Hic opus est vi. Languide velle nolentis est.

Præclatè dictum à priscis: Voluntariam prædam diabolus etiam inermis expectat. *a* Cave, quisquis es, a modicum libidinis

O 2

a Chrysost. tom. 2. serm. de Zachæo, sine, mihi pag. 1174.

b Ein zeitigen Dieb ertauft auch ein hinfender Scherg: Freywilliger Gefangner ist leicht zu halten.

bidinis præsidem. Halitus ejus, quod Jobus dixit, prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur. *a* Dæmonis ad libidinem instigantis, non solum teter & pestilens est anhælitus, sed adeo acer & igneus ut humanam mentem fœdi amoris incêdiō nimium quantum inflammer. Igitur tentatio, mōnente Paulo, nos non apprehendat nisi humana. *b* Quod Gregorius Magnus explicans; Ac si aperte diceret, inquit, Humanum quidem est tentationem in corde perpeti, dæmoniācum verò est in tentationis certamine & in operatione superari. *c*

Joannis Climaci sententiā, vitio nullo ita delectantur dæmones, uti fœtore luxuriæ, & nostri corporis inquinatōne. *d* Hinc Cassiani salubre monitum: Impuriōris affectūs recordationem vel tenuissimam minimè admittendam. *e*

a Job. c. 41. v. 12.

b I. Cor. c. 10. v. 13.

c Greg. parte 1. Pastoral. c. 11. mihi pag. 150. *d* Climacus gradu 20. mihi pag. 195.

e Cass. collat. 19. c. 16.

§. III.

B. Vincentio Ferrerio diabolus se spectandum præbuit venerandi senis habitu, barbā ad usque genu promissā: sed è consilio quod suggererat, coluber tortuosus est agnitus. Sic autem loquebatur larva stygia: Ego, aiebat, unus sum è priscis patribus, qui Ægypti solitudinem anais compluribus magnā

gnā vit
ad Mur
res exeg
poeniter
tot ann
præmat
gationer
mo con
veniam
lam. V
subodor
pens, tuo
prehen
tore ac
rediit A
ctus. D
velut è
nes possu
cheront
in serva
athleta
Matris V
dita voc
diit non
caurus e
Virginia
ditur. a
B. Ign
regratio
Hispania
quam at
nempe o
a Sur
Pawormi

gnâ vitæ austeritate habitavi. Juventutem ad Mundi leges inter delicias & voluptates exegi. Hinc senectutis vera & constans pœnitentia est secuta. Tu igitur mihi feri tot annorum usu pollenti tutò crede, & præmatram, quam orsus es corporis castigationem defecato senio reserva saluberrimo consilio. Paratissimam habemus Dei veniam, vel ad unicam pœnitentis voculam. Vincentius è dictis stygias fraudes subodoratus: Jam novi, ait, antique serpens, tuos sibilos. Abi, nihil persuades. Deprehensum se cernens dæmon non sine fœtore ac ejulatu grandi evanuit. Sed brevî rediit Avernalis hic lavèrniò, solâ voce tectus. Dum enim precaretur Vincentius, velut è cælo missam vocem audiit: Non omnes possumus esse virgines. Hoc voluit Acheronticus impostor, Vincentii decretum in servandâ castimoniâ expugnare. Hic athleta Christi ardentius precari, divinæ Matris Virginis patrocinium ambire, & audita vocis sensum poscere. Itaque demum audiit non fallax, cæleste monitum: Tu autem cautus esto, & animo constanti perseverato: Virginitas sine luctâ & pugnâ non defenditur.^a

B. Ignatius Loiola postquam difficili peregrinatione in Palæstinam defunctus in Hispanias rediit, non fuit consilium, reliquam ætatem sine litterarum cultu degere: nempe quam Orbi laboranti opem ferre,

O 3 Deoque

a Surius die 5. Aprilis, è Petro Rausano Panormitano, l. 1. de vitâ Vincentii, c. 9.

Deoque impensius obsequium probare vellet, intelligebat esse cum studio virtutum subsidia scientiarum etiam coniungenda. Proinde annos iam natus triginta tres aggre ditur prima lingua Romanae elementarum condiscere: eamque ob rem in disciplinamque se Hieronymo Ardebalo tradidit, viro probo in paucis & humano, grandis prætextatus. Hic verò minime otiosus artifex infertus, sed futuri sagax, magnis conatibus hoc sibi agere sumpsit, ut hæc Ignatii cæpta quam primùm impediret. Eam ad rem conficiendam, in varios se vultus identidem abdere, aliasque fraudes ex aliis ducere nunquam omittebat, in hunc præceptum aduersariū ingeniosus. Cum enim Ignatius nominum & verborum inflexiones memoriæ mandare laboraret, tanto splendore illustrabatur animus ad capienda caelestia, ut novum nihil posset ediscere, & quod iam antè memoriæ traditum erat, facile totum efflueret. Neque videbatur Ignatius omni studio animique contentione tam amoenas & sublimes cogitationes posse excludere. Ita novitate tanti luminis percussus: Quid hoc rei est, inquit, cum oro, cum exomologesin obo, cum Eucharistiam sumo, cum totus ad divina vigilare contendo, tantum diuini luminis se neutiquam offert; cum tracto puerilia, & de Deo propter Deum, non cogito, tam speciosas imagines, tam miras illustrationes menti occurrunt. Agnosco callidissimi hostis solitam varietatem, agnosco nequissimi

a D. H. Er. Gott / ein alter Schreyer.

nequ
à disce
tur dia
filium
eique d
vam in
pollicit
suppet
præcept
etiam n
rum, su
tur, cas
cepis p
quando
vis grat
Aflu
refugit
admodu
locum
truncul
aut plu
honestat
voluptat
tanto f
Jofap
puellare
mo con
stantiã
sibi aux
sub vest
tuavit,
cuffit, a
Edm

a D

nequissimi veteratoris sumbriatas fallacias; à discendis litteris avocare nititur. Ut igitur diaboli à studiis nequiter avocantis consilium eluderet, præceptorem suum adiit, ei que demonis tentamenta exposuit, & novam in proximum biennium assiduitatem pollicitus (modò panis & aqua in visum suppetat) fidem suam obstrinxit. Unà ad præceptoris pedes se abiciens, etiam atque etiam rogavit, ut sese haud aliter atque puerum, sicubi minùs diligens deprehenderetur, castigaret. Ita ille tantò maximè in inceptis pergebat, nec patiebatur, ut ullam aliquando studiorum omissionem stygiis larvis gratificatus videretur.

Astutissimùs est tentator ex orco, qui non refugit, per dispendia etiam lucrari. Quem admodum is, qui latrunculis ludit, subinde locum adversario cedit, & unum aliquem latrunculùm è suis auferri sinit, ut ipse duos aut plures subducatur collusori: ita diabolus honesta suggerit & utilia, ut iis tegat noxia; voluptates offert, sed tentas; ita perituras, ut tantò faciliùs rapiat æternas.

Josaphatus regis Abenheri filius inter puellare famulitium, quod ei pater nequissimo consilio adhibuit, de Castitatis constantià gravissimè tentari cœpit. At ille sibi auxiliatorem Deum statuens, preces sub vesperam cœptas, ad solis ortum perpetuavit, & unà vim tentationis omnem excussit. ^a

Edmundus Cantuariensis Præsul etiam-

O 4

num

a. Damascenus de vitâ Josaph. c. 20.

num adolescens ab impudicis feminis ad improbos amores sapius blandissimè invitatus admirandâ semper constantiâ repugnavit. Semel etiam virgis infidiatricem excipiens ad frugem correxit. *a*

Pari modo Bernardinus Senensis cùm jam præsentî periculo perdendæ pudicitie stringeretur inter angustias & preces, hoc unum reperit consilium: Flagro quod ad manus tunc erat, invitantem feminam excepit, ut omnem in eâ libidinis ardorem extinxerit. *b*

a Surius tomo 6, die 16. Novemb. c. 8. in vitâ Edmundi.

b Surius die 20. Maii, in vitâ Bernardini, c. 23.

f. IV.

Martinianus non procul Cæsareâ Palæstinæ in eremum juvenis secedens, perditâ muliere ad flagitium provocatus jam consenserat lupæ. Subitò ipse sui memor & tribunal cæli metuens raptim mediâ casâ è sparsis sarmentis flammam excitavit, eamque nudis pedibus semel iterumque infiliit, dum ambustum eum doloris acerbitas humo affligeret. Septem ipsos menses inusta pedum vulnera tenuerunt decumbentem. At æger interim ex hac victoriâ tantum percepit gaudii & voluptatis, quantum eâ mulieri primùm admirationis, dein pudoris attulit & emendationis. *a*

a Metaphrastes die 13. Februarii.

Haud

Haud
incendi
mosè r
guibus
lilit su
tam leg
ait, per
Sara
secum i
cata ef
non imp
Sic aute
geretur
vicisti.
cans: N
meus J
nam op
Christo
David
dâ nun
& cape
victoria
Con
tissim
non igi
men an
vera
cum ca
promis
tabam
dis ten
Joanne
na D
b 2

Haud aliter Joannes Bonus Mantuanus incendium libidinis incendio doloris animosè repressit. Nam assulas cuspidatas unguibus infixit, manus sic armatas lapidi allisit summo doloris sensu. Adfuit Deus tam legitimè solatus in somnis: Confide, ait, perseverabis. *a*

Sara Thebaidis Antistita tredecim annis secum ipsa & contra diabolum acerrimè luctata est orationibus assiduis. Nec tamen ut non impugnaretur, sed ut vinceret, oravit. Sic autem ope divinâ vicit, ut diabolus cogeretur vel invitus proclamare: Vicisti, Sara, vicisti. At illa nil penitus laudis sibi vendicans: Non ego te vici, aiebat, sed Dominus meus JESVS. In omni tentatione ad divinam opem confugiendum; omnis victoria Christo soli adscribenda. Uti Joabus regi David civitate Rabbath jam expugnandâ nuntians: Obside civitatem, inquit, & cape eam, ne nomini meo adscribatur victoria. *b*

Conon Alexandrinus castimoniam amantissimus sacerdos rebellionem tamen carnis non ignoravit. Et quamvis eum ad certamen animasset divina vox: Tolera & persevera: Nihilominus ille velut familiariter cum celo exostulans: Auxilium, aiebat, promissum sapius non respondet, prout putabam. Ergo mutandus mihi locus evitandis tentationibus tam infestis. Jam abituro Joannes Baptista viri hujus tutelaris divus

De vita & moribus S. Antonii O 5
Antoninus parte 3. hist. tit. 24. c. 13.
b 2. Reg. c. 12. v. 28.

se objecit cum his vocibus: Si averfaris pignam, perdidisti coronam. Conoh igitur re-fumpto animo id egit, non ut feriretur pugna, sed ut potiretur victoriã, & non priva-retur coronã. Non meretur miles dona-tivum & stipendium, qui detrectat præ-lium.

Gregorius Nazianzenus vir sanctissimus illibatam virginitatem à puero non difficul-ter tuitus, jam senex & podagrã & aliam agritudinum molestiis vexatus, à diabolo nihilominus variè impugnatus, illum ipsum castimonie florem multis lacrymis, preci-bus, vigiliis, jejniis, meditationibus, aliisque corporis rigoribus, quod de seipso testatur, non sine grandi luctã defendit. a Nimirum ita disponit Deus, ut exercitior miles quanto plus sperat honoris, tanto plus subeat laboris, quàm tiro qui etiãnnũ expallescit, cum suum spectat sanguinem. Ita veterani milites illi se gesserunt. Antonius Magnus ultrices gehennæ flammæ, solitudinis iqua-lore, tolerantiam inedia libidinum igni opponit. Benedictus seipsum inter urticas & vepres volutat, ut malos animi æstus sopiat. Franciscus nives tractat, ut calores mentis noxios extinguat, Thomas Aquinas raptò ex ignibus titione pugnat, Bernardus ob in-cautiorem aspectum frigidissimo se stagno merfat. Wolstanus feminæ ad flagitium allectan-

a Greg. Nazianz. Carm. adversus carnem,
Carm. de Calamitat. anima sua, & epistol.
196. ad Valent. Baron. & Spondanus ad An.
389. n. 3.

alleg
repugn
diã dor
crymas
tendit
nus opp
nudã h
recenti
empla

Ingo
juges it
volupte
etique
loisii G
dam I
Brevi r
Aliu
clam a
tur. T
impeti
intra p
virgine
batur.
quidqu
Præsidi
sum cr
ferme
lex, &
timu
ter bis

a

allectanti colaphum infligit. Hieronymus repugnantem carnem hebdomadarum inedia domat, precando diem nocti jungit, lacrymas fundit, pectus tundit, vigilias extendit, dum reluctantem & invitum somnus opprimat, & ossa malè sibi hærentia nudâ humo aternat. Nota cano. Sed nec recentia desunt triumphati tentatoris exempla.

§. V.

Ingolstadii adolescens ampliùs annum juges stimulos perpeßus, quibus ad spurcas voluptates adigeretur, nullam interdum noctuque quietem capiebat. Legit is Beati Aloisii Gonzagæ res gestas, & preces ei quâsdam nuncupavit suimet vigilans custos. Brevi refrixit incendium. ^a

Alius è divinæ Matris Virginis sodalitie clam admotis facibus in flagitium agebatur. Ter illum nocturnâ molitione Orcus impetiverat; iam in virum procerus; mox intra pusionis modum contractus; denique virgine assmulatâ nihil virgineum meditabatur. In his angustiis deprehensus juvenis, quidquid armorum habuit, hosti objicere; Præsidem suam aliquando ingeminare; rursum cruce pectora notare velle; sed irritò ferme conatu. Nam torpebat exanimis pollex, & manus nihil virium retinebat. Ad ultimum lingua suppetias tulit, ut cum ardentè bis terve inclamasset, (Domine Jesu)

redirent manus ad officium, & Sirenum ora in fumum dilaberentur. Nec restinctum ramentum eam fugam incendium est; sed viventibus adhuc flammis miserè conflagrabat. Lecto igitur sese corripit, abjectusque humi verberibus castigare corpus incipit. Sumptam de se voluntariam poenam, cum per horam extra plumas decubisset, tandem ab omni incendio liber triumphavit. Subinde vi plane opus, & *violenti rapiunt illud*, a quod Christus Agonotheta proposuit castitatis premium. Necessè est, ut ad omnem hostis occursum simus parati fortiter agere. Pacis tempore consilia belli tractanda sunt. Quia cum dispositione inicitur bellum. *b*

Philoxamenes Megalopolitanus Dux Græciæ præcellentissimus tantum abfuit, otiosus aliquando fuerit, ut cum solus iter faceret, aut deambularet specularundus, occurrentium locorum situm contempleretur, seipsum ita explorans: Quid si tibi exercitum ductanti hostis hic fiat obuius? Aut à lateribus eò repente velut ex insidiis consurgat? quâ figurâ aciem instrues? Continendus miles, an illico signa inferenda? Quod si continendus, quomodo præsidarios locabis, aut subsidia dispones? Fecit eiusmodi meditatio, ut in præstantissimis Græciæ ducibus Philoxamenes sit demum celebratus. Ita plane animus ad excipiendas tentationes parandus, & ante pugnam ferio commeditandum: Quid si talis aut

a Matth. c. 11. v. 12.

b Prov. c. 24. v. 6.

talis me
quomodo
itam? q
ad bellu
hinc na
in optin
stiffim
nu pall
pallium
impend
Apollon
tius An
que me
mus,
amoeni
nis mo
gatus à
genere
quàm g
ter pug
namqu
vincula
busque
motus.
ce pro
ipse li
lupè os
lutrissi
Ita c
Mutio.
Rutilio
a In
Jo. la
b V

talis me tentatio invadat, quid opus factum?
 quomodo me geram? quibus armis resistam?
 quibus auxiliis hostem repellam? Hinc ad bellum erudimur, hinc animus crescit, hinc nascitur in tentatione constantia, quam in optimis pugnatoribus illis spectamus. Castissimus Joseph in impudicæ dominæ manu pallium relinquit: Bartholomæus non pallium solum, sed & pellem pro Christo impendit pugnae; pectus Agatha, dentes Apollonia, oculos Lucia, multi capita, Ignatius Antiochenus, Jacobus Intercifus, alique membra omnia. Et juvenis ille fortissimus, qui, Hieronymo teste, a in hortulo amoenissimo inter flores ad lectulum plumis mollissimum nexu serico blandè alligatus à formosâ pellice omni blanditiarum genere ad amores improbos stimulus, quàm generosè tamen restitit; quàm viriliter pugnavit, quàm gloriosè vicit? suam namque libertatem captivus etiam & inter vincula invenit. Cùm enim manibus pedibusque vinctis negaretur omnis ad pugnam motus, nec alia arma ulla suppeterent, fauce pro pharetrâ, linguâ pro telo usus, suam ipse linguam suis dentibus præmorsam in lupè os impurum expuit, victoriâ multò illusterrimâ æternùm prædicandâ. b

Ita olim tentatio ignem experta est in Mutio, paupertatem in Fabricio, exilium in Rutilio, tormentum in Regulo, venenum in

a In vita Pauli Eremitæ primi. Surius die 10. Januarii.

b Vide Nicetam meum, l. 1. c. 1. & 2.

Socrate, mortem in Catone. Ita Christiani sanguinis heroës ac heroides causâ meliori fidem suam inter tentationes acerrimas Christo suo probarunt: Ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres; lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, verè fortes facti sunt in bello. *a* Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. *b*

a Hebr. c. 11. v. 36. & pluribus.

b Sap. c. 3. v. 5.

EPILOGVS.

DICTORVM

DE

TENTATIONIBVS.

Antonius Magnus vitæ jam peractæ additurus Epilogum, ad suos versus: Vos, inquit, ô viscera mea admoneo, ne tantæ temporis laborem repente perdati. Varias dæmonum noſtris infidias; vidisti eorum & impetus feroces & vires effeminitas. *JESVM* *a* suspirate, & credulitatem nominis ejus vestris figite mentibus, & à certâ fide universi dæmones fugabuntur. Si alabres fuerimus in Domino, & futurorum bonorum cupido nos succenderit; si semper omnia manibus Dei committamus, nullas dæmo-

a *He voces gemine: Domine JESV: planè sunt aureæ, et si sint solæ, in omni tentatione usurpandæ.*

demonum ad expugnandum valebit accedere. Una est ratio vincendi inimicum, lætitia spiritalis, & animæ semper cogitantis Dominum jugis recordatio. ^a

Hæc morientis optima cohortatio tentatis crebrius instillanda. 1. In tentatione **JESVM** inclama. 2. Omnia divine providentiæ committe. 3. Futuras cæli voluptates considera. 4. Alacer & lætus resiste; contemne dæmonem, & vicisti; Fuge omnem libidinem, & tua est palma.

^a Athanas. in ejus vitâ c. 20 & c. 58. apud Respondeid. mihi pag. 47. & 59.

§. I.

Pollicitus olim Moses; Non est, inquit, Deus alius, ut Deus rectissimi; ascensor cæli auxiliator tuus: Ejiciet à facie tuâ inimicum, dicetque: Conterere. ^a Tu tantum occasiones & pericula precandi fuge. Quis enim miserebitur incantatori a serpente percusso, & omnibus qui appropiant bestis? sic & qui comitatur cum viro iniquo, & obvolutus est in peccatis ejus. ^b Vir iniquissimus tentator diabolus, peccata illius sunt tentationes, & peccatorum, quas offert occasiones. Tu cave hunc virum ultro comiteris, cave peccandi periculis teipsum ingeras & involvaris. Quis enim miserebitur tui, si loca illa easque domos frequentes, in quibus tentari soles, si cum feminis

^a Deut. c. 33. v. 26. & seqq.

^b Eccli. c. 12. v. 13.

familiarius ac blandius colloquaris, si merendas, symposiola, & omne forum escarium tam cupidè sceteris, si omnem oculis licentiam indulgeas. Si legas, si spectes, si audias impudica, & hausto veneno gaudeas. Quis miserebitur tui, si taurum, si serpentes, si leonem spontè tangas & ladaris? si ames hæc pericula, peribis in illis. *a* Qui tentationi causam dat, culpâ; non vacat, multò minus qui è tentatione non invitus oblectationem percipit, quamvis ei non consentiat.

Moses Ægyptum fugit, cùm in eâ sibi periculum cerneret. *b* Rex David civitatem fugit, & in solitudine mansit, ut Achitophelis perfidiam exiret. *c* Josephus Christi nutritius Judæam fugit, ut insidias Archelai declinaret. *d* Quisquis es, vel unbram peccati fuge. Cùm peccandi occasiones & illecebras non vitamus, cùm tentationibus tam facile cedimus, illud Judithæ ad Acheronticum Holofernem usurpare poterimus: Et non latrabit vel unus canis contra te. *e* Gregorio teste, dimissus sibi, cujuslibet tentationis aurâ raptatur. *f* Miser iste impeditur, & non resistit; diripitur, calcatur, venditur, & nil contra mutit. Sed cur, ô ignave & deses homo, pugnare non vis? Hic sanè aliud non habes dicere quàm inertissimum

illud:

a Ecclesi. c. 3. v. 2.*b* Hebr. c. 11. v. 27. Fide reliquit Ægyptum.*c* Ps. 54. v. 8. *d* Matth. c. 2. v. 22.*e* Judith. c. 11. v. 35.*f* Greg. l. 9. Moral. c. 29. mibi pag. 533.

illud: N
nolo g
verò, q
non cu
guam
me, D
via inie
vitâ ve
nostra
potest
nofter
quisqu
test cor
nisi cer
micum
quia t
ram. c
in hac
tentati
August
quotid
mus, fi
quodcu
dis inff
nunc p
tas con
mas no
saniam
contra
ad devo
lascivir

a Ps.*b* c*c* Id

illud: Nolo laborare, nolo carnem fatigare, nolo genium suis commodis fraudare. At verò, qui pugnare non vult, non vult vivere, non cupit vincere, recusat coronari. Ad pugnam promptissimus fuit, qui dixit: Proba me, Domine, & scito cor meum, & vide, si via iniquitatis in me est. *a* De totâ hominis vitâ verissimè pronuntians Augustinus: Vita nostra, inquit, in hac peregrinatione non potest esse sine tentatione: quia profectus noster per tentationem nostram fit, nec sibi quisquam innotescit nisi tentatus, nec potest coronari, nisi vicerit, nec potest vincere, nisi certaverit, nec potest certare, nisi inimicum & tentationes habuerit. *b* Hoc scio, quia tentatio est vita humana super terram. *c* Neque verò Jobus dixit: Multæ sunt in hac vitâ tentationes, sed, tota hæc vita tentatio est merissima. Deus meus, clamat Augustinus; libera nos ab adversario nostro quotidiano, qui sive dormiamus, sive vigilemus, sive comedamus, sive bibamus, sive quodcunque opus operemur, omnibus modis instat die ac nocte, fraudibus & artibus, nunc palàm, nunc occultè, sagittas venenatas contra nos dirigens, ut interficiat animas nostras: & tamen, Domine, pessima infania nostra: quia cum continè videamus contra nos draconem ore aperto paratum ad devorandum, nihilominus dormimus, & lascivimus in pigritiis nostris, tanquam securi

a Psal. 138. v. 23.

b August. tom. 8 in psal. 59. mihi pag. 249.

c Idem in ps. 118. mihi pag. 549

curi ante eum: qui nihil aliud desiderat, quàm ut nos perdat. Inimicus ut occidat semper vigilat sine somno, & nos ut custodiamus nos, nolimus evigilare à somno. Ecce tetendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras variis replevit decipulis ad capiendas animas nostras. Et quis effugiet? Laqueos posuit in divitiis, laqueos posuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ: laqueos posuit in verbo & in opere, & in omni viâ nostrâ.^a

Tota igitur vita non solum tentationibus referta, sed tentatio est assidua. Sed forsitan quaras: Quæ autem tentatio est omnium gravissima? Nullam habere tentationem. Si enim, ait Augustinus, nunquam tentaris, nunquam probaris. Nonne melius est tentari & probari, quàm non tentatum reprobari? ^b Tentatio non est peccatum, Hieronymo teste, sed peccati initium. Non enim sensu tentationum vincimur, sed consensu. Suavius est autem vicisse tentationem, quàm consensisse. Porro crebra tentationum victoria illustre Prædestinationis argumentum est. Pollicetur Veritas: Vincenti dabo manna absconditum. ^c Si cui de singulis in tentatione victoriis promitterentur centum aurei, quis non paratissimus ad pugnam, quis non animosissimus in hostem

^a Aug. tom. 9. l. Soliloquiorum, c. 16. mibi pag. 378.

^b Idem in psal. 114. mibi pag. 683.

^c Apoc. c. 2. v. 17.

iret?
ret? O
stultissi
donativ
pugnâ
ulli dee
felicitas
quidem
enim, q
verba
inquam
men igit
promiss
mortal
rio solû
num to
volam
& vel s
pro aur
jicimus
lo, pro
dis lang
tamus
ita est?
cohort
res, se
robort
bis, nec
dicum
cum te
labora
liter co

a M
b A

iret? quis non ad sanguinem usque resisteret? O sordidissimi mortalium, ne dicam o stultissimi: si pugna primum, si victoria donativum ponerentur centum aurei, nec pugnandi alacritas, nec vincendi cupiditas ulli deesset: Hic vero cælum proponitur, felicitas æterna promittitur victori, & eam quidem fide quæ nesciat fallere: Promisit enim, qui dixit: Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. *a* Hic, inquam, vincenti promittitur cælum, & tamen ignavissimè agimus. Opulentissimus promissor Christus divitias & delicias immortales, sempiternas pollicitus est, vel ferriò solùm volenti vincere, & tamen etiãnum torpemus atque sapissime nec vincere volumus, nec repugnare. Ignavia foedissima & vel sola inferis digna. Pro centenis aureis, pro auri librâ unicâ vitam discrimini obijcimus, & sanguinem prodigimus, pro cælo, pro thesauris infinitis æternùm possidendis languidissimè agimus, marcemus, oscitamus frigidissimi Chrittiani. Nunquid non ita est? dicit Dominus. *b* Nota sunt Chritti cohortantis verba: Fili, non te fragant labores, sed mea promissio in omni eventu te roborat & consoletur. Non diu hic laborabis, nec semper doloribus gravaberis. Modicum est & breve, omne quod transit cum tempore. Age quod agis; fideliter labora, ego ero merces tua. Suffine viriliter contraria: digna est his omnibus & majori-

a Matth. c. 24. v. 35.

b Amos c. 2. v. 11. & Aggei c. 2. v. 4.

majoribus praliis vita æterna. *a* Si quaris in hac vitâ requiem, quomodo peruenies ad æternam? Non ponas te ad multam requiem, sed ad magnam patientiam. Pro amore Dei debes omnia libenter subire, labores scilicet & dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmitates, injurias, oblocutiones, reprehensiones, humiliactiones, confusiones, correctiones, & despectiones. Hæc probant Christi tironem, hæc fabricant caelestem coronam. *b* Ergo, quod Jobus monet, memento belli. *c* Quomodo autem hoc bellum sit gerendum, diuersas supra præceptiones dedimus. In ætætarium memoria firmandæ, has breuiore, quas Ioannes Picus Comes Mirandulanus & tradit, apponimus.

a *Imit. Christi, Thom. à Kempis, l. 3. c. 47. n.*

1. & 2. b *Idem l. 3. c. 35. n. 2.*

c *Iob c. 40. v. 27.*

d *Et sanguine & scriptis multo illustrissimus Auctor obiit Anno 1494.*

¶ II.

Duodecim Regule in Tentationibus observandæ.

I. Si via virtutis videatur aspera, si molesta & difficilis pugna, scito in quâvis re aliâ multa esse dura & difficilia. Sapientissimo Ecclesiastæ, Cunctæ res difficiles. *a*

a *Eccles. c. 1. v. 8.*

II. Quan-

II. Quanta in gratiam mundi, corporisque tui & agis & pateris? Nihilne pro Christo agere, nihilne vis pati? Paulus præcipiens: Humanum dico, inquit, propter infirmitatem carnis vestra: sicut exhibuistis membra vestra immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra servire iustitiæ in sanctificationem. *a*

III. Stultum est credere ad cælum sese aliter quàm vi perventurum. Clarum nimis Christi pronuntiatum: Violenti rapiunt illud. *b*

IV. Conare quàm maximè potes, conformis fieri imaginis filii DEI. Non enim habemus Pontificem, qui non possit compatii infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine, absque peccato. *c*

V. Fiduciam summam in Christum auxiliatorem jacta. In eo enim, ait Paulus, in quo passus est ipse & tentatus, potens est, & eis qui tentantur, auxiliari. *d* Hortatur & ipse Christus: Confidite, ego vici Mundum. *e*

VI. Superatâ tentatione unâ, expecta aliam. Quoniam per multas tribulationes (*g* tentationes) oportet nos intrare in regnum Dei; *f* non per unam tantum, aut alteram

a Rom. c. 6. vers. 19.

b Matth. cap. 11. vers. 12.

c Hebr. cap. 4. v. 15.

d Hebr. c. 2. v. 18. *e* Ioan. c. 16. v. 39.

f Actor. cap. 14. v. 21.

teram. Nam, In omnibus tribulationem patimur. *a* Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. *b*

VII. Non vincendus tantum diabolus, sed etiam illius oppugnatio ad utilitatem trahenda, ut sit salus ex inimicis nostris. Exempli gratiã; Superbiã tentatio Humilitatis sit communitio; irritamentum gulæ causã sit abstinentiã; lenocinium lasciviã, stimulus sit pudicitia. Ita diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *c*

VIII. Sic pugna, quasi post pugnam habiturus sis pacem perpetuam; sic vince, quasi mox iterum pugnaturus; dæmon non feriat. Dum autem luctaris & pugnas, Christum crucifixum non tantum cogita, sed amplexare, fringe, cruentos pedes osculare. Et scias inter Christum & diabolum te stare medium, ut pro alterutro pronunties, & vel Christi, vel diaboli partes defendas. Vociferatur olim Elias: Si Dominus est Deus, sequimini eum, si autem Baal, sequimini illum. *d* Si Christum amas, propugna Christum. Si tuus Dominus est diabolus, diabolum ergo sequere.

IX. Peccati occasiones semper fuge. Herodi scitum est: Si juxta claudum habites subclaudicare disces. Fuligine notabitur, qui culinam frequentat; farinã volaticã conspergetur, qui molendinum non vitat; peccato

a 2. Cor. c. 4. v. 8.

b Matth. c. 24. v. 13.

c Rom. c. 8. v. 28.

d 3. Reg. c. 18. v. 21.

cato vic
nes non
potest d
cem, in

X. Pa
tener el
ges. Ita
dam m
ejus, du
credat
tentatio
roborata
les. Erg
dare. e T
sui exar

XI. C
cius est
to succu
promptu
ne vatio
mesticu
magis, q
reiplum
curis ad
die re ip
proficien

XII
tas ob
nova in

a Eccl

b Eccl

c 1sa

e 2. S

cato vicinissimus est, qui peccandi occasio-
nes non declinat. Illecebrosius fieri nihil
potest dulcedine vitiorum. Qui tetigerit pi-
cem, inquinabitur ab eâ. *a*

X. Principiis occurre. Flecte ramum dum
tener est; jam validum non flectes sed fran-
ges. Ita puerilem indolem maturè corrigend-
dam monens Siracides: Curva cervicem
ejus in juventute, inquit, & tunde latera
ejus, dum infans est, ne fortè induret, & non
credat tibi, & erit tibi dolor animæ. *b* Ita
tentationi, antequam invalescat, obsiste: ir-
roboratam difficillimè aut nunquam expel-
les. Ergo, velociter spolia detrahe, citò præ-
dare. *c* Tentationem quamcunque principio
sui exarma, aut amissa est victoria.

XI. Conare semper victor evadere. Dul-
cius est tentationem vincere, quàm pecca-
to succumbere. In hunc finem parata & in
promptu semper habeas remedia contra om-
ne vitiorum genus, præcipuè adversus do-
mesticum & familiare tibi vitium, quod te
magis, quàm alia, inficit & impedit. Vince
teipsum in eo, in quo minimè vis vinci. Se-
curis ad radicem arboris ponenda. *d* Quoti-
die te ipso fias fortior, quèadmodum David
proficiens & semper seipso robustior. *e*

XII. Tentatus bonas actiones ne omit-
tas ob tentationis molestiam, nec faciliè
nova infeas consilia, sed in antiquis per-
severa

a Eccli. c. 13. v. 1.

b Eccli. cap. 30. v. 12.

c Isai c. 8. v. 1. *d* Marth. c. 3. v. 10.

e 2. Reg. cap. 3. v. 1.

severa, donec remittat tentatio. Homo tentatus nec aliis nec sibi bonus est consiliarius. In tentatione trititiam, impatientiam, & animi perturbationem omnemque immoderationem summo studio cave. Hic maximè mediocritati studendum: medium, non extrema, tenuère beati. Nec enim ad dextrum, nec ad sinistram latus exorbitandum, medio tutissimus ibis. Ante omnia vide, ut tibi ipse sis presens, & divinæ voluntati eò subjectus, ut animo possis dicere: Domine JESU, divinâ permissione tuâ omni contentissimus sum; placet mihi, quidquid in me decernis; quantumcunque afflētus aut tentatus sim. Unica voluntas tua, & vel nutus à te unicus mihi instar mille decretorum est. Fiat, non quod ego volo, sed quod tu. *a* Hæc voluntas hominis divinæ sic conjuncta vincit omnes diabolos. Vit (ita) obediens loquetur victoriam. *b*

a Marci cap. 14. vers. 36.

b Prov. cap. 21. vers. 28.

6. III.

Nemo igitur cum tentatur, à Deo se desertum arbitretur, aut minus charum acceptumque Deo. Tobix seni dictum scimus ab Angelo: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te. *a* Tentatio eos virtutis, humilitatis nutrimentum, spei & orationis stimulus, mentis illuminatio, futuri argumentum præmii. Tentatio, ait

Augusti-

a Tob. c. 12. v. 13.

Augu-
tum sed
noverit.
dat, quod
jutorium
se homo
autem d
se negli-
tum sibi
sumpsit
Deus te
decipiat
dederit
repellit
tentatio
Clear
gio did
bat, ide
cando:
hostem
bat futu
rent, q
sent. d
cum &
cūtaro
in conf
in armis
Lacana
Aut cu
a A
38. mib
b A
e 14
d Ya

Augustinus, probatio est, non ad peccatum seductio: nec ideo probatio ut Deus noverit, sed ut ipse ipsis hominibus ostendat, quod humiliores fiant ad petendum adiutorium, & agnoscendam gratiam. *a* Nescit se homo, nisi in tentatione discat se. Cum autem didicerit se, non negligat se. Si enim se negligebat latentem, non se negligat notum sibi. Petrus qui ante tentationem presumpsit de se, in tentatione didicit se. *b* Si Deus tentat, ut doceat, diabolus tentat, ut decipiat. Cui tamen nisi ille qui tentatur, dederit locum, inanis tentatio & irridenda repellitur. *c* Non facile nocet, dum displicet tentatio.

Clearcus Lacedæmoniorum dux egregio dicto militarem disciplinam continebat, identidem exercitus suis auribus inculcando: *A militibus Imperatorem potius, quam hostem metus debere.* Quo aperte denuntiabat futurum ut spiritum pœnæ impenderent, quem pugnæ acceptum ferre nolissent. *d* Hoc à duce præcipi nemo miretur, cum & ipsæ matres filios ad præliandum exituros monerent, ut aut vivi cum armis in conspectum suum venirent, aut mortui in armis referrentur. Hinc illud fortissimum Lacanæ dictum, cum filio scutum traderet: *Aut cum hoc, aut in hoc redi.* Aut enim

P

vince

a Aug. tom. 4. l. 2. *Quest. super Exodum*, q. 38. mihi pag. 62.

b Aug. tom. 8. in ps. 36. mihi pag. 112.

c Idem tom. 10. serm. 72. mihi pag. 230.

d Valer. Max. l. 2. c. 2. circa finem.

vince, aut gloriosus occumbe. Idem sibi ipse dixerit tentatus. Aut vincendum, aut moriendum.

Idcirco non inimicus humanæ gentis diabolus est pertimescendus, sed Imperator Christus. Nam quisquis subeundam pro Christo detrectaverit pugnam, non effugiet pœnam. Pugnandum est. De Duce Christo ad pugnam præeunte Tertullianus: Ipsum Dominum, inquit, post lavacrum statim tentationes circumsteterunt, quadraginta diebus jejuniis functum. *a*

Itaque parandus est animus ad multiplex luctamen, ad continuas tentationes. Quod etiam vetus verbum monuerit: *Ne incalceatus in montes.* *b* Via ad virtutem, ad cælum ardua, confragosa, tribulis & spinis obsita. Arcta enim est via, quæ ducit ad vitam. *c* Quapropter quod Ecclesiastes præcipit, custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua, ut audias. *d* Nec novi quidquam, nec miri est, hominem omnigenis & perpetuis tentationibus incurfari.

Aufert coronam, qui aufert adversarios. e
Æterna Sapientia quos amat, hos probat, exercet

a Tertul. l. de baptismo.

b Hæ Euripido ἐν νόμοις. Batte, cave pedibus nudis perrepere montem, quippe rubis tribulisque viret mons undique densus.

c Matth c. 7. v. 14.

d Eccles. c. 4. v. 17.

e Lamb. v. 6.

exercet, tentat, recognoscit, indurat. Res certa ex oraculis divinis. Eos autem, quibus videtur indulgere, quibus parcere, molles venturis malis seruat. Erratis enim, si quem iudicatis exceptum à tentatione: veniet ad illum diu quietum sua portio, veniet vel sub ipsum vitæ terminum. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est. De sapientiâ æternâ differens Siracides: Quoniam, inquit, in tentatione ambulat cum eo, & in primis eligit eum. Timorem, & metum, & probationem inducet super illum: & cruciabit illum in tentatione animæ suæ, donec tentet eum in cogitationibus suis, & credat animæ illius. *b* Quem Deus inter primos sibi vult adsciscere, eum reverâ in deliciis non habet, severe examinat, varie tentat, asperè durèque tractat, ad quotidianas fere pugnas exturbat. *c* Hinc optimum quemque aut paupertate, aut animi curâ & dolore, aut malâ valetudine, aut aliorum vexatione, aut aliis incommodis experitur, ut multifariè tentatus, & Deum rectius & seipsum nosse incipiat. Nimirum flores suavius halant contacti, odores non fragrant nisi prunis injecti. Unguenta non redolent nisi commota, aromata non sentiuntur nisi contusa. Abel esse non poterit,

quem

a Cum homine tentando.

b Eccl. c. 4. v. 17. & seqq.

c Ein lieben Menschen setzt GOTT anff sein Kaffee. Hinaus mit ihm hinaus ins Lab / dem Feind zu.

quem malitia Caini non exercuerit. Abraham, quod Siracides affirmat, in tentatione inventus est fidelis. ^a Tentationes Abrahami graviores decem numerant Hebræi. 1. Iustus procul à patriâ & cognatis in terram ignotam proficisci. 2. Iustus est ob grassantem in Cananitide famem, in Ægyptum peregrinari. 3. Uxor ei à Pharaone ablata; ipse subiit periculum vitæ, uxor pudicitia. 4. Ob famulorum jurgia coactus est divelli à Loto, quem ut filium amavit & aluit. 5. Ad liberandum Lotum captivum contra quatuor reges in aciem descendit. 6. Agarem, quam in uxorem duxerat, à Sarâ compulsus est domo ejicere. 7. Jam nonaginta novem annorum senex cum omni familiâ virili justus est circumcidi. 8. A rege Abimelech abstracta ei uxor. 9. Receptam Agarem justus est rursus cum Ismaële filio ædibus expellere. 10. Justus est Isaacum filium multò charissimum immolare in victimam. Horribilis prorsus, & omnium gravissima tentatio: in hac ipsâ tamen inventus est fidelis. Luctatus est secum ipse Abraham, & seipsum oppugnavit, & verò etiam seipsum fortissime vicit.

Pugnandum est, Christiani, pugnandum. Tolle pugnam, & sustulisti victoriam; non sit victoria, nec erit corona. Sed qui vincit, non sibi arroget victoriam, sed eam Deo deferat. Hoc & Abraham docet, qui triumpho humilior est factus.

^a Ecclesi. c. 44. v. 21.

non
Duo
lum M
tini &
& ante
tato,
missum
riam C
rioso.
Beatu
rens : C
tamen,
iporum
conjunct
perque
monis
in sum
gmandu
nisi suo
ste, alee
Mundo
Sum m
mortuus
malæ. c
Quo
clasticum
Ad arm
vel mill
a Am
mibi pag
b Prof
345.
c Res
apud Res

non superbior, *a*

Duos Pœanas prisca cantabant : Ante bellum Marti, post bellum Apollini. Nos uni & soli Christo JESV canimus Pœana: & ante conflictum quidem Christo tentato, Esurienti, Crucifixo; post commissum verò prælium partâque victoriam Christo Redivivo, Ascendenti, Glorioso.

Beatus Prosper de his victoribus disserens : Quamvis, ait, auxilio Dei steterint, tamen, quia in se habebant, unde caderent, ipsorum est meritum, quo steterunt. *b* Deo conjunctus homo in tentatione stat, semperque superat & crescit malis, irâque demonis in laudes suas fruitur, ejusque odium in suum vertit promeritum pugnando. Pugnandum est : diabolus inducias non init, nisi suo commodo. Dixerat, Ruffino teste, asceta senex alteri : Ego mortuus sum Mundo. Mox illi alter : Etsi tu dicas : Sum mortuus, diabolus tamen non est mortuus, cujus innumerabiles sunt artes malæ. *c*

Quocirca nemo miretur, si quotidie classicum illâsque belli voces audiat :

Ad arma, ad arma. Etsi vel centies, etsi vel millies vincamur, aut vincamus, re-

P 3

curren-

a Ambros. tom. 4. l. 1. de Abraham, c. 3. mihi pag. 172.

b Prosper. l. 2. de Vocat. gent. c. 28. mihi pag. 345.

c Ruffinus l. 2. n. 116. Pelag. libell. XI. n. 38. apud Rosveid, mihi pag. 670.

turendum identidem ad arma, & revo-
catis animis novaque semper alacritate
certandum. Vox belli in terrâ, inquit
Hieremias, & contritio magna. *a* Ergo,
Præparate scutum & clypeum, & proce-
dite ad bellum: stete in galeis, polite lan-
ceas, & induite vos loriceis. *b* Non est glo-
riosa victoria, ubi non sunt laboriosa
certamina. Ad hoc enim, ait Augusti-
nus, sunt Christiani, ut præsentia superent,
& futura sperent. *c*

a Hierem. c. 50. v. 22.

b Hierem. c. 46. v. 3. & 4.

c Aug. tom. 8. in ps. 90. mihi pag. 410.

FINIS.

AP-

A
P
tis no
pram
tribus
Wolf
riore
vincia
modu
tellese
démq
mei su
14. Lu

APPROBATIO.

R. P.

Provincialis.

PALÆSTRAM CHRISTIANAM à
P. Hieremiâ Drexelio Societa-
tis nostræ Presbytero p. m. conscri-
ptam & à destinatis Societatis Pa-
tribus lectam probatâmq̃ue, ego
Wolfgangus Gravenegg, per Superi-
orem Germaniam Præpositus Pro-
vincialis, factâ mihi potestate ab ad-
modum R. P. N. Generali Mutio Vi-
tellesco, in lucem edi permitto, fi-
dêmque rei meâ manu & officii
mei sigillo facio. Oetingæ Veteris
14. Iulii, Anno 1640.

Wolfgangus Gravenegg.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII
REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. Dei gratiã Hispaniarum, Indiarum, &c. Rex Catholicus, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Potentissimus Belgarum Princeps, Diplomate suo Regio sanxit, nequis *Palastram Christianam*, auctore R.P. Hieremiã Drexelio Societatis IESV Sacerdote, intra novennium præter *Vidua Ioannis Cnobari Typographi Antverpiensis p. m.* voluntatem, in Belgio ullo modo imprimat aut alibi terrarum impressam in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalẽmve exponat. Qui secus faxit, confiscatione librorum, & aliã gravi pœnã mulctabitur, uti latius patet in litteris datis Bruxellæ 9. Januarii anno 1638.

Signat.

COOLS.

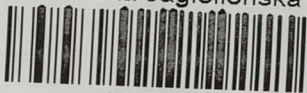
GII

I.

Hispa-
x Ca-
Dux
oten-
Diplo-
Pale-
Hiere-
erdote,
Ioan-
piensis
ullo
tarum
erma-
lémye
nfisha-
pocnâ
in lit-
rii an-

Biblioteka Jagiellońska

stdr0029913

~~Sancta Maria~~
Sancta Maria succurte
miseris uiva Pusillanimes

ant
na

Bartholomäus Wadron
1672

